MINISTERUL DE INTERNE
DEPARTAMENTUL SECURITĂŢII STATULUI

Spion – contraspion

SERVICIUL EDITORIAL ŞI CINEMATOGRAFIC
— 1985 —

MINISTERUL DE INTERNE
DEPARTAMENTUL SECURITĂȚII STATULUI

Uz intern

SPION — CONTRASPION

SERVICIUL EDITORIAL ȘI CINEMATOGRAFIC
— 1985 —

Traducere din limba spaniolă,
prelucrare și adaptare: IOAN N. DUMITRU

Coperta executată de VICTOR JERCA

CUVÎNT ÎNAINTE

Evenimentele relatate în lucrarea de față se desfășoară în preajma și în timpul celui de-al doilea război mondial. Duško Popov, autorul cărții cu caracter autobiografic, îl poartă pe cititor mai întîi prin Iugoslavia neutră a anilor 1938—1940, apoi prin birourile, sediile și casele conspirative ale serviciilor de spionaj englez, german, nord-american și japonez din marile metropole ale Europei și Americii, cuprinse de vîlvătaia imensului incendiu declanșat de Hitler.

Cu toate că faptele s-au petrecut cu peste patru decenii în urmă, ele continuă să fie încă în actualitate. Prin anii '70 activitatea propagandistică de „spionomanie“ atingea apogeul în toate țările occidentale, vizînd pregătirea opiniei publice împotriva activității serviciilor de informații străine. În aceste condiții a apărut, la începutul anului 1974, la New York, și cartea de față, Spion — contraspion, *tradusă și publicată, în același an, în Spania, Columbia, Argentina, Venezuela și Mexic, iar în 1977 în Marea Britanie, pentru toate țările de limbă engleză ale Commonwealthului.*

Cartea prezintă interes profesional pentru cadrele din aparatul de securitate, întrucît pune în evidență cu acuitate metodele așa-zise „clasice“ ale spionajului englez, german, nord-american și japonez, folosite într-o măsură mai mare sau mai mică și în prezent de către serviciile de informații contemporane. Accentul este pus pe agentură, ca modalitatea cea mai eficace a activității de spionaj, pe sistemele de legătură și transmitere a informațiilor, pe dezinformare, combinații și legende, pe acoperirea cadrelor și agenților ș.a.

Nu lipsite de interes operativ sînt și unele obiective strategice urmărite de serviciul de spionaj englez. Spre exemplu, penetrarea informativă în serviciile de informații și contrainformații adverse și folosirea agenturii create din aceste medii pentru obținerea de informații deosebit de valoroase din cercurile guvernamentale și studierea condițiilor de realizare a unor acțiuni combinative de anvergură vizînd destabilizarea guvernelor și chiar producerea unor lovituri de stat.

Scrisă într-un stil alert de către unul dintre cei mai importanți agenți ai serviciului de spionaj britanic din timpul celui de-al doilea război mondial, cartea dă posibilitatea de a se trage concluzii și desprinde învățăminte privind greșelile și, uneori, gravele abateri de la instrucțiuni, săvîrșite pînă și de cei mai experimentați agenți ai serviciilor de spionaj, și de aici vulnerabilitatea lor.

Desigur, analizînd în mod critic conținutul lucrării Spion — contraspion, *nu putem să nu punem la îndoială elogiile pe care Duško Popov le aduce serviciului de spionaj englez, indubitabil, slujit de el cu devotament.*

Fiind un agent complex, căruia i s-au încredințat însărcinări de importanță majoră în munca de informații și contrainformații, el s-a evidențiat în mod deosebit prin activitatea de dezinformare. Astfel, Duško Popov evită cu multă abilitate să prezinte detalii de interes operativ pentru serviciile de contrainformații, iar atunci cînd se antrenează în astfel de dezvăluiri, acestea sînt puțin credibile. Concludente, în acest sens, sînt relatările referitoare la modul în care a fost recrutat de englezi la Belgrad, întîlnirea de instruire finală care ar fi avut loc într-un parc, contactele de la Londra cu conducerea serviciului de spionaj britanic, legătura cu cadrele acoperite de la Lisabona și Madrid etc.

Tot pe linia dezinformării și a acțiunilor în favoarea serviciului de spionaj englez, cartea abundă în atitudini și fapte „umanitare" ale eroului față de cadrele și agenții serviciilor de spionaj adverse care trădează și i se alătură.

Atitudinea negativă pe care Duško Popov o adoptă față de Edgar Hoover, fostul șef al F.B.I., poate fi o reacție personală de antipatie la adresa acestei figuri marcante, ce a dominat contraspionajul și viața politică nord-americană. Dar, dacă luăm în considerație neînțelegerile, chiar contradicțiile dintre serviciile de spionaj occidentale și, mai ales, greutățile făcute de F.B.I. serviciului de spionaj britanic în activitatea ce o desfășura în zona de influență nord-americană, se poate interpreta, fără riscul de a greși, că atitudinea lui Duško Popov față de contraspionajul nord-american, condus de Edgar Hoover, este în realitate aceea a serviciului în slujba căruia a lucrat.

Nutrim convingerea că, prin problemele de autentic profesionalism abordate, prezenta lucrare va avea ecoul scontat în rîndul cadrelor Ministerului de Interne, contribuind la informarea și documentarea lor, la lărgirea orizontului de cunoștințe și completarea culturii de specialitate a acestora.

Colonel (r) IOAN N. DUMITRU

Cap. 1

Dacă într-o zi vei avea nevoie de ceva . . .

— Nu ți se impune nimic, tu ești cel care accepți. Poți alege, inclusiv, între viață și moarte.

Cînd cel mai bun prieten al meu, Johnny Jebsen, omul căruia îi datoram viața, a început să acționeze pentru a mă transforma într-un spion al naziștilor, am înțeles situația cu suficientă rapiditate și am acceptat-o pentru că se potrivea cu planurile mele.

La început am simțit un oarecare resentiment, în mare parte datorită faptului că Johnny nu lucra prea cinstit. Dar nu mi s-a părut ciudat. Am ghicit că el acționa în acest mod dintr-o complicată serie de motive, unele chiar altruiste. Și chiar dacă altele urmăreau un profit personal, nu eram eu cel ce trebuia să facă pe moralistul. Este de prisos să ceri perfecțiunea la cei din jur, cu atît mai puțin cînd propria piele îți este în joc.

Mișcarea inițială a lui Johnny a constat în a-mi trimite o telegramă care m-a găsit în Dubrovnik. Sosisem de la Belgrad pentru a profita de o săptămînă de serbări tradiționale. Era perioada cea mai veselă a anului din orașul meu natal, cu petreceri și dans mascat în fiecare noapte. De asemenea, era epoca cu cea mai multă libertate. Sub anonimatul măștilor și deghizărilor, se puteau sfida convenționalismele cu mai mult curaj.

Mă culcasem tîrziu. M-a trezit servitoarea, dînd la o parte draperiile și mormăind ca de obicei.

— Privește la ăsta... femei... beții... mormăia cu voce tare pentru a fi sigură că o auzeam. I-am spus și tatălui tău că nu trebuie să te lase să trăiești de unul singur.

— Destul! am protestat. Ţi-am spus de mii de ori că îmi permite tocmai pentru asta: ca nimeni să nu mă deranjeze. Aşa că, de ce mă trezeşti?

Ecaterina s-a apropiat de pat cu mîna întinsă şi mi-a dat un plic.

— O telegramă, domnule Duşko. Mă cunoştea de mic copil şi mă striga pe nume, adăugînd echivalentul local de „domn", dar nu din respect, ci din obicei.

Am desfăcut plicul şi am citit titulatura şi semnătura de pe coala fină şi galbenă. Telegrama venea de la Berlin. Era semnată „Johnny Jebsen" şi datată „4 februarie 1940". Scria următoarele: „Trebuie să te văd urgent. Îţi propun 8 februarie, hotelul Serbian King, Belgrad".

Cu excepţia conciziei sale, mesajul nu era în stilul lui Johnny Jebsen. În general, existau puţine lucruri în viaţă pe care el le considera urgente, dar eu ştiam că nu era o greşeală. Precizia limbajului său excludea folosirea unui cuvînt care n-ar exprima în mod exact ideea lui.

Am ridicat receptorul pentru a-i transmite un răspuns, dar l-am pus la loc şi m-am dat jos din pat. Mi-am zis că ar fi mai bine să merg personal la oficiul de telefoane. Un mesaj dictat în germană prin telefon ar putea să trezească suspiciuni.

Ecaterina a părăsit grăbită camera, cînd am început să-mi caut hainele.

Oricare ar fi fost circumstanţele, urgente sau nu, prietenia şi altele mă obligau să merg la întîlnirea cu Johnny, inclusiv în timpul unor sărbători. Îmi era clar că de această dată nu mai era vorba de o glumă. Mă frămînta în mod deosebit caracterul său „urgent". Nu puteam să nu mă gîndesc la graba cu care Johnny mă scosese din casă cu trei ani în urmă şi presupuneam că în prezent trecea prin aceeaşi stare sufletească.

Începuse cel de-al doilea război mondial şi tocmai mă întrebam cum va reacţiona Johnny la acest grav eveniment. Era antinazist, dar, în mod sigur, la adăpost de pericol pentru că provenea dintr-un mediu aflat în afara oricărei suspiciuni. Johnny era moştenitorul unei mari averi în Hamburg, din care cauză în mod cert nu avea nevoie de bani. Era vorba de o veche familie fidelă tradiţiei navale a statului german. Dar cunoscîndu-l pe Johnny, aşa cum îl cunoşteam eu, cu independenţa sa, cu caracterul imprevizibil şi atitudinea lui extravagantă, nu m-ar fi surprins să se fi pus rău cu naziştii.

Pe de altă parte, siguranţa personală în Germania nazistă era, în cea mai bună versiune a sa, o chestiune pur teoretică. Eu o constatasem cu trei ani în urmă. Fiind străin (şi aproape nevinovat), am avut necazuri cu *Gestapoul*[1] şi mi-aş fi sfîrşit viaţa într-un lagăr de concentrare, dacă nu ar fi fost Johnny.

Şoseaua din Dubrovnik pînă în capitală, în 1940, era destul de lungă. Iugoslavia nu era renumită prin autostrăzi. Eram însă mîndru de iscusinţa mea ca şofer, de automobilul meu şi aveam senzaţia că mă grăbeam spre o întîlnire cu destinul, aşa că mi-am accelerat B.M.W.-ul, evitînd hîrtoapele, atît cît puteam, şi retrăind fără încetare anii prieteniei mele cu Johnny.

L-am cunoscut pe Jebsen în 1936. Îmi terminasem studiile de drept la Belgrad şi mă înscrisesem la Universitatea din Freiburg, în landul Breisgau, din sudul Germaniei. Alegerea se datora unei serii de motive. Germania a încercat întotdeauna să domine sud-estul Europei atît în domeniul cultural, cît şi în cel economic. În primii ani ai dictaturii lui Hitler, Germania a folosit toate mijloacele pentru a-şi extinde aceste domenii şi reuşea. Orice persoană ambiţioasă care trăia în micile ţări balcanice trebuia să vorbească germana şi această limbă era punctul meu slab din dota lingvistică. Fusesem deja în colegii din Anglia şi Franţa. Un alt motiv era însuşi Freiburgul: un oraşel drăguţ, învecinat cu munţii Pădurea Neagră, în apropierea celor mai minunate piste de schi şi cu una din cele mai active universităţi din Europa. Intenţia mea era să combin studiile cu sportul şi distracţia şi m-am dedicat acestor trei preocupări cu egală pasiune.

Eram un tip amorf din punct de vedere politic, dar nu în întregime. Trecuseră patru ani de cînd naziştii se aflau la putere şi ei îmi inspirau o profundă aversiune. Dar aceasta nu m-a împiedicat să merg la studii în Germania. Mi s-a părut că avantajele depăşeau inconvenientele. Freiburgul se bucura de o excelentă reputaţie universitară, era aproape de casă, aveam nevoie să învăţ germana şi locul mi se părea plăcut.

Naivitatea mea nu a durat însă mult. Se observa tulburătoarea influenţă a naziştilor pe stradă, în universitate, inclusiv în case. Mulţi oameni, în special funcţionarii şi micii burghezi, vorbeau cu entuziasm despre regimul nazist, iar cei care nu erau de acord cu opinia respectivă învăţaseră foarte repede să-şi controleze expresiile.

[1] *Gestapo — Geheime Staats-Polizei*, Poliţia secretă de stat.

În centrele universitare, cum era și Freiburgul, influența nazistă se simțea, în primii ani, cu mai multă putere ca în alte părți. Aproape toți profesorii care nu simpatizau cu regimul au fost eliminați. Puținii care rămăseseră și-au datorat continuitatea atitudinii circumspecte și faptului că se limitau în a preda în strictă conformitate cu ideologia oficială. Toți profesorii evrei au fost îndepărtați din funcții fără nici o excepție, dar în acea epocă continuau încă să existe cîteva clase pentru studenții evrei, fără îndoială cu scopul de a înșela opinia publică internațională. Studenții evrei nu aveau drepturi egale privind participarea la orele de curs și majoritatea au fost expulzați pe parcurs în mod deliberat.

Nici studenții germani nu-și făceau nici un fel de iluzii de libertate. Prima lor lecție practică, neacademică, era de a li se controla comportarea și de a-i supune. Știau, totodată, fără a li se spune, că nu puteau aspira spre un viitor mai bun după terminarea studiilor, dacă nu se alăturau celulelor paramilitare din universitate. Cei mai ambițioși se înscriau în *S.S.*[1], ale căror uniforme afișau temuta insignă a morții. Alții se alăturau Cămășilor brune, denumite *S.A.*[2]

În ceea ce privește studenții străini, care erau peste o mie, regimul le făcea curte în mod asiduu. Aceștia proveneau din întreaga lume, dar în majoritate erau englezi, numai cîțiva americani și francezi. De asemenea, existau așa-zișii *Ausländs-Deutsche*[3], aparținînd minorităților germane din Iugoslavia, Cehoslovacia și Ungaria. Erau cetățeni străini, dar germani în fond.

Studenților străini li se acordau numeroase înlesniri, ca : prețuri acceptabile în restaurante, cazare, activități sportive organizate, în special sporturi de iarnă și, pentru mulți, studii gratuite. O altă înlesnire o constituia propaganda nazistă, de asemenea, gratuită, omniprezentă, dar adesea subtilă. Aceasta a fost cauza care m-a făcut să-mi schimb opinia.

Cum nici un străin nu putea să facă parte dintr-un club sau o asociație a studenților germani, ne-au oferit *Ausländer-Club*[4]. Sediul său, din Badenstrasse, era comod, chiar luxos, de invidiat în comparație cu echivalentele lui pentru germani. A fi membru asociat nu costa nimic sau foarte puțin în tot cazul, iar cele mai frumoase fete din Freiburg își dădeau în-

[1] *S.S.* — *Schutzstaffel*, trupe de protecție.
[2] *S.A.* — *Sturmabteilung*, batalion de asalt.
[3] *Ausländs-Deutsche* — germani de origine străină.
[4] *Ausländer-Club* — Clubul studenților străini.

tîlnire aici. Germanii puteau să participe ca asociați la Clubul studenților străini. Dar, ceva mai tîrziu am aflat că, în general, erau aleși de către partid pentru această participare.

În afară de local și fete, clubul nostru oferea în plus, ca atracție, ceea ce lipsea cluburilor germane : libertatea de cuvînt.

Cu Johnny Jebsen m-am cunoscut în Ausländer-Club. Poate pentru că pasiunile și posibilitățile noastre erau asemănătoare, Johnny nu a întîrziat în a mă accepta ca prieten. Mai mult decît atît : eu eram unul dintre puținii studenți care părea a-l respecta ca un egal, chiar ca un mentor. Aveam cîțiva ani mai mulți ca Johnny. Exprimam aceleași pretenții intelectuale, fără a ne lăuda cu ele, ne pasionau automobilele-sport și același gen de fete. Aveam bani suficienți pentru a ne permite atît relații cu femei, cît și procurarea autoturismelor preferate.

Totodată, proveneam din medii aproximativ asemănătoare, cu toate că familia lui Johnny era ca un pește mare dintr-un bazin mare, iar a mea, ca un pește mare dintr-un bazin mic. Johnny, al cărui tată, un bogat armator din Hamburg, murise, poseda o mare avere. Tatăl meu, un industriaș bogat, era foarte generos. Mai tîrziu, Johnny a fost aproape adoptat de familia mea și s-a împrietenit la cataramă cu fratele meu mai mare, Ivo.

Johnny, apreciat, așa cum se zice, ca un idol al universității, admirat de majoritatea studenților, îi cucerea cu personalitatea sa. Avea un caracter complex și cu multe fațete, în mod simultan aristocrat, democrat, chiar și autocrat, un bărbat tulburător, plin de capricii și surprize.

Un alt prieten intim, comun, din universitate era Freddy von Kaghaneck.

Freddy semăna cu Johnny. Dintre noi trei, el a fost cel care s-a manifestat cu mai mult aplomb, în ziua cînd am hotărît să-l sprijinim pe stăpînul cofetăriei noastre preferate, cu prilejul unei nesupuneri cu privire la un decret nazist. Tinerii din organizația de partid locală ceruseră tuturor proprietarilor de cofetării și restaurante să pună cîte un afiș în termenii următori : „Interzisă intrarea evreilor și cîinilor". *Herr*[1] Billinger, stăpînul cofetăriei „Billinger" din Bertholdstrasse, a refuzat să îndeplinească ordinul. Doi tipi de la S.S., îmbrăcați în uniformă, s-au postat la intrarea în cofetărie pentru a intimida clienții, întrebîndu-i cum se numesc.

[1] *Herr* — domn.

— Johnny Jebsen, i-a răspuns Johnny cu trufie unuia dintre ei, privindu-l fix, de la înălţimea sa de aproape doi metri, pe scundul şi agresivul agent.

— Duşko Popov, am răspuns în zeflemea.

— *Graf*[1] von Kaghaneck, şi-a citit Freddy numele său ilustru. Era descendent dintr-una din cele mai influente familii catolice din Germania. Mă tem că nu veţi şti să-l scrieţi : Graf... G-r-a-f... von... v...

Tipul de la S.S. părea că este pe punctul de a suferi un atac de apoplexie. Am trecut împreună pe lîngă el, pentru a ocupa o masă care să fie bine văzută din stradă.

Pentru noi era o glumă. Nici unul dintre noi trei nu-i puteam lua în serios pe nazişti. Johnny îi trata aşa cum făcea de obicei cu poliţia. Conducea cu dibăcie un puternic Mercedes 540 K decapotabil, dar dispreţuind orice normă de circulaţie. Niciodată nu a fost reţinut, pentru că îşi luase măsuri de precauţie, ajungînd la o înţelegere cu poliţia.

Odată ajuns în Freiburg, Johnny l-a vizitat pe şeful poliţiei, căruia i-a înmînat două plicuri.

— Unul este un dar, a explicat, iar celălalt este plata anticipată a amenzilor mele. Cînd se va termina, să-mi comunicaţi. În felul acesta vom economisi timpul.

Nu ştiu dacă şeful poliţiei şi-a păstrat sau nu plicurile pentru el, dar gestul a produs efect. Johnny conducea cum i se părea că este bine, parca unde avea chef, şi nici un poliţist nu a aplicat amenzi conducătorului atractivului automobil 540 K, cu tubul de eşapament cromat şi zgomotos, care se proiecta în afara capotei.

Dacă vorbesc mult de Jebsen o fac din două motive : întîi pentru că în viaţa mea a avut o influenţă mai mare ca oricare altă persoană şi apoi fiindcă intenţionez să fac înţelese actele sale. Acest lucru nu este uşor, nici chiar pentru mine. Răceala şi indiferenţa sa ar fi putut fi antipatice, dar, fără îndoială, toată lumea ceda în faţa comportării sale atractive. În realitate, era foarte expansiv, se manifesta aproape numai prin acţiuni şi atitudini. Vorbea aspru, cu fraze scurte, aproape că nu folosea adjective, şi părea, înainte de toate, ironic. Inteligenţa sa se reflecta pe faţă şi în ochii săi albaştri, vioi. De o erudiţie enciclopedică, avea o memorie infailibilă. Se îmbrăca la fel ca tînărul Anthony Eden, cu eleganţă conservatoare. Umbrela era de nelipsit, precum pantalonii. Singura modă germană

[1] *Graf* — conte.

pentru el era un monoclu fixat la ochiul drept, şi originea-i semidaneză se observa prin obrajii lui înalţi, părul foarte blond şi trăsăturile regulate ale feţei. În general, arăta frumos, puternic şi flexibil, dar nu musculos.

De altfel, Johnny devenise amator de chefuri şi de femei, deschis la tot felul de discuţii şi, în mod intens, curios pentru tot ceea ce se referea la relaţiile umane. Unul din modurile lui de a se distra era să dea naştere la diferite situaţii şi apoi să urmărească ce se întîmplă. Se amuza, înţepînd persoanele pompoase care trebuiau dezumflate. Eu i-am procurat una din marile ocazii de acest gen.

Într-o după-amiază făceam plajă împreună cu o prietenă în jurul piscinei. Fără îndoială, pentru a mă face să reacţionez, prietena mi s-a plîns că un alt student, Karl Laub, destul de simpatic, o urmărea. Ea îi spusese că nu poate să iasă cu el pentru că era logodnica mea. Conform celor spuse de ea, Karl a replicat : „Pentru cît timp vei fi ?"

— A fost foarte impertinent, nu-i aşa, Duşko ? Mă iubeşti cu siguranţă ?

Eu am răspuns „Hm !", la ambele întrebări, prea moleşit de soare pentru a lua în serios cuvintele ei.

— Atunci, cred că ar trebui să faci ceva.

— Da, iubito, i-am zis, pentru a o calma. Cu prima ocazie cînd o să-l văd pe Karl, am să-i ard una să mă ţină minte. Şi m-am întors pe o parte, pentru a mă bronza şi pe spate.

După puţin timp, fata mi-a dat un cot. Am ridicat capul şi l-am văzut pe Karl în picioare alături de mine. Nu aveam nici cea mai mică dorinţă să mă cert cu el pentru un motiv care nu mă interesa, dar mă angajasem. Am încercat să rezolv problema în forma cea mai bună posibil :

— Pleacă, Karl, i-am spus, îmi acoperi soarele, şi apoi am aflat că i-ai spus lucruri neplăcute Hannelorei. Cere-ţi scuze şi nu-mi face umbră.

— Ceea ce i-am zis, este chiar aşa. Iar dacă nu-ţi place umbra, scoală-te. Karl era un idiot plin de pretenţii.

M-am sculat dintr-un salt şi, fără să-mi dau seama, l-am pălmuit, cu mai mult zgomot decît cu eficacitate. M-a impresionat reacţia mea şi am încercat să-i anulez efectul, zicîndu-i :

— Hai să uităm, Karl. Hannelore trebuie să fie satisfăcută.

— Am să-ţi trimit martorii. Karl a pronunţat formula stabilită, s-a întors şi a plecat foarte îmbufnat.

Duelurile erau la modă în universitățile germane. Hitler vedea cu ochi buni duelurile cu săbii, considerîndu-le ca o demonstrație de virilitate. Se lupta între două linii paralele, înapoia cărora combatanții nu se puteau retrage, și unica protecție permisă era o mică mască asupra ochilor și nasului. Acesta era motivul pentru care mulți studenți germani aveau cicatrice pe față.

Am numit ca martor pe Jebsen și, considerînd că aspectul meu nu se va îmbunătăți cu o cicatrice roșie, i-am dat instrucțiuni cu privire la ceea ce avea de spus. Cum eu eram cel provocat, aveam dreptul să aleg armele. Cu toate că violam regulile, am ales pistoalele. Se cunoștea bine în universitate că obținusem premiul I, doi ani consecutiv, la concursul de tir a cărui țintă era o figură în mișcare. Comandantul regimentului meu din Iugoslavia mă învățase să trag cu pistolul. Metoda sa, infailibilă în practică, se baza pe folosirea degetului mijlociu pentru trăgaci, iar a arătătorului, așezat de-a lungul țevii, în scopul fixării direcției.

Martorii lui Karl s-au opus alegerii mele. Urmîndu-mi instrucțiunile, Johnny le-a spus că, în calitate de ofițer de rezervă al regimentului meu de cavalerie, aveam obligația de onoare de a mă bate numai cu pistoalele. Cine urma să cerceteze regulile unui regiment cu baza în Bosnia?

Asupra cazului nostru a luat hotărîrea un tribunal studențesc. Conform sentinței, era imposibil să mi se impună să încalc regulamentul regimentului meu, dar nici Karl nu putea fi obligat să se bată cu pistoalele. Karl și eu am fost declarați inamici eterni. Dar povestea nu s-a terminat aici.

Jebsen a găsit în acest incident o ocazie pentru a se distra pe seama unora dintre colegii noștri incomozi, spunîndu-le că eram dispus să-i provoc la duel. Nici unul nu avea curajul să se înfrunte cu pistolul meu, dar nici să-mi refuze eventuala provocare. Rezultatul a fost că mă tratau cu mult respect, fără a-mi da seama imediat pentru ce.

Disprețul nostru pentru naziști a luat o întorsătură tot mai serioasă, cînd am înțeles ce se întîmpla în Ausländer-Club. În afară de faptul că ne plasa femei atractive, mașinăria partidului alegea elita studenților pronaziști ca asociați ai clubului nostru, cu misiunea de a face propagandă printre noi, folosindu-se de metode indirecte.

Una din aceste ocazii era *Herrenessen*[1]. Era vorba de o cină la lumina luminărilor, care se ținea, de două ori pe lună, în zilele de vineri, smokingul fiind obligatoriu. Fetele nu participau la reuniune pînă la ora dansului, ora unsprezece; flecăreala lor se considera inoportună în timpul cinei. Dar, fără îndoială, perspectiva dansului, mîncarea excelentă și fără plată, precum și vinul în cantitate nelimitată asigurau o participare numeroasă.

[1] *Herrenessen* — cină la care participă numai bărbați.

Ca din întîmplare, în timpul cinei, discuțiile degenerau într-o dezbatere politică. La început, acest obicei ni se părea inofensiv, deoarece nu numai că ne permitea, dar ne și încuraja să spunem ceea ce gîndeam, bineînțeles, fără să-l insultăm pe Führer. După un timp m-a surprins să constat că tezele naziste acaparau întotdeauna majoritatea opiniilor.

— Cum este posibil? l-am întrebat pe Johnny. Aproape toți studenții participanți la aceste serate sînt străini. Eu aș zice că majoritatea nu simpatizează cu naziștii.

— Ești tot atît de nevinovat ca și ei, a rîs el. Se pare că urmezi opinia celorlalți. Nu ți-ai dat seama că întotdeauna unul dintre studenții germani abordează tema? O are pregătită cu anticipație. Acum înțelegi de ce sînt atît de convingători?

M-am blestemat pentru că nu am constatat singur trucul.

— Johnny, prietene — tonul meu l-a obligat să mă privească fix — crezi că ai putea pregăti temele cu anticipație?

— Nimic mai ușor. În ochii lui se putea vedea privirea intensă, specifică poznelor.

Pentru a nu-l expune pe Johnny unui pericol inutil, am pregătit antiteza dezbaterilor noastre bilunare, într-o reuniune a unui grup de prieteni englezi și americani. De atunci, aproape un an și jumătate, punctul de vedere nazist nu a mai avut succes.

Era distractiv și, cum se întîmplă întotdeauna cu distracția, a venit și ziua cînd a trebuit să plătesc, cu puțin timp după ce reușisem să termin doctorantura.

Pentru a sărbători evenimentul, mă pregăteam să plec la Paris. În dimineața zilei cînd trebuia să plec, la ora șase am fost trezit de puternice lovituri în ușa apartamentului. Am deschis-o și am văzut patru inși de la Gestapo, care mi-au ordonat să mă îmbrac și să-i urmez.

În timp ce mă conformam, sub supravegherea unuia dintre tipi, ceilalți trei mi-au percheziționat apartamentul cu multă satisfacție, mai ales că eu eram unul dintre puținii studenți care aveau locuință proprie, chiar și în universitate atrăgîndu-mi invidia pentru aceasta.

Am protestat şi i-am întrebat de ce fac toate acestea, dar nu am rezolvat nimic. Cu destulă brutalitate, oamenii Gestapoului m-au împins pînă la maşină şi m-au dus la cartierul lor general.

Timp de opt zile şi opt nopţi, am fost interogat aproape în mod continuu de către mai mulţi agenţi. Nu ştiu pentru ce, dar nu m-au bătut şi nici nu m-au torturat. În nici un caz pentru că aş fi fost străin, întrucît, după cum mi-am dat seama mai tîrziu, această calitate nu i-ar fi reţinut. Probabil, au considerat că o astfel de metodă nu ar fi fost corespunzătoare în cazul meu. Interogatoriul mi-l prelungeau pînă cînd deveneam incoerent sau leşinam. Mă lăsau apoi să dorm şi continuau cînd reuşeau să mă trezească.

Au început prin a mă acuza că sînt comunist.

—Te-ai plimbat cu o muncitoare de la fabrică, mi-a explicat unul dintre ei, ca şi cum aceasta ar fi fost o probă concludentă.

I-am replicat că în Dubrovnik aveam o veche tradiţie democratică : muncitorii şi patronii vorbeau între ei încă din anii şcolii şi continuau să rămînă prieteni toată viaţa. Probabil că asta m-a făcut şi mai suspect.

— Intenţionai să jefuieşti fabrica, nu-i aşa ?... De ce ?

— Mergeam să o caut pe fată. Dacă aceasta se cheamă a jefui, atunci da.

— Fii de acord, eşti comunist, insista un agent de la Gestapo, care avea o figură de învăţător sadic.

— Nu sînt nazist, dacă la asta vă referiţi, i-am zis, hotărît a continua să rezist. Propaganda dumneavoastră nu e căutată la export.

— Propagandă ?!... Nu !... a exclamat, privindu-mă prin ochelarii lui cu rame de oţel, care îi măreau ochii şi-i dădeau o expresie de fanatic. Asta este punctul tău tare, nu-i aşa ? Te mişti pe aici, defăimîndu-ne. Ai spus..., s-a căutat într-un buzunar şi a scos un carneţel. Ai spus, acum trei săptămîni, în Ausländer-Club, că aici se raţionalizează alimentele. Asta este o minciună. Nu există raţionalizare în Germania.

— Am spus că nu se poate cumpăra tot ce vrei şi aceasta echivalează cu raţionalizarea. N-aţi ascultat discursul lui Goering cu privire la armament sau unt, *mein lieber Herr*[1] ? Răspunsul meu ar trebui să fie în carneţelul dumneavoastră. Ce mai este scris în el ?

[1] *Mein lieber Herr* — dragul meu domn.

Dacă n-ar fi avut stabilită vreo regulă, sînt sigur că m-ar fi lovit peste degete.

— Înţeleg că aţi făcut afirmaţii dezagreabile cu privire la o paradă patriotică şi asta nu o ştiu de la un german, ci de la un excelent tînăr elveţian.

Cunoşteam pe acel tînăr şi ştiam pentru ce îl considerau excelent. Era elveţian prin naştere, dar nazist prin convingeri.

— Am afirmat numai că, după paradă, fetele miroseau a transpiraţie. A fost o glumă şi dumneavoastră o ştiţi. Să revenim la subiect : ce doriţi în mod real de la mine ?

— Vrem să ne spui adevărul şi nu să faci glume obscene. Era furios şi m-a lăsat pe mîinile unui coleg, care a dat o altă turnură discuţiei.

Mi-a pus în faţă o carte a mea : era prima lucrare de teatru a lui Ernest Toller, „Omul şi masele". La puţin timp după ce Hitler a pus mîna pe putere, Toller a venit la Dubrovnik, ca delegat german la Conferinţa Clubului Internaţional al Scriitorilor.

Toller era socialist şi evreu. Guvernul german a încercat să anuleze alegerile Clubului Scriitorilor din Germania şi a trimis la Dubrovnik pe un tip care se numea Müller pentru a-l înlocui pe Toller. Conferinţa a refuzat să-l accepte pe Müller, iar Toller a continuat să rămînă în calitate de reprezentant. Era vădit că nu se putea întoarce în Germania, aşa că, după conferinţă, a rămas o bucată de vreme în Dubrovnik. Toller era un bărbat inteligent şi vesel şi, ca urmare, şi-a atras simpatia tuturor tinerilor intelectuali din oraş. Ne-am împrietenit destul de bine şi mi-a făcut cadou una din cărţile sale.

— Nu poţi să negi că este a ta, mi-a spus tipul de la Gestapo, arătîndu-mi coperta interioară. Ţi-a fost dată cu dedicaţie de către Toller, acest evreu comunist. Ai introdus în ţară material de propagandă interzis. Fii de acord că eşti un agitator comunist.

— Am citit şi „Mein Kampf", înseamnă că sînt un agitator nazist ? am replicat cu o logică inutilă, întrucît răspunsul nu servea la nimic. Dar o făceam cu speranţa de a pune odată capăt situaţiei în care mă aflam.

În general, nu m-au întrebat nimic important ; mi-au pus numai întrebări ale căror răspunsuri le puteau cunoaşte uşor fără participarea mea. Ancheta a durat zile întregi pentru că vroiau să ştie cum îmi petrecusem aproape fiecare oră din cei doi ani cît stătusem în Germania.

— Cu cine ai vorbit în ziua aceea ? m-au întrebat, şi despre ce ? Cu ce fată te-ai plimbat ? Ce ai făcut ? Ce carte ai citit în noaptea aceea ?

Chiar şi faptul de a simula că cooperam cu ei, că îmi căutam în memorie toate detaliile mă epuiza. Încercam să nu dau nume ce ei, probabil, nu le cunoşteau şi pe care, prin mine, le-ar fi putut localiza.

În timp ce mă aflam în interogatoriu, funcţionarii Gestapoului interogau în mod simultan celelalte persoane ce s-au aflat în relaţii cu mine ; ospătari ai restaurantelor pe care le frecventam, croitorul, mecanicul de la garajul meu şi alţii de aceeaşi categorie. A fost o lecţie de teroare... şi un produs al terorii. Cîţiva prieteni intimi au pretins că abia mă cunoscuseră. Profesorii care, cu cincisprezece zile mai înainte, îmi elogiaseră activitatea au declarat că eram un anarhist, inutil şi vanitos. Pentru a se salva, unii cunoscuţi au inventat declaraţii compromiţătoare şi mi le-au atribuit, acuzîndu-mă de tot felul de infamii.

În total, au interogat peste două sute de persoane. Numai două m-au apărat : Freddy von Kaghaneck şi Johnny Jebsen. În final, Jebsen m-a scos din strîmtoare.

După ce au trecut cîteva săptămîni şi eu continuam să fiu arestat, Johnny a înţeles, în sfîrşit, gravitatea situaţiei. Pînă atunci nu luase în serios această furtună în miniatură, provocată de către o fanfaronadă studenţească. I se părea imposibil că ar putea să aibă consecinţe grave.

Neputincios pentru a interveni personal şi neîncrezător în reţeaua de telecomunicaţii germană, Jebsen a plecat cu autoturismul în Elveţia şi a telefonat de acolo tatălui meu, care se afla la Dubrovnik. Cu convingerea că mă distram prin Paris, după examene, tatăl meu nu se îngrijorase că nu avea nici un fel de ştiri din partea mea. Cînd şi-a dat seama de ceea ce se întîmplase, a apelat direct la primul ministru, dr. Stoiadinovici, şi acesta, direct la Goering. M-au eliberat imediat după ce Goering a intervenit, dar mi-au dat douăzeci şi patru de ore pentru a părăsi Germania. N-am şovăit nici un minut în a îndeplini ordinul.

După opt zile de permanente interogatorii la cartierul general al Gestapoului, mă transferaseră la închisoarea din Freiburg, o clădire rotundă din cărămidă roşie, aflată în partea de nord-est a oraşului, care nu semăna prin nimic cu cadrul idilic din broşurile turistice. Desigur, mi-au rezervat o celulă numai pentru mine. Mi-au luat hainele şi mi-au dat un costum gri

de puşcăriaş, interzicîndu-mi să primesc vizite sau scrisori. Mi-au permis numai să fac mişcări cîteva minute pe zi în curtea închisorii. Aici a fost locul unde, din gura unui deţinut, mi-am dat seama de destinul meu probabil.

Cum nu făcusem nimic contra legii, nu mă puteau acuza cu nimic. În consecinţă, puteam fi trimis în secret într-un lagăr de concentrare. În acest mod evitau formalităţile supărătoare ale unui proces aranjat. Niciodată nu s-ar fi ştiut nimic despre mine. Sfîrşitul ar fi fost, ca aproape întotdeauna, moartea.

Eu nu concepeam că s-ar fi putut să se întîmple aşa ceva unui străin, ignorîndu-se cercetările, protestele rudelor şi prietenilor.

— Te vor trece pe lista dispăruţilor, mi-a explicat tovarăşul meu din închisoare.

Dacă Johnny nu ar fi acţionat aşa cum a făcut-o, s-ar fi putut ca nici influenţa tatălui meu să nu mă salveze. Odată aflat în lagărul de concentrare, pentru a mă scoate, ar fi fost foarte greu de explicat din punct de vedere diplomatic.

Dîndu-mi ultimatumul de douăzeci şi patru de ore, şeful Gestapoului m-a avertizat :

— Să nu iei legătura cu nimeni !

M-am dus direct acasă pentru a-mi aranja multiplele treburi legate de cei doi ani petrecuţi în universitate. Am dispus vînzarea B.M.W.-ului, ce era înmatriculat în Germania, mi-am vîndut sau dedicat cărţile unor prieteni, am plătit facturile pe care le datoram comercianţilor locali şi mi-am pregătit valizele.

N-am văzut pe nimeni urmărindu-mă, dar, cum eram sigur că mă supravegheau, nu am stabilit nici un fel de contacte. Pe stradă m-am întîlnit cu cîţiva cunoscuţi cărora le-am spus, fără a intra în detalii, că voi pleca cu trenul acasă în după-amiaza zilei următoare. Ei au ghicit restul şi nu au prelungit discuţiile.

Încurajaţi de punerea mea în libertate şi aparenta nevinovăţie, cîţiva prieteni, aflînd ştirea, au încercat să mă însoţească la gară. Au reuşit numai două fete, care i-au înşelat pe oamenii Gestapoului, aflaţi pe peron, spunîndu-le că însoţesc o altă persoană. Celorlalţi care, la prezentarea biletelor de peron, fiind fără inspiraţie, au spus adevărul, li s-a „recomandat" să nu aibă contacte cu mine. A fost o tristă despărţire. Fără Johnny. Fără Freddy.

Pentru a călători de la Freiburg la Belgrad, trebuia să schimb trenul în Basel. În mod neaşteptat, l-am întîlnit pe

Johnny în gară sau, mai bine zis, el m-a intîlnit, pentru că, atunci cînd i-a interzis intrarea pe peronul din Freiburg, a sărit în autoturism şi a urmărit trenul pînă în Elveţia.

Recunoscător pentru ceea ce făcuse pentru mine, i-am zis emoţionat lui Johnny :

— Dacă intr-o zi vei avea nevoie de ceva, Johnny, trebuie să-mi adresezi numai un cuvînt. O spun cu sinceritate, iar tu ştii că mă ţin de cuvînt.

I-am vorbit pe un ton pompos. Mai tîrziu, aveam să-mi îndeplinesc în mare măsură această promisiune.

Cap. 2

Mi-a făcut un semn cu ochiul

Johnny, pe care l-am întîlnit în barul hotelului Serbian King din Belgrad, se maturizase considerabil în timpul celor trei ani cît nu ne mai văzuserăm. Speram că avea să se ruşineze de acţiunile ţării sale. Cel de-al doilea război mondial începuse de cinci luni. Polonia era deja ocupată, iar Hitler se pregătea să treacă linia Maginot, în Franţa, şi să distrugă alte civilizaţii. Maturitatea lui Johnny, dacă aş putea-o numi aşa, avea aspectul unui om mai puţin sănătos şi natural în astfel de circumstanţe.

În timp ce vorbeam, inteligenţa lui vie mi s-a părut mai pronunţată ca niciodată, la fel, cinismul şi umorul său macabru. Ochii, care întotdeauna îi exprimau sentimentele, aveau o nuanţă de neîncredere. De asemenea, a arătat şi alte semne exterioare de nelinişte. A cerut pentru amîndoi în repetate rînduri whisky dublu, fără gheaţă ; fuma ţigară după ţigară ; continua să fie îmbrăcat elegant şi în stilul Eden, dar nu-şi mai pieptăna părul său blond cu grija de altădată şi avea mustaţa înroşită din cauza tutunului.

La întrebarea mea : „Ce mai faci ?", în timp ce mă saluta, mi-a răspuns :

— Hitler îi face de rîs pe germani şi cu ajutorul acestora este posibil să cucerească lumea.

Johnny nu avea obiceiul să menţioneze ceea ce era evident, iar eu l-am privit cu o curiozitate perplexă.

— E în regulă, lăsăm asta pentru cînd vom fi destul de beţi, a rectificat. În acest moment problema mea este următoarea şi cere o acţiune rapidă : Germania are cinci vapoare blocate în Triest. Unul din ele este al meu. Am reuşit să obţin autorizaţia pentru a le vinde unei ţări neutre.

Cunoşteam circumstanţele acelei istorii. Nu numai cele cinci vapoare din Triest putrezeau într-un port mediteraneean.

Vasele de război engleze şi franceze controlau în întregime apele Mediteranei. În calitatea sa de membră a Axei şi a treia putere navală în *Mare Nostrum*[1], Italia ar fi vrut să cumpere navele Germaniei, dar încă nu intrase în război şi nu putea forţa blocada.

— Ce ţară neutră se va încumeta să cumpere aceste vapoare ? am obiectat. Dacă francezii şi englezii vor refuza să recunoască vînzarea, vor pune stăpînire pe ele cu prima ocazie.

— Întocmai, orice prost înţelege situaţia, chiar şi proştii de la Berlin... uneori, cînd le trăsneşte prin cap. Dar, deocamdată, nu vor altceva decît garanţia unei ţări neutre că navele nu se vor vinde Angliei sau Franţei. Acesta e motivul pentru care va trebui să acţionăm cu rapiditate înainte ca cineva de la Amiralitate să vadă vicleşugul.

— Acesta-i momentul unde intru eu pe fir, nu-i aşa ? Specialistul în garanţii...

— Exact, băiete. Trebuie să pui mîna pe excelentele tale relaţii şi să faci un aranjament, astfel ca eu să-mi îndeplinesc misiunea înainte ca să i se trezească cuiva curiozitatea.

— Ştii unde se va sfîrşi cu navele, l-am admonestat.

— Din partea mea, pot ajunge şi în flota lui Henley.

— Nu ţi-e frică că o să te bagi într-o încurcătură ?

Ochii lui albaştri păreau de oţel.

— Asta nu mă mai frămîntă. Ori fac ceea ce consider că e bine, ori... Elocvenţa gestului cu mîinile în sens de predare a pus capăt frazei. Duşko, eşti una din puţinele persoane căreia pot să i-o spun... Am trecut prin momente foarte grele înainte de a mă hotărî. Tu ştii că iubesc Germania. Dar nu ca un naţionalist. O iubesc cum tu iubeşti Iugoslavia... sau, bine, Dubrovnikul. Pentru trecutul, tradiţiile, frumuseţile sale, pentru prietenii mei, şi, bineînţeles, nu pentru că ar fi un tip de superstat căruia îi datorez supunere oarbă. Dragostea pe care o simt pentru patria mea nu mă obligă a mă supune unui tiran sîngeros ce nu face altceva decît să o denigreze. Dimpotrivă. Mi-e ruşine că o mare majoritate a compatrioţilor mei nu gîndesc ca mine. Dar, să fiu în întregime sincer şi lăsînd deoparte sensibilităţile exagerate, prietene dragă, a surîs în mod ironic, poate că dragostea mea pentru patrie se datorează şi faptului că sînt multe lucruri în Germania care îmi aparţin şi nu mă gîndesc să le fac cadou ; mă gîndesc să le recîştig în maniera mea. Şi, aşa cum ţi-am spus, unul din aceste vapoare este al meu.

[1] *Mare Nostrum* — Marea Mediterană (în antichitate).

Îmi părea rău pentru Johnny ; era atît de frămîntat ! Atitudinea lui de snob, cinică, comportamentul de *playboy*[1] ascundeau un om care căuta adevărul.

— Mîine dimineaţă, foarte devreme, ne vom ocupa de nave. Noaptea aceasta, i-am zis, convins că Johnny avea nevoie să se distreze, îţi voi arăta Belgradul.

Prin vitrinele barului hotelului Serbian King se vedea Dunărea şi anticele fortăreţe turceşti. Dar băutura şi priveliştea construcţiilor vechilor cuceritori provocau numai amintiri. Zilele fericite din Freiburg nu mai existau, iar Johnny nu făcea altceva decît să deplîngă nenorocirea oricărui om dotat cu inteligenţă care trebuia să trăiască în Germania lui Hitler. Am evitat să cădem în sentimentalism, stabilind relaţii cu două cîntăreţe, de la unul din cluburile de noapte pe care le-am vizitat, şi ne-am înveselit datorită unei dispute cu directorul hotelului nostru, ce ne-a ameninţat că ne va arunca în stradă, pe noi şi însoţitoarele noastre, nu din motive de moralitate, ci pentru că am insistat să ne servească în restaurant la micul dejun şampanie şi fripturi.

După ce am cîştigat bătălia, ne-am terminat banchetul cu cîteva ceşti de cafea tare, turcească, ce era unul din puţinele obiceiuri plăcute pe care le moştenisem de la turci. Un duş rece, şi mă simţeam în formă pentru a îndeplini misiunea încredinţată de Johnny.

După înapoierea mea din Freiburg, începusem să exercit avocatura, iar una din puţinele bănci era aproape întreaga mea clientelă. Din cînd în cînd făceam cîte o lucrare pentru guvern şi cel mai important fapt era că mă aflam în relaţii cu personajul cel mai puternic şi cel mai influent din Iugoslavia, Bozo Banaci. Acesta făcea afaceri cu mari companii financiare britanice şi prin el am cunoscut pe ataşatul comercial britanic în Balcani, un oarecare Mister Sturrock. Sturrock era un tip competent şi se bucura de o simpatie generală. Ne-am împrietenit în timpul unor reuniuni cu caracter social. L-am ales ca intermediar ideal pentru misiunea lui Johnny.

— Cum ţi s-ar părea să mai adaugi cinci nave la flota comercială britanică ? i-am propus lui Sturrock. Şi aceasta pe spezele nemţilor.

— Ce dracu ţi s-a întîmplat, Duşko ? m-a întrebat pe un ton înţelept şi pămîntesc, aşa cum întotdeauna se adresa tinerilor din Belgrad. Avea două fiice foarte frumoase, care incitau

[1] *Playboy* — crai, tînăr fluşturatic.

jumătate din cavalerii orașului să învețe engleza pentru a le face curte. Cealaltă jumătate, deja o vorbeau.

I-am explicat cum i-am putea înșela pe nemți, cumpărîndu-le navele prin intermediul unei companii iugoslave, pentru a le vinde imediat englezilor.

Dezmințind părerea populară asupra diplomaților, a ghicit ideea mea înainte de a o finaliza. Cînd am terminat, deja luase o hotărîre :

— Începem negocierile chiar azi. Va trebui să obțin aprobarea Londrei, dar sînt convins că vor accepta propunerea.

Următoarea persoană pe care am vizitat-o era o bună prietenă a familiei mele, care simpatiza sută la sută cu cauza Aliaților. Nu aveam nici o îndoială că ne va ajuta. Doamna Djurdjina Racici era văduva unui proeminent armator și fiica omului pe care toți îl divinizam ca părinte și fondator al Iugoslaviei, fostul prim-ministru în 1918, Nicola Pasici.

Doamna Racici a acceptat imediat și a dat dispoziții companiei sale navale să servească drept paravan pentru viitoarea tranzacție. Singura ei condiție a fost ca proiectul să fie prezentat ca autentic guvernului iugoslav.

— Sînt atît de devotați neutralității lor, s-a plîns ea, făcînd aluzii la guvern, că ar împiedica realizarea proiectului sau ar dezvălui nemților adevăratele noastre intenții.

Partea ridicolă a afacerii rezulta din faptul că guvernele german și iugoslav, dacă ar fi fost pe fază, ar fi înțeles că era vorba de o șarlatanie. O garanție că nu se va negocia cu Aliații nu valora nici cît coala de hîrtie pe care se scria aceasta.

Cîteva zile mai tîrziu, Londra a trimis aprobarea și banii pentru cumpărare, odată cu mulțumirile Amiralității pentru cele circa treizeci de mii tone adiționate. Johnny și cu mine ne-am grăbit cu finalizarea tranzacției, înainte ca cineva să se trezească. El a zburat la Berlin pentru a obține documentele necesare, iar eu am desăvîrșit toate formalitățile în Belgrad.

După două săptămîni, Johnny s-a reîntors la Belgrad și ambii am avut o întîlnire secretă. Înțelegerea a fost semnată și parafată. În același timp, Johnny mi-a format o idee asupra adevăratei sale ocupații și a vastei palete de activități care urmau să aibă loc în anii următori.

Ne aflam în casa familiei mele, din Belgrad. Draperiile groase și imensele covoare persane contribuiau la crearea unei atmosfere de izolare și conspirație. Johnny s-a explicat.

— Cum fără îndoială ți-ai imaginat, nu am nici cea mai mică dorință de a îngroșa rîndurile armatei celui de-al treilea *Reich*[1]. Pentru a evita aceasta, precum și din alte motive, m-am înrolat în divizia Brandenburg. Văzînd că m-a lăsat perplex, mi-a specificat : Este o unitate de sabotaj sub controlul *Abwehrului*.[2]

Am fost de acord cu el, pentru a-i demonstra că îl înțelegeam. Știam cel puțin ce era Abwehrul.

— Pentru a fi antimilitarist, l-am ironizat, nu am nici o îndoială că ai ales unitatea cea mai indicată.

El a lăsat neobservat sarcasmul meu.

— Am buni prieteni în Abwehr, iar doctorul Hjalmar Schacht întreține relații cordiale cu amiralul Canaris.

Desigur, știam cine era Schacht, ca toată lumea care citea ziarul. Ca președinte al *Reichsbank*[3], reevaluase marca și se bucura de un renume internațional, ca un geniu al finanțelor. De fapt, porecla lui era „Magul finanțelor". De asemenea, știam că Johnny îl admira mult și că datora cunoștințele sale financiare unui fel de învățămînt pe care îl făcuse în subordinea lui Schacht.

În schimb, numele amiralului Canaris nu-mi spunea nimic; Johnny mi l-a descris în bună măsură.

— Amiralul Canaris (Wilhelm Canaris) este șeful Abwehrului. Eu l-am cunoscut prin aghiotantul său personal, generalul Oster, care are o filozofie și idei politice identice cu ale mele.

— Și ce știi despre Canaris ? Cum se prezintă ?

Johnny s-a gîndit cîteva secunde ; a stins o țigară și a aprins alta cu bricheta sa de aur. Cu toate că fuma țigară după țigară, niciodată nu comitea actul lipsit de eleganță de a aprinde țigara de la mucul celeilalte.

— Amiralul este un om sensibil, modest. Scund și burlac convins. E de o debordantă curiozitate, inteligența sa este enormă și are un simț al umorului de primă clasă. Dă impresia că preferă să asculte decît să vorbească, dar, cînd vorbește, pare un fulger.

Nu spusese ceea ce aș fi vrut să știu.

— Este nazist ? l-am întrerupt în mod brusc.

---

[1] *Reich* — imperiu.

[2] *Abwehr* — serviciu de informații militare direct dependent de O.K.W. (Oberkommando der Wehrmacht — Înaltul Comandament al armatei germane).

[3] *Reichsbank* — Banca națională germană.

— Se spune că nu, cu toate că, în mod regulat, poartă convorbiri cu Hitler, fapt inevitabil în calitatea sa de şef al Serviciului de informaţii, l-a scuzat Johnny. De asemenea, se află în relaţii strînse cu Reinhard Heydrich.

Johnny s-a servit cu o altă jumătate de pahar de whisky din sticla pe care o lăsasem pe masă, între fotoliile noastre. Se băuse două treimi din ea, dar Johnny era complet treaz. Fără îndoială, cuvintele sale deveniseră lipsite de sens pentru mine.

— Johnny, nu te înţeleg. M-am amestecat şi eu cît de cît în politică, aici în Belgrad, aşa că nu mă mai surprind anumite subtilităţi şi contradicţii ale oamenilor care se dedică ei. Dar nu văd pentru ce te-ai amestecat cu această gloată.

— Ţi-am mai spus că nu vreau să îmbrac uniforma. Totodată, doresc libertatea pentru a călători şi a mă afla în contact cu ceea ce se întîmplă în lume, în afara Germaniei, fapt care mi-ar fi imposibil, dacă aş fi intr-un regiment servind drept carne de tun. Nici vorbă că aş putea să o fac, dacă n-aş fi bine introdus în Abwehr; nu te lasă să te retragi şi să rămii în afară. Trebuie să contribui la acţiunile lui şi chiar s-o probezi cu rezultate.

— De exemplu, care, Johnny? Tonul meu era puţin dur. Mă întrebam dacă în final justifica mijloacele.

— Ei! nimic spectaculos, pentru moment. Chiar înainte de a pleca spre Belgrad, Hans von Dohnanyi (altul dintre prietenii şi consilierii lui Canaris) începuse să pregătească un raport asupra politicienilor francezi cei mai indicaţi cu care să se ia legătura, cînd Franţa va fi ocupată.

— Nu uita să adaugi: dacă va fi!

— Duşko, mă tem că nu lipseşte mult. Toţi inamicii Germaniei comit aceeaşi greşeală. Subestimează forţa Germaniei, agresivitatea şi hotărîrea lui Hitler. Ei cred că Franţa trebuie numai să se culce în spatele liniei Maginot. Nu este chiar aşa de simplu.

— Foarte bine, am replicat, căci Germania, dacă este aşa de pregătită, trebuie deja să ştie ce politicieni francezi vor fi dispuşi să colaboreze. Fostul vostru ambasador la Paris poate răspunde în mod exact la această întrebare.

— Desigur, deja a făcut-o. Dar s-a cerut Abwehrului o părere independentă şi mi-ar place să contribui la ea. În spionaj, o informaţie nu este valabilă pînă nu a fost confirmată prin mai multe surse independente. În acel moment, fără nici un fel de ocol, Johnny m-a întrebat: M-ai ajuta? Ar trebui să-i dau numele şi provenienţa informaţiilor tale superiorului meu.

Întrebarea era bine chibzuită, dar nu corectă. Johnny prezenta problema ca o favoare personală, cînd în realitate era vorba de o lucrare (şi încă una de spionaj!) pentru nazişti. Fără îndoială, totul părea destul de nevinovat. Răspunsurile s-ar fi obţinut de la oricine care cunoaştea cît de cît superficial o anumită persoană informată. N-am văzut nimic rău în asta, în afară de faptul că mi se înfiripa o mică idee privind propria mea recoltă.

Am băut o înghiţitură mare de whisky înainte de a mă angaja.

— Foarte bine, Johnny, o voi face, cu o singură condiţie: să-ţi limitezi întrebările la unica pe care tocmai mi-ai făcut-o. Eşti unul din cei mai buni prieteni ai mei şi mă va bucura să te ajut să nu participi la război. Urăsc atît de mult pe aceşti nazişti degeneraţi, că a face ceva pentru ei ar fi egal cu a-mi da singur pumni în cap.

Johnny m-a aprobat de cîteva ori din cap pentru a-mi semnala că nu putea s-o exprime în cuvinte. Am fost pe fază şi am concretizat *modus operandi*[1].

— Cît timp îmi dai?

— Rezervă-ţi cîteva săptămîni. Mi-ar place să-mi faci o informare detaliată.

— Şi cum ţi-o voi preda?

— Dă-mi o telegramă la Berlin, şi voi veni.

Nu am făcut nici un efort în obţinerea informaţiilor. Dispuneam de toate relaţiile necesare: prieteni personali, prieteni ai părinţilor mei, rude, mulţi dintre ei, funcţionari marcanţi ai Ministerului iugoslav de Afaceri Externe, unii, experţi în afaceri franceze, alţii, foşti ambasadori sau miniştrii în activitate. De asemenea, cunoşteam destui funcţionari francezi în Iugoslavia. Sarcina mea a cerut numai timp pentru că nu puteam întreba în mod direct; trebuia să le pun în timpul cinelor, dejunurilor sau reuniunilor cu caracter social.

În ciuda rezervelor mele, misiunea îmi plăcea, deoarece tema era pasionantă şi părerile uimitor de asemănătoare. Lăsînd de o parte şefii formaţiunilor fasciste din Franţa, care nu se bucurau de influenţă şi prestigiu, aproape toţi mi-au prezentat aceleaşi nume. Mai des indicate erau numele vechiului prim-ministru şi ministru al Afacerilor Externe, Pierre

[1] *Modus operandi* — mod de acţiune.

Flaudin, al mareşalului Pétain şi altele, dar primul candidat în gura tuturor era Pierre Laval.

Opinia generală afirma că trecutul fostului prim-ministru vorbea pentru el. Întotdeauna, cît a fost la putere, a apărat ideea că Franţa, pentru a evita războiul cu orice preţ, trebuie să ajungă la înţelegere cu Hitler şi Mussolini. Acestui scop el a sacrificat pactul franco-sovietic, împiedicîndu-i ratificarea în parlament, chiar după ce îşi pusese pe el propria semnătură. Flirtul său cu Mussolini a venit de hac spiritului *Petite Entente* [1]. Motivul cel mai important în alegerea sa ca un colaborator numărul unu era ura lui furibundă contra Angliei. Era convins de imposibilitatea înfrîngerii Germaniei şi, conform informaţiilor mele, ar fi acceptat cu plăcere ocazia de a se uni cu Hitler, pentru a învinge duşmanul comun, aflat de cealaltă parte a Canalului.

Cam aşa s-a prezentat, în sinteză, lungul raport pe care l-am scris în dublu exemplar pentru Abwehr. Copia urma să fie destinată unei persoane cu care voiam să mă întîlnesc întîmplător, fără a o aborda în mod direct. Îmi era teamă să nu fiu considerat un interpus.

Într-o seară, în timpul unei cine la ambasadă, s-a ivit ocazia aşteptată. Eram un invitat destul de asiduu la activităţile sociale străine. Cred că mă invitau pentru a adăuga o culoare locală petrecerilor. Eram unul din acei localnici a cărei prezenţă nu implica nici un risc. Nu comiteam greşeli, puteam să susţin o conversaţie în mai multe limbi şi calitatea mea de burlac completa anumite goluri.

Obiectivul meu era primul-secretar al Ambasadei britanice, Mister Dew. L-am abordat, după cafea, într-unul din momentele potrivite. Ieşise pe terasă ; noaptea era rece, şi astfel am avut convingerea că nu ne va întrerupe nimeni discuţia. Am folosit momentul, şi i-am vorbit de însărcinarea dată de Johnny. Mister Dew mi-a pus multe întrebări şi, în primul rînd, dacă m-ar deranja să-i informeze despre problema abordată pe superiorii săi. Asta era exact, sincer vorbind, ceea ce aş fi dorit. De asemenea, mi-a cerut o copie a informării mele, pe care eu i-am înmînat-o înainte de a-i da originalul lui Johnny. I-am cerut lui Dew să noteze că mai important decît informarea mea mi se părea afirmaţia lui Johnny că nemţii ar ocupa Franţa. Ca francofil, asta mă obseda, dar primul-secretar nu s-a neliniştit.

[1] *Petite Entente* — Mica înţelegere.

— Interesant, a comentat Dew, ar fi util să continuaţi relaţiile cu acest tînăr.

„Acest tînăr" a venit să ia informarea mea, dar, în afară de a-mi transmite, după cîteva zile, mulţumirile şi felicitările oficiale pentru minuţiozitatea conţinutului, nu mi-a mai făcut alte confidenţe. Fără îndoială, am observat o clară schimbare de atitudine a ambasadei germane faţă de mine.

Pe parcursul timpului vizitasem de multe ori această ambasadă, dar atitudinea unor funcţionari era rece şi distantă. Desigur, ştiau că nu eram o persoană care se bucura de simpatie în ţara lor. După raportul meu asupra Franţei, atitudinea acestora s-a schimbat. Imediat au început să-mi acorde mici atenţii şi răceala anterioară s-a împrăştiat. Cred că nu a fost numai o schimbare de atitudine oficială ; complexul lor de vinovăţie îi făcea în mod special mai sensibili la orice semn de prietenie sau de simpatie.

Obiectivul inclus în mica lucrare pe care o dusesem la bun sfîrşit se îndeplinise. Franţa a terminat prin capitulare. În Iugoslavia, această victorie s-a resimţit în mod dureros. Nemţii, secundaţi de către prietenii şi simpatizanţii lor, dădeau dovadă de o nouă aroganţă. De teama lui Hitler, guvernul iugoslav a reînnoit eforturile sale disperate pentru a-şi demonstra neutralitatea, fiind conştient că eram izolaţi, fără ajutor, şi că puteam ori ceda, ori să fim striviţi. Dar poporul iugoslav nu gîndea aşa. În ultimii cinci sute de ani, ţara fusese invadată şi ocupată periodic, din care cauză exista o mare tradiţie şi un important antrenament de rezistenţă. Refugiul în munţi era o veche tactică iugoslavă. În ciuda intenţiilor guvernului de a controla situaţia, populaţia aproape în unanimitate era în favoarea Aliaţilor şi dispusă să se răscoale la cea mai mică provocare, cîntînd *La Madelon* [1], în cinematografe, şi huiduind ierarhia nazistă.

Confirmîndu-mi situaţia noastră disperată, Johnny mi-a spus cu gravitate, într-unul din voiajele sale la Belgrad.

— Odată cu căderea Franţei, a dispărut întreaga speranţă în a scăpa de Hitler cu ajutorul mijloacelor interne.

Johnny se transformase într-un musafir permanent al casei noastre, către sfîrşitul verii lui 1940. În aparenţă, stătea în Iugoslavia pentru că ar fi început o serie de afaceri la Belgrad. Realmente, Johnny era un neobosit om de afaceri ; oriunde s-ar fi aflat, vedea posibilitatea de a face cîte o opera-

[1] *La Madelon* — cîntec francez al rezistenţei.

ţiune financiară avantajoasă. În micul nostru cerc de amici foloseam cuvîntul „Jebseniada", pentru a indica o afacere sigură sau un truc efectiv.

Familia plecase la Dubrovnik pentru a petrece vara şi eu aş fi vrut s-o însoţesc pentru a naviga cu vele, dar Johnny mă amestecase în afacerile lui şi nu puteam să lipsesc, decît dacă el abandona totul şi pleca cu mine. Nu exista nici o posibilitate de a-l face să părăsească Belgradul. Nu mai era Johnny pe care îl cunoscusem.

— Ce dracu se întîmplă cu tine ? l-am întrebat odată. Doar tu nu eşti comerciantul avar care nu se poate despărţi de prăvălia lui. Ce se întîmplă ?

A invocat preocuparea, spunînd că acum, în mod practic, toţi germanii erau sută la sută cu Hitler, de cînd acesta cucerise Franţa, şi că el trebuia să nu arate aversiune şi lipsă de încredere chiar faţă de prietenii intimi. A adăugat cîteva fraze defetiste şi a terminat zicînd că poate era justificată faima de infailibil a lui Hitler, întrucît pînă acum nu greşise.

— Este stăpînul indiscutabil al Europei, s-a făcut Johnny ecoul lui Goebbels. În cîteva luni va termina cu Anglia, şi atunci America şi Rusia se vor înghesui să semneze un acord cu el. Este posibil să se realizeze promisiunea lui Hitler de a schimba istoria viitorilor o mie de ani.

— Îi faci propagandă, Johnny ? l-am întrebat pe ton de glumă. Dar a persistat în seriozitate.

— Ţi-o place sau nu, trebuie să acceptăm faptele şi să ne adaptăm la ele, s-a apărat el. Poate că se pune chestiunea de a face parte din lumea nouă a lui Hitler sau a dispărea.

Eram exasperat şi perplex.

— Pentru Dumnezeu, Johnny, am protestat cu nelinişte, ce dracu' îţi propui ? Poate că vrei să îngenunchez şi să încep să-i ling cizmele ?

— Îmi pare rău, s-a scuzat, recunosc că am exagerat un pic nota. Mi-a adresat unul din rarele surîsuri, domolindu-mi temerile. Îţi voi propune, într-adevăr, ceva care ştiu că nu-ţi va place.

Am aşteptat să continue, fără a face nici un comentariu.

— Ai vrea să iei cina cu un prieten al meu, un membru al ambasadei germane ? Sau, mai bine zis, pot să-l aduc să ia cina aici ? Poate că ar fi mai discret, întrucît nu ne-ar vedea nimeni cu el.

— Atît de nedorit este ?

— O vei afla cînd o să vorbeşti cu el.

N-am mai pus alte întrebări. Era prima şi unica dată cînd îl văzusem pe Johnny şovăind.

Prietenul pe care l-a adus să ia cina în casa mea era mai mult sau mai puţin funcţionarul ambasadei pe care-l presupuneam. Era un maior care se numea Müntzinger, iar prin accent am dedus că ar fi fost bavarez. Era foarte sigur pe el şi pe victoria finală a Germaniei. Îmi fierbea sîngele, văzîndu-l stînd la masa mea, mîncînd din bucatele mele şi bînd vinul meu, dar nu m-am manifestat.

Mi-a displăcut şi mai mult cînd mi-a zis :

— Serviciul pe care dumneavoastră ni l-aţi făcut (şi eu am presupus că se referea la raportul privind pe Laval) este clar, concludent şi s-a dovedit a fi exact. Posedaţi talentul de a recunoaşte ceea ce are importanţă. Dorinţa de a ne ajuta probează inteligenţa politică şi capacitatea dumneavoastră de adaptare.

În esenţă, era acelaşi lucru pe care mi-l predicase şi Johnny ! Mi-am clătit gura cu o sorbitură de vin, dar gustul amar a persistat.

— În viitor, a continuat maiorul, vă veţi da seama că aveţi nevoie de noi. Dar, în acest moment, vă voi spune cu franchețe că noi sîntem cei care avem nevoie de dumneavoastră.

În sfîrşit, maiorul începea să fie concret. Şi-a şters gura cu un gest rapid şi şi-a lăsat şervetul pe masă, cu toate că nu terminase de mîncat. Era clar că nu venise numai pentru a gusta felurile de mîncare pregătite de bucătarul nostru.

— Cea mai bună alianţă este aceea a interesului comun, a continuat Müntzinger foarte satisfăcut de a fi inventat această bijuterie filozofică. În Belgrad sînteţi considerat un liberal şi se cunoaşte bine ceea ce aţi făcut în Freiburg ca student. Nimeni nu bănuieşte adevăratele sentimente ale dumneavoastră şi v-am fi recunoscători dacă aţi lăsa lucrurile aşa cum sînt. În ciuda tuturor tentaţiilor actuale, să nu spuneţi nimănui că sînteţi prietenul nostru ; ne puteţi ajuta mult dacă toată lumea ştie că sînteţi duşman al nemţilor. Şi, apropo, a adăugat cu extremă amabilitate, sînt sigur că vina neplăcerilor dumneavoastră se datorează în mare parte zelului Gestapoului provincial.

Am evitat să-l privesc pe Johnny. Discursul fusese pregătit și învățat și aveam presentimentul că Johnny colaborase la el.

— Cum pot să vă ajut ? am întrebat.

— O să vă spun, mi-a replicat. În cîteva luni, sau poate mult mai puțin, vom invada Anglia, în afară de situația că vor vedea lucrurile în mod clar și vor cere un armistițiu. Nimic nu poate împiedica armata germană. Dumneavoastră ați putea să facilitați realizarea obiectivelor germane și să contribuiți în a face mai puțin sîngeroasă o eventuală invazie, salvînd în felul acesta multe vieți germane și britanice.

Poate că el aștepta aplauze. Am reușit doar să exclam : „Ah !", dar, se pare că a rămas satisfăcut. Urmam în acel moment dictonul bunicului meu : „Lasă lumea să vorbească. Vei învăța mai mult așa decît punînd întrebări. Și încearcă ca figura ta să nu exprime ceea ce limba nu vrea să formuleze".

Maiorul a acționat și mai departe :

— Dumneavoastră sînteți prieten cu Mister Banaci. În casa lui l-ați cunoscut pe ducele de York, căruia, după aceea, i-ați oferit găzduire în timpul șederii în Dubrovnik.

Acest fapt nu era exact, dar nu mă gîndeam să-i spun lui Müntzinger. Cunoscusem pe duce în casa lui Banaci, dar nu era corect că îl găzduisem. Îmi dădusem contribuția pentru a-l numi membru de onoare al clubului nautic Argosy din Dubrovnik, eu fiind unul din fondatori, și, de asemenea, l-am plimbat puțin prin localitate.

Era ușor de văzut că Müntzinger avea ceva în cap. Cu raportul despre Laval proaspăt în memorie, eram bine pregătit pentru o propunere similară. Müntzinger începu să-mi facă o idee despre intențiile lui.

— Avem mulți agenți în Anglia, unii din ei excelenți, a început, iar acum venea adevărul : Ne-ar plăcea să avem pe cineva care să aibă trecere în toate părțile. Relațiile dumneavoastră ne-ar deschide multe uși. O anumită categorie de informații nu se poate obține pe stradă. Dumneavoastră ne-ați putea fi foarte util. Iar noi v-am putea fi dumneavoastră, Herr Popov. Reichul este generos în momentul cînd trebuie să demonstreze mulțumirea sa. Veți fi o persoană importantă în viitorul Iugoslaviei.

Asta era o altă chestiune ; nu era vorba de simpla coroborare a unui raport. Îmi cereau, într-o formă lipsită de echivoc, de a mă înrola în serviciul de spionaj german. „Îngrozit" n-ar fi termenul cel mai potrivit pentru reacția mea, cum de altfel nici „surprins". Cunoscînd ocupația lui Johnny,

ar fi trebuit deja să fiu pregătit pentru o astfel de ofertă. Dar un lucru era sigur, că mă simțeam ca și cum tocmai îmi făcuse o injecție cu adrenalină.

Johnny nu pronunțase nici un cuvînt de cînd Müntzinger intrase în salon. Se străduia să-mi evite privirea, contemplînd fumul țigării sau culoarea coniacului său.

— Ce fel de informații ați dori de la mine ?

Cunoșteam răspunsul, dar țineam morțiș să-l aud din gura lui.

— În general, politice și (după o mică pauză) militare. Dar, în realitate, asta nu este de competența mea. Johnny vă va prezenta unor persoane competente imediat ce veți accepta.

— Nu-mi cereți un răspuns imediat ?

— Desigur că nu, a exclamat cu o conștientă generozitate. Reflectați. Afacerea implică anumite riscuri, dar, ca un bun jucător ce sînt, vă pot asigura că vor fi minime în comparație cu avantajele pe care vi le va aduce. Fără îndoială că dumneavoastră trebuie să fiți cel care să cîntăriți toate elementele. Voi rămîne în Belgrad cîteva zile. Comunicați-mi prin Johnny hotărîrea dumneavoastră, iar atunci vom vorbi în liniște.

Era foarte sigur pe sine... sau, poate, pe mine ?

S-a ridicat de la masă. Nu ne mișcasem din sufragerie. L-am însoțit pînă la ieșire și m-am întors imediat în salon, unde știam că Johnny se instalase. Cînd am intrat, tocmai își pregătea un pahar cu băutură, cu spatele la mine. Am închis ușa, iar el s-a întors, dispus să-mi dea o explicație fără ca eu să i-o fi cerut.

— Aș fi dorit s-o facă de o altă manieră, Dușko, s-a scuzat el, dar sînt foarte grăbiți.

— Johnny, să punem cărțile pe masă. Pregătești asta de un anumit timp.

Tonul meu nu era acuzator ; mă limitam la a confirma un fapt.

— Este adevărat, a recunoscut. Știam că o să-ți dai seama. Asta ușurează totul.

Johnny a mutat paharul și sticla de whisky pe masa scundă din fața canapelei. Apoi, după ce a așezat pernele după gustul său, s-a întins pe ele. Ne aștepta o lungă conversație. M-am așezat comod pe blana de tigru din fața căminului. Este poziția mea favorită.

— Müntzinger este superiorul meu imediat, a început Johnny, prezentîndu-mi o vedere de ansamblu înainte de a trece la

detalii. Este bine apreciat de către Canaris, care are în el o încredere absolută. Este recrutorul principal al Abwehrului pentru centrul Europei. După cum ţi-a spus, Abwehrul are oameni în Anglia, dar nici unul capabil de a acţiona la nivel înalt. Şi asta este ceea ce au nevoie cavalerii de la Tirpitzufer.

— Tirpitzufer ?

— Iartă-mă, uitasem că nu cunoşti foarte bine Berlinul. Cartierul general al Abwehrului se află în strada Tirpitzufer nr. 74—76. Are faima sa.

Nu trebuia să fac un efort pentru a-mi imagina ce fel de faimă avea.

— Căutau în mod disperat un om care ar putea să se mişte în sferele înalte ale societăţii britanice. Trebuia să aibă şi alte calităţi, cum poţi să presupui ; multe alte calităţi. În esenţă, trebuia să aibă temperamentul unui superspion. Mi-am luat o mare răspundere ; te-am recomandat pe tine. Am făcut-o într-un moment de orbire, iar după aceea mi-a părut rău, dar... era deja destul de tîrziu pentru a mai da înapoi.

M-am ridicat în picioare şi am început să mă plimb prin cameră, în parte pentru a scăpa de apropierea lui Johnny.

— Cînd ai propus candidatura mea ? Înainte sau după afacerea Laval ? Ori în timpul aranjamentului cu navele ?

— Nu, a fost după toate acestea.

— Aşa că mă puneai la încercare...

Era o afirmaţie, nu o întrebare. Eram pe punctul de a spune „momind", dar nu eram suficient de supărat pentru a o exprima. Gîndeam că ar fi trebuit să fiu, în realitate nu eram deloc, din mai multe motive. Primul : aveam încredere în Johnny. Al doilea : situaţia nu era lipsită de interes şi nici atît de neaşteptată. Mă surprindea numai importanţa ei ; mă aşteptam la alte însărcinări mai mărunte, dar nu de a îndeplini rolul unui superspion.

— Da, într-un fel puneam la încercare reacţia ta, a admis Johnny, şi a lor. Raportul tău asupra Franţei a provocat o excelentă impresie la Berlin ; au comparat claritatea lui cu cea a Statului-major. Apoi ţi-au dezgropat fişa şi au obţinut informaţii în completare...

— De la tine ?

— Da, în mare parte.

— Şi s-au convins că inima mea s-a schimbat de la Freiburg ?

Johnny izbucni în hohote de rîs forţat.

— Lumea... chiar politicienii nemiloşi şi naziştii... cred ceea ce doresc să creadă. A judeca prin prisma ta, eşti un om ambiţios. Fiul unei familii bogate, care nu are nevoie să lucreze, şi, fără îndoială, lucrezi. Chiar mult. În consecinţă, eşti într-adevăr ambiţios şi, ca atare, nu-ţi rămîne alt remediu decît să convieţuieşti cu germanii. Din punct de vedere economic, întotdeauna am controlat Balcanii, iar acum, pe deasupra, cîştigăm războiul.

— Splendidă analiză a unui caracter, i-am zis cu sarcasm.

— Freud era evreu, a rîs Johnny pentru prima oară în noaptea aceea. Nu vei aştepta ca ei să aplice teoriile lui să concluzioneze că tu... şi eu, încercăm să rivalizăm cu părinţii noştri.

— Nici prin gînd nu-mi trecuse, am rîs şi eu.

— Ei bine, a prins curaj Johnny, cei din Tirpitzufer mi-au ordonat să te conving şi să te recrutez. Eu nu mă hotăram s-o fac cu rapiditatea cu care ei vroiau. Müntzinger şi-a pierdut răbdarea şi s-a hotărît să acţioneze pe cont propriu.

Doream să reflectez, să fiu singur. După ce am mai luat o înghiţitură, l-am grăbit, zicîndu-i.

— Mă voi consulta cu umbra mea, Johnny. Noapte bună.

— Sper să mă ierţi, Duşko, murmură el. Te folosesc, îmi pare rău ; dar nu pot să supravieţuiesc fără asta.

Nu mă îndoiam de sinceritatea lui, chiar dacă nu puteam s-o admit aşa de uşor. L-am aprobat din cap şi i-am făcut un gest de despărţire.

— Încă o chestiune, a adăugat în timp ce deschideam uşa. Dacă vrei să distrugi un grup, cel mai bine este să te infiltrezi în el.

I-am aruncat o privire şi m-am retras în camera mea. Pentru ce naiba nu-mi spusese mai înainte aşa ?! Prietenul meu, Johnny, era o personalitate complexă.

În noaptea aceea am dormit puţin, dar nu pentru că ar fi trebuit să mă hotărăsc ; întotdeauna mă decid repede. Este inutil să gîndeşti acelaşi lucru de cincizeci de ori fără întrerupere. Faptele nu se schimbă. Dar lipsea o piesă pentru a completa jocul. Reflectam : „Vor dori oare să intre în joc şi englezii ? În caz negativ, va trebui să resping propunerea nemţilor şi nu se poate respinge o propunere de acest fel, fără a fi pedepsit."

În ziua următoare, foarte devreme, am alergat în strada Milosa Velikog, unde era situată ambasada britanică.

— Vă dați perfect seama de ceea ce vă așteaptă dacă acceptați ? m-a întrebat Mister Dew, după ce ascultase foarte atent relatarea mea asupra întîmplărilor din noaptea anterioară. Nu vreau să vă descurajez ; lupta contra naziștilor este faptul cel mai înțelept pentru noi toți. Dar această muncă pe care dumneavoastră v-o propuneți este foarte periculoasă. O singură greșeală va fi fatală.

— Fiecare luptă cum poate, Mister Dew, i-am răspuns, făcîndu-mă că nu aud avertismentul lui. Atît gestul, cît și replica mea mi-au sunat în urechi ca un dialog dintr-o operă dramatică.

— Ați zis bine, m-a aprobat Mister Dew. Deci, mă accep- tase în organizația lui. Vedeți, acest tip de afaceri nu sînt de competența mea, a admis el. Voi cere unui prieten să vă primească. Sînt convins că va fi interesat ; vă voi chema foarte curînd pentru a vă aranja o întîlnire.

Omul care m-a chemat în după-amiaza aceea, „la indicația lui Mister Dew", s-a prezentat Spiradis și mi-a cerut să vin imediat, spre a-l întîlni la biroul britanic de control al pașa- poartelor.

Pentru a doua oară în acea zi mă aflam în strada Milosa Velikog. Controlul pașapoartelor era situat într-o clădire la circa o sută de metri de ambasadă. Intrînd în biroul omului care se chema Spiradis, mă gîndeam că îl cunoscusem vag. Trecusem, probabil, unul pe lîngă altul la cîteva recepții, într-o manieră atît de superficială că nici unul din noi nu-și reamintea nu- mele celuilalt, dar eram sigur că nu-l chema Spiradis. Am înțeles că trebuia să fie mai mult decît un funcționar al con- trolului de pașapoarte. Mai tîrziu, cînd m-am inițiat în activi- tate, am aflat că era șeful M.I. 6 în Balcani, iar Spiradis era un nume conspirativ.

Spiradis m-a pus să-i repet istoria pe care o povestisem lui Mister Dew. M-am supus fără a crîcni, cu toate că presu- puneam că Mister Dew îl pusese în temă cu întreaga chestiune. Mai tîrziu am învățat că asta făcea parte din tehnica normală a spionajului. Spiradis m-a interogat cu privire la toate de- taliile și în mod special despre nume.

— Bine, a declarat în sfîrșit, aranjîndu-și firele lungi de păr care acopereau din părțile laterale capul său chel. Sîntem cu adevărat foarte interesați. Spiradis vorbea cu accent britanic și fără îndoială exista ceva în el care-l trăda pe străin. Va tre- bui să cer instrucțiuni Londrei, dar deja puteți conta pe inte- resul nostru.

Comunicațiile între Belgrad și Londra erau extrem de în- cete pe vremea aceea, iar acest lucru se accentuase de cînd izbucnise războiul. Spiradis dispunea de propriile sale posibi- lități. După două zile, m-a chemat din nou la biroul său. Ușurat în fața acestei operativități, am urcat în B.M.W.-ul meu, care nu mai era același din Freiburg, și m-am deplasat în vi- teză către Milosa Velikog.

— Londra vrea să continuați conversațiile cu germanii, m-a informat Spiradis.

— Trebuie să accept să lucrez sau numai să-mi beau ceaiul cu ei ? l-am întrebat. Frazeologia birocratică întotdea- una mă revolta.

Ochii vioi ai lui Spiradis au scînteiat, probabil, pentru a evita un surîs.

— Trebuie să acceptați propunerea lor. Fiți amabil, dar nu exagerați nota. Să cereți timp pentru a vă lichida afacerile și să vă pregătiți de călătorie.

— Va fi o pretenție foarte legitimă, am fost de acord.

— Da. De asemenea, vrem să le sugerați că aveți un prie- ten la Londra, să zicem un diplomat iugoslav, care are nevoie de bani. Dumneavoastră credeți că veți obține ajutorul lui și că ați putea trimite informațiile prin valiza diplomatică.

L-am întrerupt cu o obiecție :

— Cum se numește ? Müntzinger va dori să-l știe. Este foarte grijuliu în a afla astfel de nume.

Spiradis dădu din umeri.

— Inventați orice ; spuneți-i că nu sînteți autorizat pen- tru a revela numele. Iar acum, continuă el, ochindu-mă cu un creion, să vorbim despre călătoria dumneavoastră la Londra. Nu știu ce vor fi gîndind nemții, dar e cert că trebuie să aveți un pretext plauzibil. Cum se presupune că ne veți spiona, cel mai bine ar fi un pretext autentic, care în cazul dumneavoas- tră nu prezintă nici un fel de probleme. Ca avocat, v-ați aflat în relații cu multe firme britanice. Să vă continuați activitățile, dar amplificîndu-le. Să le amplificați într-atît încît să se im- pună o călătorie la Londra. Vă va fi ușor să găsiți clienți care să vă numească reprezentantul lor. Noi vă vom acorda întregul ajutor posibil, în special în ceea ce privește certificatele ma- rinei comerciale.

— Într-un astfel de caz, l-am asigurat, sînt sigur că voi găsi toți clienții pe care îi doriți.

Certificatele marinei reprezentau aprobările pentru măr- furile transportate cu navele ce brăzdau mările controlate de

englezi. Fără aceste certificate, mărfurile puteau fi confiscate. Englezii acordau foarte puține certificate navelor iugoslave, deoarece prevăzînd o posibilă invadare a țării mele de către Axă, se temeau de o acaparare a mărfurilor, care puteau să cadă în mîinile inamicului sau să fie vîndute de către nemți.

Lăsînd chestiunea cea mai delicată la sfîrșit, Spiradis, cînd deja căzusem de acord asupra tuturor problemelor, mi-a zis :

— Oh ! Apropo : să nu vorbiți domnului Jebsen despre relațiile cu noi.

— Dar dacă în mod practic m-a trimis aici ? am obiectat.

— „În mod practic", a repetat Spiradis, dînd cuvintelor o semnificație foarte aparte. În această activitate, cu cît se vorbește mai puțin, cu atît e mai bine.

Oricît m-ar costa admițînd-o, Johnny era, în ultimă instanță, o enigmă pentru mine. Prea mult se înclina cînd într-o parte, cînd în alta. „Poate că este un pragmatic care cochetează cu ambele grupări", m-am gîndit eu.

— În orice caz, am spus, mai mult ca sigur că va ghici.

— Lăsați-l să ghicească.

Așa am și făcut. I-am spus lui Johnny numai că îmi propuneam să plec în Anglia și că aveam acolo un prieten diplomat care ar fi putut să ne ajute. Johnny nu m-a întrebat altceva și am înțeles că prefera să nu știe alte detalii.

Următoarea întîlnire cu Müntzinger, aranjată de Johnny, m-a intrigat mai mult decît prima. După cum observasem mai înainte, Müntzinger era foarte sigur pe sine.

— Sînt un bun psiholog, s-a lăudat el. Știam că veți ajunge la concluzia potrivită. Johnny îmi spune că ați și trecut la treabă din proprie inițiativă. Foarte bine ; este exact ceea ce avem nevoie într-o activitate ca a dumneavoastră. Cine este prietenul diplomat ?

— Un vechi prieten. Răspund pentru el.

— Vă cred, dar care este numele lui ?

— Singura condiție pe care mi-a pus-o a fost să nu-i destăinui numele.

— În spionaj, mi-a explicat Müntzinger, toate informațiile anonime sînt inutile ; nu se poate aprecia valabilitatea lor.

— Vă promit că veți cunoaște sursele informațiilor, m-am acoperit, prietenul meu va fi numai intermediarul.

— Bine, deocamdată nu voi insista, dar în viitor va trebui să-i știu numele.

Din fericire, niciodată n-am mai abordat acest punct. Am reușit să mă scap de falsul prieten diplomat înainte de a trebui să-i destăinui identitatea.

În timp ce vorbea, Müntzinger mîngîia o servietă din piele de crocodil. Era nouă și mi s-a părut la fel cu cele expuse în vitrina magazinului Hermes din Paris. Fructele ocupației începeau deja să fie culese. A deschis încuietoarea, a băgat mîna și a scos un flacon de metal.

—Luați-l, mi-a zis, susținîndu-l ca și cum mi-ar fi înmînat un tezaur, dați-l prietenului dumneavoastră. Este cerneală invizibilă. Cînd se întoarce prietenul la Londra ?

— În următoarele cincisprezece zile.

— Bine. Eu voi pleca curînd, dar am să vă las sub tutela lui Jebsen. El vă va pregăti o listă de întrebări ce urmează să o transmiteți prietenului dumneavoastră, care va trebui să răspundă cu aceasta, și a arătat cerneala, satisfăcut ca un copil de vicleșugurile profesiei sale. Totodată, Jebsen vă va instrui, vă va învăța cifrul, vă va informa asupra contactelor și multe alte lucruri. Veți fi foarte ocupat pînă în ziua plecării.

Müntzinger s-a despărțit expansiv de mine, ca de un membru al clanului, asigurîndu-mă, în timp ce îmi strîngea mîna, că avea multă încredere în mine și mi-a adăugat să nu mă frămînt cu problema fondurilor ; îmi vor da mai mult decît suficient. I-am mulțumit cu oarecare distanță, care cred că a trecut neobservată la acest bun psiholog.

La cîteva zile după aceea, prin Johnny, Müntzinger mi-a trimis un vast chestionar pentru prietenul meu din Londra. L-am înmînat lui Spiradis, împreună cu cerneala invizibilă. Pe Spiradis l-a impresionat cel mai mult chestionarul, pentru că, după spusele lui, cerneala englezilor era mai bună. Întrebările nemților erau folositoare întrucît indicau ceea ce poate nu știau, precum și interesul lor pentru anumite zone. Întrebau în mod special despre măsurile de apărare ale coastei meridionale, de la Canalul Mînecii pînă la Southampton. În chestiuni militare, îi interesa tot ce prietenul meu ar fi putut descoperi : situația diviziilor, brigăzilor, posturile de comandă, informații cu privire la tunuri și mine antitanc, cu toate că îi interesa și alte tipuri de arme, industria de armament special și cea de ordin general. Apoi, erau multe întrebări cu caracter politic, similare acelora pe care mi le formulaseră cu privire la Franța. Cine sînt dușmanii lui Churchill ? Cine din Anglia era de părere că războiul trebuia să se termine rapid ? Cine era în favoarea negocierii păcii cu Germania ?

Cum posed o memorie fotografică (chiar dacă nu întotdea-
una pentru o lungă perioadă), nu a trebuit să pierd mult timp
cu lecțiile lui Johnny. Ceea ce mi-a cerut mult timp și multe
demersuri a fost acoperirea mea comercială. De fapt, m-am
văzut obligat să creez o organizație importatoare. Am reușit
ca, prin relațiile ce le aveam la băncile iugoslave, să-mi procur
o listă cu articole de primă urgență pe care le cereau cli-
enții lor. Apoi, am vizitat clienții și am pregătit dosarele
asupra acestora pentru englezi.

În momentul culminant al activităților mele, B.M.W.-ul
m-a lăsat. Mecanicul de la atelier a găsit o defecțiune la pis-
toane, reparație care avea să dureze mult, întrucît nu se gă-
seau piesele de schimb, iar motorul trebuia complet demontat.

Șoferul tatălui meu, Bozidar, s-a oferit să mă ducă cu Buickul familiei. Toți se aflau în Dubrovnik, așa că el nu prea avea de lucru. Nu acesta fusese motivul adevărat pentru care se oferise; Bozidar era puturos și nu-i plăcea să lucreze mult. Totuși, noi îl apreciam. Mă învățase să conduc cînd nu împlinisem nici măcar cincisprezece ani. Era un șofer excelent, în ciuda faptului că era șașiu; adesea făceam glume pe seama lui, spunîndu-i că privea în același timp atît înainte, cît și pe laterale.

La cîteva săptămîni de la data cînd făceam pe pasagerul pe banca din spate, m-am pomenit într-o dimineață cu Johnny, intrînd în camera mea, fără a se deranja să mă anunțe. Era într-atît de furios, pe cît îi permitea caracterul lui flegmatic, și agita în aer un mănunchi de hîrtii.

— Bozidar te vinde, a exclamat, întinzîndu-mi hîrtiile. Privește asta!

Eram pe jumătate adormit și, în plus, cu draperiile trase, nu aveam suficientă lumină pentru a citi.

— Ce sînt astea? l-am întrebat.

— Nouă pagini ale unei liste cu aproape toate vizitele și numele persoanelor pe care le-ai văzut în ultimele două săptămîni. Abia acum cîteva ore am aflat; Müntzinger mi-a telefonat ca să mă însărcineze pentru a prelua lista. Înainte de a pleca la Viena, l-a plătit pe Bozidar să te spioneze. Servitorul tău fidel te-a vîndut pentru două mii de dinari.

Pe jumătate buimac de somn, abia dădeam crezare la ceea ce auzeam.

— Bozidar?

— Da, Bozidar. Eu însumi i-am înmînat alte două mii de dinari în dimineața aceasta. Am sarcina de a-i trimite raportul lui Müntzinger.

— Bozidar, am gemut. Deci, el este canalia care mi-a sabotat mașina.

Am aprins lampa și mi-am aruncat o privire asupra raportului. Era destul de mare, dar adevărata lui importanță nu am sesizat-o imediat. Am ridicat din umeri.

— În afară de o listă destul de incompletă a numelor și adreselor prietenilor mei, nu văd nimic alarmant.

Johnny a adunat hîrtiile.

— Vasăzică, nu? începînd să-mi arate cu degetul. Și ce-mi poți zice de asta, asta și asta? Adresa din Milosa Velikog figurează de șase ori.

— Oh! Acolo se află biroul controlului de pașapoarte, unde îmi pregătesc viza pentru Anglia.

Aveam pregătită această scuză.

— Și pentru asta a trebuit să te duci de șase ori? Să fim serioși, Dusko, mi-a replicat Johnny. Totodată, este și cartierul general al serviciului de informații britanic în Iugoslavia.

— Al dracului! I-am înjurat mai mult pe Spiradis decît pe mine. Eram un începător în această activitate, iar el ar fi trebuit să evite să mă cheme la biroul lui. Sper că asta nu o să vină de hac acțiunii. Aveam și eu planurile mele.

— A veni de hac acțiunii! a urlat Johnny. Este posibil să-ți vină ție de hac, relațiilor, prietenilor și familiei tale. Ar fi trebuit deja să-i cunoști pe naziști. Dacă vor avea cea mai mică suspiciune, te vor face praf. Iar după aceea se vor năpusti asupra familiei tale.

Am început să mă plimb ca un leu în cușcă, înjurînd pe naziști, pe mine însumi și pe Bozidar. Ca și cum ar fi fost prea puțin faptul că familia mea ar putea fi implicată în această mocirlă, mai mă înfuria și Johnny. Nu numai că nu făcusem nimic pentru a mă răzbuna pe naziști, dar le dădeam din nou o altă ocazie pentru a mă umili.

— Johnny, i-am spus cu disperare, cît timp avem? Cînd trebuie să predai raportul?

— Ar trebui să-l trimit azi, dar pot să-l amîn o zi sau două, în nici un caz mai mult.

— Asta presupune să scriem un raport fals.

— Mă gîndeam şi eu la acest lucru, a fost de acord Johnny, dar rămîne Bozidar. Trebuie să existe siguranţa absolută că nu va vorbi.

— Mă ocup eu de Bozidar, i-am promis. Lasă-mi raportul. Miine vei avea gata altul nou.

Mi-au trecut prin cap mai multe variante de a-l face pe Bozidar să tacă. Puteam să-l amenint, să-l plătesc regeşte, să fac să fie arestat sub o acuzaţie falsă. În final, am hotărît că cel mai bine ar fi să-l trimit într-un loc îndepărtat şi să mă asigur că nu se va mai întoarce. Am început să mă gîndesc asupra modalităţii de a o realiza. Trebuia să-mi complic familia; eram sigur că vor înţelege cel puţin pericolul potenţial pe care îl vor risca. Dar poate că nu întreaga familie trebuie să ştie, poate că era suficient spunîndu-i numai fratelui meu, Ivo.

Ivo era căsătorit şi avea cîţiva ani de cînd exercita medicina în Belgrad. L-am întîlnit în cabinetul său din strada Dobrocina, nu prea departe de casa noastră.

— Doctorul mai are de văzut încă un pacient, mi-a zis infirmiera lui Ivo.

— Voi aştepta, dar spune-i că este urgent, am avertizat-o. Ca şi Johnny, nu foloseam cuvîntul urgent decît în foarte rare cazuri. Ştiam că mesajul îşi va face efectul asupra lui Ivo.

Ivo şi cu mine eram atît de uniţi încît, atunci cînd i-am revelat activitatea mea, nu s-a supărat pentru că nu i-o spusesem mai înainte. El ştia că aveam încredere în el, iar tăcerea mea pînă în acel moment se datora dorinţei de a-l apăra de frămîntări.

— Deci, crezi că vom putea să-l trimitem departe pe Bozidar şi că-l vom face să tacă ? s-a informat Ivo. Va fi aşa de uşor ? a adăugat, trosnindu-şi degetele. Să fim practici, a spus, Bozidar este neleal. Ştiu că ambii ne amintim cînd ne plimba pe umerii lui. Asta face comportarea sa şi mai respingătoare. Bozidar a devenit pentru noi ca un cancer. Şi nu putem face nimic pentru a-l obliga să se schimbe. Atîta timp cît va trăi, va fi o permanentă ameninţare pentru tine, indiferent unde şi cît timp va exista.

Am înţeles că Ivo avea dreptate. În subconştientul meu gîndisem la fel, dar trebuia să-l consult pentru a mi-o confirma.

— Lasă-mi-l în grijă, a propus Ivo. Va fi mai sigur să nu fii direct implicat, în cazul cînd nemţii vor face vreo investigaţie.

— Nu fi stupid, Ivo, m-am emoţionat eu. Este treaba mea. Nu trebuie să te amesteci în asta.

— Vreau să te ajut, mi-a răspuns Ivo ; este inutil să-mi ascund capul în nisip ca struţul. E o chestiune de supravieţuire : ori luptăm, ori murim striviţi.

— Dar este problema mea, am insistat.

— Foarte bine, este problema ta, mi-a replicat Ivo cam supărat, dar în ceea ce va urma contează pe sprijinul meu. Să nu uiţi aceasta.

A trebuit să aştept căderea nopţii pentru a-mi realiza planul. Morţii se pare că îi place întunericul, sau, cel puţin, călăilor săi.

În Iugoslavia, ca şi în alte ţări, tribunalele însărcinau cu apărarea sărmanilor pe avocaţii începători. În mod frecvent, chiar dacă nu întotdeauna, sărmanii erau totodată începători în meserie : tineri delicvenţi care încă nu învăţaseră ceea ce însemna să aibă avocaţi proprii. Apărasem cîţiva, iar doi din clienţi mi-au mulţumit, oferindu-se să-mi plătească în natură oricînd voi avea nevoie de ei. Era un fel de propuneri pe care nimeni nu le lua în seamă, în ciuda seriozităţii ofertei. În viaţa clienţilor mei putea să apară din cînd în cînd nevoia unui astfel de ajutor, dar nu într-una ca a mea, cel puţin pînă acum.

Înainte de a pleca de acasă în noaptea aceea, m-am dus în vîrful picioarelor pînă la camerele de serviciu pentru a vedea ce face Bozidar. Radioul cînta în camera sa. Prin gaura cheii l-am văzut stînd într-un vechi fotoliu, ascultînd un program de cîntece populare iugoslave. Mi-am asigurat şi deplasarea. Aveam convingerea că nu avea complici, dar am luat măsura de precauţie de a pleca pe poarta din spate, îmbrăcat în hainele vechi, pe care le foloseam la vînătoare, cu scopul ca prezenţa mea să rămînă neobservată.

Cei doi clienţi erau oameni cu obiceiuri fixe. Se aflau într-un bar neînsemnat, unde îmi spuseseră că întotdeauna îi pot întîlni după cină. M-a văzut intrînd cel care stătea cu faţa spre uşă. Chipul i s-a luminat cu un surîs, fericit că mă vedea, dar nu se arăta surprins. Reuşisem să le obţin suspendarea executării sentinţei date pentru infracţiunea de agresiune, invocînd necesitatea autoapărării.

— Serviţi o înghiţitură şi povestiţi-ne necazurile, mi-a zis unul, în timp ce celălalt mă bătea prieteneşte pe spate. Erau tipi experimentaţi. M-am aşezat la masa lor şi am cerut un rînd de băutură.

— Sînt victima unui şantaj, le-am explicat, din partea şoferului tatălui meu.

— Vreți să-i dăm o lecție ? m-a întrebat unul.

— Nu, n-ar servi la nimic, spuse celălalt, ar lua-o la picior și ar continua cu prostiile.

— În mod sigur că așa va face, l-am aprobat.

— E în regulă, mi s-a adresat unul dintre clienți, ridicînd paharul. Atunci, la groapă cu el.

Am căzut de acord cu ei să găsesc un pretext, un comision, pentru a-l face pe Bozidar să iasă din casă în noaptea aceea. Le-am spus că, dacă va fi necesar, le voi procura alibiul, dar n-au dat importanță faptului, siguri că totul va ieși bine. S-au împotrivit într-o manieră foarte sinceră, cînd am scos un teanc de bani. Știam că activitatea lor nu le aduce importante cîștiguri, așa că am insistat. Pentru prima dată în viața lor, cu toate că ei nu o vor ști, urmau să comită un act socialmente util și m-am gîndit că meritau o recompensă.

Acordurile muzicale continuau să se audă din camera lui Bozidar. Era ora unu din noapte. Am ciocănit la ușă : Bozidar mi-a deschis, scărpinîndu-se la piept, cu cămașa desfăcută.

— Îmi pare rău că te fac să ieși la ora asta, i-am zis, întinzîndu-i un plic închis și o hîrtie de o sută de dinari. Vreau să duci asta imediat domnului Bogdan Savici. Locuiește în apropiere... în Cor Dusana 195. Nu trebuie să scoți mașina.

Bozidar era învățat cu ciudățeniile mele. A înlăturat un smoc de păr care-i cădea pe frunte, murmurîndu-și consimțămîntul. M-am întors pentru a pleca și în acel moment am avut remușcări.

— Oh ! Bozidar, am exclamat, inventînd imediat o scuză pentru a-i da ocazia să se destăinuiască și să ceară clemență. Nu-i așa că te-am făcut să lucrezi prea mult în aceste ultime săptămîni ? Pari obosit... frămîntat... se întîmplă ceva ?

— E adevărat, domnișorule Dușko, că îmi dați de lucru mai mult decît tatăl dumneavoastră, comentă el.

— Nu trebuie să mă mai duci, dacă ești obosit. Voi pleca cu taxiul.

— A, nu, nu ! se grăbi să răspundă. Îmi face plăcere să vă fiu util.

„Util lui Müntzinger", m-am gîndit eu. „În regulă, canalie bătrînă, ai pierdut chiar acum recursul. Tribunalul îți mulțumește că ți-ai semnat propria sentință".

Nu cerusem clienților mei nici un fel de detalii privind planul de acțiune, dar le stipulasem numai ca trupul să fie găsit. Disparițiile provocau investigații mai meticuloase decît moartea.

Cînd m-au chemat la poliție în dimineața următoare, mi-am exprimat cea mai autentică surpriză. Cei doi „ticăloși" ai mei făcuseră o muncă excelentă. Poliția mi-a zis că Bozidar murise împușcat în timpul unui presupus furt din gara de mărfuri. L-au crezut implicat în furtul nereușit pe care l-au simulat cîțiva angajați ai gării.

Așa cum se așteptau din partea mea, am plătit înmormîntarea lui Bozidar. Nu avea rude apropiate și am fost singurul care i-am trimis flori, chiar și numai pentru a acoperi aparențele ; pentru mine, Bozidar a fost primul colaboraționist din Iugoslavia.

Jebsen a trimis lui Müntzinger raportul lui Bozidar modificat și n-am mai aflat nimic de această afacere. Nimeni nu a întrebat de Bozidar. Johnny, care știa ceea ce se întîmplase, a făcut o constatare ce mi s-a părut curioasă.

— Ești un om hotărît, Dușko, mi-a zis. Spune-mi sincer : m-ai omorî dacă ai descoperi că nu am jucat cinstit ?

— Ești incapabil de a fi incorect, Johnny, i-am replicat, întrebîndu-mă ce l-a împins să facă acest comentariu.

După alarma cu Bozidar calmul s-a prelungit mai multe săptămîni. Așteptam știri de la Berlin și Londra și ambele părți întîrziau. Londra nu-mi trimitea răspunsurile la chestionar, iar Berlinul amîna permisiunea pentru plecarea mea la Londra.

— Trebuie să le predai ceva, m-a avertizat Johnny. Müntzinger pretinde un răspuns oarecare. Dă-le răspunsurile la cîteva întrebări, dacă nu sînt gata toate. În chestiunea trecerii cu bine a verificărilor, dar chiar și după aceea, să nu comiți niciodată greșeala de a te crede în siguranță. Vor mai apărea și alții ca Bozidar.

— Dacă m-ar lăsa să plec la Londra, aș putea să mă ocup personal de chestionar, mi-am dat cu părerea. Pentru ce crezi că întîrzie atît ?

— Pot să formulez numai o ipoteză de ordin tehnic, a calculat Johnny. Te cuplează, prietene, la marea roată a serviciului nostru de informații. Au nevoie de timp pentru a o pune în mișcare, dacă se vrea sigură în funcționare. Am impresia că Berlinul se gîndește să te facă să continui aici, sub nasul lor, pînă cînd te vor fi verificat din toate unghiurile.

Cînd am încercat să mișc lucrurile în partea britanică, Spiradis (pe care acum îl întîlneam după măsuri maxime de precauție) insista :

— Va trebui să aveți răbdare.

— Ne aflăm aproape la sfîrşitul lui august, i-am reamintit. Nemţii mi-au dat chestionarul la jumătatea lui iulie. Este vorba nu de răbdarea mea, ci de a lor, care, vă pot asigura, e pe cale de a se termina.

— Voi mai trimite un mesaj urgent la Londra, a promis el.

La cîteva zile după aceea, Londra a răspuns cu instrucţiuni. Jinduiau să mă aibă acolo şi inventaseră un sistem pentru a pune în mişcare pe nemţi. Trebuia să le prezint acestora o scrisoare din partea prietenului meu diplomat, în care îmi expunea situaţia sa.

Scrisă pe hîrtia ambasadei iugoslave din Londra, scrisoarea avea următorul text :

„Dragă Duşko : Îţi înţeleg nerăbdarea. Am achiziţionat un număr important de piese de porţelan Ming pentru a le face cadou mamei tale. Din nenorocire, nu ţi le pot trimite prin valiza diplomatică. În primul rînd pentru că sînt destul de voluminoase şi foarte fragile, dar în realitate şi pentru că *Foreign Office*[1] acceptă tot mai greu şi a cerut să ne limităm corespondenţa la ceea ce este în mod strict necesar.

Îţi sugerez să iei personal porţelanurile cînd o să vii la Londra sau să trimiţi pe cineva să le ia. Altfel, va trebui să aştepţi pînă la viitoarea mea călătorie la Belgrad.

Apropo, am cheltuit banii pe care mi i-ai avansat pentru cumpărături. Dacă vrei să completezi colecţia, iţi sugerez să mai aduci bani. Al tău, Bata".

— Cine este Bata? m-a întrebat Johnny, cînd i-am dat scrisoarea pentru a o trimite lui Müntzinger. Credeam că corespondentul tău va păstra anonimatul.

Şi îl păstra. Johnny nu învăţase prea multe din limba noastră grea. „Bata" însemna „frăţior", un epitet drăgălaş în limba iugoslavă.

Întocmai cum Londra calculase, scrisoarea a declanşat lumina verde la Berlin. Am primit instrucţiuni pentru a-mi face preparativele de călătorie, care erau complicate şi cereau mult timp.

Primul obstacol era că, în calitatea mea de ofiţer iugoslav de rezervă, nu puteam părăsi ţara fără un permis al Ministerului de Război. Pentru a obţine acest permis, am fost obligat să fac multe intervenţii personale. Restul a cerut cîteva eforturi dibace. Italia, ca primă etapă a călătoriei, nu-mi permitea să plec dacă aveam în paşaport o viză pentru Anglia. Portugalia nu-mi permitea să intru dacă nu aveam o viză

[1] *Foreign Office* — Ministerul de Externe al Angliei.

de călătorie în altă ţară. Soluţia a fost să am cu mine o scrisoare secretă a Foreign Office, garantîndu-mi o viză care-mi va fi acordată de către consul în Lisabona. Odată satisfăcute aceste formalităţi, am avut ultimele întîlniri cu fiecare din mentorii mei în probleme de spionaj.

În scopul de a ne asigura clandestinătatea, Spiradis şi cu mine ne întîlneam în Oplenac, un mare parc la circa douăzeci de kilometri de Belgrad. Acesta era puţin vizitat chiar şi la sfîrşit de săptămînă. În zilele de lucru era, în mod practic, gol. La înălţimea monumentului eroilor căzuţi în războiul din 1914—1918, de două sute de trepte, de unde puteam supraveghea cîmpia circulară, Spiradis a avut o bună ocazie să mă instruiască asupra îndatoririlor şi obligaţiilor mele în calitate de ofiţer britanic. Cu toate că îmi manifestasem nedumerirea, ei continuau să mă considere ofiţerul lor.

După aceea, tot mai cuviincios, m-a sfătuit :

— Acţionaţi ca şi cum aţi fi în mod real un spion german. Uitaţi că lucraţi pentru noi. În timpul călătoriei, străduiţi-vă să păreţi preocupat de faptul că englezii v-ar suspecta. Puteţi să fiţi sigur de faptul că nemţii vă vor supraveghea în fiecare moment. Ţineţi ochii deschişi, auzul ascuţit, gura închisă. Reamintiţi-vă nume, adrese, feţe şi tot ceea ce auziţi de la nemţi, dar să nu luaţi note în scris. Ne interesează în mod special tot ce auziţi cu privire la o eventuală invadare a Angliei. Numele codificat pe care nemţii l-au dat acţiunii este „Operaţiunea Leul de Mare". Nu fiţi sceptic, mi-a zis Spiradis observîndu-mi reacţia feţei. Se pare că nu apreciaţi pe deplin ceea ce deja aţi realizat. V-aţi infiltrat în Abwehr ; în mod normal, aceasta cere ani de pregătire şi răbdare. Vă aflaţi în bune sau excelente relaţii cu cîţiva dintre ofiţerii săi cu funcţii de răspundere ; să le sondaţi creierele. Şi a făcut un gest ca şi cum trebuiau sfredelite. Cînd veţi ajunge la Londra, vor asambla ceea ce mai cunosc cu ceea ce veţi putea să le spuneţi, şi orice amănunt poate să constituie cheia problemelor care-i frămîntă. Apropo, nu cunosc exact la ce secţie vă vor repartiza. Serviciul de informaţii britanic se împarte în două unităţi principale : M.I. 6 şi M.I. 5. În străinătate aparţinem de M.I. 6, spionaj propriu-zis. Cei de la M.I. 5 se ocupă cu contraspionajul.

În realitate, mai tîrziu am lucrat cu ambele secţii.

A fost un instructaj pentru începători, dar a fost foarte oportun. M-a făcut să înţeleg toate avantajele şi importanţa poziţiei mele.

Spiradis mi-a dat, de asemenea, numele unei legături din Lisabona, în caz că aveam nevoie. Din nou era un şef al biroului controlului de paşapoarte, un oarecare Mister Davis. Hotărîsem să-l abordez cu multă prudenţă, pentru că Johnny mă pusese deja în cunoştinţă de cauză, spunîndu-mi că secţia controlului paşapoartelor servea adesea de acoperire pentru M.I. 6 şi că nemţii o cunoşteau.

La sfîrşitul instructajului, l-am condus pe Spiradis la întîlniri cu primii agenţi de spionaj recrutaţi de mine. „Recrutaţi" nu era poate cuvîntul cel mai potrivit, deoarece, de fapt, erau voluntari care reuşiseră să mă determine să-i atrag la colaborare, ceea ce nu fusese prea greu, mai ales că Spiradis îmi spusese că vroia să-şi lărgească reţeaua în Iugoslavia. Unul din ei era fratele meu, Ivo, altul un prieten de universitate, Nicola Lukas, neozeelandez prin naştere, dar de origine iugoslavă. Spiradis i-a acceptat repede, în ciuda faptului că toţi iugoslavii pe care îi recrutasem au pus o singură condiţie : ca nici una din acţiunile lor să nu fie niciodată îndreptată împotriva Iugoslaviei.

Cu Nicola am pierdut contactul direct şi nu l-am mai putut întîlni pînă după terminarea războiului, cînd l-am văzut în Triest, în calitate de căpitan al armatei engleze.

Despre Ivo voi vorbi ceva mai tîrziu.

— Noroc, Ivan, m-a salutat Müntzinger, cînd, împreună cu Johnny, a venit la mine acasă pentru a-mi da instrucţiuni finale. Mi-am arătat surpriza, iar el mi-a explicat rîzînd că „Ivan" era noul meu nume (conspirativ).

Müntzinger radia de mulţumire pentru plecarea mea în Anglia. Era un triumf pentru el, ca instructor de spionaj. Se simţea încrezător şi elocvent pentru că mă hotărîsem să fac primul pas în misiunea de a preda informaţii unui ofiţer al Abwehrului, pretextînd nevoia de a cunoaşte lucruri despre ţara pentru care mă destinaseră.

— Ah ! Anglia... va fi mai bine să nu întîrzie în a accepta condiţiile noastre, s-a lăudat el. O avem la cheremul nostru şi bliţul o va rade definitiv de pe faţa pămîntului, dacă nu va opta pentru înţelepciune.

I-am spus în mod umil :

— Nu sînt un expert în chestiuni militare, dar am impresia că bombele nu sînt suficiente. După aceea, va trebui să fie ocupată ţara. Ce părere aveţi despre flota britanică ? Va trebui să trecem Canalul.

Luftwaffe [1] se va ocupa de flota britanică, şi cunosc din surse sigure că sîntem pregătiţi pentru a trece Canalul. Am adunat peste două mii cinci sute de ambarcaţiuni, aproape acelaşi număr de şalupe cu motor şi peste o sută cincizeci de vapoare.

Am fluierat uşor şi aprobativ. Johnny mi-a aruncat o privire rapidă şi a strîmbat uşor din nas. Şi-a dat seama de intenţiile mele şi părea amuzat.

— Totodată, avem trupe pregătite pentru atac, a adăugat Müntzinger pentru a-mi creşte admiraţia. Aşteaptă numai ordinul Führerului pentru a se îmbarca.

Am încercat să scot de la Müntzinger amănunte mai specifice, dar am ajuns la concluzia că nu ştia mai mult. Nu înceta să proclame invincibilitatea armatei germane şi să se extazieze cu alte trăncăneli în stilul cunoscut.

Cînd, în sfîrşit, ne-am descotorosit de Müntzinger, iar eu cu Johnny am rămas singuri pentru o ultimă discuţie, m-a încredinţat cu ton viclean :

— Cînd o să ajung în Berlin, şi asta va fi curînd, voi încerca să obţin cîteva informaţii pentru a-ţi satisface curiozitatea „naturală" cu privire la „Leul de Mare".

Nu a mai adăugat nimic şi nici eu nu am mai făcut alt comentariu ; era clar că nu-l dorea. Dar fiecare subînţeles îmi confirma că ştia că sînt agent britanic.

Odată terminate toate pregătirile, rămînîndu-mi îndatorirea de a mă despărţi de familie, am zburat la Dubrovnik. Cu excepţia lui Ivo, toţi credeau că plecam spre Lisabona şi, de acolo, la Londra, într-o călătorie de afaceri, pe care ei o considerau nebunie. Londra era supusă unui bombardament continuu, douăzeci şi patru de ore, în toate cele şapte zile ale săptămînii. Nu se aşteptau ca ţara noastră să poată evita războiul, dar le era greu să fie de acord ca cineva să se expună în mod voluntar ororilor, în loc să continue să se prăjească la soarele Adriaticii.

Bunicul a fost unicul pe care nu am reuşit să-l păcălesc. Mi-a făcut un semn cu ochiul, în timp ce insistam că nu puteam să-mi abandonez afacerile şi, mai tîrziu, mi-a zis în particular :

— E război. Nu poţi aştepta ca să ajungă aici. Vei rămîne în Londra, sînt sigur.

Dar n-a spus nimic celorlalţi.

---

[1] *Luftwaffe* — Aviaţia militară a Germaniei hitleriste.

Cap. 3

În fața teribilei scene a Londrei

Cu o oră mai devreme, la zece dimineața, am părăsit hotelul Ambassadori și am urmat bulevardul Veneto pînă la Café de Paris. Trefful (cum își numeau cei de la Abwehr întîlnirile) meu era fixat pentru unsprezece și n-aveam cum să-mi petrec mai bine o oră decît luînd loc într-o terasă pentru a privi animația orașului. Urmînd instrucțiunile, am deschis un ziar iugoslav, Politika, am pus pe masă un pachet de țigări, Morava, și o cutie de chibrituri iugoslave.

Cu mult înainte de ora unsprezece, un tip în vîrstă, cu aspect de profesor pensionar, a trecut de mai multe ori pe trotuar, privind spre ziarul străin și țigările pe care le aveam în față. Apoi și-a ales o masă alăturată, s-a aranjat în scaunul de răchită, pînă l-a făcut să trosnească, și mi-a vorbit răgușit.

— E prima dumneavoastră vizită la Roma ?

M-am întors pentru a-l privi.

— Nu. Am fost de mai multe ori.

— Ah ! dar poate că vă interesează să vizitați din nou anumite locuri. Aș putea să vă însoțesc ca ghid, a sugerat el.

— Nu, mulțumesc. M-am liniștit și imediat am rectificat : Bine, mi-ar place să văd Vaticanul încă o dată.

— Sînt un expert în ceea ce privește Vaticanul, a zis tipul cu aspect de profesor. Avem o dimineață minunată. Dispunem de mult timp. Să chem o trăsură ?

Îmi răspundea în mod exact cu cuvintele convenite.

— Da, vă rog, am pronunțat afirmația așteptată. Trăsura ne ducea la întîlnirea cu legătura Abwehrului.

Mi-am aruncat privirea la ceas : era 10,30.

Ne-am alăturat unui grup simpatic de turiști și n-am pierdut nimic, de la piciorul lui San Pietro pînă la frescele lui Michelangelo. Profesorul era cu adevărat un expert în toate acestea și neobosit în a vorbi și umbla. Odată cu frescele, studiam și figura fiecărui turist, așteptînd ca unul din ei să ascundă pe omul de la Abwehr.

La ora unu, văzînd că profesorul nu dă semne de oboseală sau să vrea să mă ia în vreo parte, l-am întrebat cu neliniște :

— Cum vi s-ar părea dacă am vorbi de afaceri ?

Ochii lui au strălucit.

— Cu multă plăcere, domnule. Este încă devreme, dar aș putea să aranjez după dejun. Alegeți.

A scos din buzunarul jiletcei sale o duzină de fotografii de femei goale, pe care a început să mi le prezinte una cîte una, concomitent cu descrierea calităților lor.

Capela Sixtină s-a zguduit de hohotele mele de rîs. Îngrozite, cîteva călugărițe mi-au făcut semn să păstrez liniștea, ducîndu-și degetele la buze. Am ieșit din capelă, sforțîndu-mă să-mi opresc rîsul, în timp ce bătrînul proxenet le consola pe măicuțe.

După-amiază, recepționerul hotelului Ambassadori m-a chemat pentru a-mi spune că ghidul pe care-l solicitasem mă aștepta în hol. Încercam să nu mă bufnească din nou rîsul, în timp ce-i spuneam că voi coborî imediat. De această dată era cu adevărat omul de legătură care și-a exprimat decepția pentru faptul că nu mă prezentasem la ora unsprezece fix în Café de Paris. Am abandonat trăsura și vizita la Vatican în favoarea Fiatului său și vilei Borghese. Am parcat în grădină, mi-a înmînat două mii de dolari și mi-a spus să aștept la hotel un prieten care venea cu avionul la Roma în noaptea aceea.

Nu m-a surprins prea mult constatînd că prietenul nu era altul decît Johnny care venea direct de la Berlin. M-am bucurat văzîndu-l, în ciuda faptului că fiecare întîlnire cu el devenea tot mai șovăitoare. Aveam încredere în el într-un procent de nouăzeci și nouă la sută, dar încă nu avusese loc între noi explicația decisivă care să fi clarificat totul.

— Ce bei, Dușko ? Whisky sau rachiu ? a vrut să știe Johnny, în timp ce ne așezam în fotoliile de piele dintr-un colț izolat al barului Ambassadori.

— Whisky, i-am spus chelnerului, iar lui Johnny : Trebuie să mă obișnuiesc.

— Încă un whisky, pentru a bea în cinstea Angliei, care va continua să se afle mîine în același loc, conform informa-

ților pe care ți le-am obținut la Berlin. Pentru a-ți satisface curiozitatea, bineînțeles, adăugă el cu ironie.

— Au renunțat la planul de invazie, la „Operația Leul de Mare“ ?

— Pentru un moment, da. Am aflat de la Amiralitate, a citat Johnny sursa pentru ca eu să-i acord creditul necesar. Există un profund dezacord la Cartierul General Suprem. Trupele de uscat, marina și aviația nu cad la înțelegere. Generalul Halder, comandantul trupelor de uscat, este convins că va anihila repede Anglia, dacă marina și aviația îi vor da ajutorul necesar. Intenționează să angreneze o sută de mii de oameni în prima etapă a invaziei, cărora le vor urma imediat alți o sută șaizeci de mii ca întăriri. Planul de bătălie al lui Halder prevede mișcări pe un front larg.

Johnny vorbea repede și cu voce joasă.

L-am aprobat pentru a-i indica să continue.

— Marina insistă pentru un front redus. Argumentează că numai astfel poate garanta traversarea Canalului în fața superiorității navale britanice. Strategia marinei ar fi să utilizeze cîmpuri de mine și submarine pentru a proteja flota invadatoare.

— Sînt corecte cifrele pe care le-a menționat Müntzinger ? l-am întrerupt. Două mii cinci sute de ambarcațiuni, aproape același număr de șalupe cu motor și peste o sută cincizeci de vapoare ?

— În fond, da, a răspuns Johnny. Müntzinger n-a exagerat, dar ceea ce n-a spus (sau n-o știa) este că ar fi necesar dublul cifrelor pentru a transporta armata pe care Halder intenționează să o angajeze. Tot mai decisiv este rolul Luftwaffei. Marina nu se va mișca, dacă aviația nu-i va asigura un control absolut al suprafeței invaziei. Și, în ciuda lăudăroșeniilor lui Goering, Luftwaffe nu se poate angaja la atîta. Rezultatul este că Hitler arbitrează dezacordul și încearcă învoieli care sînt imposibile. Pentru aceasta „Leul de Mare“ se amînă de la o lună la alta, iar între timp toți așteaptă ca anumite elemente din Anglia (pe care ei le numesc „rezonabile și iubitoare de pace“) să ceară semnarea unui acord. Cum Goering, de cînd a devenit comandantul forțelor militare aeriene, afirmă că va anihila *R.A.F.-ul* [1] și va bombarda pe britanici pînă vor cădea în genunchi, este lăsat să încerce în felul

[1] *R.A.F.* — *Royal Air Force*, Aviația militară a Angliei.

său. Am înțeles că Rudolf Hess a spus că mai multe personalități proeminente din Regatul Unit caută contacte cu Germania. În calitatea sa de locțiitor al Führerului, Hess dispune de propriile informații. Dar, totodată, ele pot să provină și din alte surse. Abwehrul se află în legătură cu cîteva grupuri naționaliste galeze, care, cum se aude, sînt foarte puternice, iar în rîndurile lor se spune că Lloyd George va reveni ca prim-ministru și va negocia pacea.

— Care este părerea ta, Johnny, despre toate acestea ?

— Sînt castele din cutii de chibrituri, probabil, stimulate de ceva adevărat. Ca ultim mijloc, e posibil ca ei să încerce o invazie în primăvara viitoare, numai dacă Luftwaffe va reuși să anihileze R.A.F-ul. Dar, în orice caz, nu va fi în timpul iernii, cu ceața și marea învolburată.

Mai mult decît răspunsul lui Johnny, ceea ce m-a interesat a fost faptul că vorbise de „ei“ și nu de „noi“. Nu se identifica cu naziștii.

Johnny privi ceasul.

— E suficient pentru noaptea asta cît am discutat despre afaceri. Am o surpriză pentru tine. Freddy von Kaghaneck se află în oraș. O să luăm cina cu el.

— Freddy ?! Era cu adevărat o surpriză. Este și el amestecat în afacerea noastră ?

— Nu, nu are nimic de-a face cu Abwehrul. Nu știe nimic de activitatea ta. Hitler încearcă să folosească influența familiei von Kaghaneck și l-a numit pe Freddy un fel de delegat special pe lîngă Papa.

În timpul cinei, la restaurantul Alfredo, Freddy mi-a vorbit de misiunea sa.

— Este activitatea cea mai comodă pe care am putut să mi-o închipui într-un război, rîse Freddy. Cultiv pe cardinali și le reconstitui confidențele. Dacă nu-mi fac nici una, le inventez. Este o funcție prea bună ca s-o pierd.

Atitudinea lui Freddy mi s-a părut extrem de caracteristică. Ca aristocrat catolic, comitea ceea ce s-ar putea chema o crimă de înaltă trădare. Și nu o comitea ca urmare a exercitării de presiuni asupra sa. Freddy nu avea de ce să lucreze pentru Hitler. Nu putea să fie înrolat deoarece era șchiop din naștere și nici nu ar fi fost deranjat datorită importanței familiei sale. Sau, cel puțin, nu puteam să cred.

Fiindcă eu nu vroiam să fiu întrebat asupra activităților mele, am presupus că nici Freddy nu o dorea și m-am abținut să-i pun întrebări. Exista o ciudată ambiguitate între prietenii

care se aflau în poziția noastră. Încercai să te convingi tu că un prieten se afla în gruparea ta, dar în același timp nu te hazardai să ai încredere în prietenia lui pînă nu te convingeai.

Înainte de a părăsi Roma, Johnny mi-a dat instrucțiuni pentru Lisabona.

Șeful tău de spionaj va fi maiorul Ludvig von Karsthoff. Conduce secția Abwehrului din Lisabona, care este una din rețelele cele mai importante din Europa. Lisabona și Madridul sînt cele două centre principale ale spionajului german și britanic, acum cînd Belgia și Olanda sînt ocupate. Un avertisment cu privire la von Karsthoff. E posibil să-ți devină simpatic. Austriac, născut în Triest, îți este aproape compatriot. Te vei pune în legătură cu el, telefonînd dintr-o cabină publică. Întreabă de Karl Schmidt și spune că îl chemi din însărcinarea vărului său din Stuttgart. Schmidt îți va cere să revii cu telefonul după zece minute, cînd îți va spune că va avea marea plăcere să te întîlnească, indicîndu-ți ora și locul. Să te prezinți cu o oră mai înainte. O femeie va trece pe acolo și îți va face cu ochiul. S-o urmezi. Sînt sigur că pentru asta nu ai nevoie de instrucțiuni. Femeia te va dirija pînă la un automobil; te vei sui în el fără să scoți o vorbă și șoferul te va duce la treff.

— Pare un joc, am comentat. Sper ca fata să fie frumoasă.

— Probabil că va fi; este un amănunt esențial. Altfel, pentru ce a-i urmări-o? Dar mă îndoiesc că o vei mai revedea. În orice caz, în Lisabona nu-ți va lipsi compania feminină. Vei putea să-ți alegi din aproape toate naționalitățile... cu excepția portughezelor, să-ți fie clar.

Odată pățit cu întîlnirea mea nereușită din Roma, am urmat cu rigurozitate instrucțiunile lui Johnny. Cînd de această dată am ajuns cu o oră mai înainte, era în conformitate cu ordinele. La cîteva minute, privind o vitrină a unei bijuterii în *Rua*[1] Augustus, o fată blondă și zveltă, care în mod cert nu era portugheză, mi-a făcut prietenos cu ochiul. Am urmărit-o, la o oarecare distanță, trecînd cîteva străzi pînă am ajuns la un Opel, care avea motorul pornit și un om la volan. Fata a deschis portiera și s-a așezat pe locul din spate, indicîndu-mi prin semne să o imit. Autoturismul a plecat imediat. Nu am schimbat nici măcar o vorbă. Ea a spus numai „rămîneți“, cînd autoturismul s-a oprit pe parcurs

[1] *Rua* — stradă.

pentru ca ea să coboare. Am mers pînă la Estoril. Ajungînd aproape de cazinou, șoferul a întors capul pe jumătate ca să-mi spună:

— Ajungem. Lăsați-vă în jos; casa poate să fie supravegheată.

M-am executat. Cînd automobilul a frînat, iar motorul s-a oprit, m-am văzut în interiorul unui garaj, a cărui poartă o închidea un alt bărbat.

Am trecut prin garaj și am intrat într-o casă cu arhitectură numai în stil maur, vestigiul secolului ocupării Portugaliei de către arabi. Un bărbat înalt și bine făcut mă aștepta în salon. A întins mîna și s-a apropiat de mine.

— Sînt von Karsthoff, mi s-a adresat el într-o germană cu accent vienez. Sîntem bucuroși de a vă avea aici.

I-am strîns mîna și l-am asigurat că și eu eram bucuros să-l întîlnesc. Von Karsthoff mi-a oferit o cupă și am vorbit banalități, despre călătoria mea, despre Lisabona. A reușit să-mi transmită un sentiment de adevărat interes, făcîndu-mă să mă simt în largul meu.

— Am ordine deosebite cu privire la dumneavoastră, a zis von Karsthoff cu un surîs amabil. M-au însărcinat să vă tratez cu prietenie, cu grijă și să vă ajut cu tot ce e posibil. Acum, că vă cunosc, sînt sigur că va fi o plăcere să o fac. Ați inspirat multă încredere în Tirpitzufer și, ca atare, v-au rezervat planuri foarte ambițioase.

I-am mulțumit și am adăugat:

— Sînt convins că va fi o plăcere să lucrez cu dumneavoastră.

Acesta era un om pentru a fi cultivat la maximum. „Dacă aș putea să-i cîștig încrederea, ar fi o sursă foarte valoroasă de informații“, m-am gîndit eu. Von Karsthoff tocmai mi-a explicat metodele pe care le puteam folosi pentru comunicări în viitor, cînd ușa s-a deschis și doi baseți au intrat, gudurîndu-se pînă la picioarele lui. O tînără a intrat, alergînd după ei și strigîndu-i „Ivan 1“, „Ivan 2“. Von Karsthoff a mîngîiat cîinii și a rîs.

— Nu au nimic comun cu numele dumneavoastră conspirativ; e pură coincidență.

M-am întrebat dacă von Karsthoff nu se luase la întrecere cu Canaris. Johnny îmi spusese că amiralul poseda doi baseți.

Tînăra i-a întins lui von Karsthoff o foaie de hîrtie.

— Secretara mea, Elizabeth, mi-a prezentat-o el. Imediat mă voi duce, i-a promis el tinerei.

Ceva în tonul vocii lui, o nuanță de afecțiune, m-a făcut să mă gîndesc că Elizabeth era mai mult decît o secretară. „Altă persoană care ar trebui să o cultiv. Cu grijă, foarte curtenitor". Nu era o problemă de a concura cu șeful meu de spionaj.

— Scuzați-mă pentru întrerupere, a zis von Karsthoff agitînd nota pe care Elizabeth i-o înmînase. Amiralul Canaris se află în Madrid și e posibil să vină aici. Va dori să vă cunoască, a prorocit el.

Am abandonat vila în același mod ca și la venire, stind culcat în automobil pînă am lăsat în urmă zona și ne-am convins că nu sîntem urmăriți. Șoferul m-a lăsat în Lisabona la o mică distanță de hotelul Avis, care trecea ca fiind cel mai luxos din oraș.

Berlinul îmi ordonase să mă cazez în hotelul Avis și, prin serviciul de informații britanic, aflasem că era controlat de nemți. Mic și înconjurat de parcuri, Avis nu putea fi părăsit în mod clandestin. Încălcînd instrucțiunile, am schimbat hotelul după cîteva zile și de două ori, în timpul șederii, am observat indicii clare că îmi fusese percheziționată camera. Eram „nevinovat", așa că nu m-am frămîntat. Un al treilea incident a fost mai vizibil și mai amuzant.

În mai multe ocazii, în timp ce mîncam în restaurantul hotelului, am observat o tînără foarte frumoasă, îmbrăcată atractiv. O însoțea o doamnă pe care o luasem drept mama ei sau o mătușă, în nici un caz o doamnă de companie, întrucît fata o lăsa imediat după ce mînca pentru a se întîlni cu unul ori altul dintre prieteni.

Probabil, ea și-a dat seama că eram intrigat de acest aspect, dar, cu toate că și-a aruncat multe priviri și surîsuri în direcția mea, totuși n-aveam siguranța de a fi favoritul, și asta nu dintr-o excesivă modestie, ci pentru că la masa alăturată mie se așeza un puternic rival, multimilionarul rege al cositorului bolivian, Patino.

Într-o seară, numai cu ea în lift, m-am convins că privirile erau pentru mine, dar mica noastră călătorie a exclus orice intenție de a conversa.

În loc să-i zic liftierului numărul etajului, i-am zis „camera 25". Nu am răsucit cheia în ușă, conform vechiului meu obicei, și m-am dus în baie pentru a face un duș. Cînd am ieșit, am găsit-o pe tînără întinsă pe patul meu. Se schimbase mai repede decît mine, fiind îmbrăcată numai într-un neglijeu de mătase foarte transparentă. Din sticlele pe care le

aveam în cameră se servise cu whisky și mă privea pe deasupra gurii paharului.

— Bună seara, i-am zis curtenitor cu vocea mea cea mai profundă.

— Vino, mi-a răspuns, ridicînd mîna cu care ținea paharul.

Eu am văzut numai un sens al invitației sale, dar se părea că ea dorea să toasteze. Mi-a evitat brațul și mi-a pregătit o băutură.

— Să vorbim un pic, mi-a zis, ca un reproș pentru bruschețea mea. Nici măcar nu-mi cunoști numele.

— Ileana Fodor, i-am replicat. Recepționerii sînt foarte serviabili.

— Da, e adevărat, Dușko Popov, a zis, arătîndu-mi niște dinți gingași, făcuți pentru a mușca. Dar numele tău nu-mi spune prea multe, iar mie îmi place mai întîi să cunosc bărbații.

M-a sărutat pe obraz, ca și cum mi-a făcut o favoare, simulînd că nu-și dă seama că sînii îmi frecau brațul.

— Acum mai dă-mi un pahar și vorbește-mi de tine.

Curiozitatea ei inoportună mă plictisea, dar cum vroiam să știu ce o interesa, am fost de acord. Am băut cîteva pahare în timp ce o lăsam să mă iscodească cu privire la originea mea, opiniile mele, motivul șederii mele la Lisabona. După ce am mințit-o la primele două întrebări, nu aveam nici un motiv să nu continui a o minți și în legătură cu a treia întrebare. Așa că am inventat o poveste conform căreia mă aflam acolo pentru a recupera, din însărcinarea unui client belgian, trei tablouri furate: un Gauguin și alte două aparținînd unor pictori impresioniști.

Povestea mea i se păruse adevărată, pentru că, terminînd, interesul ei pentru mine scăzu la zero. Provocările ei sexuale s-au oprit în mod brusc, dar, ca cea mai ieftină dintre prostituate, mi-a lăsat să înțeleg că este dispusă să-mi plătească pentru informațiile date. A început să se întindă în pat cu o expresie străină și plictisită, ca și cum ar fi zis: „Și acum, mă poți avea". I-am întins o sticlă, care mai conținea ceva whisky și i-am spus:

— Ia asta, pentru a-ți ajuta să adormi. Deja ți-am cîntat nani, nani.

Nu s-a tulburat pentru mustrarea făcută și a plecat cu sticla.

Cu prima ocazie cînd l-am văzut pe von Karsthoff, după ce discutasem problemele noastre și băusem cîte un pahar, mi-a zis cu toată seriozitatea că „să mă las de a căuta acele picturi impresioniste". Munca mea nu-mi permitea astfel de frivolități.

— Nu-mi spuneți că ați înghițit această poveste, am rîs eu. A fost o fabulă pentru o tinerică nu prea decentă. Dar acum știu: dumneavoastră ați fost cel care m-a costat o sticlă de whisky. Credeam că ați terminat verificările cu privire la persoana mea înainte de a pleca din Belgrad.

— Nu, n-am fost eu, m-a asigurat von Karsthoff. Nu știu dacă mă înțelegeți, dar nici unul dintre noi nu este autonom. Eu pot să fiu șeful rețelei locale de spionaj, dar Abwehr III, secția noastră de contraspionaj, își demonstrează zelul său. Am aflat despre problemă din întîmplare; numai pentru că unul din subalternii mei din Abwehr III a găsit simpatică maniera cum v-ați descotorosit de fată.

Incidentul mi-a dat o idee cu privire la ceea ce se întîmpla în culisele spionajului german. Von Karsthoff se plînse în continuare de alte organizații paralele ale Abwehrului. Mi-a explicat că erau politice și, ca urmare, periculoase, cea mai perfidă dintre ele fiind grupul Gestapoului, condus de Kaltenbruner.

La o altă întîlnire, von Karsthoff mi l-a prezentat pe șeful Abwehr III din Lisabona, căpitanul Kramer, polițist profesionist, cărunt, tăcut, dar conștiincios și tenace. Cu Kramer avînd sarcina de a verifica pe spioni, n-aș fi putut să fiu niciodată liniștit. Von Karsthoff era altfel, întrucît Johnny răspundea de mine. Dar pentru Kramer aceasta nu era suficient. El m-ar fi pîndit în mod conștient.

Vorbind de von Karsthoff, era ca și cum ai sta lîngă o panteră domestică. Fizic avea ceva asemănător: era înalt, brunet și cu mișcări feline. În ciuda amabilității, niciodată nu-ți puteai permite să faci un pas greșit în prezența sa.

Așa cum m-a avertizat Johnny, von Karsthoff mi-a devenit simpatic. Asta, într-un anumit fel, m-a ajutat. Nu trebuia să fiu prea ipocrit pentru a-i căuta compania. La început m-am străduit, ajungînd, de exemplu, tîrziu dimineața pentru a mă invita să iau dejunul cu el sau fiind în mod particular curtenitor cu Elizabeth, care era logodnica lui, după cum am descoperit. Dar, după cîteva zile, astfel de artificii nu mai erau necesare. A luat naștere între noi o oarecare afinitate

și începurăm să ne căutăm reciproc compania. Deja ne spuneam pe numele mic.

În loc să mă dea pe mîna unui subaltern, von Karsthoff s-a însărcinat personal să mă instruiască. M-a învățat codul, fraze cu dublu înțeles, mi-a dat un Leica și instrucțiunile pentru folosirea lui. Am învățat să fotografiez cu Leica, dar am avut un succes mizerabil în tehnica developării. A face fotografii în sistemul lui von Karsthoff era ușor: m-a instruit să includ întotdeauna o femeie în fotografiile instalațiilor sau obiectivelor militare cu scopul ca totul să pară o amintire turistică.

Văzînd că voalam negativele și manifestam stîngăcie în camera obscură, m-a scutit de această activitate, spunîndu-mi să-i dau lui să-mi developeze filmele.

Cîteva zile la rînd, von Karsthoff și oamenii lui au desfășurat o imensă activitate cu privire la chestiunile referitoare la amiralul Canaris. N-am știut niciodată dacă a venit în realitate la Lisabona. În orice caz, ceea ce a fost sigur e că nu a solicitat să mă vadă și ar fi fost imprudent din partea mea să întreb în mod direct despre el. M-am lămurit datorită frazelor scăpate între ei în discuțiile din timpul meselor. A fost suficient pentru a-mi face o idee destul de completă cu privire la misiunea amiralului în Spania și a nereușitei ei.

Am aflat că amiralul venise în Spania pentru a continua negocierile cu Franco, inițiate personal de Hitler cu trei săptămîni în urmă. Hitler încerca să-l convingă pe Franco pentru a intra în război atacînd Gibraltarul. Se întîlnise cu generalisimul la 23 octombrie, aproape de Hendaya, la frontiera franco-spaniolă, dar n-a reușit ca să-l atragă în planurile sale. Se discută că Hitler îi spusese lui Canaris că ar fi preferat să se lase să i se scoată patru măsele decît să repete experiența cu Franco. Canaris era prieten cu Franco, dar se pare că nici el nu a avut un succes mai mare.

Conform celor spuse de von Karsthoff, nemții cereau ca Franco să permită trupelor lor să treacă prin Spania pentru a ataca Gibraltarul la 30 ianuarie. Generalisimul se opusese ca trupele germane să treacă pe teritoriul Spaniei și se oferise să realizeze această operațiune cu propria armată, dacă nemții îi furnizau armamentul și materialele necesare. Cum Canaris nu putea să dea o dată privitoare la invadarea Marii Britanii, Franco i-a spus că va ocupa Gibraltarul după ce nemții vor captura Suezul.

Von Karsthoff mi-a făcut o idee cu privire la intențiile lui Hitler în următorul comentariu:

— Numai dacă invadarea Angliei va fi iminentă, va trebui să ne concentrăm în obținerea de informații asupra Africii de Nord.

Abandonînd hotelul Avis, m-am mutat la hotelul Palacio de Estoril, invocînd că acolo aș cunoaște lume mai multă și aș putea obține mai multe informații. Totodată, i-am spus deschis că îl preferam din motive personale. Hotelul Avis era prea vechi.

De fapt, hotelul Palacio prezenta mai multă siguranță pentru mine. Era destul de mare pentru a-mi garanta o oarecare discreție. Totodată, directorul său era un englez, George Black, în care se putea avea încredere. Nimeni nu mi l-a recomandat oficial și nici nu-mi aduc aminte să se fi vorbit în prezența mea despre el, dar, în fapt, acesta se transformase într-un fel de înger păzitor al meu. Dacă cineva se interesa de mine sau dacă exista cineva care mă interesa, Black îmi sufla imediat totul la ureche.

Hotelul Palacio și cazinoul formau centrul Lisabonei. În 1940, Lisabona era un univers aparte, enclavă într-o lume de război unde toate grupările se amestecau. Orașul abunda de refugiați de toate tipurile și de toate naționalitățile. Unii erau peste măsură de bogați și cheltuiau banii, ca și cum n-ar mai fi ajuns a doua zi... poate că nici nu ajungeau. Alții sărăciseră într-o asemenea măsură că vindeau orice lucru..., incluzîndu-se pe ei înșiși. În afară de refugiați, existau oameni de afaceri, diferiți funcționari internaționali, agenți și spioni de toate tipurile, între care se găseau mulți presupuși sau cei care negociau cu cel mai bun platnic. În tot cazul, dacă nu erai spion, în mod frecvent te considerau ca atare.

Majoritatea refugiaților așteptau transportul în orice loc în afara Europei. Lipseau biletele pentru vapoare, iar biletele de avion erau ca și imposibil de obținut. Ca urmare, așteptau, și cel mai bun loc pentru a aștepta era cazinoul și hotelul Palacio, dacă îți puteai permite. Bogații veneau să-și aline plictiseala, pariind pe sume mai mari ca ale oricărui jucător de la Monte-Carlo sau Las Vegas. Săracii se zbăteau într-o încercare inutilă de a cîștiga cîte ceva pentru a-și asigura o viață nouă. Iar spionii veneau pentru a trece neobservați între toți aceștia.

După mai multe săptămîni în Lisabona, la sfîrșitul lui decembrie, *Royal Dutch Airline*[1] m-a informat că avea la dispoziția mea un loc într-un avion. Rezervarea se făcuse pe cale normală, dar, desigur, mîna eficace a serviciului secret a fost instrumentul care a pus în mișcare resorturile. Mare parte dintre călătorii din Lisabona se vedeau lăsați pe planul doi pentru o traversare maritimă (dacă aveau noroc), iar avioanele transportau, aproape în mod exclusiv, *V.I.Ps.*[2] sau pe acei care puteau să dovedească urgența călătoriei lor.

Avionul *K.L.M.*[3] a decolat seara de pe aeroportul din Lisabona. Pentru a evita avioanele de vînătoare germane, pilotul a zburat mult spre vest, deasupra Atlanticului, după care a luat-o spre nord și s-a apropiat de Anglia pe la coasta occidentală. În scopul contracarării efectelor unor priviri indiscrete sau imprudente, personalul a acoperit ferestruicile cu plăci de lemn în momentul cînd avionul a început să survoleze coasta.

Aeronava a aterizat în apropiere de Bristol, pe aeroportul Felton. Serviciile de imigrare și de vamă ne-au făcut un control amănunțit. Un bărbat cu fața îmbujorată m-a acostat în momentul cînd ieșeam.

— Mister Popov? m-a întrebat cu o voce ușoară.

— Da, i-am răspuns, simțindu-mă în suficientă siguranță pe pămîntul englez pentru a-mi destăinui identitatea oricui.

— Sînt Jack Horsfall, domnule, s-a prezentat el, am sarcina să vă însoțesc pînă în oraș.

Mi-a luat valizele și l-am urmat pînă la un Citroën nou. Horsfall conducea automobilul cu o viteză ce părea că depășește pe cea a avionului și, fără îndoială, trecerea noastră nu a diminuat din armonia peisajului în mișcare. Am aflat că Horsfall era unul din virtuoșii volanului ai M.I. 5. Profesia lui era să conducă automobile de curse și de fiecare dată cînd trebuia să fac cîte o călătorie, în special în viteză, Horsfall primea însărcinarea de a mă duce.

La circa șaptesprezece kilometri de Londra, Horsfall a micșorat viteza Citroënului și s-a întors spre mine, zicîndu-mi:

— Am ajuns.

Am privit în față pentru a mă lămuri despre ce vorbea. Orizontul era vopsit în roșu. La intervale de cîteva secunde,

[1] *Royal Dutch Airline* — Companie de aviație olandeză.
[2] *V.I.Ps.* — *Very important persons*, persoane foarte importante.
[3] *K.L.M.* — Companie de aviație olandeză.

se formau globuri de foc. Bombardierele lui Goering își îndeplineau misiunea în fiecare noapte.

— E o noapte destul de călduroasă, a comentat el și s-a lansat din nou cu toată viteza în direcția orașului bombardat.

Nimic nu părea că ar putea să încetinească ritmul de viață al englezilor. Horsfall m-a lăsat la hotel Savoy. Era destul de tîrziu, și nu așteptam altceva decît să mă retrag în camera mea. Holul și sălile erau ticsite de oameni și nimeni nu se sinchisea de bombele care cădeau în împrejurimi. În momentul cînd semnam în registru, s-a apropiat de mine un bărbat care corespundea exigențelor Hollywoodului, un ofițer atractiv al armatei britanice.

— Ce faci, Popov ? mi-a zis, întinzîndu-mi mîna. Sînt Robertson.

Nu mă așteptam să-l văd decît a doua zi. Colonelul T. A. Robertson era șeful Secției M.I. 5.

Tar, cum îi ziceau lui Robertson, m-a invitat la barul hotelului Savoy, unde am mîncat cîte un sandviș și am băut cîte o bere, în timp ce am susținut „o mică conversație", privind spre Tamisa.

— Aș vrea numai să te cunosc, s-a explicat Tar. Mîine vom discuta despre afaceri.

Venise din tabără pentru a mă întîlni și se cazase la hotelul Savoy.

A fost prima mea noapte sub bombardament. A trebuit să mă contagiez de calmul englezesc. N-am putut să rezist tentației de a arunca o privire spectacolului ; după ce am stins toate luminile din cameră, am deschis fereastra, și, în ciuda frigului, am rămas în fața ei ore întregi. Tunurile antiaeriene trăgeau fără întrerupere și bubuiturile lor alternau cu fluieratul și exploziile bombelor. Imobile în flăcări se năruiau în explozii tot atît de gigantice.

Spectacolul m-a impresionat cum nimic nu mă impresionase pînă atunci. N-am putut să nu mă întreb cum de erau oamenii capabili de a trăi în infernul acela, cum de puteau trăi normal, continuînd cu cinele, flirturile și discuțiile de societate, ca cea pe care eu tocmai o susținusem cu Tar. M-a cuprins o profundă admirație pentru englezi și am avut certitudinea că o astfel de națiune, dotată cu o astfel de stăpînire de sine, nu putea să piardă războiul. M-am simțit mai hotărît ca niciodată să contribui cu toate forțele mele pentru a-l cîștiga.

Așezat acolo, ca un spectator în fața teribilei scene a Londrei, m-am văzut obligat să admit că în parte îmi îngăduisem

să particip la acest joc din motive ce nu erau în mod sigur de admirat. Știam că îmi dăduseră ghes aventura și ambiția. Nu-mi era rușine, dar acum acele mobiluri mi se păreau prea lipsite de importanță. Unicul lucru important era de a opri această nebunie și acest măcel, iar motivele care mă împinseseră pînă atunci erau secundare. Armele mele principale trebuiau să fie minciunile și înșelăciunile. Mă vedeam obligat să cer prietenilor mei să comită o trădare, adică ceea ce era considerată o trădare, și să-i vezi pedepsiți pentru asta. Însumi eu comisesem deja anumite fapte în afara normelor conviețuirii sociale, incluzînd asasinatul. După această noapte în care am asistat personal la crimele produse de război, nu aveam remușcări. Fuseseră, în același timp, botezul focului și purificarea spiritului meu.

Cap. 4

Trebuie să cîştigăm bătălia spionajului

Sosisem la Londra şi la serviciul de informaţii recomandat de Spiradis şi Dew. Tar mă primise în mod expansiv într-unul din hotelurile cele mai luxoase ale Londrei. Mă gîndeam cu naivitate că eram deja membru acceptat al „firmei". Dar, cu timpul, am stabilit că Savoy era o cuşcă fericită. Eram liber, puteam să plec unde mi se năzărea, uşile nu aveau încuietori, dar nu aveau încredere în mine. Încă nu. Aş fi putut să fiu un autentic agent german infiltrat prin prima linie de apărare. Nimeni nu-şi permitea luxul de a avea încredere în cineva într-o astfel de activitate.

În liniştea unui *suite*[1], în mod special rezervat de către serviciul de informaţii, în preajma unei duzine de ofiţeri, am fost supus unui interogatoriu amănunţit timp de patru zile consecutive. Fără îndoială, departe de a mă deranja acest lucru, am căpătat experienţă. Făcea parte dintr-un test psihologic. Totodată, mă antrenau pentru un tratament similar în mîinile nemţilor. În Savoy, cu conştiinţa curată şi neavînd nimic de ascuns, mă puteam relaxa, limitîndu-mă în a da răspunsuri cu cea mai mare exactitate posibilă, dar am înţeles că un asemenea test cu nemţii avea să fie cu totul diferit. Nu m-aş fi putut relaxa nici un pic. Povestea mea fiind inventată, contradicţiile ei ar fi putut să se observe.

Ofiţerii făceau cu rîndul pentru a-mi pune întrebări în legătură cu tot ceea ce era legat de misiunea mea... şi despre alţi oameni care nu aveau nici în clin, nici în mînecă cu aceasta. Au reuşit să extragă din ungherele memoriei mele fapte pe care nu mai mi le aminteam în mod normal. Totodată, m-au făcut să-mi văd anumite părţi ale vieţii şi anumite

[1] *Suite* — apartament într-un hotel de lux.

acte din unghiuri pe care niciodată nu mi se întîmplase să le apreciez. Majoritatea acestor oameni, atît de experţi în a formula întrebări, erau specialişti în interogatorii şi niciodată sau aproape niciodată nu i-am mai reîntîlnit în misiunile mele. O excepţie a fost Ronnie Howe, ce mai tîrziu devenise şeful Direcţiei de cercetări penale la *Scotland Yard*[2] şi cu care am ajuns să fiu intim prieten.

Inchizitorii mei aparţineau tuturor specialităţilor de spionaj: M.I. 5, M.I. 6, Secţia de informaţii a marinei şi Secţia de informaţii a forţelor aeriene. Fiecare mă întreba cu privire la ceea ce se referea în mod special la secţia lui. Au avut loc în mod necesar anumite incursiuni în sectoare neprivindu-i pe unii în mod direct şi am observat anumite rivalităţi între ei, dar în nici un caz comparabile cu gelozia şi chiar cu ura existente în organismele germane similare, pe care le-am putut studia în Lisabona.

Cînd mi s-a cerut să relatez ceea ce cunoşteam despre „Leul de Mare", am furnizat informaţiile „confidenţiale" obţinute de la Jebsen cu o oarecare rezervă, de teamă să nu devin ridicol. Chestionarele pe care mi le dăduseră nemţii păreau să contrazică informaţiile de la Johnny. Mă întrebau în mod special amănunte pe care nemţii ar fi trebuit să le cunoască dacă doreau să realizeze invazia. Dar, cu teamă sau nu, anchetatorii (în acest caz, M.I. 6 şi Secţia de informaţii a marinei) au scos de la mine pînă şi ultima silabă referitoare la discuţiile cu Johnny. Păreau sceptici cu privire la amînarea invaziei. E posibil ca informaţiile mele să fi fost noi pentru ei. N-aveam de unde să o ştiu; nu erau ei aceia care se aflau sub vizorul microscopului, ci eu. Acesta este unul din necazurile agentului secret: aproape întotdeauna nu cunoaşte rezultatul sau valoarea adevărată a informaţiilor pe care le furnizează. Singurul lucru ce l-am putut face a fost să-mi petrec zilele premergătoare datei proiectate pentru invazie (30 ianuarie) lipit de radio şi cumpărînd toate ediţiile ziarelor imediat ce apăreau. Constatînd că „Leul de Mare" nu avusese loc, bucuria mea personală a fost tot atît de mare cît mi-a fost şi alinarea.

De fapt, poate că în acel moment eram nelămurit din cauza aceluiaşi lucru care se întîmplase şi anchetatorilor mei. Nu erau decît o verigă a unui lanţ: repetau altora ceea ce reuşeau să scoată de la mine. Faptul era verificat, dovedit, analizat şi adăugat la ceea ce cunoşteau din alte surse.

[2] *Scotland Yard* — Poliţia engleză.

Interogatoriul mă învăța profesia. M-am lămurit asupra tehnicilor, asupra amănuntelor pe care ar trebui să le caut și a întrebărilor ce ar trebui să le pun. De asemenea, am învățat să-mi apreciez propriul meu material. Mai tîrziu, pentru a-mi dezvolta simțul înțelegerii, am reexaminat chestionarele. Cele ce mi-au fost date la Belgrad indicau clar intenția Germaniei de a invada Marea Britanie. Cele de la Lisabona tratau aceeași temă, dar am putut să discern alte nuanțe. Întrebările cu privire la producția de armament și echipamente indicau că nemții se gîndeau la un război mai de durată.

Un reprezentant al Foreign Office, Cavendish Bentinck, m-a întrebat asupra informațiilor cu privire la demersurile amiralului Canaris în Spania. Nici de această dată n-am putut afla dacă britanicii cunoșteau această informație din alte surse.

Unul din cei mai importanți membri ai cercului pe care l-am cunoscut în Savoy a fost J. C. Masterman, fost decan la Christ College din Oxford, atașat la M.I. 5, ca șef al așa-numitului Comitet XX. Comitetul douăzeci sau dublu X, cum îl denumeau ei, fusese creat pentru a îndeplini misiunea dificilă de a pregăti agenții dubli. Unul din obiective, așa cum de altfel indica numele său, era să dezorienteze inamicul, furnizîndu-i informații false prin propriii săi agenți. La sosirea mea în Anglia, am fost repartizat Comitetului XX, unde am primit în mod temporar numele conspirativ „Exploratorul".

J. C. Masterman era unul din intelectualii recrutați pentru a imprima o culoare și o vigoare nouă spionajului. Profesor și istoric, a jucat tenis la Wimbledon și a făcut parte din echipa olimpică de hochei. Cu mult sînge rece și calculat, el mi-a temperat impulsivitatea și, fără nici o îndoială, frîului strîns al său îi datorez faptul că am scăpat nevătămat.

Se pare că după proba din Savoy, britanicii m-au acceptat în rîndurile lor. Au început să mă prezinte noilor mei prieteni în casele lor, la cluburi și la reuniuni.

Bombardamentele nu împiedicau ca viața socială britanică să continue ca de obicei. Mai bine zis, era mai intensă ca de obicei, fără îndoială, datorîndu-se și filozofiei: „Să mîncăm, să bem și să ne distrăm", care prevalează în timp de război. Numai că la englezi, această veselie nu părea forțată. Acea atitudine se potrivea cu temperamentul și obiceiurile mele, cu toate că din cînd în cînd mă aflam în anturaje prea potolite pentru caracterul meu exploziv. Aceasta era o eroare pe care mă străduiam să n-o repet.

Richard Butler, aghiotantul generalului sir David Petrie, șeful M.I. 5, m-a vizitat cu puțin înainte de sfîrșitul anului și mi-a transmis o invitație pentru a-mi petrece ultima parte a acelei săptămîni într-una din cele mai mari case din Anglia, unde mai fusesem de cîteva ori.

— Nu, îți mulțumesc, i-am zis lui Butler, am mai fost acolo. Oamenii sînt încîntători, ăsta-i cuvîntul potrivit. Familia a fost cuceritoare, casa minunată, la fel grădina, prietenii, bucatele și vinul. Ceea ce e rău, că nu sînt și eu la fel. Prefer să-mi petrec Anul Nou în compania unei cărți sau a unei femei frumoase, cu temperament.

— În ordine inversă, presupun, mi-a răspuns Butler foarte înțelegător. Am să te scuz față de cei ce te-au invitat.

La cîteva ore, Dick m-a sunat la telefon.

— Altă invitație, prietene. Vino la White's Club, la ora șase, și-ți voi da toate amănuntele.

A închis telefonul înainte de a-l putea refuza.

Dick mă aștepta în hol cînd am intrat cam rău dispus, dar la șase fix.

— Există cineva care vrea să te cunoască, mi-a zis, în timp ce mă însoțea spre bar.

Ajunși acolo, m-a condus la o masă izolată la care se afla numai un tip în haine civile. Era slab, cu părul blond, ochii albaștri și trebuie să fi avut aproximativ cincizeci de ani.

— Stuart Menzies, a făcut Dick prezentările de rigoare cu o expresie ștrengară, fiind sigur că nu mă va decepționa această cunoștință.

Menzies, un general de divizie, era „C", șeful M.I. 6. Contrar versiunii difuzate pentru public, șeful Serviciului secret britanic era cunoscut întotdeauna ca „C", iar nu ca „M". Primul ofițer la comanda Serviciului de informații fusese căpitanul Mansfield Cumming și tradiția a menținut de atunci inițiala lui. De fapt, în discuțiile noastre, Menzies era „Marele «C»".

— Mi-ar face plăcere să vă petreceți cu noi sfîrșitul de săptămînă, mi-a zis Menzies după ce a aranjat ce vom bea. Va fi în casa fratelui meu, Ian, Little Bridley, în Surrey. Vom fi numai cîțiva și vom avea ocazia să vorbim.

Menzies era burlac și presupun că obișnuia să primească musafiri în casa fratelui său. De asemenea, folosea și White's Club — clubul cel mai strict pentru bărbați, care ajunsese să

fie cunoscut ca al doilea cartier general al Serviciului de informaţii.

I-am răspuns destul de oficial că voi fi încîntat să-mi petrec sfîrşitul de săptămînă în casa fratelui său, iar „C", surîzînd semnificativ, a zis:

— Nu trebuie să te frămînţi în legătură cu femeile frumoase. Mama mea, lady Hartford, are multe prietene şi întotdeauna se îngrijeşte să includă între invitaţi şi femei atractive.

— Văd că Dick v-a dat un raport detaliat, i-am zis, rîzînd în stilul meu.

— Toţi agenţii mei o fac. Apropo, vreau să vă felicit pentru rapoartele dumneavoastră, a adăugat el cu seriozitate. Dar nu vom vorbi de aceste lucruri pe durata sfîrşitului de săptămînă.

Dick m-a dus la Surrey. Little Bridley era o vilă în stil victorian, înconjurată de un mare parc cu gazonul perfect întreţinut.

De la început m-am simţit cucerit de întregul clan Menzies. Curînd aveam să mă transform într-un asiduu vizitator al casei din Surrey şi, probabil, în naşul primului fiu al lui Ian. Acesta era comandantul diviziei de transporturi, iar în viaţa civilă unul din conducătorii firmei Lloyds.

Lady Hartford avea într-adevăr mulţi prieteni. M-a însoţit pînă în salon, unde se aflau mulţi invitaţi şi m-a prezentat imediat unei fiinţe, cea mai atractivă din cîte văzusem de la sosirea mea în Anglia.

— Deci, dumneavoastră sînteţi Duşko Popov, a fost răspunsul ei enigmatic la prezentarea noastră. Accentul său era germanic, numele, Gerda Sullivan, iar manierele sale, tot atît de surprinzătoare ca şi combinaţia de a mă cunoaşte. Avea avantajele de partea ei pe toate fronturile. Bineînţeles că auzise vorbindu-se despre mine şi că dorise să mă cunoască fără ca eu să ştiu motivul. Mi s-a înfiripat ideea că ar vrea să flirteze, cu toate că nu era nimic sigur. Eu, desigur, am încercat ori de cîte ori s-a ivit ocazia în acel sfîrşit de săptămînă. Ea îmi dădea ghes, nimic mai mult. M-am lămurit asupra accentului său. Gerda era austriacă. Sullivan era numele fostului său soţ, un englez de care divorţase.

— Ne vom revedea în Londra? i-am sugerat la un moment dat.

Gerda avea nişte ochi enormi, foarte expresivi. Mă măsură din cap pînă-n picioare.

— Ne vom vedea foarte des în Londra, a fost răspunsul ei. M-am simţit ca şi cum aş fi trecut un examen cu note bune, dar încă nu pricepusem substratul acceptării ei.

Menzies a trebuit aproape literalmente să mă smulgă de lîngă Gerda, pentru a avea discuţia care părea să fie motivul principal al invitaţiei mele la Surrey.

— Cred că veţi avea multe ocazii de a o revedea pe Gerda, mi-a zis cu îngăduinţă.

Menzies m-a condus într-un mic salon. Cu fotoliile sale comode, căminul cu flăcările în mod miraculos egale şi pereţii acoperiţi de cărţi, era locul potrivit şi tradiţional pentru nişte discuţii prieteneşti. Ceea ce a urmat iese cu totul din comun. Chiar şi acum, după mulţi ani, mă face să mă simt stîngaci, gîndindu-mă la competenţa cu care mă apreciase cu atîta siguranţă numai după cîteva zile de cînd mă cunoscuse. Am avut momente cînd trăiam senzaţia că mă despuia de propia-mi personalitate pentru ca eu să o pot privi pentru prima dată în viaţă. A făcut-o cu răbdare, dar cu vehemenţă. Înţelesei atunci pentru ce era şeful serviciului secret, un fel de stăpîn suprem. „C" era subordonat în mod direct şi exclusiv primului-ministru, în acest caz, lui Winston Churchill.

— Poate ne pare rău că dumneavoastră nu mai aparţineţi de M.I. 6, a început Menzies cu ceea ce se anunţa a fi un lung monolog, dar sînteţi un agent dublu şi, ca urmare, mult mai vulnerabil decît oricare altul. Activitatea dumneavoastră impune folosirea falsurilor şi penetrarea în Abwehr. Dumneavoastră şi activitatea pe care o veţi desfăşura vor putea subzista numai pe baza unei meticuloase protecţii şi conduceri ale unui organism specializat. Sînt sigur de faptul că Comitetul XX le va îndeplini cu cea mai mare eficienţă şi vă va exploata la maximum în propriul său interes. Este vorba de un joc important şi nu trebuie să reducem rezultatele posibile la un domeniu limitat. Direcţia pe care o conduc doreşte, de asemenea, să se folosească de talentele şi poziţia dumneavoastră.

— Nu-mi cunosc aptitudinile, i-am zis şi nu din modestie. Prezenţa acestui om mă autodetermina la cea mai cinstită atitudine; în mod real, mă îndoiam de propriile mele calităţi în faţa unei inteligenţe ca a lui Menzies.

— Duşko, mi-a declarat privind la foc, numai un om dintr-o mie are talentul de a cînta la vioară, unul dintr-o sută de mii posedă capacitatea de a fi un virtuos şi numai

unul dintr-un milion ajunge să fie virtuos. Obligația mea este să evaluez și să măsor capacitatea fiecăruia. Dacă o fac bine, am făcut jumătate din munca mea.

În acel moment Menzies a început să mă despoaie, pronunțîndu-și analiza cu repezeală și fără a se opri :

— Sînteți cinstit, dar lipsit de scrupule. Instinctele și intuiția vă sînt mai puternice decît inteligența, care trece cu mult de limita medie. Nu dați niciodată importanță conștiinței, iar din punct de vedere mintal sînteți prezbit și miop în același timp. Sînteți ambițios și nemilos și puteți fi chiar crud. Dar, cînd sînteți crud, atitudinea dumneavoastră este animalică și nu bolnăvicioasă. Vă place să întoarceți loviturile primite, dar nu vă grăbiți pentru a o face. Cînd sînteți speriat, nu vă lăsați cuprins de panică. Pericolul reprezintă un stimulent pentru dumneavoastră. Gîndiți cu mai multă claritate, hotărîți mai bine și mai repede forțat de autoapărare decît prin meditare.

Acum Menzies m-a privit direct în ochi.

— Spre satisfacția mea, aveți prea multe embleme pe stindard, a zis, dar asta este ideal și pentru activitatea dumneavoastră.

Mai tîrziu m-am gîndit la conținutul acestei fraze, încercînd să clarific semnificația lui exactă. Toate celelalte lucruri pe care le spusese erau clare și definitive chiar dacă aș fi considerat că dizertația sa îmi este potrivită sau nu. Era sigur că mă amuzam din punct de vedere politic și social, ca adoptam toate pozițiile, de la cea mai conservatoare pînă la cea mai radicală. Conform convingerii mele, stindardul meu era cel al libertății, dar presupun că acesta poate avea multe forme sau, conform celor spuse de el, multe embleme.

— Dumneavoastră aveți stofă de spion excepțional, a continuat Menzies mai la obiect, lăsînd la o parte faptul că vă displace să îndepliniți ordine. Ori vă obișnuiți să le îndepliniți, ori veți fi un spion defunct.

Menzies nu era omul melodramei. Mi-a zis că va fi nevoie să iau sfatul său în serios, chiar dacă va trebui să cobor un pic emblema stindardului meu.

După ce mi-a făcut disecția, Menzies a început să mă instruiască pentru munca de agent dublu, asigurîndu-se că nu a lăsat goluri în cunoștințele despre dușman.

— După cum poate cunoașteți, sau poate că nu, m-a instruit el, Abwehrul se divide în cinci secții, denumite *Abtei-*

lungen[1]. Abteilung I se ocupă de spionaj în străinătate. Șeful acestei secții este colonelul Hans Pleckenbrock, prieten intim al amiralului Canaris. Prietenii săi, printre care se află și prietenul dumneavoastră, Johnny Jebsen, îi zic Plecki. Abteilung II are în sarcina sa sabotajul și controlează școala de spionaj și Divizia Brandenburg. O conduce colonelul Freytag von Loringhoven, adevăratul șef este Walter Schellenberg, un gangster nemilos cu mască de cavaler. Șeful de la Abteilung III, secția de contraspionaj, este colonelul Bentivegni... Benti, s-a corectat „C". Abteilung IV este spionajul direct. Acesta implică pe atașații și misiunile militare din străinătate de sub comanda contraamiralului Leopold Huerkner. Ultima secție, a cincea, Abteilung Z, este cea mai interesantă. Este vorba de secția centrală administrativă și, cum știți, este condusă de protectorul prietenului dumneavoastră Jebsen, colonelul Oster, ajutat de Hans von Dohnanyi, care, de asemenea, este considerat prieten al lui Jebsen. Z deține toate arhivele și coordonează activitatea celorlalte diviziuni. Și acum (Menzies a făcut o pauză de care a profitat pentru a-și aprinde pipa și a-și ordona ideile) ajungem la partea esențială. Dispunem deja de destule informații asupra multor ofițeri ai Abwehrului, incluzînd și pe Canaris, dar vreau să cunosc mult mai mult cu privire la toți oamenii intimi legați de Canaris, precum și la Dohnanyi și Oster. Cred că dumneavoastră veți obține aceste informații prin Jebsen.

— E posibil să știe multe, am fost de acord.

— Poate că este convenabil să vă explic motivele acestei cereri. Știm că cei trei, Canaris, Dohnanyi și Oster, nu sînt naziști propriu-zis. Sînt, cum i-am putea califica, ofițeri loiali sau germani patrioți. În 1938, Churchill a avut o discuție cu Canaris, de o manieră neoficială, se înțelege că pe atunci Canaris nu avea autoritate. Churchill și-a format părerea că acesta este un fel de element catalizator pentru grupurile antihitleriste din Germania. Și acum cred că înțelegi motivul pentru care am nevoie să cunosc oamenii ce îl înconjoară. E posibil să mă dedic eventual continuării conversației începută de Churchill. Într-o astfel de situație, va trebui să fiu în măsură să evaluez forța celor care formează cercul lui Canaris.

I-am confirmat că înțelegeam. Menzies planifica un dialog cu Canaris sau cu colaboratorii lui intimi în vederea mazilirii lui Hitler.

[1] *Abteilung* — secție.

— De această afacere mă ocup eu, în mod personal, mi-a subliniat Menzies. Toate informațiile pe care le veți culege în acest sens trebuie să mi le dați direct mie, fără nici un intermediar. În mod normal, a adăugat el, orice altă informație pe care v-o cer mi-o puteți da mie sau oricărui ofițer al M.I. 6 cu care vă veți afla în contact.

Am reflectat și am considerat necesar să întreb :

— Nu mă va pune aceasta într-o poziție delicată față de alte secții ale Serviciului ?

— În nici un caz, m-a asigurat Menzies. Dar, dacă vreodată se va ajunge la o astfel de situație, eu mă voi însărcina să aplanez lucrurile. De fapt, nici unul dintre șefii noștri nu este informat asupra acestei afaceri. După cum v-am mai menționat, dacă v-am limita activitatea numai la dezinformare, am putea pierde informații de importanță capitală. Experiența dumneavoastră în serviciul secret este destul de redusă pentru a înțelege importanța unui mic detaliu.

Menzies și-a sorbit whiskyul pe care îl uitase pe timpul discursului său. Și-a așezat apoi cu grijă paharul, înainte de a continua :

— Cu toată obiectivitatea și nu din cauza poziției mele, vreau, Dușko, să vă spun că, dacă dorim să cîștigăm războiul, trebuie să cîștigăm bătălia spionajului. Așa cum stau lucrurile acum, toate avioanele, tunurile, navele de război și armele similare pe care le posedăm ar putea să fie insuficiente pentru a apăra Marea Britanie. În sfîrșit, și-a terminat Menzis monologul ridicîndu-se în picioare, în săptămînile următoare veți avea un program foarte strîns, dar să nu uitați să veniți să mă vedeți înainte de a părăsi Anglia. Fratele meu, Ian, vă va găzdui încîntat oricînd veți dori și mă va informa de sosirea dumneavoastră aici. Voi profita de ocazie pentru a veni și discuta cu dumneavoastră.

Punîndu-mi o mînă pe umăr, Menzies m-a însoțit pînă la ușă.

— Un ultim amănunt. Toți reprezentanții M.I. 6 din străinătate vor avea instrucțiuni să vă acorde ajutor nelimitat, dar să nu intrați în legătură cu ei decît în cazurile de extremă necesitate.

Cap. 5

Antrenamentul meu progresa în ritm accelerat

Așa cum prevăzuse „C", am fost foarte ocupat. Era ca și cum pregăteam un vapor pentru plecarea în cursă. Siguranța navei putea depinde de cel mai neînsemnat amănunt și activitatea cea mai puțin importantă înainte de a ridica ancora a fost mai anevoioasă decît navigația în sine, cu excepția furtunilor.

Versiunea acoperirii mele a fost pe punctul de a provoca o furtună diplomatică. Subbotici, ambasadorul iugoslav, încerca de o bucată de timp ca englezii să-i elibereze certificate maritime pentru transportul de mărfuri către țara noastră. Desigur, englezii erau îndărătnici în a le acorda, de teamă ca mărfurile să nu cadă în mîinile nemților. Cînd am apărut eu, situația s-a schimbat. Era absolut necesară acordarea de certificate maritime pentru ca să-mi pot realiza afacerile. În afară de faptul că obțineam certificatele, mă ocupam, de asemenea, de cumpărări. O parte din mărfuri proveneau din Anglia, iar restul, din Spania și Portugalia, ceea ce îmi permitea o acoperire pentru a călători în aceste țări.

Am rezolvat problema cu o soluție vicleană. Comercianții iugoslavi aveau să obțină autorizații de a cumpăra mărfuri numai dacă acestea nu erau necesare pentru efortul de război și (aici se ascundea ceea ce era mai important) cu condiția ca majoritatea acestora să se depoziteze în Egipt. De acolo urmau să fie transportate în Iugoslavia într-un termen de minimum o lună. Aceasta ar fi diminuat posibilitățile de a le revinde Germaniei și ar fi permis rechiziționarea, dacă Iugoslavia avea să fie invadată.

Ambasadorul iugoslav a fost foarte satisfăcut cu soluția respectivă. Rezolva o mulțime de treburi care dădeau bătaie de cap. Am luat dejunul cu ambasadorul, care la început a

încercat să mă determine să-i spun secretul asupra modului cum obţinusem certificatele maritime. Desigur, nu puteam să-i spun. Subbotici s-a înfuriat. Era un om plin de vanitate. Îşi schimbase pînă şi ortografia numelui, punîndu-i doi „b", formulă complet în afara limbii iugoslave, pentru a se distinge de un ziarist cu acelaşi nume care lucra în Londra.

— Aţi corupt pe cineva, m-a acuzat ambasadorul.

— Hai, Subbotici, am încercat eu să mă împac cu el. Nu se poate corupe Amiralitatea britanică.

El a continuat să mugească şi să trăncănească, rănit în orgoliul său profesional. I-am zis, fără menajamente diplomatice:

— Abţineţi-vă de a vă purta ca un nătărău!

Putea să nu fi avut efect, dar adevărul e că l-am făcut să tacă.

— Vă rog, nu mă înjuraţi pînă ce terminăm dejunul, i-am zis pentru a reduce din importanţa incidentului şi am continuat să mănînc. Cel puţin preparatele lui erau excelente.

Fiecare agent are un ofiţer destinat, omul care-l „conduce". Acest ofiţer este, ca să zic aşa, contabilul agentului. Printre alte lucruri, ia notă de toate amănuntele pentru a nu exista chestiuni uitate sau contradicţii ce ar putea da o pistă inamicului. Este în acelaşi timp legătura spionului, păzitorul lui, fratele mai mare, şi chiar tatăl lui.

Bill Mathens era ofiţerul meu. Oricine ar fi fost cel ce ne-a unit, probabil J. C. Masterman, fusese un psiholog. Bill şi cu mine ne asemănam de minune. Era scoţian, dintr-o familie de industriaşi proeminenţi şi nimeni în afară de mine n-ar fi putut să-i înţeleagă mai bine umorul. Acelaşi lucru pot să afirm şi despre curajul său.

Bill mă însoţea în mod frecvent în călătoriile pe care mă vedeam obligat să le fac în scopul culegerii de informaţii pentru nemţi. Comitetul dublu X hotărîse că trebuia să fac eu însumi această muncă pentru ca nemţii să nu mă poată surprinde cînd aveau să mă interogheze. În teorie, conceptul era nimerit, dar în practică nu prea se potrivea.

Inconvenientul rezulta din memoria mea fotografică. Era imposibil să informez pe nemţi asupra a tot ceea ce văzusem. Un comitet de experţi hotăra ceea ce puteam să le spun acestora. Asta însemna că trebuia să uit o bună parte din ce văzusem. Am pierdut mai mult timp studiind ceea ce trebuia să uit decît să-mi reamintesc ce trebuia să spun. Şi exista şi riscul ca să-mi scape ceva în timpul unui interogatoriu intensiv.

Am născocit altă metodă pentru călătoriile mele de culegere de informaţii. Aşa, de exemplu, eram în măsură să descriu toate detaliile exacte ale unei călătorii ce o făcusem cu automobilul pentru a localiza un aerodrom de avioane de bombardament pe care nemţii mă trimiseseră să-l cercetez. Am fost pînă în imediata vecinătate a aerodromului şi acolo am intrat într-un *pub* [1]. Mai tîrziu, îmi prezentau fotografii, unele refăcute ori semivoalate, despre ce se presupunea că văzusem.

Aeroportul era simulat. În timpul bătăliei Angliei, o divizie specială de camuflaj a construit aeroporturi false, echipate chiar cu avioane de hîrtie. Nici chiar fotografiile aeriene (pe care le-au făcut britanicii) nu relevau înşelăciunea. Luftwaffe risipea zilnic bombe şi avioane pe astfel de aeroporturi. Dacă eu m-aş fi apropiat de cîmpul respectiv, aş fi văzut detalii care n-ar fi trebuit să se găsească acolo şi care ar fi relevat experţilor germani calitatea sa de camuflaj. Cu privire la aceasta, călătoriile mele prin Anglia mi-au oferit excelente comentarii şi anecdote pentru a-mi susţine buna credinţă.

O călătorie făcută la Edinburg, însoţit ca de obicei de către Bill, mi-a oferit o ocazie care avea să fie gustată în mod special de nemţi. După-amiaza am închiriat o cameră în hotelul Caledonia. Mi-am lăsat valizele, mi-am agăţat de umăr Leica pe care mi-l dăduse von Karsthoff şi am plecat spre portul Leith de la *Firth of Forth* [2]. Obiectivul meu erau cîteva informaţii maritime. Estuarul Forth era o bază importantă a aviaţiei. Bill şi cu mine ne-am deplasat prin zonă pînă am întîlnit un pub pe care l-am considerat potrivit. Ne-am dedicat serioasei ocupaţii de a proba un whisky scoţian în mediul său natural într-un timp suficient pentru a face cîteva fotografii ale bazei navale. Mai tîrziu, nemţii m-au felicitat pentru şiretenia şi curajul de a face aceste fotografii.

Cînd ne-am întors la hotel după cîteva ore, poliţia mă aştepta pentru a mă interoga. Nu posedam autorizaţia specială de care aveau nevoie străinii pentru a vizita Edinburgul. Spre norocul nostru, ne aflam pe pămîntul natal al lui Bill. Am reuşit să convingem poliţia că mă aflam în oraş în mod justificat, pentru a cumpăra un lot de fire de la o filatură, proprietate a familiei lui Bill. Aveam documente referitoare la certificatele maritime pentru a ne susţine versiunea. Poliţia a plecat, cerîndu-ne scuze, şi în acest mod am obţinut o reală şi documentată istorie pentru a o povesti Abwehrului.

[1] *Pub* — cîrciumă.
[2] *Firth of Forth* — Estuarul Forth.

Era într-o duminică, atunci cînd am părăsit Edinburgul, îndreptîndu-ne spre Glasgow. Între alte lucruri, trebuia să fac și o apreciere a moralului care domnea pe insulele britanice.

— Nu există un loc mai bun decît un pub pentru a aprecia moralul, s-a hotărît Bill, dar duminica există o mică dificultate în această țară. Conform legii, trebuie să mergi șapte kilometri și jumătate pentru a-ți cumpara băutura.

N-am întîrziat să descopăr că scoțienii nu-și pierdeau nici timpul, nici plimbările. Exista cîte un pub la fiecare șapte kilometri și jumătate, aș avea chiar curaj să spun că nu era nici un centimetru în plus sau în minus. Interpretarea locală a acelei legi arhaice era, conform celor spuse de Bill, că nu trebuia să te abați să bei la fiecare șapte kilometri și jumătate. Apreciez că ultimii treizeci și cinci de kilometri ai acelei călătorii au constituit cele mai mari pericole ale activității mele în timpul războiului.

În holul hotelului Central din Glasgow, încă o dată, conform versiunii lui Bill, am ținut un discurs pasionant contra lui Hitler. Eu nu-mi aminteam.

— Ai fost mai antinazist decît primul rabin al Berlinului, mi-a zis Bill în dimineața următoare, în afară de cazul cînd ai fi cel mai bun artist din lume. Dar mă îndoiesc că a fost o comedie, cu doi litri de whisky în stomac.

Nu am înțeles aluzia.

— De ce comedie, Bill?

— Pentru că ești un agent dublu străin, atît de neghiob încît nu mă lăsai să te potolesc. Bineînțeles că trebuie să raportez cu privire la concepțiile tale. Le voi spune că ar trebui să lucrezi într-o unitate de îndoctrinare antinazistă.

Bill făcea mai suportabilă plictiseala lungilor noastre călătorii, dar continuam să rămîn nervos din cauza absențelor mele forțate din Londra. Aveam acolo un alt colaborator, a cărui companie o vedeam atractivă și se potrivea cu profesiunea mea.

Enigmatica observație pe care mi-o făcuse Gerda cu privire la faptul că ne vom revedea de multe ori în Londra mi-a fost clarificată de Bill după întoarcerea mea de la Surrey. Bill și-a mîngîiat mustața de om al R.A.F.-ului și m-a privit aproape cu obscenitate. Era scoțian pur sînge, prin modul cum arăta, dar revoltător prin maniere.

— Felicitări. Ai obținut pe cea mai frumoasă însoțitoare de societate din Londra.

— Despre ce dracu vorbești? l-am întrebat.

— O însoțitoare de societate, dragă băiete. În lipsa unui termen mai potrivit, acea persoană care este însărcinată cu instruirea ta în cea mai bună societate. Din nenorocire, accentul cade pe instruire. Gerda Sullivan a consimțit să-ți fie educatoare. Este o parte a acoperirii tale pentru „băiețașii“ de la Tirpitzufer. E de foarte înalt nivel. Gerda te va introduce în cele mai bune case din Anglia. Vei cunoaște multe figuri marcante în speranța informațiilor pe care le vom obține cu ajutorul tău.

— Ah! desigur, dacă voi fi și controlat! Gerda acceptă numai activitățile care-i plac!

— Ei bine, în realitate ea nu face parte din serviciul nostru. Se limitează a face cîte o trebușoară din cînd în cînd.

Gerda își îndeplinea activitatea mult mai bine pe cît mi-o făceam eu. Era încîntătoare, frumoasă și sexy, dar și inteligentă. M-a dus de la o petrecere la alta, prezentîndu-mă la toată lumea care merita să fie cunoscută. I se deschideau toate ușile. Salutam cînd eram prezentat, dar acordam un minim efort acestor relații sociale. Unica relație pe care o doream era Gerda, care, în mod aparent, mă supunea altei verificări. Era o situație de nesuportat. Mă aflam într-un moment critic, însoțind-o în vizitele noastre ca un pește cu ochii holbați care nu vede altceva decît momeala. Și ea o simțea.

Niciodată în viața mea nu simțisem o pasiune atît de nimicitoare pentru o femeie. Am rezolvat-o vorbind cu ea în mod sincer, pentru că situația devenea tot mai periculoasă. Puteam să înțeleg, chiar dacă nu aprobam, de ce un bărbat s-ar putea ruina vînzînd toate bunurile, făcînd orice alt lucru pentru a se elibera de o dorință atît de distrugătoare. Aceasta nu era nici sex și nici dragoste. Era un drog.

Trebuia să merg s-o iau pe Gerda pentru a dejuna. Am ajuns în mod deliberat mai înainte la căsuța unde locuia. Am apăsat pe sonerie și am așteptat cu nerăbdare. Gerda a întîrziat mult pînă mi-a deschis ușa. Era îmbrăcată într-un capot scurt de catifea și părul blond era încă umed, ca după o baie recentă.

— Gerda, trebuie să vorbesc deschis cu tine, i-am spus, preferind s-o urmez pe scara ce urca la micuțul său apartament. A trebuit să fac un efort brutal pentru a-i nu-i îmbrățișa mlădioasele șolduri în timp ce urca înaintea mea.

Gerda a început să ridă și a intrat în dormitor. Eram pe punctul să mă întorc și să plec. La ce servea să mai vorbesc?

Ea știa ce o să spun.

Am intrat în dormitor. Gerda stătea întinsă pe pat.

— Vorbește, te rog, mi-a zis. Vocea ei era dezmierdătoare. Trecusem deci cu succes verificările.

Ne pierdusem dejunul, ne pierdusem aperitivul, ne pierdusem pînă și cina la care ar fi trebuit să fim prezenți. Dar, din ziua aceea, dificultățile mele sociale s-au evaporat. Gerda și eu ne-am transformat într-o echipă mai mult decît perfectă.

Între timp, mă instalasem bine ca om de afaceri în propriile mele birouri de la etajul șapte al unui edificiu situat în strada Albany, lîngă Piccadilly Circus. Placa de bronz de pe ușă suna așa: „TARLAIR LTD. IMPORT-EXPORT". TAR era în onoarea colonelului T. A. Robertson. N-am putut să mă abțin de la această glumă pe seama nemților.

Edificiul din strada Albany adăpostea cel puțin cincizeci de firme diferite. Traficul la intrare și pe culoare era constant și atît de intens, încît vizitatorii mei nu trezeau suspiciuni. Era mai sigur să mă întîlnesc acolo cu reprezentanții serviciului de informații decît să mă prezint eu la birourile lor. Biroul meu din Albany era condus de domnișoara Susan Baston, o bijuterie de secretară, pe care mi-a numit-o Comitetul dublu X. Chiar și spionii trebuie să aibă arhive și orînduială în treburile oficiale. Fără Susan m-aș fi pierdut. Ea îmi amesteca cerneala invizibilă, pregătea mesajele cifrate și ciornele scrisorilor care trebuiau să fie expediate către adresele mele poștale. Nu-mi rămînea decît să copiez de mînă materialul pe care mi-l dădea Susan.

Îi trimiteam lui von Karsthoff, scrise cu cerneală invizibilă, numai informațiile necesare pentru a-i dezvolta apetitul. Grosul rapoartelor trebuiau să fie predate personal de către mine, deoarece erau prea voluminoase și deosebit de valoroase pentru a le expedia prin poștă. Aceasta era o justificare (dar valabilă, cum de altfel trebuiau să fie toate) pentru ca eu să mă pot întoarce la Lisabona. Combinînd-o cu o altă justificare (afacerile comerciale), îmi cream timpul și ocazia pentru a mă dedica misiunilor de spionaj cu care mă însărcinase M.I. 6.

În afară de un alt agent dublu, cu numele conspirativ „Snow" și care mai tîrziu se dovedise a nu prezenta încredere, eram unicul ce eram în contact cu nemții și puteam fi folosit în străinătate. Ceilalți erau în majoritate spioni germani care fuseseră prinși și „îndoctrinați". În general, pe acești spioni îi lansau din submarin, îi parașutau din avion sau îi plasau între soldații aliați cu ocazia unor retrageri, așa cum fusese în cazul de la Dunkerque, după invadarea Franței. Cei care nu vroiau să coopereze erau executați, de obicei, iar unora le permiteau să „evadeze" din închisoare sau din arestul de la domiciliu. Era atributul exclusiv al Comitetului dublu X de a-i folosi pentru a furniza dușmanului știri false. Aceștia își transmiteau informațiile scrise cu cerneală invizibilă la adresele lor poștale sau prin propriile emițătoare de radio. În majoritatea cazurilor operatorul stației era un britanic care imita la perfecție impulsul agentului. Aceasta cerea multă practică și îndemînare, întrucît fiecare operator în morse are un impuls diferit și de neconfundat.

În acea perioadă, cel puțin în ce mă privea, se încerca dezorientarea nemților cu privire la forța și capacitatea britanicilor de a rezista unei invazii. Operațiunea „Leul de Mare" era considerată o amenințare potențială, în ciuda informațiilor pe care le furnizasem.

Tehnica dezinformării se baza pe adevăruri, în situația cînd se aprecia că nu se aduc prejudicii sau că avantajele depășeau inconvenientele, ori pe falsuri cu privire la fapte pe care nemții nu le puteau verifica. Adesea furnizam minciuni pentru a confirma anumite informații pe care nemții le dețineau din alte surse.

Printre materialele ce trebuia să le prezint lui von Karsthoff, existau documente presupus furate de mine din Ministerul Transporturilor în timp ce făceam demersuri pentru certificatele maritime. Din acestea rezulta că fuseseră distribuite trupelor treizeci de mii de arme antitanc. Documentele și cifrele erau exacte. Experții au apreciat că nu se vor aduce prejudicii prin faptul că nemții își vor da seama de forța noastră în acest sector, mai ales cînd această forță era iluzorie. De fapt, cele treizeci de mii de arme antitanc erau puțin folositoare, întrucît producția de muniții pentru ele suferea de o deplorabilă rămînere în urmă. În realitate, dacă dispuneam de o cincime din muniția necesară. Lipsea într-o astfel de măsură încît trupele nu avuseseră nici măcar o ocazie pentru a-și încerca armele. Spionajul suplinea lipsa producției industriale.

Totodată, m-au însărcinat să le furnizez rapoarte destinate a confirma o suspiciune falsă pe care o presupuneam ajunsă la dușman cu privire la forța combativă a trupelor de uscat britanice.

Prin ceea ce știam, nemții apreciau că cincisprezece din cele douăzeci și șapte de divizii britanice erau în întregime echipate și în perfectă stare de pregătire. De fapt, numai șase divizii erau pregătite pentru luptă.

În altă ordine de idei, aveam însărcinarea de a repeta opiniile și cancanurile culese de prin saloanele Londrei. Scopul era de a transmite lui Hitler ceea ce dorea să asculte, adică faptul că anumite elemente britanice erau dispuse de a negocia cu el. Nemții credeau că blițul mîna moralul englezesc pînă la marginea abisului și că mulți oameni politici considerau că a venit momentul pentru a-l destitui pe Churchill și „clica" lui și astfel să înceapă negocierile de pace.

După maniera cum mi s-au dat aceste informații, deduc că Winston Churchill nu era pe deplin informat asupra descrierii situației politice din Anglia făcute de către Serviciul de informații. Dacă ar fi cunoscut-o, probabil că ar fi interzis să fie divulgată și ar fi pedepsit pe cei care o inventaseră. Dar în spionaj scopul scuză mijloacele.

În mod normal, informațiile care mi se dădeau erau notate cu minuțiozitate pînă la cele mai mici detalii. Dar în acest caz nu existau documente, iar informațiile mi le furnizau în timpul discuțiilor de la sfîrșitul cinelor. Îmi ziceau: „Poți să menționezi asta... sau asta". Prin înțelegeri, se obținea acordul multor oameni politici pentru a se folosi numele lor în această activitate. Dar am suspiciuni că numele multora dintre aceștia au fost folosite fără aprobare oficială sau tacită.

Pe măsură ce pătrundeam în intimitățile Serviciului de informații, îmi dădeam seama că multe din prînzurile, cinele și sfîrșiturile de săptămînă pe care le petreceam în anturajul ofițerilor cu funcții importante nu erau numai sociale. Mă antrenau, obligîndu-mă să țin cont de sfaturi, și constatau între timp cum mi le însușeam.

— Se poate întîmpla, mi-a zis Stuart Menzies în timpul unui sfîrșit de săptămînă, ca într-un moment crucial să aveți convingerea că vă puteți atinge obiectivul. Dacă sînteți pe deplin convins că prin propriile mijloace puteți să-l îndepliniți, neglijați regulile și acționați. Dar să nu uitați că trebuie să iasă bine. În spionaj, greșelile sînt mai întotdeauna fatale.

Am înțeles că îmi dădea o *carte blanche*[1], una periculoasă, de care nu era convenabil să abuzez.

Fără îndoială, privind un anumit aspect, nu mi s-a permis nici o libertate de a alege. Și era vorba de aspectul cel

[1] *Carte blanche* — mînă liberă.

mai dureros din toate. Mi-au cerut în mod oficial să nu-i destăinui lui Johnny că eram membru al Serviciului de informații britanic. Cu toate că am prezentat mai multe argumente, spunînd că aceasta mi-ar îngreuia sarcinile, că aveam siguranța că Jebsen o știa și o aproba și, chiar mai mult, că fusese intenția lui încă de la început, nu am obținut anularea ordinului.

Antrenamentul meu progresa în ritm accelerat. Britanicii doreau să mă trimită nemților încărcat de informații, iar von Karsthoff nu le rămînea mai prejos, așteptînd întoarcerea mea avid după știri.

Acum nu mai rămăsese decît chestiunea de a munci, a memoriza întregul material reunit de către experții Comitetului în colaborare cu armata, marina și aviația, precum și cu ministerele de război, al aerului, al producției și al apărării civile. Această lucrare a trebuit să fie ultima pentru că memoria mea fotografică are un defect. Pot să rețin conținutul unei pagini pînă la ultima virgulă, dar numai pentru un timp limitat, respectiv pentru cîteva săptămîni. După aceea, totul rămîne îngropat în subconștient și aproape că nu-mi reamintesc ceea ce cunoscusem. Un gînd, o vorbă poate să-mi pună în mișcare subconștientul și să facă să-mi amintesc totul, dar sînt incapabil să provoc în mod voluntar acest stimulent al memoriei.

Cu două nopți înainte de a pleca, un bombardier al Luftwaffe a lansat unul din ouălele sale gigantice asupra hotelului Savoy. A aruncat în aer un colț al edificiului, omorînd două persoane și rănind mai multe. Eu fusesem la una din nenumăratele petreceri și băusem cam mult. Cu toate că dormeam ca un butuc, explozia m-a trezit. Am aprins lumina și am văzut întreaga cameră și patul acoperite de bucăți de cristal provenite de la oglinzile mari, specifice hotelului Savoy. Mi-am scuturat patul cum am putut și am adormit cîteva secunde, dar imediat m-a deșteptat din nou un bun și apreciat ziarist american.

— Vă simțiți bine? m-a întrebat cînd m-am ridicat, trezit de lumină și pălmuirile lui.

— Desigur. Lăsați-mă să dorm.

— Dar, Popov, permite-mi să...

— Plecați și lăsați-mă să dorm, l-am întrerupt, adormind instantaneu.

După cîteva momente m-a trezit directorul hotelului, bătîndu-mă pe umăr. Am deschis numai un ochi, fără să mă ridic.

— O noapte destul de agitată, domnule, a fost primul lui comentariu.

Eu am scos numai un mormăit.

— Ar fi bine să vă vadă un medic. Sîngerați.

Am privit într-o bucată de oglindă care încă mai atîrna de perete. Aveam cîteva tăieturi pe față, dar eram foarte bine „anesteziat". Directorul m-a privit alarmat cînd a văzut că începusem să mă acopăr cu pătura.

— Vă rog, domnule Popov...

— Ascultă: îmi plătesc sau nu-mi plătesc obligațiile? m-am informat.

M-a privit dezorientat și mi-a zis:

— Desigur.

— Atunci, plecați și lăsați-mă să dorm.

Cînd am ajuns la Lisabona, cele cîteva scrijelituri de pe față au vorbit mai mult decît discursurile. Le purtam bine acoperite cu plasture și, datorită lor, relatarea mea despre efectele grozave ale bombelor a părut nemților mult mai verosimilă.

Gerda m-a condus la aeroport. Călătoream pe banca din spate a Citroënului cu mîinile împreunate. Gestul mă emoționa, dar nu am exagerat despărțirea și nici nu ne-am făcut fără rost promisiuni. Întocmai ca Londra bombardată și ca londonezii ce ne înconjurau, eram obișnuiți cu războiul. Ne simțeam mulțumiți pentru cele șase săptămîni de care beneficiasem. Așteptam să le repetăm, dacă va fi posibil, dar nu uitam calitatea trecătoare și instabilă a vieții. Într-un anumit fel, războiul făcea ca relațiile să fie mult mai oneste și realiste. Despărțirea și moartea ne dădeau tîrcoale. Eternitatea exista ca o dimensiune a timpului și a spațiului, dar nu în relațiile dintre bărbați și femei.

Părăsind Anglia, aveam o senzație asemănătoare aceleia pe care trebuiau să o aibă trupele ce avansau spre front. Lăsam siguranța pentru a merge în teritoriul controlat de inamic, cu toate că acesta nu se putea compara cu lupta din tranșee. Urma să iau parte la o acțiune de curaj care mă pasiona și care era înconjurată de lux. Trebuia să trec dintr-o lume într-alta, o experiență ca în povestirile din „Alice în țara minunilor", numai că în acest caz ambele lumi erau anormale. Dintr-o Londră distrusă de război, într-o Lisabonă artificială, tiesită de refugiați și servicii secrete ale ambelor grupări, care impuneau haosul în acest oraș de aparență medievală și mentalitate arhaică.

Valiza mea diplomatică era ințesată de documente relative la negocierile pe care trebuia să le închei pentru a cumpăra terebentină și cositor. În timpul șederii mele anterioare în Portugalia făcusem cerere pentru aceste mărfuri, care depindeau de autorizația britanică spre a le îmbarca. Am trecut prin vama britanică ca reprezentant al unui consorțiu de bănci iugoslave.

Cap. 6

Purtam cu mine trei vieți

De această dată eram un veteran în Lisabona. Foarte puțină lume se întorcea după ce reușise să plece. De la aeroportul Cintra, m-am urcat într-unul din taxiurile vechi, caracteristice Portugaliei, și m-am dus direct la hotelul Palacio de Estoril, iar George Black m-a însoțit personal la vechea mea cameră de la etajul trei, cu vedere către parc.

Urmînd procedura fixată cu anticipație, am ieșit pentru a-l chema pe von Karsthoff de la un telefon public. Cum nu era încă noapte, am sunat la birou.

— Sînt un prieten al vărului italian al maiorului, m-am prezentat secretarei. Numele meu conspirativ, „Ivan“, dat de nemți, precum și cel britanic (atunci „Exploratorul“, dar mai tîrziu aveam să primesc altul) se utilizau numai pentru scopuri birocratice. Figura în dosarul meu, dar niciodată în misiuni.

Von Karsthoff a venit la telefon și a răspuns cu parola:

— Un prieten al vărului meu din Italia? Trebuie să veniți să ne vizitați. Așa veți aduce un pic de bucurie în casa noastră.

— Mi-ar face multă plăcere, i-am replicat: Am o chestiune urgentă. Ce-ați zice de miercuri?

— Perfect, a fost de acord von Karsthoff.

În mod normal cînd chemam se subînțelegea că întîlnirea va avea loc în ziua următoare. Dacă stipulam că este urgent, însemna că aș dori să-l văd pe von Karsthoff în aceeași zi. Ora se fixa menționînd în conversație o zi a săptămînii. Luni însemna ora 18,10; marți, ora 19,10, iar miercuri, ora 20,10 etc.

— Voi veni cu trenul, i-am spus lui von Karsthoff, însemnînd că trebuia să vină să mă ia din Lisabona dintr-un loc

prestabilit, în Avenida da Liberdade. Dacă-i ziceam că voi veni cu un taxi, însemna că vroiam să mă ia din autostrada principală din Lisabona, la un kilometru de Estoril.

Cînd von Karsthoff dorea să-mi fixeze o întîlnire, procedura era mai complicată. Mă chema la hotel o femeie care nu se recomanda.

— Îmi pare rău că m-am purtat atît de stupid noaptea trecută, începea ea, după care sugera să ne vedem într-un club de noapte în seara aceea.

Eu acceptam sau, dacă aveam mult de lucru, i-o spuneam, adăugînd:

— Poate mîine?

În acea noapte sau în următoarea, mă deplasam la cazinoul din Estoril, așa cum stabilisem. După un timp apărea Elizabeth, secretara lui von Karsthoff. Se îndrepta spre o masă de ruletă și eu o urmam; juca de trei ori, iar numerele indicau în mod consecutiv data, ora și minutul întîlnirii noastre. După care juca la zero sau la treizeci și șase. Zeroul însemna că mă lua din Lisabona, iar treizeci și șase de la Estoril din locuri prestabilite. Era un sistem destul de scump, întrucît Elizabeth nu cîștiga aproape niciodată. Dar eu nu-mi terminam aici treaba. Transmiteam tehnicile și metodele de identificare, precum și numerele de circulație ale autoturismelor și alte amănunte, colonelului Jarvis, legătura mea locală de la M.I. 6. Informațiile erau folosite pentru a identifica alte contacte secrete germane.

Colonelul Jarvis nu vroia să riște. Avea un simț foarte dezvoltat al siguranței, prea dezvoltat ca să-mi placă. Schimba parola și sistemul la fiecare întîlnire. Primele noastre întîlniri au fost scurte, în general, pentru a schimba mesaje sau a ne transmite anumite informații specifice, iar în acest scop nu mă opuneam alegerii celor mai incomode locuri, cum ar fi: a doua bancă pe stînga de la intrarea parcului Salazar, W.C.-ul vreunui restaurant sau bar. Mai tîrziu a trebuit să avem întîlniri mai lungi și natura mea lenevoasă se revolta. Cu ocazia următoarei călătorii la Londra mi-am exprimat nemulțumirea. Purtam cu mine trei vieți: de agent german, agent britanic și om de afaceri iugoslav. Aveam destule detalii pe care să le păzesc, pentru a mai complica lucrurile și cu astfel de absurdități. Jarvis a fost chemat la Londra unde i s-a ordonat să-mi accepte sugestiile.

Probabil, comportarea mea era a unei „prima donna“. Înțelepciunea nu făcea casă bună cu șovăiala. Precauțiile lui

Jarvis erau, fără îndoială, justificate într-o situație în care cea mai mică greșeală reprezenta sfîrșitul. Am început să recunosc capacitatea lui Jarvis, iar după episodul de mai sus m-am străduit să-mi arăt simpatia și admirația, dar nu cred să fi reușit să elimin ranchiuna ce i-o provocasem prin comportarea mea atît de puțin profesională.

La ora 20,10, conform celor stabilite, am ajuns la colțul dintre Avenida da Liberdade și Rua Rossio. În timp ce mergeam pe jos, am întreprins o serie de măsuri necesare pentru a stabili dacă eram urmărit. Această precauție era destinată în mare parte împotriva nemților, deoarece, în mod normal, nu trebuia să mă preocupe ideea de a fi urmărit de către englezi. S-ar fi putut însă să fiu urmărit de către oamenii lui Kramer sau de alt grup, ca o consecință a vîrtejului de interese speciale din serviciul de informații german.

Avenida da Liberdade era foarte largă, cu trotuare pe ambele părți și cu o spațioasă cale pentru autoturisme, pe centru. Era foarte puțin luminată. În întuneric era imposibil să fiu observat de pe partea opusă. Am supravegheat pe cei cîțiva oameni care treceau pe stradă și cele cîteva autoturisme parcate. Se părea că nimeni nu se ocupa de mine. Un automobil de model recent a trecut pe partea mea și a parcat la circa cincisprezece metri, fără a opri motorul. Nu l-am recunoscut, pentru că Elizabeth și von Karsthoff niciodată nu-și conduceau propriile autoturisme cînd veneau la un treff. Toți agenții orașului le cunoșteau, astfel că obișnuiau să împrumute autoturismul unui funcționar al ambasadei.

Mergînd încet, am aruncat o privire autoturismului parcat. Lumina slabă a fost suficientă pentru a-mi releva profilul lui von Karsthoff. Am sărit pe locurile din spate și am rămas întins pînă ce am lăsat în urmă luminile Lisabonei. Ne-am deplasat la una din casele pe care von Karsthoff le avea închiriate ca măsură de precauție. Toate aceste case aveau un detaliu comun: un garaj chiar în clădire, pentru a putea intra fără a fi văzuți. Nemții credeau că toate casele lui von Karsthoff se aflau sub permanentă supraveghere, și nu greșeau, fiind prevăzători.

Am luat cina împreună cu Elizabeth, iar discuția a fost dirijată către activitatea mea din Anglia. Relațiile noastre erau prietenești dinainte de plecarea mea în Anglia, iar acum erau și mai bune. M-am bucurat mult cînd von Karsthoff mi-a propus să ne petrecem toată ziua următoare în casa pe

care o aveau în afara Lisabonei. Aș fi fost însă mai puțin entuziasmat dacă aș fi știut ce mă aștepta.

Casa se afla pe colinele din afara orașului și domina marea. Mi-am dat seama că era folosită ca post de observație, dar nu mi-au permis decît să-mi arunc o scurtă privire, într-o mică pauză a unui extrem de intens interogatoriu. Dacă nu m-aș fi pregătit în Anglia pentru acest moment, sînt sigur că aș fi comis vreo greșeală. Și nu pentru că von Karsthoff ar fi încercat să-mi întindă vreo capcană. Fiind un cadru foarte experimentat al spionajului, făcea totul pentru a obține în mod metodic maximum de informații.

Asupra tuturor informațiilor pe care i le dădeam, von Karsthoff insista pentru a cunoaște sursele, orele și împrejurările în care le obținusem. Nu uita nici un amănunt, ataca fiecare temă din nenumărate unghiuri și nu se lăsa pînă nu găsea elemente complementare. În mod frecvent, nu cunoșteam răspunsurile, pentru că întrebările lui cereau o precizare pe care nu ne-am imaginat-o în Londra. M-a uimit capacitatea sa de a cerceta în amănunt toate versiunile noastre pregătite cu grijă și m-am văzut obligat de a inventa pe loc replicile pe care le dorea de la mine.

Elizabeth a fost prezentă de la început pînă la sfîrșit, stenografiind fiecare cuvînt al nostru. Știam că era necesar să-mi reamintesc fiecare versiune (mai bine zis, versiunile mele). De aceea, în ziua următoare, am reconstituit întreaga conversație și mi-am fixat în memorie toate amănuntele pe care le inventasem. Și n-a fost o precauție inutilă. La întîlnirile următoare, von Karsthoff a insistat pe amănuntele care i le dădusem în ziua precedentă.

Ca un copoi care adulmecă o urmă, von Karsthoff a ghicit valoarea deosebită pe care o reprezenta Gerda Sullivan și un alt informator al meu, Dickie Metcalfe. Din fericire, era o pistă pe care ne convenea să-l facem s-o urmeze.

I-o descrisesem pe Gerda ca pe o femeie căreia îi fusesem prezentat în timpul unei cine de la ambasada iugoslavă și i-am atribuit o mare parte din informațiile mele cu caracter politic. Von Karsthoff a investigat în fond viața ei din trecut, presupun că în mod special datorită faptului că era austriacă.

— Credeți că simpatizează cu cauza germană? a vrut să știe el.

— Fără îndoială, l-am asigurat, inventînd cîteva conversații susținute cu ea.

— Credeți că i-ar place să lucreze pentru noi?

— Dacă l-ar place? am repetat. Da, cred că da, ca multor oameni din Anglia, dacă li s-ar ivi ocazia. Chiar şi numai pentru a fi alături de învingător. Dar nu vă pot asigura că este pregătită pentru a-şi asuma riscul şi n-aş vrea să fiu eu cel care să-i facă propunerea. Gerda îmi este foarte utilă, este docilă, mă prezintă tuturor personalităţilor cu influenţă şi nu este greu să o atrag în pat, dar nu vreau ca siguranţa mea să depindă de femeia cu care mă culc.

Von Karsthoff a fost de acord că sexul şi siguranţa statului nu pot merge împreună. De fapt, era vorba de o tactică evazivă care îmi venise spontan în minte, dar mai tîrziu am recrutat-o în mod efectiv pe Gerda ca agent dublu, după ce am stabilit o justificare perfectă pentru a o face.

Gerda avea în apartament o fotografie a tatălui său. Din întîmplare, într-o zi, am examinat-o mai cu atenţie şi am văzut un mic medalion purtat de acesta pe rever şi pe care era imprimată crucea fascistă. Era insigna partidului nazist. Cînd i-am spus lui von Karsthoff a şi făcut verificări în Viena, din care a rezultat că bătrînul fusese membru al partidului. Aveam „cheia" pentru Gerda, cu toate că ea, în mod hotărît, nu împărtăşea convingerile politice ale tatălui său.

L-am descris pe Dickie Metcalfe ca sursă a majorităţii informaţiilor mele tehnice şi omul prin care determinasem obţinerea certificatelor maritime. Din nou am atribuit prietenia noastră bunelor oficii ale unui prieten, diplomat iugoslav, care îl folosise pentru rezolvarea unor probleme mărunte ale ambasadei. Dickie era persoana ideală pentru un spion potenţial al Germaniei. Cazul său era tipic, ca ofiţer al trupelor de uscat britanice, vesel şi iresponsabil. Avea un cal de curse, un automobil de curse, o mulţime de iubite şi o mare afecţiune pentru băuturi şi petreceri. Cheltuielile lui n-au întîrziat să depăşească veniturile, din care cauză au avut loc cîteva scandaluri neplăcute. Englezii l-au îndepărtat din regiment şi, ca urmare, Dickie avea reputaţia unui ofiţer nemulţumit, care se considera persecutat în viaţă. De asemenea, se ştia că întotdeauna îi lipseau bani.

Ceea ce am „omis" să-i spun lui von Karsthoff a fost faptul că Dickie fusese reabilitat şi era în prezent cadru al Serviciului de informaţii care lucra în strînsă colaborare cu lordul Suffolk, din direcţia de spionaj al Foreign Office. În timpul unei misiuni pe continent, avionul său fusese doborît la 13 iunie 1940, dar, dispreţuind superstiţia, a reuşit să se întoarcă în Anglia după şase zile.

Von Karsthoff a muşcat şi din mreana lui Metcalfe, dar, urmînd instrucţiunile englezilor, m-am arătat îndoielnic. Cînd von Karsthoff m-a întrebat ce gîndea Metcalfe cu privire la germani, i-am răspuns:

— Nu-mi dau seama. Niciodată nu l-am întrebat, cu toate că nu mi-a scăpat să constat că admiră puterea militară germană.

— Încearcă să-l descoşi mai în amănunt, mi-a sugerat von Karsthoff, fără a-mi da instrucţiuni speciale pentru a-l recruta.

Cu ajutorul unei excelente şampanii ce ne-a fost servită de Elizabeth, am făcut o descriere inspirată a efectelor bombardamentului şi a privaţiunilor din Anglia. Relatarea a fost cu totul întocmai adevăratelor mele impresii şi am terminat-o prin a-mi expune părerea că englezii îşi dădeau ultima suflare. Răspunsul lui von Karsthoff a fost neaşteptat:

— Subapreciaţi pe britanici, la fel cum o fac cei din Berlin şi Hitler. Mie mi se par mai periculoşi ca niciodată. Trebuie să fie ceva datorită ceţii şi climei. Cine vrea să supravieţuiască în clima aceea, să crească şi să respire, trebuie să aibă o forţă neîndoielnică. Dar nu există nici o modalitate de a o face să fie înţeleasă la Berlin, a adăugat, dînd din cap.

— Aşa că nu veţi informa Berlinul despre verificările mele, i-am zis, temîndu-mă că dezinformările noastre nu-şi vor produce efectele.

— Voi raporta despre ce mi-aţi spus, dar nu conform opiniilor mele. În orice caz, este ceea ce vor să audă. Nu vor deducţii, vor observaţii.

— Canaris îşi exprimă opiniile, am făcut eu o observaţie, aşteptînd poate vreun comentariu interesant.

— Ah! Canaris, a replicat cu un gest dispreţuitor. Amiralul este unul din acei oameni ale căror sfaturi nu sînt cerute, iar dacă le dau, nimeni nu le ia în serios. Ascultă, Duşko: Germania operează conform principiilor Führerului.

Mentalitatea puţin ortodoxă a lui von Karsthoff m-a surprins. Nu era un nazist împietrit cum mă aşteptam, ci mai repede era de presupus că simpatiza cu nazismul.

— Dacă nu mai există altceva de făcut aici, mi-ar place să plec la Madrid cît mai curînd, i-am reamintit lui Karsthoff. Îi spusesem, şi era adevărat, că trebuia să-mi parafez afacerile comerciale la ambasada iugoslavă din Spania, fiindcă pe atunci nu exista o ambasadă în Portugalia. Mă grăbesc să-mi termin afacerile şi să mă întorc la Londra înainte ca britanicilor să le creez suspiciuni asupra şederii mele îndelungate în

străinătate. Am început tratative la Londra pentru a cumpăra cauciucuri și alte produse din colonii (ceai și cafea în cea mai mare parte) și am insistat că aveam nevoie de ele urgent, astfel că mă așteaptă deja să mă întorc.

Aveam încă un motiv pentru care vream să mă duc la Madrid, fără a pierde timpul. Cînd m-am întîlnit cu Johnny la Roma, am stabilit de comun acord să ne întîlnim cu prima ocazie la Madrid. Îl anunțasem prin von Karsthoff că voi fi la Madrid într-o săptămînă sau două.

— Nu există nici un motiv pentru a vă reține; puteți pleca cînd doriți. Apropo, în ce hotel vă veți caza: Ritz sau Palace? m-a întrebat, denumind cele mai bune două hoteluri. Nici un călător care se respectă nu s-ar fi putut fixa pentru altul.

— Nu știu. De ce?

— Ah! nimic important, mi-a răspuns von Karsthoff și a început să-mi vorbească de lucruri foarte importante. Echivalentul meu din Madrid este un tip care se cheamă Lentz. Puteți să vă puneți în legătură cu el; Jebsen îl cunoaște, iar, pe de altă parte, va avea curiozitatea să vă cunoască. Posedă o mare organizație în Spania iar hotelul Palace se află aproape în întregime sub controlul său. Englezii abundă în Ritz, dar el a reușit să se infiltreze și acolo. E posibil să beneficiați de mai multă liniște în Ritz, mi-a sugerat von Karsthoff.

Cunoșteam că Johnny va trage la hotel Palace. Am optat pentru Ritz; aceasta îmi oferea un periscop în ambele hoteluri. În orice caz, erau foarte apropiate unul de altul; în mod practic, le separau grădinile muzeului Prado.

— Ce fel de om este Lentz? l-am întrebat pe von Karsthoff.

— Este prieten al lui Canaris; are circa cincizeci de ani, este întreprinzător și bun organizator. Dar, totodată, un pic pedant. Veți descoperi că pentru el forma este mai importantă decît conținutul. Dar trebuie să admit că dirijează o rețea excelentă de spioni în Anglia, din interiorul ambasadei spaniole. Probabil că se bazează pe aprobarea tacită a guvernului spaniol sau lucrează prin atașatul de presă, nu cunosc acest lucru exact.

Mi-am ascuțit auzul. Asta putea să însemne o informație importantă pentru M.I. 5. Mai tîrziu s-a stabilit că Lentz își schimba stăpînul. Nu exista nici o rețea de spionaj în interiorul ambasadei spaniole. Zvonul a fost lansat de către un agent viclean care opera în Spania și vindea Abwehrului

o mulțime de informații inventate de el. După un timp a venit să lucreze pentru englezi sub numele conspirativ „Garbo".

Știrea asupra activității în interiorul ambasadei mi-a dat o idee care apoi mi s-a înfiripat în minte. Eu aș fi putut să acționez cel puțin tot atît de bine ca și Lentz. Luînd drept bune cele spuse de Menzies, am hotărît să acționez din proprie inițiativă. Eram sigur de planul meu și acum era momentul să-l pun în practică. Dacă aș fi cerut autorizația, ar fi putut să însemne o întîrziere fatală.

— Asta îmi dă o idee interesantă, i-am zis lui von Karsthoff. Am cîțiva prieteni în ambasada iugoslavă din Londra, iar ambasadorul iugoslav din Madrid este un prieten al familiei mele. Aș putea să aranjez pentru a duce valiza diplomatică dintr-un loc în altul și atunci, cu puțin ajutor din partea dumneavoastră...

— Continuați, se arătă dispus von Karsthoff, chiar înainte de a ști ce îi voi cere.

— Mi-ați putea face rost de sigilii false de la ambasadele iugoslave din Londra și Madrid? Cîte două de la fiecare ambasadă? Ar exista două aici și două la Londra. Astfel, dacă aș avea de transportat documente sau o mare cantitate de informații, aș putea rupe sigiliile, mi-aș introduce hîrtiile în valiză și aș sigila-o din nou. S-ar putea face și viceversa.

Acest truc mi-ar fi întărit poziția printre nemți și în același timp m-ar fi ajutat să transmit materialele pentru britanici.

— Lentz are omul potrivit pentru această treabă, doctorul Kuhn. Dacă vă veți atrage simpatia lui Lentz vă va prezenta lui Kuhn. Acesta este un om dificil; va fi mai bine să le cer eu și nu dumneavoastră. S-a întors apoi către logodnica lui, Elizabeth, o telegramă la Berlin. Vrem să știm mărimea și forma sigiliilor utilizate de ambasadele iugoslave.

Ca întotdeauna, ascultătoare, Elizabeth a părăsit camera pentru a expedia mesajul cifrat.

— Veți avea sigiliile cînd vă veți întoarce de la Madrid, mi-a promis von Karsthoff. Dar, spuneți-mi: Ce justificare veți da prietenilor iugoslavi pentru a obține valiza? Ca de obicei, von Karsthoff se gîndea la toate.

— Este un taler cu două fețe. Lor le lipsesc curierii, iar pe mine mă frămîntă obținerea vizelor pentru Spania și Portugalia.

— Foarte comod, m-a felicitat el.

— Apropo de Lentz, am comentat, frămîntîndu-mă. N-aș vrea să mă văd amestecat în geloziile și intrigile interne ale Abwehrului. Ați putea să aranjați să nu mă acapareze? Nu vreau să-și imagineze că mă aflu sub jurisdicția lui.

— Jebsen o poate face mai bine ca mine. El poate să-i spună prietenului său, generalul Oster, că dumneavoastră preferați să aveți legătura în Lisabona și om la Madrid. Dar să nu-i spuneți lui Jebsen că și eu aș prefera. Dacă Lentz va reuși să afle, o va interpreta rău. În curînd, a continuat Karsthoff, destăinuindu-mi un lucru foarte secret care avea să se transforme într-unul din cele mai mari succese ale mele, nu va trebui să ne mai frămîntăm de valize diplomatice și lucruri de acest tip. Vom avea o invenție care va ușura transmiterea rapoartelor. La Berlin se pregătește o metodă pentru a reduce o pagină întreagă pe un film de mărimea unui punct. Se vor putea citi numai cu ajutorul unui microscop. Se numește micropunct.

— Un punct! am exclamat, impresionat. Va fi, în mod sigur, ușor de ascuns.

— Complet invizibil. Ar putea fi descoperit numai în cazul cînd se știe unde este ascuns. Se află încă într-o fază experimentală. O să mă ocup ca să fiți printre primii care să beneficiați de avantajele acestei metode.

Cap. 7

Un om de talie gigantică

Se împlineau zece zile de cînd stăteam la Madrid, așteptînd pe Johnny sau, cel puțin, știri de la el. Terminasem tranzacțiile comerciale și îmi rămăsese numai să-l văd. Lentz nu mă contactase, ceea ce mă satisfăcea. Din cele constatate, von Karsthoff prefera să nu-l întîlnesc; nu dorea ca Lentz să-și vîre nasul în cîmpul său de activitate.

În sfîrșit, a sunat telefonul și l-am auzit pe Johnny. Mi-am aruncat haina pe umeri și, cu o grabă neobișnuită pentru capitala spaniolă, am străbătut cei cîțiva metri care mă separau de barul hotelului Palace.

— Din cauza ta am întîrziat, s-a scuzat Johnny. Rapoartele tale din Londra erau excesiv de bune. Plecki era așa de încîntat de ele, încît m-a reținut pînă a studiat toate detaliile. Îi place în special precizia rapoartelor și forma pozitivă de a te exprima cînd ești sigur de datele pe care le furnizezi. Mai ales volumul datelor l-a pus pe gînduri. Pare să fie opera a zece oameni.

„Chiar mai mulți", mi-am zis în gînd.

— Ia, a continuat Johnny, întinzîndu-mi un plic, o primă cu felicitări de la Plecki.

Am pus plicul în buzunar, fără a mă deranja pentru a-l deschide. Conținea zece mii de dolari.

— Nu banii sînt ceea ce te interesează, nu-i așa, Dușko? Johnny m-a privit, ca și cum ar fi vrut să-mi citească gîndurile.

— Lasă-te de a mă mai radiografia, i-am zis, simțindu-mă incomodat. Dacă te obsedează ceva, spune-o odată.

Johnny s-a prefăcut că nu-mi aude observația.

— Ești pe cale să ajungi în vîrf; foarte curind vei fi considerat cel mai important agent al Abwehrului. L-au fe-licitat pe Müntzinger pentru recrutarea ta și acesta se umflă în pene, ca și cum el ar fi fost în realitate cel care te-a descoperit.

— Nu asta este ceea ce ai vrea să-mi spui, am insistat știind că Johnny se situa deasupra geloziilor și clevetirilor.

— Nu, a admis, privindu-mă din nou. Dușko, nu am pă-rinți, nici frați, ci două surori vitrege de aceeași vîrstă cu mama, de care nu mă leagă nimic. De asemenea, nu am o logodnică, iar prieteniile cu femei durează pînă cînd nu mai știu ce să fac cu ele. Tu îmi ești cel mai bun prieten... fără rezerve. Dacă vrei să analizezei acest lucru, îți pot spune că îmi ești ca un frate și mi-ar place să-mi fii cu adevărat.

— Mă voi strădui ca tatăl meu să te adopte, am glumit pentru a-l elibera pe Johnny de încărcătura sa solemnă.

— Ceea ce doresc să-ți spun, a continuat Johnny fără a schimba tonul, e că mă simt, să zicem, neliniștit pentru că te-am amestecat în acest joc. Ți se potrivește și pare că te distrează, dar... (a luat o arahidă de pe farfuria ce se afla pe masă) pot să te strivească așa. A desfăcut mîna pentru a-mi arăta arahida făcută praf. Și fiindcă m-ai întrebat, asta este ceea ce mă obsedează.

Nu aveam altă ieșire decît a continua să glumesc.

— Cît trăiește un spion, în cifre medii?

— Atît de puțin, că nimeni nu s-a deranjat pentru a face o statistică.

— În acest caz, hai să cinăm înainte de a fi prea tîr-ziu, i-am zis pentru a pune punct acestei răutăcioase dis-cuții. Cunoști, probabil, ultimul edict al guvernului spaniol. Chiar dacă spaniolii reușesc să folosească mai bine timpul lor, lumea asta tot va ajunge într-o stare deplorabilă.

— Bine. Johnny s-a uitat la ceas. Era aproape ora zece. Locuitorii Madridului se fac că nu aud gongul final, așa că de ce n-ai face-o și tu?

Într-o încercare de a face ca spaniolii să se culce mai devreme (și să se scoale mai devreme), guvernul ordonase că restaurantele să se închidă la ora zece fix. Obiceiul spa-niol (în mod special în rîndul înaltei societăți) era să ia cina la miezul nopții și, ca urmare, funcționarii apăreau la birouri pe la prînz. Dar obiceiurile nu se schimbă printr-un decret. Locuitorii Madridului intrau în restaurante cu cîteva minute înainte de ora zece. Pînă la această oră restaurantele erau goale.

Neașteptata afluență de clienți dădea naștere unei serviri lente. Mai întîi se servea aperitivul, iar cînd începea cina pro-priu-zisă, deja era ora tradițională.

Nu era prea ușor să găsești în Madrid o mîncare bună. Se mînca bine numai în cele cîteva hoteluri de lux. De ase-menea, în unele restaurante aprovizionate de pe piața neagră se mînca excelent.

— Să mergem la restaurantul Horcker, a sugerat Johnny, dar fii atent la ceea ce zici. Aparține unui german și se află sub controlul Abwehrului. Aproape la fiecare masă se află cîte un microfon ascuns în vaza cu flori.

Horcker se afla la cîteva minute de mers pe jos de la hotelul Palace. Cred că străzile acelui cartier distins erau așa de curate pentru că oamenii erau atît de săraci încît adunau totul. Un muc de țigară nu rămînea prea mult pe trotuar sau pe șosea. Restaurantul Horcker avea fețe de masă imaculate și apretate, veselă de argint și candelabre cu lumînări. Am ce-rut aperitivul și ne-am așezat comod la masă pentru a aștepta.

Reamintindu-mi de microfoanele ascunse, i-am repetat lui Johnny discuțiile avute cu von Karsthoff, făcîndu-i o prezentare dezolantă a Angliei. Îmi imaginam că dacă nemții îmi verificau identitatea, reputația mi s-ar fi îmbunătățit și mai mult. Iar dacă atribuiau discuția altei persoane, poate că serveau coroborării cu raportul meu.

Johnny nu-mi suspiciona motivele și părea în mod se-rios frămîntat. Un semn cu ochiul și o privire către vaza cu flori de la masa noastră l-a dezmorțit. S-a alăturat bucuros jocului. Am piperat conversația noastră cu intimități, cuce-riri amoroase și lucruri care nu se spun niciodată dacă există teama că cineva ascultă.

Cînd ne întorceam spre hotelurile noastre în singurăta-tea parcului Prado, Johnny m-a avertizat să nu vorbesc în cameră și nici în alte locuri din Madrid. Lentz, „Papa Lentz“, după cum îi ziceau toți (în realitate Wilhelm Leisner), avea un personal numeros. Ambasada germană acorda protecție di-plomatică la peste o sută douăzeci de ofițeri ai Abwehrului și altor circa patru sute de oameni împrăștiați în oraș la di-ferite firme și posturi false. Între aceștia, și unui nepot al amiralului Canaris.

Johnny mi-a dat, totodată, numele unui om de alt cali-bru, unul în care se putea avea încredere.

— Dacă vreodată te afli în încurcătură, iar legătura cu el la ambasadă, mi-a zis. Îmi va trimite imediat un mesaj fără a fi nevoie de intermediari.

Era tîrziu, aveam multe de discutat și nu exista nici un loc unde să ne putem desfășura. I-am propus să închiriem în ziua următoare un autoturism și să plecăm la Toledo.

— Este o excursie plăcută, într-un oraș frumos, cu tablouri de El Greco și fără nici un microfon.

— Mă ocup eu de autoturism, s-a oferit Johnny. Vin să te iau la ora zece.

Am plecat fără să spunem nimănui, pe șoseaua îngustă de munte ce ducea la Toledo, într-un frumos automobil pe care Johnny îl ceruse cu împrumut unui prieten spaniol. În el nu erau nici microfoane și nici spioni. În timp ce Johnny se lupta cu schimbarea vitezelor la trecerea prin oraș, eu mă gîndeam cu regret că nu-i puteam vorbi deschis. Pentru a îndeplini sarcina pe care mi-o încredințase Stuart Menzies trebuia să vorbesc pe ocolite. Am afirmat astfel că un mare număr de ofițeri ai Abwehrului, pe care îi cunoscusem, nu erau naziști. Unii dintre ei îmi păreau chiar a fi antinaziști, așa cum era însuși Johnny.

Johnny a scos un „him", în timp ce manevra volanul mare din lemn lustruit pentru a depăși o căruță trasă de un cal.

— Apoi sînt oameni, ca Schacht și generalul von Blomberg, am continuat, despre care am înțeles că au căzut în dizgrație.

Fostul comandant al trupelor de uscat fusese destituit de Hitler, fiind acuzat de moralitate îndoielnică. Se căsătorise cu o prostituată, cu toate că întreaga ierarhie nazistă participase la nuntă. În realitate, fusese destituit pentru că încercase să se opună propunerilor lui Hitler de a folosi forțele armate contra Austriei și Cehoslovaciei.

— Trebuie să existe mulți oameni influenți care recunosc demența lui Hitler, doresc să-l răstoarne de la putere și să înceteze acest război. Cred, de exemplu, că ar putea să negocieze cu Marea Britanie prin intermediul Abwehrului. Cu libertatea de mișcare de care se bucură, Abwehrul ar fi instrumentul ideal. Johnny mi-a aruncat o privire pentru a-mi da de înțeles că mă asculta. Consideri că ar fi posibil? l-am întrebat.

S-a concentrat și mi-a răspuns imediat. A aruncat capul pe spate și a început să privească spre cer mai mult decît spre șosea. După o pauză încordată, a revenit la o poziție normală și a spus:

— E vorba de o idee deosebit de ambițioasă și naivă. Răspunsul meu este, în mod categoric, nu. Un „nu" mare ca acești munți. Hitler nu are opoziție în Germania. Sau, mai bine spus, a fost zdrobită și adusă într-o stare de neputință totală. Tineretul german a fost educat încă din leagăn pentru a crede în Hitler. Pentru a duce la bun sfîrșit cu succes o revoluție sau o lovitură de stat, trebuie să contezi pe popor. Chiar și aceasta nu este suficient. Trebuie să ai armata de partea ta sau, cel puțin, neutralitatea ei. Oponenții lui Hitler sînt oameni ca mine care discută pe la colțuri. Vorbim de Hitler în fața unui pahar de rachiu sau a unei căni de ceai. Și chiar mulți din aceștia (opoziția de salon) sînt îndoctrinați. Găsesc justificări, respectiv lucruri bune în mișcarea național-socialistă. Apoi, le lipsește coeziunea. Există anarhiști de stînga, dar nici ei nu sînt organizați și tot ceea ce fac este să vorbească... cu multă precauție, desigur.

Johnny și-a agitat o mînă în aer, ca și cum i-ar fi barat pe toți.

— Dușko, m-a întrebat el, există măcar un singur exemplu în istorie de mareșali sau generali care s-au răzvrătit în timp ce cîștigau un război, în timp ce primeau aplauzele, gloria și prada de război? Majoritatea dintre ei îl iubesc pe Hitler, iar cei care nu-l iubesc îl admiră. Să nu uiți că ei au plănuit acest război și că îl cîștigă pentru Hitler.

Ajunsesem la rîul și în strîmtoarea care domina Toledo. Johnny a manevrat autoturismul pentru a staționa la marginea șoselei și apoi l-a oprit.

— Frumoasă priveliște, a spus oprind motorul. Dar vroia să examineze altceva decît zidurile din Toledo. Ideea ta este în mod absurd idealistă, a opinat el, întorcîndu-se pentru a mă privi. A ta sau a cui o fi, a afirmat cu șiretenie. Este în întregime absurdă, dar atît de atractivă că n-am să mă pot debarasa de ea. Merită osteneala de a trăi sau a muri pentru o astfel de idee.

A tras cu putere din țigară și a scos un nor de fum, ca și cum ar fi pregătit o nouă idee.

— Nimeni nu poate să afirme că poporul german a acceptat de bună voie doctrina nazistă. Dacă ar fi făcut-o, n-ar exista Gestapoul, nici trupele S.S. și nici cele S.D. Naziștii au liniștit, cum le place lor să spună, dar în realitate au strivit întreaga opoziție activă. Restul, opoziția pasivă, trăiește sub

teroare şi persecuţie, în lagărele de concentrare şi de tortură. În prezent este pierdere de timp cînd se vorbeşte de schimbări. Dar dacă un eveniment neprevăzut sau o întorsătură în desfăşurarea războiului ar face posibilă o schimbare, aceasta nu ar reprezenta nimic dacă nu ar avea cine să exploateze situaţia. Iar acum sînt de acord cu tine că nu există alt instrument mai bun de manevrat ca Abwehrul. Pentru a se folosi Abwehrul, va trebui să se ştie cine şi pe cine contează şi ce gîndesc toţi aceştia. Mă voi dedica să sondez situaţia şi, cînd ne vom reîntîlni, am să-ţi spun ceea ce am verificat. După aceea, dacă mi se întîmplă ceva, transmite verificările mele cuiva care, de asemenea, ar vrea să-mi continue opera.

Mă simţeam trist şi descurajat. Jurămîntul meu de tăcere (pe care, în mod sigur, Johnny îl intuise) mă oprea să-i spun că există un om de talie gigantică ce urmărea să realizeze această operă şi că era dispus să-i strîngă o mînă: *Sir*[1] Stuart Menzies.

[1] *Sir* — titlu de onoare acordat de regina Angliei pentru merite deosebite.

Cap. 8

Unchiul Oscar

Primul meu contact deschis cu contraspionajul german s-a produs la Madrid. Am constatat că un tip slab şi înalt, cu urechile vădit căzute, ca cele ale unui iepure, apărea prin toate părţile pe unde mă aflam: în cazinou, în holul hotelului Palace, chiar şi în trenul local. Aspectul său exterior era atît de bătător la ochi, că îmi era greu să mi-l imaginez ca fiind spion, dar, în ciuda acestui fapt, l-am pus la încercare.

Am mers pe jos de la hotel Palace pînă la gară, unde am cumpărat un bilet pentru Lisabona. Domnul „Urechi Căzute", pentru care aş fi jurat că mă urmărea, a apărut pe peron ca un iepure ascuns sub o pălărie. Printr-o asemănare surprinzătoare, i-am pus numele de unchiul Oscar. A sosit trenul, m-am suit şi mi-am ales un loc aproape de uşă. Unchiul Oscar a luat loc în partea opusă a vagonului şi, ca întotdeauna, s-a ascuns după un ziar. Cu cîteva secunde înainte ca trenul să pornească, am recurs la trucul cel mai vechi al profesiei: am sărit pe neaşteptate din tren. Unchiul Oscar şi-a deschis drum cu coatele şi m-a urmat. Atunci am repetat trucul şi în mod invers, suindu-mă din mersul trenului şi aproape ciocnindu-mă de el în timp ce alergam. Unchiul Oscar era sprinten, astfel că s-a agăţat şi el de tren. Stabilisem primul punct: nu era vorba de o coincidenţă. Eram urmărit. Situaţia nu mă frămînta în mod deosebit, pentru că în zilele acelea nu trebuia să mă întîlnesc cu englezii. Dar vroiam să cunosc cine îi ordonase să mă urmărească.

În seara următoare, aveam o întîlnire cu von Karsthoff. Filorul meu se afla în hol, citind un ziar în momentul cînd am coborît din cameră. Am părăsit hotelul prin uşa din spate, destinată autoturismelor, şi am alergat în jurul clădirii pînă la intrarea principală care dădea în parc. Unchiul Oscar nu

mai era în hol. Am continuat să merg pe jos spre locul stabilit pe șoseaua Lisabonei. Mergînd repede, aproape că am ajuns de pe urmă silueta înaltă și slabă. Mergea încet, încercînd să mă găsească în întuneric. Întrucît se părea că tipul cunoștea locul de unde nemții urmau să mă ia, eram mai mult ca sigur că acesta se afla în serviciile Abwehr III. Și colonelul Jarvis știa de unde mă vor culege nemții, dar mă îndoiam că englezii mă puseseră în filaj și că ar fi folosit în acest caz un om atît de indiscret.

Lăsîndu-l pe unchiul Oscar scrutînd întunericul, am luat-o peste cîmp pînă la vila lui von Karsthoff. Am intrat prin poarta unei grădini vecine, am sărit un zid de piatră și am apăsat pe soneria de la intrarea din spate. În interiorul casei s-au auzit bocăniturile unor tocuri înalte.

— Elizabeth, am murmurat, nu aprinde lumina de afară.

— Ce vi s-a întîmplat? m-a întrebat, deschizînd ușa și, observîndu-mi costumul meu prăfuit, s-a apucat imediat să mi-l perie în timp ce îi povesteam aventurile cu unchiul Oscar.

Elizabeth fusese să mă ia pentru că von Karsthoff încă nu se întorsese acasă. Nu știa nimic despre unchiul Oscar și nici nu-l văzuse la locul stabilit pe șosea. Văzînd că nu apăream, Elizabeth s-a gîndit că se întîmplase ceva cu mine și s-a întors acasă.

— Dacă este unul din oamenii noștri, nu-l cunosc, mi-a declarat von Karsthoff cînd s-a înapoiat, dar va trebui să-l identific.

Întîlnirea mea cu von Karsthoff era importantă. Sosiseră comentariile de la Berlin asupra rapoartelor mele. Doreau mai multe detalii. Am lucrat pînă la miezul nopții, reluînd invențiile pe care le oferisem lui von Karsthoff. Cînd am terminat, acesta mi-a spus:

— Amiralul Canaris are o părere bună despre dumneavoastră. Ne cere să vă acordăm o atenție specială.

— Sînt de prisos aceste aprecieri, nu vi se pare? Dacă unchiul Oscar nu este al dumneavoastră, înseamnă că este englez. Cred că utilitatea mea se termină aici.

— Să nu ajungem la concluzii pripite. Șeful meu în spionaj arbora un calm dubios. Acordați-mi cîteva zile pentru a mă lămuri.

În zilele următoare, unchiul Oscar plecase în concediu. În mod cert nu mă mai fila. M-am verificat de o mie și una de ori, pentru că aveam o întîlnire cu colonelul Jarvis.

— Nu este de-al nostru, mi-a confirmat Jarvis și a adăugat cu seriozitate: Acum va trebui să fim mult mai precauți. Nemții pot să schimbe filorul.

Cînd l-am revăzut pe von Karsthoff, nu părea surprins că nu-l mai văzusem cîteva zile pe unchiul Oscar, dar a evitat să facă comentarii. A demonstrat în schimb că nu era preocupat de faptul că unchiul Oscar era englez, pentru că mi-a dat un nou chestionar pe care trebuia să-l memorez în vederea proiectatei mele călătorii în Anglia.

În seara următoare, la clubul de noapte al cazinoului, a apărut din nou unchiul Oscar. Am sesizat capul său tipic în fundul sălii, în timp ce dansam cu o prietenă franțuzoaică, Margot. M-am enervat. Femeia era promițătoare, mă încuraja și nu aveam îndoieli că se va termina cu bine noaptea aceea. Dar acum am început să bănui că unchiul Oscar avea să se interpună. Cu toate că Margot părea să fie bine dispusă, mă îndoiam că o să-i placă starea mea de spirit.

Exasperarea m-a îndemnat spre un umor negru și am ales ca țintă pe cineva care ne stingherise toată noaptea. Era o femeie care băuse cam mult, invitată la masa corespondentului din Lisabona al ziarului „London Daily Mail". Avea impresia că știe să cînte, perforîndu-ne timpanele în timpul seratei cu ruladele ei muzicale prin microfonul orchestrei.

Cînd chelnerul ne-a desfundat încă o sticlă de șampanie, am luat dopul, l-am așezat pe tava de argint și i-am cerut să-l ducă, împreună cu sticla, solistei, transmițîndu-i respectele mele.

Tînăra s-a oprit din cîntat, dar n-a folosit dopul așa cum insinuasem. A privit în direcția noastră și s-a apropiat de noi cu pași foarte mari. Din greșeală sau dintr-o bolnăvicioasă răzbunare, a luat cupa lui Margot cu intenția de a i-o arunca în față cu conținut cu tot. Am împiedicat-o tocmai la timp. Cupa i-a căzut din mînă și s-a spart. Am răsucit-o, i-am dat o palmă peste fund și am expediat-o spre masa ei, spunîndu-i:

— De acum încolo, mai cunosc o fată bună.

Cum era de așteptat, incidentul a atras atenția tuturor celor prezenți. Corespondentul de la „London Daily Mail" s-a ridicat în mod dramatic de la masă și a venit către noi. Am observat că avea un braț pus în ghips.

— Mi-ați insultat invitata, mi-a zis cu solemnitate.

— Îmi pare rău, a fost o glumă stupidă, am încercat eu să-l potolesc. Vă rog să-i spuneți domnișoarei să mă ierte.

Nu vroia să accepte nici o scuză și a început să-și îndrepte pumnul sănătos pentru a-mi da o lovitură foarte precisă. Printr-un reflex, am eschivat pumnul și i-am aplicat o lovitură în falcă. Pista de dans era foarte bine lustruită, tipul a alunecat și a căzut peste scaunele din partea opusă.

Cîteva persoane s-au ridicat de la mesele lor și atmosfera a început să se transforme într-o bătaie de tavernă. În buzunarul smokingului aveam un plic închis care conținea chestionarul german și cîteva notițe cu nume și informații destinate britanicilor. Am plasat repede plicul în poștea lui Margot, care se afla pe masă.

— Fugi afară, i-am spus. În acest plic există cîteva cecuri și bani în numerar. Așteaptă-mă în holul hotelului.

Margot era speriată. Nu vroia să se vadă amestecată într-un scandal, așa că nu a fost nevoie să-i zic a doua oară.

Întreaga delegație de la „London Daily Mail“ mi s-a așezat în față, condusă de către un tip scund, dar robust.

— Sînteți nazist sau ceva asemănător? m-a întrebat foarte agresiv, cu un accent nazal de american.

— Pentru ce?

— Pentru că sînteți un nătărău fricos; ați lovit un om care are brațul rupt.

— Cînd ai un braț rupt, nu provoci scandal, am răspuns eu, considerînd că am multă logică.

Dar nu era un moment pentru logică. Tipul scund se pregătea pentru atac în timp ce cu coada ochiului l-am văzut pe unchiul Oscar strecurîndu-se spre ieșire pe urmele lui Margot. Probabil că mă văzuse cînd plasasem plicul în poșeta acesteia.

Scundul a pornit la atac. Ne separa o masă și eu am împins-o către el, iar tipul a căzut; solista mi-a sărit în spinare și a încercat să-mi scoată ochii. M-am văzut obligat s-o dau peste cap și, spre norocul ei, a căzut peste un bărbat care tocmai se ridicase și se îndrepta spre mine. Fata l-a făcut să-și piardă echilibrul, ușurîndu-mi sarcina de a-i trimite un pumn în maxilar. Pentru a mă asigura, i-am mai dat unul în timp ce cădea. Situația mi-a ușurat fuga. Ceilalți invitați de la „London Daily Mail“ s-au mulțumit să strige:

— Fricosule, rămîi și te bate!

Ieșind în fugă, la ușă am auzit-o pe Margot țipînd în parcul care separă cazinoul de hotelul Palacio (la circa o sută de metri). Am luat-o spre hotel și am distins în întuneric două siluete luptîndu-se la pămînt. Apropiindu-mă, l-am văzut pe

unchiul Oscar care încerca să-i smulgă poșeta chiar în momentul cînd aceasta s-a deschis iar întregul conținut s-a împrăștiat pe jos. Unchiul Oscar a înhățat plicul și tocmai încerca să se ridice, cînd am ajuns în apropiere. I-am expediat un pumn în plină față. A căzut inconștient, scuipînd sînge și dinți, dar fără să lase plicul. În momentul cînd recuperam plicul, George Black se apropia alergînd. Black era înalt de circa un metru cincizeci și purta în mîini un pistol aproape tot atît de mare ca el. S-a aplecat pentru a-l privi pe unchiul Oscar.

— Nu este mort, a pronunțat cu sinceritate, punîndu-și pistolul la brîu. Popov, am să mă ocup eu de această problemă. Însoțiți-o pe doamna Broche la hotel și rămîneți la ea. Dacă vine poliția, am să le spun că ați plecat cu un taxi. Nu părăsiți camera doamnei Broche pînă nu-mi telefonați.

Nu i-am telefonat pînă la ora douăsprezece a zilei următoare.

— Puteți să ieșiți, mi-a zis Black. Victima dumneavoastră se află în spital, dar poliția nu cunoaște că e acolo din vina dumneavoastră. Le-am spus că fusese atacat de doi vagabonzi. E curios, dar el le-a confirmat. A pierdut cîțiva dinți, iar nasul lui... ei bine, va respira ca un buldog pentru restul zilelor lui.

Știrea m-a făcut să mă simt euforic. Făcusem să curgă sînge nazist pentru prima oară.

— Vă mulțumesc pentru tot, i-am zis lui Black, inclusiv pentru un pat foarte comod.

După cîteva seri, șeful de la Abwehr III, Herr Kramer, a participat la întîlnirea mea cu von Karsthoff. Presupun că von Karsthoff i-a ordonat să asiste. Părea că se află în apărare în timp ce von Karsthoff îmi explica că nu știuse pînă cînd nu mă plînsesem că cineva mă urmărea.

— I-am spus lui Herr Kramer să nu vă mai supravegheze, dar se pare că el primise ordin din partea amiralului Canaris de a vă păzi bine, mi-a zis cu sarcasm von Karsthoff. Mi-a spus că misiunea unchiului Oscar era numai de a vă proteja. Încerca să verifice dacă sînteți urmărit de englezi. Puteți pleca liniștit la Londra, întrucît nimeni nu vă va mai urmări. Nici în Madrid n-ați fost urmărit. Tocmai am primit o telegramă confirmîndu-mi că nu ați fost spionat în timp cît v-ați aflat acolo.

— Dacă mă urmărea pentru a mă proteja, de ce a urmărit-o pe fată? am întrebat. Și pentru ce a luat plicul?

— Bănuia, dragul meu Popov, că fata lucra pentru rezistența franceză. Și chiar poate să fie așa. Îi era teamă că va deschide plicul. Nu v-a trecut prin minte acest lucru? Sînteți sigur că puteți să aveți încredere în ea?

— Mai mult decît într-o umbră anonimă. Trebuia să mă fi informat că mă protejau, am acuzat eu.

Kramer a ridicat din umeri, s-a despărțit de noi și a plecat.

— Cred că avem nevoie de ceva tare, a răsuflat ușurat von Karsthoff, cînd ușa s-a închis în urma omului de la contraspionaj. M-a servit cu un coniac și, făcînd un gest cu capul în sens de descurajare, mi-a zis: Nemții sînt uneori foarte grei de cap, nu-i așa, Dușko? Ai să vezi, eu sînt din Triest, mi-a explicat, cu un trecut fenician ca și al dumneavoastră. Acesta este motivul pentru care avem mai multă delicatețe și mai multă înțelegere filozofică. Germanii sînt mai obtuzi. Chiar cînd fac ceva util, o fac cu stîngăcie. Incidentul dumneavoastră cu unchiul Oscar este un mic exemplu. Știți ce s-a întîmplat cu ducele de Windsor?

Am negat din cap, iar el mi-a povestit versiunea sa privind intenția germană de a-l răpi pe duce.

— Cînd ducele de Windsor a venit în Spania după căderea Franței, a început von Karsthoff, a spus cîtorva prieteni spanioli că nu se va întoarce în Anglia pînă nu i se va da un post important, iar ducesei, atît timp cît nu i se va recunoaște calitatea de membru al familiei regale. Totodată, a afirmat că, dacă s-ar fi aflat pe tron, ar fi evitat ca Anglia să intre în război. Hitler s-a interesat mult de această istorie și a sugerat ca ducele să fie reținut în Spania. El pretindea că prietenul ducelui de Windsor, Juan Baigbeder y Atienza, ministrul spaniol al afacerilor externe, îl abordase pe duce pentru a-l convinge de faptul că Germania dorea pace cu Anglia, dar că grupul lui Churchill o împiedica. Hitler dorea ca ducele să fie dispus să coopereze la momentul potrivit și eventual să ocupe tronul din nou. Desigur, ducesa va fi regină. Între timp, Hitler îi oferea cincizeci de milioane de franci elvețieni (depozitați în Elveția), pentru ca ducele să beneficieze de o viață de rege.

— Cum putea să redevină rege? l-am întrerupt. Conform constituției engleze, era imposibil, pentru că abdicase.

Von Karsthoff mi-a reproșat nevinovăția cu un hohot de rîs.

— Același lucru a răspuns și ducele. Dar, Dușko, cînd tradițiile sînt pe cale să se dărîme, o mică încălcare a constituției nu mai are nici o importanță.

— Clar, am fost de acord imediat. Înseamnă că îmi îndeplinesc prea bine rolul de englez. Am început deja să gîndesc ca un englez.

— Conversațiile lui Baigbeder cu ducele erau discrete, a continuat von Karsthoff, dar cînd acesta din urmă a sosit în Portugalia, a primit ordine stricte de la Churchill pentru a se deplasa în insulele Bahamas și a prelua funcția de guvernator general. Chiar și atunci era posibil ca să-l fi oprit în Spania sau Portugalia, dacă Berlinul nu și-ar fi trimis artileria grea. Walter Schellenberg de la Abwehr II a sosit aici cu nesăbuitul plan de a-l răpi pe duce și a-l face să creadă că spionajul britanic vroia să-l asasineze.

— Schellenberg? l-am întrerupt din nou. Numele îmi sună cunoscut, dar nu știu exact de ce.

— Schellenberg este unul din superiorii mei, o stea în ascensiune la Berlin; un specialist în sabotaje și alte subtilități de acest gen. Este posibil ca să fi citit numele lui în legătură cu incidentul de la granița olandeză.

Mi l-am reamintit cu exactitate. Era în aprilie 1940. Gestapoul i-a convins pe un oarecare maior Stevens și un oarecare căpitan Paine să se ducă într-un orășel de la frontiera olandeză pentru a se întîlni cu un general neamț și un grup de antinaziști care doreau pacea. Schellenberg i-a arestat pe cei doi englezi și a pretins că ar fi obținut informații importante de la ei.

— Din momentul în care Schellenberg a intrat pe fir, totul s-a prăbușit, mi-a explicat von Karsthoff, cu toate că pînă atunci făcusem unele progrese. Eram în legătură cu Primo de Rivera și cu un alt prieten al lui Windsor de la Banca Lisabonei, un anume Spirito Santo, care era gazda ducelui în Portugalia. Schellenberg l-a speriat într-atît pe duce, că a terminat prin a-l convinge că Serviciul de informații englez îl va omorî dacă nu va pleca în Bahamas. Schellenberg recurgea la trucuri de tipul acelora de a trimite oameni să tragă focuri de armă la fereastra dormitorului ducelui sau trimițîndu-i flori cu mesaje anonime prin care îl sfătuia să nu plece în Bahamas. Rezultatul atîtor stîngăcii a fost acela că ducele a zis: „Vă mulțumesc mult“, a promis că va menține legătura și a zburat spre Nassau. Dar Schellenberg nu s-a dezmințit nici în momentul decolării avionului. A trimis un mesaj

prin care afirma că era ascunsă o bombă în avion, ceea ce a făcut să se întîrzie plecarea sa cu cîteva ore.

Nu mă aflam în situația de a judeca dacă povestea era apocrifă sau nu, dar ea era interesantă în măsura în care indica neînțelegerile existente în interiorul serviciului de spionaj german.

Ca pregătire în vederea întoarcerii mele în Anglia, von Karsthoff m-a supus unui examen ca de liceu asupra chestionarului pe care unchiul Oscar era pe punctul de a-l fura, asupra noilor adrese și cifrului. Spre norocul meu, le învățasem ca pe „Tatăl nostru".

Cînd m-am plîns de faptul că chestionarul era prea voluminos („Curînd vor vrea să știe ce a mîncat Churchill în timpul cinei"), von Karsthoff mi-a recomandat să mă concentrez asupra a ceea ce este mai important și accesibil. Cei din Berlin erau impresionați de calitatea activității mele, dar el m-a sfătuit să nu fac exces.

— Sînt de părere, a sugerat el, că unele legături ale dumneavoastră (cele mai bune dintre toate) ar putea să lucreze pentru noi în mod independent. Asta v-ar ușura mult eforturile. Sondați-le. Dacă considerați că puteți să aveți încredere, fără rezerve, în ele, puneți-le să lucreze fără a mă mai consulta.

M-am lăsat convins. Era exact ceea ce doreau Masterman și Tar.

Cap. 9

Planul Midas

Bomba a fluierat ca și cum ne-ar fi fost destinată special. O explozie asurzitoare a făcut să se cutremure clădirea din Albany Street. Așteptam deja să văd sau, mai bine zis, să simt că se dărîmă peste capetele noastre, dar puțin a lipsit să fie așa. Susan Barton a fost aruncată de pe locul ei. Geamul de la fereastră s-a spart în mii de bucăți, dar, spre norocul nostru, ploaia de cioburi nu ne-a atins. Bill Mathews s-a ridicat, scuipînd praful fin și ipsosul care ne acoperea pe toți. În continuare a înjurat și blestemat în limba scoțiană. După ce și-a mai ușurat gîtul și sentimentele, în timp ce mă ajuta să o ridic pe Susan, intactă, în ciuda zborului său fără motor, a început să se ocupe de mine:

— Sărmane Duško, mi-a zis, asta-i o glumă prea deocheată pentru tine. După ce ai intrat și ai ieșit din cuibul viperelor de pe continent, să treci prin acest pericol în centrul Londrei!

— N-are a face! am protestat cu sinceritate. Aproape că îmi este rușine să-mi petrec războiul, atît de comod, în țări neutre, iar cînd vin în Anglia să am satisfacția că mă aflu între prieteni. Ceea ce nu pot să suport sînt aceste rapoarte condamnabile pe care le facem acum. De fiecare dată e la fel. Zece sau douăsprezece ore pe zi, timp de mai mult de o săptămînă, dictînd și răspunzînd la întrebări. Sînt un birocrat și nu un spion. Iar pentru un și mai mare afront, îmi fac cadou pe Susan ca secretară, „marea intangibilă", am adăugat, uitîndu-mă la ea cu coada ochiului.

Reacția noastră la bombardamente era destul de tipică atitudinii care domina Londra în zilele acelea. Din februarie, bombardamentele asupra capitalei britanice se mai răriseră ca intensitate, în parte, datorită timpului, dar, în principal,

pentru că mareşalul aerului, Goering, hotărise să-şi schimbe strategia şi tactica pentru a treia oară.

La început (către sfîrşitul verii lui 1940), aviaţia germană s-a axat pe bombardarea aeroporturilor. Ideea era de a distruge puterea aeriană britanică şi aproape că o realizase. Multe din bazele de bombardiere au fost rase parţial sau total de pe faţa pămîntului. Dar nemţii nu au insistat cît trebuia. În schimb, Goering i-a promis lui Hitler să transforme în moloz Londra şi celelalte oraşe foarte populate ale Angliei. Noul obiectiv viza starea de spirit a poporului. Aceasta a dat posibilitatea R.A.F.-ului să respire şi i-a permis să scape rănită, dar nu învinsă în bătălia Angliei.

De această dată Goering a lăsat în pace oraşele şi a început să atace porturile. Noua tactică indica faptul că nemţii prevedeau un război de durată. Goering îşi propunea să omoare prin foame Marea Britanie. Chestionarul pe care-l adusesem indica aceeaşi schimbare. Nemţii nu se mai gîndeau la o invazie. Nu cereau informaţii suplimentare asupra sistemelor de apărare a teritoriului sau mării şi nici despre concentrările de trupe în partea de sud-est. Acum cereau informaţii asupra convoaielor, fabricilor de avioane, construcţiilor de tancuri şi nave, şi referitoare la efectele blocadei submarine.

Odată trecută alarma invaziei, moralul britanic a început să crească, cu toate că războiul submarin dădea naştere unei grave nelinişti. Submarinele scufundau mai multe nave comerciale decît numărul celor care se construiau pentru a le înlocui. Iar marea reprezenta viaţa Angliei. Pe mare soseau aprovizionările vitale din ţările Commonwealthului şi din Statele Unite ale Americii.

Psihologic, pe britanici îi afecta mai mult pierderea unui vas de război sau a unei mici lupte navale decît căderea Franţei sau dezastrul de la Dunquerque.

În timpul acestei noi şederi în Anglia, i-am instruit pe Gerda şi Dickie în calitate de agenţi dubli. Aceştia se deosebeau în mod fundamental de aproape toţi ceilalţi agenţi ai Comitetului XX, în sensul că fuseseră aleşi de noi şi nu „convinşi". Au fost botezaţi cu numele conspirativ „Gelatina" şi „Glob". Datorită filiaţiei tatălui său la partidul nazist, se presupunea că Gerda făcea această muncă din motive patriotice. Ea a fost specializată pentru a culege ştiri, date secrete şi informaţii cu privire la noii comandanţi ai trupelor de uscat, numiri în funcţii şi alte lucruri de acest gen. Din cînd în cînd, o plăteau cu cîte o primă şi îi dădeau bani pentru a-şi acoperi cheltuie-

lile. Patriotismul nu era o afacere rentabilă. Dickie, pe de altă parte, era un mare cheltuitor. Îşi făcea o onoare din faima de ofiţer care trăia pe picior mare, iar în calitate de „Glob" şi-a păstrat reputaţia, cerînd permanent noi fonduri de la Abwehr. Banii îi erau daţi fără rezerve, întrucît informaţiile lui exacte soseau cu regularitate.

Întrucît conduceam de această dată o echipă cu doi subagenţi, Serviciul de informaţii britanic a avut ideea de a-mi da alt nume conspirativ: „Triciclu". Era semnificativ, presupun.

Conform codului nostru nescris, agenţii de sex masculin şi feminin nu trebuiau să întreţină relaţii intime între ei, pentru ca în momentele de criză să nu intre în joc sentimentele. Convertind-o în „Gelatina", Gerda, mai în glumă, mai în serios, mi-a zis:

— Cred că de acum încolo va trebui să ne separăm.

Momentul era nepotrivit pentru a mi-o zice, deoarece ea reprezenta întregul meu sprijin.

— Da, da, am reuşit să îngin, dar acest lucru nu este convenabil; face parte din măsurile noastre de contraspionaj împotriva nemţilor.

Am continuat să violăm în mod constant regulile, dar, în ceea ce privea Berlinul, „Globul" şi „Gelatina" acţionau conform regulilor jocului. Se presupunea că fiecare dintre ei nu cunoştea de existenţa celuilalt, în ideea de a se reduce pericolul, în cazul că unul era prins.

Odată cu achiziţia celor doi agenţi noi, autoritatea mea a crescut şi mai mult în cercurile de la Abwehr. În cele cîteva luni ale activităţii mele mă consolidasem în mod ferm, iar Tirpitzuferul mă proclamase cel mai bun şi cel mai important agent din Anglia.

Mă bucuram de această dată de mai mult prestigiu, cum de altfel se bucura şi von Karsthoff în calitate de superior al meu. Desigur, crescuseră şi avantajele materiale. Mă transformasem în copilul răsfăţat al biroului Abwehr din Lisabona. Cheltuielile mele ajunseseră la cîteva mii de dolari pe lună şi niciodată nu mi s-a cerut nici un fel de justificări.

Plata agenţilor de spionaj din teritoriul inamic este una din marile probleme ale tuturor serviciilor de informaţii. Pentru a continua să lucreze, era indispensabil de a face rost de bani şi a găsi modalitatea de a ajunge în mîinile lor. Mulţi angajaţi au ratat din lipsă de fonduri, aşa cum s-a întîmplat,

de exemplu, cu un parașutist german în Anglia, care s-a sinucis întrucît nu avea la cine să apeleze pentru bani. Chiar și Comitetul XX s-a văzut obligat să se lipsească de agenții săi „convertiți“ pe care Abwehrul nu-i mai finanța. Dacă i-ar fi sprijinit să continue activitatea, ar fi fost o mare greșeală, întrucît le trăda calitatea de agenți dubli.

În momentul cînd Berlinul a autorizat atragerea „Globului“ în calitate de principal subagent al meu în Anglia, von Karsthoff mi-a cerut să-i transport cîteva mii de lire sterline. Am acceptat, întrucît era singura modalitate ca Dickie Metcalfe să-și înceapă noua sa carieră. Dar am ridicat obiecții asupra formei, spunîndu-i că pentru viitor Abwehrul să găsească o altă modalitate de a-l plăti. Pentru mine constituia un pericol în a-i transporta bani în Anglia, din cauza legilor care reglementau circulația devizelor. Conform acestor legi, se putea intra în Anglia cu o cantitate limitată de lire sterline, iar toți banii străini trebuiau schimbați în lire. Făcînd schimbul, se notau seriile tuturor bancnotelor cu valori mai mari decît o liră. Nu puteam să cer, de exemplu, ca să-mi schimbe cinci sute de hîrtii de cîte o liră. Asta, prin sine însăși, ar fi fost o acțiune dubioasă. Iar, dacă l-ar fi prins pe „Glob“, bancnotele inseriate pe care anchetatorii le-ar fi găsit asupra lui i-ar fi pus pe urmele mele.

Von Karsthoff mi-a înțeles dilema și mi-a promis că va căuta o altă metodă. Acesta mi-a spus, ca fapt divers, că șefii spionajului german trebuiau să ceară o aprobare specială de la Tirpitzufer pentru a avansa unui agent o sumă mare de bani. Berlinul nu avea încredere deplină în spionii săi. Îi era teamă că agenții aveau să dispară dacă le-ar fi înmînat prea mulți bani sau că, neobișnuiți să manevreze sume mari, riscau să trezească suspiciuni, cheltuind fără măsură.

Datorită acestui incident, am pregătit un plan prin care Serviciul de informații britanic se situa în extraordinara poziție de casier al spionilor germani din Anglia.

Mi-am formulat propunerea pe ocolite, tatonîndu-i posibilitățile, prin persoana lui Bill Mathews :

— Bill, i-am zis, sînt sigur că o tînără care datorează chiria pe șase luni și nu are cu ce plăti va fi mai ușor de convins să accepte pretențiile amoroase ale unui bărbat ce poate s-o ajute cu bani.

Mathews m-a fixat din priviri, ca și cum s-ar fi gîndit că urmează să-i cer bani.

— La ce tînără te referi ?

— La nici una. Mă gîndeam la casierul Abwehrului, i-am răspuns, ca și cum asta i-ar fi clarificat totul.

— Tu și ideile tale bizantine, mi-a zis, privindu-mă cu o prefăcută severitate. Fă-mi plăcerea și explică-te în termenii pe care ar putea să-i înțeleagă și un scoțian de rînd.

— Dacă aș avea la Londra cîteva mii de lire și le-aș oferi lui von Karsthoff, sînt sigur că s-ar grăbi să le accepte pentru a-și plăti agenții, precum tînăra pentru a-și plăti chiria.

Meditasem planul în mod minuțios, iar analogia cu tînăra mi se părea accesibilă.

— Și ce ?

— Firește că nu am banii, și nici nu sper să-i am. Trebuie să găsim însă pe cineva care îi are și ar vrea să accepte să încaseze la Lisabona sumele ce le va împrumuta aici. De exemplu, să găsim pe cineva care ar dori să-și scoată banii din Anglia și acest lucru să fie plauzibil. Probabil, cineva dorește să plece în străinătate și nu reușește să obțină autorizația de a-și transporta banii, după cum ar putea să fie cineva care se teme că Anglia va pierde războiul și vrea să scape de lirele pe care le posedă.

— Tînăra ta începe să se profileze, mi-a zis Bill cu entuziasm.

La întîlnirea cu Tar, am lucrat la detaliile planului pe care l-am botezat „Planul Midas“. Am găsit un bogat impresar ce se chema Glass și care a acceptat să colaboreze numai pe singura garanție a cuvîntului nostru. Niciodată nu i-am spus cu exactitate lui Mister Glass ceea ce ne propusesem. Știa doar că urma să-l folosim ca acoperire. Cînd avea să sosească momentul, noi urma să-i înmînăm o mare sumă în lire, iar la rîndul său trebuia s-o predea unei persoane indicate de noi. În schimb, o sumă corespunzătoare în dolari era necesar să fie depozitată pe numele său într-o bancă din Lisabona.

Am prezentat planul elaborat cu multă grijă în fața Comitetului XX. Conducerea în plen l-a studiat și apoi l-a respins, zicînd că e prea complicat.

Fața lui Bill exprima descurajare, cînd mi-a comunicat știrea.

— Nu pot să ne facă una ca asta, a protestat, dînd cu pumnul în perete. Doar este visul transformat în realitate al oricărui agent de spionaj ! Imaginează-ți : să controlezi în Anglia plățile Abwehrului !

Toți trei credeam profund în valabilitatea proiectului nostru și am revenit cu el în fața șefilor. Am subliniat din nou

avantajele combinației noastre. Comitetul XX avea între treizeci pînă la patruzeci de spioni germani capturați. Abwehrul părea că avea greutăți în a-i plăti, iar dacă nu-i plătea, munca lor secretă nu mai putea continua. Planul oferea în același timp posibilitatea de a prinde spionii care activau în spatele frontului în varianta că aveau să fie trimiși la omul nostru pentru a-și încasa banii.

Pînă la urmă au prevalat logica și entuziasmul nostru. Comitetul XX a autorizat „Planul Midas" și a pus la dispoziție douăzeci de mii de lire sterline.

Pe durata următoarei mele vizite la Lisabona, am menționat, ca din întîmplare, în timp ce discutam banalități într-o după-amiază cu von Karsthoff, că găsisem o ocazie de a schimba ceva bani. I-am vorbit despre un om pe care tocmai îl cunoscusem, ce era interesat să trimită bani în Statele Unite și m-a întrebat dacă știam vreo bancă sau un agent de bursă, dispus să accepte lire în Anglia. Desigur, am adăugat, clientul meu se așteaptă deja să piardă o parte din bani prin schimb. Nu era cazul să-i sesizez lui von Karsthoff toate posibilitățile.

— Să nu faceți nimic în următoarele zile, mi-a zis el. Sînt sigur că îi voi putea oferi clientului dumneavoastră mult mai mult decît orice agent de bursă.

Von Karsthoff a trimis o telegramă urgentă la Berlin. După cîteva zile, însuși casierul principal al Abwehrului, locotenent-colonelul Toeppen, a zburat la Lisabona.

— Putem să facem operația imediat, mi-a spus Toeppen. Trimiteți un mesaj în acest sens din partea dumneavoastră.

I-am explicat că trebuie să negociez personal toate formalitățile la Londra.

— Voi da clientului meu o parolă pentru ca să identifice orice agent pe care dumneavoastră îl veți trimite la biroul său să-și încaseze banii.

— Foarte bine. Toeppen a trebuit să accepte. Dar va trebui să plecați imediat la Londra. Care este numele și adresa acestui om ?

— Se cheamă Charles Sand, am răspuns menționîndu-i numele pe litere, în timp ce Toeppen îl scria. Este impresar și locuiește în Haymarket 15, Londra W. 1.

Învingător, m-am întors la Londra și am relatat cuvînt cu cuvînt discuția avută cu Toeppen. Mi-am dat seama abia atunci că memoria mă trădase ; substituind pe Glass, cu Sand. A trebuit să alergăm la biroul lui Glass, să-i schimbăm placa de pe ușă, să-i cerem cu mult mister să răspundă la telefon

în calitate de Sand și să numim la centrală în mod temporar o telefonistă de la M.I. 5.

Alarma și precauțiile noastre au fost fără bază. Ne gîndeam că am putea să fim obligați să negociem cu un agent necunoscut pe care trebuia să-l convingem. Dar s-a prezentat un agent numit Tate, care lucra pentru noi și a primit instrucțiuni de a ridica banii. Tate, un operator în telegrafia fără fir, fusese capturat în septembrie 1940, în timp ce ateriza cu parașuta. Comitetul XX îl considera atît de sigur, încît i-a acordat o libertate completă. Iar Abwehrul îi aprecia atît de mult rapoartele pe care le trimitea la Berlin, încît îi încredințase sarcina de casier.

În acea perioadă, plecam și veneam de la Lisabona cu regularitate, iar Johnny venea aproape întotdeauna de la Berlin. Colaboram foarte strîns, cu toate că nu avusese loc între noi nici o explicație.

Cu ajutorul lui Johnny am întocmit pentru „C" o listă foarte completă a celor mai importante cadre ale Abwehrului din Berlin, din alte locuri din Germania și din Europa, cu mici caracterizări privind tendințele lor politice. Era surprinzător marele procentaj de ofițeri antihitleriști pe care îi avea în subordine amiralul Canaris. Cifra se confirmase în mod oficial în timpul curățeniei făcute în Abwehr după atentatul din 20 iulie 1944 împotriva lui Hitler. Mai mult de trei sferturi din ofițeri au fost executați, majoritatea fără o judecată prealabilă. Stuart Menzies a acordat o mare valoare raportului meu, dar unii din colaboratorii săi direcți și-au manifestat scepticismul.

Îmi amintesc în special observația lui Kim Philby, care era un specialist al M.I. 6 asupra Peninsulei Iberice :

— Încercați să-i scuzați sau să-i apărați pe superiorii dumneavoastră din Abwehr ? m-a întrebat el.

Dar, în ciuda părerilor colaboratorilor, Menzies a considerat raportul meu ca excepțional și a pregătit o altă listă cu întrebări în completare asupra anumitor ofițeri cu funcții importante în Abwehr. Încet, încet am completat spațiile goale ale chestionarului. Interesul lui Menzies pentru materialul pe care i-l furnizam cu privire la Abwehr a fost pus în evidență printr-o observație a unuia dintre subalternii săi :

— „C" mă vede în fiecare zi, s-a plîns el, dar cred că îl înțelege pe Canaris mai bine decît pe mine.

Totodată, am predat colonelului Jarvis o listă a principalilor ofițeri ai Abwehrului din Lisabona, cuprinzînd nu-

mele lor conspirative, specialitățile și adresele particulare, și am făcut aproximativ același lucru pentru biroul din Madrid.

Printre spionii germani pe care i-am descoperit în Lisabona, se afla unul care m-a decepționat. Mi-a fost penibil să constat că cineva pe care îl cunoșteam destul de bine lucra pentru nemți. Am dat de urmele lui într-o zi cînd mă aflam la von Karsthoff. Acesta a fost chemat prin telefon de un diplomat german, baronul von Breisky. Baronul avea o voce ascuțită, ceea ce mi-a permis să aud începutul și sfîrșitul conversației.

— Am nevoie de bani imediat, am ascultat eu, pentru a plăti pe contele M.S.

— Cum de nu, imediat ! a răspuns în batjocură von Karsthoff. Contele dumneavoastră, M.S., nu se află în situația de a cere cu insistență. Informațiile lui au valoare redusă. Banii noștri îi folosește pentru a cumpăra cizme de călărie soției sale. Este într-adevăr foarte frumoasă cînd cîștigă cîte un premiu la competițiile hipice, dar, dragă baroane, noi nu avem nici un avantaj de pe urma cailor ei.

Un conte M.S., a cărui soție lua parte la concursurile hipice ! A fost pentru mine un joc de copil în a-i merge pe urme, mai ales că la început n-am putut să fac o asociație de idei cu o pereche pe care o cunoscusem și corespundea la descrierile lui von Karsthoff. Cîteva verificări au fost suficiente pentru a stabili că era vorba de contele Ciuvalov. Îl cunoșteam din Dubrovnik, întrucît el și soția lui își petreceau uneori concediile acolo și participau la petrecerile la care asistam uneori și eu.

I-am promis contelui să-și continue activitatea de spionaj, chiar l-am și ajutat, furnizîndu-i informații false destinate nemților.

Graba mea pentru a verifica cîte ceva în plus cu privire la micropunct l-a făcut pe von Karsthoff să fie dur.

— Aveți răbdare, mi-a zis el.

Johnny a avut mai mult succes. Sub pretextul de a asigura mai multă securitate legăturii și a mă apăra, Johnny a încercat să obțină de la Berlin un aparat pentru micropunct. Procedeul încă nu era perfecționat, dar a aprofundat cîte ceva asupra elementelor teoretice. I-au spus astfel că metoda consta în a face fotografii la un microscop cu sistemul optic inversat. Tehnica era opera unui oarecare profesor Zapp, de la Institutul de tehnologie din Dresda. Profesorul Zapp era mulțumit cu rezultatele sale optice și metodele de producție,

dar nu rezolvase încă problema peliculei. Nu putea să prevină deteriorarea filmului ca urmare a căldurii degajate și, în consecință, textul devenea ilizibil.

Programul nostru de dezinformare se afla încă într-un stadiu experimental, cu nimic asemănător cu ceea ce a fost în anii 1943 și 1944. Acesta consta, în principal, în a transmite dușmanului informații false destinate a ușura în primul rînd obiectivele flotei maritime și ale forțelor aeriene.

În mare parte, erau informații care nu puteau fi verificate și, totodată, nu puteau să nu fie luate în calcul de inamic. Acestea priveau producția, apărarea și problemele tehnice. Pentru a evita folosirea gazelor de luptă, am plasat nemților, prin „Globul“, un raport cu privire la capacitatea britanică în acest domeniu, pe care am calculat-o ca fiind suficientă în a descuraja orice idee de folosire a lor. De asemenea, am furnizat inamicului multe informații politice care nu influențau cu nimic războiul, dar contribuiau la consolidarea încrederii nemților în persoana mea. Un agent dublu este o investiție pe termen lung. Strategia formării lui constă în a-i oferi timp suficient pentru a căpăta încrederea deplină a inamicului, pînă cînd sosește momentul de a-l folosi în problemele de fond.

Informațiile politice, furnizate în majoritatea lor prin „Gelatina“, au avut importanța lor în războiul psihologic privind Oberkomandoul. Cunoșteam că Ribbentrop, ministrul german al afacerilor externe, manifesta o profundă ură împotriva lui Canaris. Acest sentiment era reciproc. Canaris profita de orice ocazie pentru a-l pune în inferioritate pe Ribbentrop prin știrile pe care i le preda Führerului. De fiecare dată cînd buletinele informative provenite de la „Gelatina“ măreau prestigiul lui Canaris, prestigiul meu în Abwehr creștea în aceeași măsură.

În anumite cazuri, noi nu cunoșteam justificarea unor acțiuni, dar, ca soldați, le duceam la bun sfîrșit în conformitate cu ordinele primite. „Planul Machiavelli“ a fost unul din aceste cazuri. Marina vroia să-i dezinformeze pe nemți cu privire la cîmpurile de mine de pe coasta răsăriteană. Eu trebuia să le furnizez informații asupra hărților fictive. Îmi imaginasem că motivul real era să-i îndepărteze pe nemți de la un anumit sector al coastei sau să-i atragă către alte cîmpuri de mine, de acestă dată autentice.

Colonelul Robertson și locotenent-colonelul Ewen Montagu, membru al Serviciului de informații al marinei în Co-

mitetul XX, au fost însărcinaţi cu instruirea mea. Cunoşteam cîte ceva despre hărţile şi problemele maritime (toţi tinerii din Dubrovnik aveau înclinaţii spre marinărie), dar a memora o hartă maritimă era o sarcină prea grea pentru mine.

Tar a rămas cu privirile fixate pe harta falsă, agăţată de peretele biroului, mişcînd din cap disperat.

— Nu se poate memora, nici chiar de către o încăpăţînată întruchipare ca a dumneavoastră.

Existau o mulţime de cifre care indicau adîncimea şi o serie de cruci ce semnalau „cîmpurile de mine".

— Şi acum vă spun ce avem de făcut... Tar a avut o idee neaşteptată : Le facem sul, le punem într-un tub frumos, iar dumneavoastră le veţi transporta la Lisabona... Şi, de ce nu ?...

Toţi trei ne-am privit surprinşi.

— Şi, de ce nu ?... am repetat eu şi Montagu. Soluţia era foarte simplă, chiar prea simplă de la început şi pînă la sfîrşit ! am continuat eu. Însă, după o scurtă pauză, m-am trezit întrebînd : Cum dracu le voi explica că am obţinut aceste hărţi ? Sînt supersecrete. Să le spun că mi-am pilit buricele degetelor şi am forţat casa de fier a Amiralităţii sau că m-am culcat cu soţia comandantului flotei ?

S-a aşternut o tăcere ca de mormînt. Nu se sacrifică cu atîta nesocotinţă soţia comandantului flotei. Montagu îşi muşca pipa, iar trăsăturile feţei exprimau o profundă concentrare.

— Mi-a venit deja o idee, a rupt el tăcerea. Există un avocat englez, ofiţer de rezervă al marinei regale, evreu de origine, şi căruia îi inspiră groază ideea că germanii ar cîştiga războiul. Acesta ar fi auzit relatări înfiorătoare despre lagărele de concentrare şi cuptoarele-crematorii şi doreşte să se evidenţieze cu ceva în faţa nemţilor. Duşko, ai legat prietenie cu acest om, care şi-a dat seama că opiniile cu privire la rezultatul războiului coincid cu ale tale. Cînd a aflat de faptul că pleci cu regularitate la Lisabona, te-a întrebat dacă te-ai încumeta să transmiţi într-un fel nemţilor aceste hărţi, în schimbul lor dorind un document semnat de un înalt funcţionar german prin care să i se garanteze protecţia cînd Anglia va fi învinsă. După cum e normal, nemţii vor vrea să vadă hărţile înainte de a-i înmîna documentul, aşa că le poţi promite şi alte astfel de hărţi dacă vor îndeplini condiţia. Cum vi se pare ?

— Posibilă, a spus hotărît Tar. Avînd în vedere modul cum nemţii îi tratează pe evrei, există ceva logică în propunere ; cel puţin, o logică care-i poate convinge.

— Sună destul de improbabilă pentru ca să nu pară inventată, mi-am dat eu cu părerea. Poveştile imaginate par să fie întotdeauna foarte simple. Dar există şi o altă problemă : avem nevoie să dăm trădătorului o identitate reală, pe cineva care ar putea să fie verificat de ei.

— Îmi pare rău ; credeam că ai înţeles, mi-a zis foarte liniştit Montagu. Numele lui este Ewen Montagu.

Am predat hărţile lui von Karsthoff, care a acceptat povestea laşităţii lui Montagu fără a pune întrebări. Germanii au refuzat să-i semneze documentul. Bănuiesc că Montagu se aştepta deja la aceasta şi că niciodată nu avusese intenţia de a mai continua jocul. De asemenea, n-am aflat vreodată dacă nemţii au descoperit falsitatea hărţilor, dar a fost aşa cum a fost, şi problema nu a atras nici o consecinţă asupra mea.

Cap. 10

Veți pleca la New York ca om al nostru

Evenimentele din Iugoslavia au început să pună în pericol poziția mea față de nemți. La 27 martie, un grup de ofițeri iugoslavi l-a răsturnat de la putere pe regent, principele Paul, pentru că semnase o înțelegere cu nemții cu o zi mai înainte. Lovitura de stat a fost sprijinită cu entuziasm de marea majoritate a populației, care fusese întotdeauna în favoarea Aliaților. Evenimentul i-a produs lui Hitler una din cele mai teribile minii. A amînat toate celelalte operațiuni, inclusiv „Operațiunea Barbarosa" (invadarea Uniunii Sovietice) și a ordonat „Operațiunea Pedeapsa", care însemna distrugerea Iugoslaviei atît din punct de vedere militar, cît și ca națiune. Operațiunea urma să se desfășoare cu maximă duritate. Timp de trei zile și trei nopți, Luftwaffe a bombardat Belgradul fără întrerupere. Ajutată de trupe ungare și bulgare, armata germană i-a obligat pe iugoslavi, luați prin surprindere, să se predea în numai douăsprezece zile. Furioasa hotărîre a lui Hitler a tărăgănat campania contra U.R.S.S., iar mai tîrziu generalii săi s-au plîns cu amărăciune că acest fapt i-a împiedicat să obțină o victorie fulgerătoare în toamna anului 1941 asupra Uniunii Sovietice.

În primele zile ale lunii aprilie, în timp ce se desfășurau aceste evenimente, eu mă aflam în Madrid. Aveam nervii întinși la maximum. Nu obținusem nici un fel de știri de la familie, iar presa publica articole despre victoriile răsunătoare ale naziștilor.

Într-o duminică, după-amiază, în pasionantul mediu al unei coride cu tauri, mi-am pierdut controlul nervilor. Un taur se poticnise de trei ori, iar un spaniol care se afla în spatele meu a afirmat în bătaie de joc :

— Își trage ultimele suflări, întocmai ca Iugoslavia.

M-am întors către el și l-am pălmuit, strigîndu-i :

— Porcule !

Insulta era mai gravă decît lovitura, încît tipul s-a înfuriat și a vrut să mă omoare.

— Porcule ! i-am repetat, sînt iugoslav.

Dîndu-și seama de motivele care mă scoseseră din minți și fiind un tip decent, nu știa ce să mai facă pentru a-și cere scuze.

Citind printre rînduri, am înțeles că Abwehrul punea sub semnul întrebării loialitatea mea. Nu numai că țara mea nu mai era neutră, dar avusese cutezanța de a opune rezistență Führerului. Văzîndu-mă în situația iminentă de a fi interogat, am vrut să-mi aleg anchetatorul. Așa că am plecat imediat la Lisabona, pentru a evita să cad în miinile lui Lentz.

Von Karsthoff nu și-a mai făcut introducerea cu obișnuitele formule de politețe, ci s-a grăbit în a aborda subiectul iugoslaviei. Teama mea era fondată. Am încercat să evit chestiunea prin cîteva comentari superficiale și de complezență cu privire la atitudinea sinucigașă a guvernului și poporului iugoslav. Tentativa nu a fost însă suficientă.

— Popov, mi-a zis von Karsthoff, privindu-mă în ochi, sînteți sîrb sau croat ?

În mod practic, toți sîrbii erau în favoarea Aliaților. Unii croați simpatizau cu mișcarea fascistă a ustașilor, care cereau independența Croației sub auspiciile lui Hitler.

— Dumneavoastră sînteți din Triest și ar trebui să-mi cunoașteți răspunsul, i-am replicat, începînd cu istoria provinciei noastre comune, Dalmația. Orașul meu, Ragusa, sau Dubrovnik, cum se cheamă acum, a reprezentat gloria Dalmației. Papa l-a autorizat pentru a negocia cu turcii păgîni, și în acest fel a continuat să fie liber, bogat și independent. Orașul a fost republică aproape opt sute de ani. Pentru a-și proteja propriul comerț, poseda una din cele mai mari flote din Mediterana. Orașul nu a reclamat niciodată pretenții teritoriale și nici nu a permis nici unei țări să-l domine, pînă la Napoleon, care a fost primul cuceritor al său, transformîndu-l într-un ducat francez. Mai tîrziu, după Congresul de la Viena, am fost englezi pentru o scurtă perioadă, și, de asemenea, austrieci. Primul război mondial ne-a făcut iugoslavi, dar italienii au susținut întotdeauna că eram o parte a Italiei... iar acum sîntem, în mod efectiv...

Von Karsthoff a ridicat o mînă pentru a-mi opri elocvența.

— Vă mulțumesc pentru acest eseu istoric, scurt, dar precis, mi-a zis rîzînd. Dar nu mi-ați răspuns la întrebare. Sînteți sîrb sau croat ?

Am intuit că încerca în mod real să mă ajute. El îmi cerea o confirmare că eram de origine croată, pentru a o transmite la Berlin. Ar fi fost o soluție ușoară, dar von Karsthoff nu-și dădea seama că o astfel de afirmație nu rezista nici la cea mai mică investigație făcută în Dubrovnik. Orice locuitor al Dubrovnikului ar fi jurat că un Popov nu putea să fie ustaș.

— Eram pe punctul de a vă răspunde cînd m-ați întrerupt, m-am tînguit eu. Este un fapt obișnuit în Ragusa ca să întîlniți familii în care un frate este sîrb, iar altul, croat. Dar adevărații locuitori ai orașului Ragusa nu sînt nici una, nici alta. Sînt locuitori ai Ragusei și nimic mai mult. Nu știu ce se va întîmpla cu vechiul meu oraș cînd se va termina acest război, dar vă pot asigura că, dacă voi trăi, îmi voi dedica întreaga viață pentru a obține ca să nu fiu nici sîrb și nici croat, ci ragusan.

— Înțeleg, mi-a zis cu sensibilitate von Karsthoff, foarte impresionat de tonul sincer pe care l-am imprimat polemicii mele. În același timp se ușurase. Tocmai îi oferisem un argument pentru Berlin, întrucît nu se gîndea să-și piardă cel mai bun agent pentru simplul fapt că unii ignoranți nu cunoșteau istoria Dalmației și Ragusei. Și cazul se confirmase în întregime. Mai tîrziu, am aflat că redactase un raport de cincisprezece pagini, explicînd la Tirpitzufer nepăsarea mea cu privire la tot ce se referea la Iugoslavia, inclusiv la sîrbi și croați.

Ocuparea Iugoslaviei a pus capăt legendei mele comerciale pe care o folosisem ca acoperire. Era clar că nu avea să se mai autorizeze intrarea de mărfuri în țara mea ocupată, iar eu rămîneam fără o justificare pentru plecările și înapoierile în Anglia. Am discutat atît cu von Karsthoff, cît și cu Johnny. Primul mi-a promis găsirea unei soluții, lucru ce mi se părea a fi foarte greu, luînd în seamă și problema aprecierii loialității, care continua să fie o amenințare pentru mine. Am apelat la Johnny, cerîndu-i să vorbească despre necesitatea unei noi acoperiri cu prietenii lui din Berlin, în principal, cu generalul Oster și comandantul Pleckenbrock. Răspunsul Berlinului a fost rapid și surprinzător. Totodată, fusese risipită orice îndoială asupra încrederii pe care Tirpitzuferul o investise în persoana mea.

Un oarecare colonel Maurer, aparținînd serviciului Abwehr I pentru problemele occidentale, a fost trimis la Lisabona și s-a întîlnit cu mine în casa lui von Karsthoff din afara orașului.

— Care credeți că va fi poziția dumneavoastră ? a început Maurer prin a mă întreba. Mă îndoiam că venise de la Berlin numai pentru a-mi cunoaște părerea, dar i-am dat un răspuns franc.

— Nu pot decît să formulez ipoteze. Presupun că guvernul iugoslav în exil va începe să acționeze din Londra, ca toate celelalte. La fel ca polonezii, olandezii și ceilalți, este posibil să creeze un fel de armată și să primească ordine de la Churchill. Va trebui să mă alătur lor, dacă nu vreau să mă aflu într-o postură incomodă. Sînt locotenent în rezervă. Poate să mă înroleze în armata iugoslavă sau probabil că mă vor repartiza în serviciul administrativ al unuia dintre ministere.

— Ah ! a exclamat Maurer. Ați putea folosi vreo influență pentru a obține să lucrați într-un minister ?

— Cred că îmi va fi ușor, i-am răspuns, ghicind intențiile lui. Cunosc destul de bine pe generalul Dușan Simovici. Simovici era autorul loviturii de stat din Belgrad, iar în guvernul iugoslav, aflat în exil la Londra, deținea funcția de prim-ministru.

— Fiul său, Boris, și cu mine am fost colegi la facultatea de drept din Belgrad. Obișnuiam să-l vizitez adesea acasă în Zemun.

— Bine... Maurer era pe cale de a găsi răspunsurile pe care le dorea. Credeți că veți obține de lucru sau o misiune în Statele Unite ?

— Nu preferați să mai continui în Anglia ? l-am întrebat la rîndul meu. Sau, poate că nu vă mai sînt util acolo ?

— Din contră. Sîntem foarte mulțumiți de rezultatele dumneavoastră din Anglia. Ați devenit un agent de prima clasă și un bun organizator. V-ați format o mică rețea, care funcționează perfect. Dar nu o să vă puteți afla în două locuri în același timp, întrucît avem planuri mult mai importante pentru dumneavoastră în Statele Unite.

Folosind ocazia de a culege cîteva informații, l-am întrerupt :

— Să nu-mi spuneți mie că în Statele Unite, unde aveți cîteva milioane de germani, mulți din ei patrioți, vă lipsesc agenții.

Von Karsthoff s-a însărcinat să-mi răspundă, deoarece afirmația i s-a părut nelalocul ei, iar el era obișnuit cu apucăturile mele.

— Tocmai asta e problema. Avem destui. Spionii noștri s-au înmulțit ca ciupercile după ploaie, cu care s-ar putea chiar forma și o divizie. Aceștia se comportă ca exploratori, își povestesc cancanuri, dau petreceri în aer liber și nu m-ar mira ca în curînd să formeze o organizație oficială, editînd prospecte pentru marele public.

— Nu au nevoie de o astfel de organizație, a intervenit Maurer cu sarcasm. Toți sînt membri ai Ligii germano-americane. Blestemată ligă! Este o țintă perfectă pentru contraspionajul american cînd ne vor declara război. J. Edgar Hoover îi are pe toți în arhivele sale. Îi prinde pe duzine, ca și cum ar fi prostituatele din Reeperbahn. Aceste scandaluri sînt o bună propagandă împotriva noastră. Imperialiștii englezi le folosesc pentru a convinge America să ne declare război.

Nu vedeam nici o utilitate în a interveni într-o situație pe care americanii o dominau, așa că i-am spus cu destulă vanitate:

— Nu contați pe mine pentru a vă disciplina spionii dumneavoastră amatori. Nu sînt nici polițist și nici cadru de școală.

— Nu m-ați înțeles, a încercat von Karsthoff să mă îmblînzească. Nimeni nu vă cere să faceți acest lucru. Sînteți foarte valoros pentru noi și ar fi periculos să aveți de-a face cu acești idioți. Ceea ce s-a întîmplat însă e faptul că Führerul este furios din cauza scandalurilor create prin arestările realizate de *F.B.I.*[1] și i-a dat termen amiralului Canaris pentru a remedia situația, cu toate că acesta nu are nimic de-a face cu ceea ce se întîmplă în Statele Unite. Așa că în prezent amiralul vrea să creeze rețele absolut noi și care să nu aibă nici o legătură cu Liga.

— Această activitate nu revine altcuiva din organul central din Berlin? am întrebat.

[1] *F.B.I.* — *Federal Bureau of Investigations*, Biroul Federal de Investigații.

Maurer și von Karsthoff au schimbat o privire între ei, ca și cum ar fi fost în încurcătură, după care Maurer a continuat explicația:

— Am trimis acolo pe cineva, pe specialistul nostru în probleme nord-americane, maiorul von der Osten, dar nu a avut noroc. Numai la cîteva zile după ce sosise a fost călcat mortal în Times Square de către unul din acei șoferi americani iresponsabili. Bietul von der Osten a murit în spital ca un civil; nici măcar nu și-a recăpătat cunoștința. Era un om bun, nu avea asupra sa nici un fel de materiale compromițătoare. Totul ar fi decurs bine dacă n-ar fi fost neghiobul de agent nord-american cu care se aflase în legătură. Acesta a trezit bănuieli că s-a dus să recupereze efectele personale ale lui von der Osten din camera de la hotel. El a reușit să scape, dar cineva i-a alarmat pe cei de la F.B.I., care, între alte lucruri ale lui von der Osten, au găsit și unele notițe ce le-au permis să se pună pe urmele unor oameni de ai noștri.

— Da... am zis, cîntărind situația. Dacă nu greșesc, Tirpitzuferul ar vrea să reclădească întreaga organizație din Statele Unite.

— Mai mult decît atît, „Ivan“, a zis Maurer, adresîndu-mi-se pe numele conspirativ, așa cum făceau, de altfel, și alții din cînd în cînd. Ne-ar place să începem din nou, de la zero, și să organizăm ceva solid. Așa cum stau lucrurile în prezent, Abwehrul și amiralul Canaris sînt ținta tuturor criticilor. Vă puteți imagina ce zice Ribbentrop și Ministerul de Externe. Ne ciuruie, folosindu-ne ca scuză pentru nereușitele lor, zicînd că noi distrugem toate eforturile pe care le fac pentru a menține America în afara războiului.

Maurer era în mod vizibil frămîntat. A băut un coniac dintr-o înghițitură, dînd din cap, ca și cum ar fi vrut să-și calmeze nervii de la stomac.

— Și așteptați să înlocuiesc numai eu singur vasta organizație pe care trebuie să o fi avut? m-am informat.

— Nu, nu, a intervenit von Karsthoff. Nimeni nu așteaptă atît de mult de la dumneavoastră. Dar, gîndiți-vă ce ați realizat în Anglia fără ajutor, chiar și fără sfaturile noastre și într-un termen atît de scurt.

„Dacă ați ști cîtă lume m-a ajutat!“ mă gîndeam eu, în timp ce von Karsthoff își continua elogiile.

— Ați pus în mișcare o celulă perfect organizată. Fiecare lucrează independent, așa cum trebuie s-o facă, și nu cu-

noaşte de existenţa celorlalţi. Dacă va cădea unul, ceilalţi vor putea să-şi continue activitatea. N-aţi avea altceva de făcut decît să repetaţi acelaşi lucru în Statele Unite la o scară ceva mai mare. După un oarecare timp, cînd totul se va pune pe roate, ei vor munci, iar dumneavoastră vă veţi limita să le daţi ordine şi să-i controlaţi.

— Un bun spion nu este obligatoriu să fie şi un bun şef, am comentat prevăzător, mai ales că nu aveam nici o garanţie că englezii vor aproba proiectul. Am preferat să nu mă angajez.

— Avem deplină încredere în dumneavoastră, a declarat von Karsthoff pentru a-mi risipi îndoielile.

I-am mulţumit şi am adăugat :

— Permiteţi-mi mai întîi să găsesc activitatea care să-mi justifice călătoria în America. Cred că vă veţi imagina că nu sînt cituşi de puţin entuziasmat pentru a mă înrola în armata iugoslavă, astfel că voi face totul în ceea ce depinde de mine.

Din partea mea, jocul mi se părea tentant. Misiunea pe care nemţii vroiau să mi-o încredinţeze era extraordinară. Îmi propuneau controlul organizaţiei de spionaj a inamicului, care, atunci cînd S.U.A. trebuia să intre în război (aşa cum toţi credeam că avea să fie inevitabil), urma să se afle la cheremul nostru. Desigur, în momentul acela, F.B.I.-ul stăpînea situaţia şi reuşea să prindă pe toţi spionii germani, dar acest fapt crea numai un gol pe care Abwehrul avea să-l umple în mod sigur. Oare era altceva mai bun de făcut decît să ne trimitem oamenii noştri în reţeaua lor ?

Din punct de vedere personal, ideea de a merge în S.U.A. îmi era, de asemenea, atractivă. Ca atîţi alţi europeni, consideram America ţara care oferea absolut tot unui om cu ambiţii.

Singurul inconvenient rămînea Johnny. Acesta se aflase alături de mine aproape în toate misiunile. Ajutorul său nu-mi putea fi atît de efectiv de la o distanţă de aproape cinci mii de mile. În nici un moment n-am dorit aşa de mult să vorbesc cu el ca atunci, dar se afla departe, îndeplinind o misiune misterioasă, în sudul Italiei. Nici măcar von Karsthoff nu cunoştea de ce l-au trimis acolo. Johnny mi-a transmis cîteva mesaje, iar într-unul din ele îmi menţiona că nu putea să mai vină la Lisabona pînă în luna iunie. Printre altele îmi comunica ştiri despre familia mea, care scăpase nevătămată în urma celor douăsprezece zile ale invadării şi acum se afla sub protecţia lui.

M-am întors la Londra, pentru a cunoaşte reacţia englezilor. Serviciul de informaţii britanic a meditat cîteva zile, după care a hotărît că plecarea mea în S.U.A. ar fi în folosul tuturor. Din punctul de vedere britanic, era vital ca spionii germani din America să nu aibă posibilitatea de a obţine informaţii privind plecarea vapoarelor, cantitatea de armament şi proviziile care se trimiteau în Anglia. Bătălia Atlanticului era frontul cel mai important, iar pierderile provocate de submarinele germane atingeau cifre alarmante.

— Probabil că într-un viitor nu prea îndepărtat vă vom cere să vă întoarceţi la Lisabona, mi-a zis Tar, vorbindu-mi de hotărîrea comună a Serviciilor M.I. 5 şi M.I. 6. Pentru moment, putem renunţa la serviciile dumneavoastră. Activitatea noastră de dezinformare se află într-o perioadă de început. Poate că va fi mai bine să vă menţinem departe o perioadă, păstrîndu-vă pentru atunci cînd vom avea cu adevărat nevoie. Dar, vă rugăm să nu vă lăsaţi prins în Statele Unite. Nu aveţi grijă de noi, a adăugat pe ton liniştitor. „Globul" şi „Gelatina" vor umple golul pe care îl veţi lăsa.

— Mă bucură faptul că nu sînt de neînlocuit, i-am zis puţin cam amărît, dar voi fi un pic capricios şi am să pun o condiţie cu privire la plecarea mea în Statele Unite.

— Ce dacă sînteţi capricios ! a rîs Tar. Dragul meu Triciclu, aţi fost şi sînteţi întotdeauna, dar toţi vă iubim pentru aceste capricii, întrucît dă puţină căldură organizaţiei. Şi acum, spuneţi-mi : care vă este condiţia ?

— Că voi continua să fiu agent al Serviciului de informaţii britanic. Mă puteţi împrumuta F.B.I.-ului, Departamentului de Stat sau oricărei organizaţii de spionaj americane ce are nevoie de mine, nu mă interesează care va fi, dar vreau ca serviciul nostru să aibă ultimul cuvînt în legătură cu tot ceea ce se referă la persoana mea.

— Să nu aveţi nici o grijă ! Şi Tar mi-a făcut cu ochiul. Nu ne gîndim să scăpăm de dumneavoastră. F.B.I.-ul vă va folosi, dar veţi pleca la New York ca om al nostru. Informaţiile le veţi furniza reprezentantului nostru de acolo, colonelul Ellis. Din punct de vedere administrativ, vă veţi afla la ordinele lui William Stephenson, din Washington, el este coordonatorul nostru principal din Statele Unite. De acord ?

— În întregime !

Stevenson, ambasadorul britanic pe lîngă guvernul iugoslav în exil, ne-a aranjat o întîlnire cu generalul Simović,

noul prim-ministru, pentru a negocia cu acesta acoperirea mea absolut necesară. Tar, Stevenson şi cu mine am fost invitaţi în biroul prim-ministrului, iar ambasadorul a acţionat ca purtător de cuvînt.

— Ministerele de externe şi de război şi Mister Popov în persoană vă solicită sprijinul, iar eu am venit pentru a vă transmite mulţumirea şi ataşamentul guvernului Maiestăţii sale, a spus în mod oficial Stevenson. Mister Popov s-a dedicat unei activităţi antigermane clasificată ca fiind deosebit de secretă. Eu nu ştiu nimic asupra naturii acestei activităţi, dar, dacă dumneavoastră veţi dori, colonelul Robertson vă va da toate detaliile.

Simovici, mai mult general decît om politic, nu era obişnuit cu formulările diplomatice. El a răspuns că nu găsea ca fiind necesare alte explicaţii, după care s-a ridicat de la masa de lucru pentru a mă îmbrăţişa. Era la fel cum îl văzusem ultima dată în perioada studenţiei : înalt, slab şi cărunt.

— Duşko, mă bucur că realizezi ceva într-adevăr folositor, mi-a zis cu fineţe. Toţi trebuie să ne unim pentru a-l învinge pe acest monstru de Hitler. Spune-mi de ce ai nevoie. Dacă stă în puterea mea, se va realiza.

Tar i-a explicat în locul meu. Aveam nevoie de un post în Statele Unite ale Americii care să servească de acoperire activităţilor mele, să-mi lase libertatea şi posibilitatea să nu fiu controlat. Am explorat cîteva posibile funcţii în domeniul diplomatic, dar nici unul nu corespundea. În final, Simovici a avut inspiraţia de a înfiinţa o funcţie de delegat al Ministerului Propagandei iugoslav pentru Statele Unite şi restul Americii, cu misiunea de a coordona eforturile de propagandă.

Funcţia nu era lipsită de importanţă pe cît părea. Exista în America aproape un milion de persoane de origine iugoslavă, iar eu voi ajunge să ţin discursuri în faţa multora dintre aceştia. Chiar şi de a organiza ajutorul şi sprijinul pentru cauza iugoslavă. De asemenea, nu era nimic neobişnuit să ocupi o funcţie de acest fel. Iugoslavii care reuşeau să fugă, se adunau la Londra, iar ministerele ce aveau nevoie de personal civil îi angajau, fără prea multă vorbă, încît la început existau mai mulţi miniştri decît funcţionari.

Mi-am petrecut săptămînile următoare simulînd că supraveghez şi instruiesc pe „Gelatina" şi „Globul", în vederea pregătirii lor de a acţiona în mod independent. Totodată, cu scopul de a-i impresiona pe prietenii mei germani, am

cules o mare cantitate de informaţii destinată a-mi cîştiga lauda şi o despărţire entuziastă înainte de călătoria mea. Am întocmit răspunsuri ingenioase la întrebările lor privind construcţia a cinci nave de război de tipul „King George", asupra minelor de cîmp cu control electronic şi alte arme noi. Am copiat de mînă cîteva crochiuri false ale noilor uzine Vickers Amstrong din Weybridge şi împrejurimile Crayfordului, o hartă foarte amănunţită cu fabrici subterane imaginare care furnizau piese pentru avioanele „Wellington". Cu acestea speram să-i dezinformăm pe nemţi pentru a bombarda terenuri neproductive şi a rade de pe faţa pămîntului păduri frumoase dar nelocuite.

Ştirile de pe front în acea epocă au trecut pe locul doi datorită senzaţionalului zbor clandestin în Scoţia al locţiitorului Führerului, Rudolf Hess, cu un avion de vînătoare Messerschmidt. Atunci, şi mult după aceea, circulau multe speculaţii cu privire la motivul pentru care Hess venise în Anglia. La o zi sau două după acest eveniment, luam cina cu maiorul Masterman la clubul universitar din Trafalgar Square. Brendan Bracken, care tocmai sosise pentru a conduce interogatoriul lui Hess, ni s-a alăturat pentru a bea o cafea. Bracken era un colaborator apropiat al lui Churchill şi, ceva mai tîrziu, în acelaşi an, a fost numit ministru al informaţiilor. Îşi petrecea sfîrşitul de săptămînă în Ditchley cu primul-ministru, cînd ducele de Hamilton a sosit cu ştirea aterizării lui Hess.

Bracken a respins teoria care circula la ora aceea că Hess era nebun, spunîndu-ne că nu a observat la acesta nici un semn vizibil de tulburare mintală, ci, din contră, se purta calm şi cu demnitate.

Hess pretindea că ştie cele mai intime gînduri ale Führerului. Se cunoştea neîndoielnic că era socotit printre prietenii lui cei mai apropiaţi. Bracken a spus că, în spiritul celor declarate de Hess, Hitler admira Marea Britanie şi dispreţuia restul lumii, în special Uniunea Sovietică. Hess a spus, totodată, că ştia în mod cert că Hitler era dispus să negocieze pacea cu Marea Britanie şi să ofere condiţii care aproape că nu reprezentau nici o pierdere pentru englezi. Se părea că Hitler vroia înapoierea coloniilor germane, evacuarea Iranului de către englezi şi semnarea păcii cu Italia. Hitler dorea, totodată, libertate de acţiune în Europa.

— Şi referitor la Rusia ? a întrebat Masterman.

— Unica problemă pe care a zis-o cu privire la Rusia, a răspuns Bracken, este că Germania are cîteva pretenţii împotriva Rusiei ce trebuie satisfăcute. Dacă l-ai crede pe Hess, a surîs el, Hitler este aproape un filantrop. Ne-a spus că Hitler suferă mult din cauza bombardamentelor, a femeilor care mor. Este convins că blitul şi blocada submarină vor distruge industria britanică şi marile oraşe, iar că englezii vor trebui să se predea sau să moară de foame. Hess a avut neruşinarea să ne spună că Hitler nu va negocia cu Churchill sau cu guvernul actual. Hess afirmă că se ştie despre existenţa aşanumitelor „mişcări pacifiste", iar dacă acestea ar cunoaşte intenţiile lui Hitler, s-ar pune în legătură cu el (adică cu Hess) şi ar distruge actualul guvern.

N-am putut să nu mă întreb pînă unde l-au influenţat pe Hess şi chiar pe Hitler informaţiile noastre false cu privire la slabul moral al englezilor. M-am gîndit că era foarte interesant faptul că, fără a şi-l propune, Serviciul de informaţii britanic inspirase incidentul lui Hess.

Cap. 11

O misiune destinată japonezilor

Deşi totul era pregătit pentru plecarea mea (îmi comunicaseră că F.B.I.-ul îmi aştepta cu nerăbdare sosirea), totuşi eu o amînam de la o săptămînă la alta cu speranţa de a-l întîlni pe Johnny înainte de a aşeza Atlanticul între noi. Erau prea multe lucruri puse în joc în aventura americană şi în ceea ce se organizase, pentru a pleca fără o ultimă consultare.

În sfîrşit, a sosit o telegramă codificată ca un mesaj comercial prin care eram informat că Johnny era în Lisabona. Mi-am rezervat un loc în avionul K.L.M. şi m-am grăbit să-mi termin toate lucrurile mărunte de ultimă oră. La 22 iunie, cu două zile înainte de a pleca la Lisabona, Germania atacase Uniunea Sovietică. În Anglia domnea satisfacţia că nu continua singură să lupte.

Cînd m-am întîlnit cu Johnny, acesta s-a declarat tot atît de satisfăcut ca şi mine, dar, lucrul cel mai curios, şi nemţii erau la fel. Aceştia sărbătoreau înaintarea vijelioasă în teritoriul sovietic şi aparenta dezorganizare a Armatei Roşii, în aşteptarea unei victorii tot atît de rapide ca asupra Franţei şi ţărilor balcanice.

Într-o după-amiază din săptămîna aceea, dispunînd de două ore libere, am intrat într-un cinematograf din Lisabona, sperînd că voi putea uita preocupările zilnice şi temerile. Ceea ce am văzut mai întîi a fost un jurnal german în care tancurile striveau totul pe frontul de răsărit, avioanele rădeau de pe faţa pămîntului oraşe şi sate, sute de cadavre în şanţurile şoselelor, iar de-a lungul străzilor mărşăluiau interminabile coloane de prizonieri ruşi.

M-am speriat de senzaţia propriei mele neputinţe în contrast cu acel gigant militar. Pentru prima dată am fost

victima bolii psihologice, specifice spionilor. Eram singur, fără tovarăşi care să mă încurajeze. Aproape că mă simţeam strivit de tancurile germane de pe ecran. Aveam fruntea şi cămaşa inundate de transpiraţie. Am ieşit alergînd din cinematograf în căutare de aer proaspăt şi de soare. A fost un traumatism profund. Chiar şi acum, cînd sînt uneori neliniştit, sînt incapabil să merg la un film.

Un whisky dublu, o plimbare pe jos şi întîlnirea cu Johnny m-au calmat. Johnny avea răspunsuri la coşmarul meu.

— Crezi, m-a întrebat, că Hitler este un general mai bun ca Napoleon ?

— Mă îndoiesc, i-am replicat.

— Atunci, nu te mai frămînta. Dacă Napoleon nu a învins Rusia, Hitler nici atît nu va fi în stare.

De îndată ce l-am întîlnit pe Johnny, am început să-l chestionez cu privire la misterioasa sa misiune în Italia. Era misterioasă, pentru că atunci nu ştiam ce obiectiv urmărea. Cum se întîmplă adesea în spionaj, am dat peste informaţia care-mi lipsea şi-mi dădea atîta bătaie de cap. Aceasta, totodată, grăbea călătoria mea în America, fiind, după cum cred acum, cea mai mare lovitură a spionajului din întreg războiul.

Cocoţaţi într-un loc de observaţie, între stîncile abrupte de la Boca do Inferno pe malul Atlanticului, Johnny mi-a dat toate detaliile misiunii sale speciale din Italia. Valurile vuiau la picioarele noastre şi nu se vedea prin apropiere nici o persoană care să ne deranjeze.

— Este ceva aparte, mi-a spus Johnny gînditor. O misiune destinată japonezilor.

— În sudul Italiei ?

— În Tarento, unde se află o importantă bază navală şi unde a fost distrusă jumătate din flota italiană.

— Dar ce au de-a face japonezii cu Tarento ? Sau cu tine ?

— Îţi voi povesti de la început, s-a oferit Johnny. Ministrul japonez al afacerilor externe, Yosuko Matsuoka, a fost la Berlin la sfîrşitul lui martie, însoţit de o puzderie de generali şi amirali pentru a discuta aspectele militare ale pactului tripartit. Se pare că, cu cîteva luni mai înainte, japonezii ceruseră Abwehrului unele amănunte cu privire la Tarento. Vei şti de acum încolo că Abwehrul face unele trebuşoare prin intermediul japonezilor, al spionilor săi, în special în locurile unde ei nu pot să meargă. Este destul de

uşor să distingi ochii oblici şi pielea suficient de galbenă. Nu sînt în mod excesiv arieni aliaţii noştri. Johnny n-a putut să reziste tentaţiei de a lansa o zeflemea împotriva naziştilor. Ei bine, Abwehrul nu i-a informat cu prea multe. Matsuoka a repetat cererea cînd a sosit la Berlin, iar Ribbentrop s-a ridicat pe picioarele lui slabe şi a început să-i ceară prin ţipete lui Canaris ca să facă ceva. Am fost ales pentru această muncă deoarece cineva s-a gîndit că numele meu va da autoritate operaţiunii. Oamenii Abwehrului din Extremul Orient operează sub acoperirea a două firme comerciale care aparţin familiei mele : Jebsen & Co din Shanghai şi Jebsen & Jebsen din Hamburg, care au sucursale în toate oraşele din această parte a lumii.

— Ai devenit în felul acesta victima nepotismului, mi-am bătut joc de el. Iar italienii au cooperat de bună voie cu marele lor aliat german ?

— Pînă la un punct. Erau în apărare, încercînd să se justifice. Aruncau toată vina pe surpriză, care, în mod normal, nu se poate scuza în timpul unui război, şi, cu atît mai mult, cînd era vorba de un port fortificat.

— Este greu de imaginat, nu-i aşa ? i-am zis, privind spre largul mării. Dar de ce sînt japonezii atît de interesaţi de Tarento ?

— Pentru ce ?... Pentru a demonstra că un atac bine realizat poate anihila un mare port al unei flote inamice. Cunningham, amiralul englez, şi-a adus portavioanele, respectiv Illustrious, pînă la circa 170 de mile de Tarento, de unde a trimis două rînduri de bombardiere, douăsprezece prima dată, nouă a doua oară, şi a folosit un amestec eficace de torpile, bombe şi rachete incendiare. Japonezii doreau să cunoască consecinţele pînă la ultimul amănunt şi eu le-am stabilit pe toate : pînă la ce punct au fost eficace reţelele antiaeriene care protejau navele aflate la chei ; ce distrugeri au suferit şantierele de construcţii navale, instalaţiile petrolifere şi atelierele. Totul. Dacă japonezii pregătesc ceva similar, pot calcula cu anticipaţie mărimea pierderilor pe care le vor provoca.

— Destule, dacă atacă în adîncime, am zis cu nelinişte. Cunningham a utilizat destul de puţine avioane... Dar dacă altcineva va folosi o sută ? Eu mă gîndeam la flota maritimă britanică. Crezi, Johnny, că japonezii vor intra în război ?

— Hitler face presiuni asupra lor pentru a-i determina, dar se spune că partizanii războiului din Japonia se confruntă

cu o opoziție considerabilă. Totodată, nu sînt de acord cu Berlinul în ceea ce privește obiectivul de atac. Hitler le cere să-și dirijeze atacul spre baze britanice, ca Singapore, Malaezia și altele. Obiectivul principal al japonezilor este combustibilul și asta înseamnă Indiile Orientale olandeze. Dar în zona aceea vor trebui să se confrunte cu Statele Unite ale Americii.

— Înseamnă că putem dormi liniștiți, i-am zis, exprimîndu-mi întrederea în nord-americani. Niciodată japonezii nu vor ataca S.U.A., întrucît ar fi o sinucidere.

Johnny a smuls un fir de iarbă și a început să-l mestece gînditor în timp ce răspundea :

— Să nu fii atît de sigur. Ar putea s-o facă, desigur, în anumite circumstanțe. Hitler nu vrea ca japonezii să-i atace pe americani, dar ar prefera să-i aibă angajați în Pacific și nu în Europa. Un vechi prieten, baronul Gronau, expert în probleme japoneze, mi-a relatat părerea sa săptămîna trecută. Gronau m-a însoțit la Tarento, trimis, de asemenea, datorită prestigiului de care se bucură. Este atașatul forțelor aeriene germane la Tokio și a fost unul din așii noștri în primul război mondial. În același timp, este prieten intim cu Goering. Gronau afirmă că japonezii se vor vedea forțați să intre în război dacă Roosevelt continuă să insiste ca aceștia să evacueze China și Indochina, și, mai ales, dacă le va declara un embargo asupra petrolului. Gronau este de părere că, în conformitate cu analiza logică pe care a făcut-o, japonezii vor trebui să acționeze înainte ca rezervele lor de petrol să fie mai mici decît necesarul pe douăsprezece luni.

— Deci, problema se pune unde vor ataca.

Johnny m-a aprobat cu o figură posomorîtă :

— Dacă te interesează modesta mea părere, japonezii vor ataca Statele Unite ale Americii.

În acel moment, parcă vrînd să uite totul, Johnny a trecut la un alt subiect, aducîndu-mi știri bune pentru mine :

— Toată familia ta se află în Dubrovnik și cred că vei determina noile autorități să nu se atingă de ea. Probabil că italienii se vor ocupa de oraș, așa că am profitat de șederea mea în Tarento pentru a le recomanda rudele tale. În ceea ce-i privește pe ustași, aceștia nu au reușit să obțină mai nimic în Dubrovnik. Au fost foarte cruzi cu sîrbii pe întreg teritoriul Iugoslaviei, dar asta nu-l împiedică pe fratele tău, Ivo, să se gîndească la eventualitatea reîntoarcerii la Belgrad.

Era exact ce mă așteptam de la Ivo. Primisem recent vești de la el. Cînd iugoslavii au capitulat, Ivo se afla în calitate de medic militar într-o unitate a trupelor de uscat din Muntenegru, la frontiera cu Albania. A părăsit unitatea și a plecat pe jos spre casă, trecînd pe la un prieten care i-a împrumutat haine civile. În ambianța confuziei existente după capitulare, nimeni nu și-a amintit de el și astfel a reușit să scape de a fi făcut prizonier de război. Am aflat, de asemenea, că o bombă a distrus o parte a casei noastre din Belgrad ; bomba căzuse pe o casă vecină, reședința Clubului Regal al Automobiliștilor. Din întîmplare, nu se afla nimeni în casă, familia noastră era în Dubrovnik.

Cap. 12

Nici măcar nu era de mărimea unui pistrui

Nemţii au găsit ca ideală scopurilor lor numirea mea în calitate de reprezentant al Ministerului Propagandei al Iugoslaviei. Oriunde existau iugoslavi în Statele Unite, prezenţa mea era justificată, şi, cum aveam acolo mai mult de un milion de compatrioţi, era clar că aceştia se găseau în toate părţile, în orice fabrică sau şantier naval. Poziţia mea oficială îmi deschidea totodată porţile la cercurile politice din Washington.

— Poate îmi veţi spune cum va trebui să organizez reţeaua de spioni în Statele Unite? l-am întrebat pe von Karsthoff la începutul pregătirilor noastre privind aventura americană.

Von Karsthoff m-a surprins prin răspunsul său:

— Nu veţi organiza nici o reţea. Văzîndu-mi fruntea încruntată, a explicat: Nu vrem o organizaţie propriu-zisă. Aceasta a existat, dar a eşuat pentru că agenţii, destul de numeroşi, aveau prea multe legături între ei. Dumneavoastră veţi face ceva asemănător cu ceea ce aţi reuşit să faceţi în Anglia. Stabiliţi propriile contacte şi, cînd veţi găsi pe cineva care să vi se pară potrivit, urmaţi-vă criteriile şi acţionaţi. Dacă veţi fi absolut sigur de un om, aveţi împuternicirea de a-l numi subagent. Folosiţi fiecare agent în mod separat şi concentraţi-vă asupra calităţii şi nu a cantităţii. Un grup restrîns şi fidel va realiza mult mai mult decît hoardele de amatori pe care i-am avut pînă în prezent. Dar mai presus de toate, „Ivan" (vocea lui von Karsthoff exprima o nelinişte sinceră), nu vă riscaţi viaţa şi nici poziţia. Dacă aveţi cea mai mică îndoială cu privire la careva, nu-l folosiţi.

Inevitabila aşteptare pentru un loc în avionul companiei Pan American cu destinaţia New York a avut şi partea sa fructuoasă. Poziţia mea oficială din partea iugoslavilor nu era suficient de importantă pentru a-mi garanta o imediată prioritate. Iar din motivele cunoscute nu puteam să folosesc influenţa britanică sau americană. Datorită aşteptării, am obţinut una din informaţiile cele mai importante pentru vremea respectivă.

Von Karsthoff afişa o stare sufletească deosebit de jovială, cînd am sosit la vila sa în dimineaţa aceea. Se afla în grădină, stînd sub un pin bătrîn care îl proteja de soarele canicular. Pe banca alăturată scaunului său am văzut un dosar. Faţa i s-a luminat cu un surîs şi m-a salutat vesel:

— Salut, Duşko. Am ceva pentru dumneavoastră.

A scos din dosar cîteva foi cu aspect cunoscut pe care mi le-a întins. Un chestionar.

— Încă unul? am suspinat, privind foaia de deasupra. Primul paragraf era intitulat „Informaţii navale". Am aruncat privirea asupra celui de-al doilea paragraf, care se referea la concentrări de trupe în S.U.A. şi Canada pentru a fi transportate în Europa. Încă o dată la şcoală? am simulat supărarea. Bine, Herr profesor, am să-l învăţ şi pe acesta pe dinafară.

— Nu, nu. Von Karsthoff mi-a luat din mînă chestionarul, pentru a evita să citesc mai mult din el în acel moment. Nu trebuie să învăţaţi nimic. Veniţi, vă rog. M-a invitat în vilă şi apoi în biroul său. Pe o masă rustică, înnegrită de trecerea anilor, se afla un microscop strălucitor. Aruncaţi o privire, mi-a zis, arătîndu-mi instrumentul. Am privit prin lupă, învîrtind discul pentru a-l ajusta vederii mele. Vedeam prima pagină a chestionarului pe care von Karsthoff tocmai mi-l luase din mînă. M-a luat de braţ şi m-a îndepărtat de la masă. Este micropunctul. Sînteţi primul agent care îl primiţi. Haideţi, am să vă învăţ cum funcţionează.

A scos lama microscopului. Pe suprafaţa acesteia se afla ceva care părea a fi un fir de praf. Von Karsthoff se comporta ca un copil (sau ca un tată) cu un trenuleţ electric. A desfăcut o cutie din carton alb şi mi-a arătat conţinutul: diverse cerculeţe minuscule de mărimea unor puncte, asemănătoare cu cel de pe lamă.

— Faceţi următoarele, mi-a explicat el: luaţi unul din aceste puncte, care în realitate sînt mici bucăţi de film, şi cu o picătură de colodiu îl lipiţi pe o bucăţică de hîrtie, pe îmbrăcăminte sau chiar pe propria piele, dacă vă place. Elizabeth, a strigat-o apoi pe secretara şi prietena lui, ce scria ceva la maşină într-un birou alăturat aceluia în care ne aflam.

Adu-ne o sticlă de șampanie și trei pahare. Trebuie să dați noroc cu noi. Acest mic punct va revoluționa sistemul nostru de spionaj. Vă dați seama de imensele posibilități pe care le oferă ?

Desigur că îmi dădeam seama. Era posibil să ascunzi un volum de mărimea bibliei în îmbrăcămintea personală și să-l treci fără probleme prin orice tip de control. Am luat unul din punctele care se aflau în cutie cu ajutorul unei pensete și l-am pus pe palmă. Nici măcar nu era de mărimea unui pistrui.

— Și ce noutăți aveți cu privire la aparatul care le face ? am întrebat. Cînd mi-l vor da ? Asta, într-adevăr, oferă imense posibilități. Îl voi putea folosi pentru a vă transmite cele mai voluminoase rapoarte.

— Răbdare, mi-a zis von Karsthoff. Elizabeth a intrat cu șampania pe care el a pus-o în vasul cu gheață. Dumneavoastră sînteți primul care primiți micropunctele și vă promit că veți fi primul agent ce va primi aparatul. Îl aștept pe la sfîrșitul anului. Oamenii noștri de știință lucrează zi și noapte pentru a simplifica metoda de producție a aparatelor și de rezistență a filmelor. Înfășurînd sticla de șampanie într-un șervet, von Karsthoff a umplut după aceea trei pahare cu vinul spumos și a toastat : Pentru succesul dumneavoastră, Duško. Al dumneavoastră personal și al Abwehrului.

Am băut împreună, iar eu le-am promis că voi folosi micropunctul în cele mai bune condiții. „O chestiune de interpretare“, mi-am zis în gînd. În mod discret, Elizabeth a plecat în biroul său imediat ce și-a băut șampania. Iar noi am început să lucrăm. Nu trebuia să-mi memorez chestionarul, dar trebuia să-l studiez și să-l comentăm. Am luat lista de întrebări și am început s-o studiez în timp ce îmi sorbeam al doilea pahar de șampanie. De această dată am citit mai multe paragrafe. Al doilea titlu se referea la insulele Hawaii. Tirpitzuferul cerea informații asupra arsenalelor și depozitelor de mine din insula Oahu, unde se află situat Pearl Harbor. „La naiba cu Tirpitzuferul“, am gîndit eu. Asta avea legătură cu Tarento. Aici se afla răspunsul la întrebarea pe care Johnny și eu ne-o formulasem. Acesta era obiectivul japonez.

— Ce-i cu chestia asta din insula Oahu ? l-am întrebat pe von Karsthoff. Sînt sigur că nu ne propunem nici o campanie în Pacific, așa că trebuie să fie ceva pentru aliatul nostru asiatic. Nu-i așa ? Este același lucru pentru care acționează și Jebsen...

— Așa mi se pare și mie, mi-a răspuns von Karsthoff.

— Hawaii nu este în mod cert teritoriul în care voi acționa, în afară de faptul de a mă însărcina să culeg ceva informații în Washington.

— Nu, am instrucțiuni speciale referitoare la asta. Va trebui să mergeți în Hawaii... și cu cît mai curînd, cu atît mai bine.

Am aprobat și am murmurat :

— Foarte bine.

Imaginea începea să se clarifice. Acțiunea părea urgentă, cu toate că ea nu avea să se inițieze a doua zi, dar, oricum, foarte curînd. Conform părerii baronului Gronau, trebuia să aibă loc înainte ca flota japoneză să înceapă să consume rezervele de petrol calculate pentru un an. Nu era prea greu de crezut.

— Va trebui să găsiți o justificare pentru a vă deplasa acolo, a insistat von Karsthoff. Poate folosiți motive de sănătate. Clima este bună. Puteți să simulați că ați contractat o gripă la sosirea în New York.

— Sau puteți să faceți o escapadă amoroasă, a intervenit Elizabeth, care între timp se întorsese în camera unde ne aflam. În acest caz, nu va trebui să simulați nimic, a adăugat ea în glumă.

— Să lăsăm afacerea în mîinile ingeniosului nostru „Ivan“, a zis von Karsthoff logodnicei sale. Nu mi-am dat seama dacă îl deranjase sau nu intenția Elizabethei. Adresîndu-mi-se, a adăugat : Probabil, Jebsen v-a povestit cît de nerăbdător este amiralul Canaris pentru a obține rezultate rapide cu privire la această problemă. Orice pretext vă va servi... Vă dăm carte blanche... dar să nu cumva să nu vă duceți.

Am comunicat la M.I. 6 din Lisabona, printr-o telegramă fulger, știrea atacului iminent la Pearl Harbor. Din Londra mi-au ordonat să duc personal informațiile în S.U.A., pentru că voi pleca în cîteva zile. Se pare că au apreciat că este convenabil ca să transmit direct informațiile, întrucît în mod cert americanii vroiau să mă interogheze pentru a scoate de la mine pînă și cel mai neînsemnat detaliu.

Berlinul nu precupețea nimic pentru a asigura succesul misiunii mele. Expertul german în probleme americane a zburat la Lisabona pentru a contribui la instruirea mea. Era un inginer în motoare Diessel care călătorise prin toate statele federației americane și, după părerea mea, ar fi trebuit să se limiteze numai la motoare. Cu mare pedanterie mi-a prezentat

o listă de lucruri pe care eu trebuia să le fac sau să nu le fac în S.U.A., ce mi s-au părut elementare. Chiar m-am îndoit că unele din ele ar fi corecte, cum era, de exemplu, acela de a-mi scoate pălăria în lift dacă urcă și o femeie, dar să nu o scot dacă liftul aparține unui edificiu comercial. Niciodată n-am purtat pălărie (fapt obligatoriu, după părerea lui), așa că nu trebuia să mă îngrijesc de această stranie lipsă de cavalerism. De asemenea, mi-a zis să nu port pantofi negri, întrucît americanilor nu le plac, și că trebuie să folosesc cuțitul și furculița în stil american. Totul părea și chiar era inutil. De altfel, chiar instructorul a acceptat. Eu eram un străin care vizitam pentru prima dată S.U.A. și nimeni nu se aștepta să mă familiarizez cu obiceiurile din această țară. În cazul că aveam nevoie de o deghizare, prietenul meu inginer mi-a sugerat să aleg un nume iugoslav sau evreiesc din centrul Europei. De asemenea, m-a instruit despre modul cum puteam să obțin documentele de identitate care se folosesc în S.U.A., cumpărînd un autoturism de mîna a doua pe numele ales și folosind în mod temporar adresa unui hotel. În același mod urma să obțin permisul de conducere, care era suficient pentru demersurile normale la poliție sau o identificare la poștă. Erau foarte diferite de documentele de identitate cerute în Europa. În realitate, niciodată nu a trebuit să recurg la trucurile expertului în probleme americane și am neglijat total sfaturile sale asupra comportării și etichetei.

Englezii mi-au spus că Ian Fleming și-a bazat pînă într-un anumit punct personajul său, James Bond, pe aventurile mele. Înclin mai mult să resping decît să accept o astfel de idee. Sînt sigur că un Bond în carne și oase nu ar fi supraviețuit nici patruzeci și opt de ore ca agent de spionaj. Fie cum o fi, Fleming și cu mine ne-am întîlnit la Lisabona și numai cu cîteva zile înainte de a zbura spre S.U.A. am participat (el fără să fi fost invitat) într-un incident de capă și spadă.

Nemții au interceptat un mesaj de la Tate prin care comunica faptul că primise, conform instrucțiunilor, cele douăzeci de mii de lire sterline din partea lui Mister Sand. Fideli cuvîntului lor, nemții mi-au înmînat suma echivalentă în dolari, mai puțin un substanțial comision cu care în mod sigur s-au uns cîțiva intermediari ai Abwehrului. Dar asta nu interesa pe nimeni. Se presupunea că eu trebuia să depun banii (aproximativ optzeci de mii de dolari) în contul lui Sand de la o bancă din New York. În realitate, trebuia să-i înmînez la M.I. 6. Cum tranzacția a avut loc într-o după-amiază, m-am

văzut încărcat cu banii pînă cînd aș fi putut aviza legătura pentru o întîlnire în ziua următoare. Probabil că Ian Fleming și-a dat seama de afacere. Am coborît în holul hotelului Palacio cu teancul de bancnote într-unul din buzunarele interioare ale smokingului. Preferam să port banii asupra mea decît să atrag atenția asupra lor depunîndu-i în casa de fier a hotelului. L-am văzut pe Fleming în hol, dar imediat am uitat de el. M-am îndreptat spre un bufet pentru un aperitiv, înainte de a lua cina, și la ieșire l-am văzut din nou pe Fleming, plimbîndu-se pe trotuar. Mai tîrziu a apărut în același restaurant unde luam cina. Prezența lui mi-a atras atenția. Apoi am observat că mă urmărea în timp ce mergeam pe jos, intenționat încet, către parcul dinspre cazinou.

Mi s-a părut distractiv faptul că un om al M.I. 6 mă fila, interesat să protejeze banii și nu persoana mea. Apoi, mai aveam și siguranța că Fleming acționa din proprie inițiativă, fără a avea instrucțiuni. Serviciul de informații britanic avea în mine suficientă încredere pentru a-mi încredința păstrarea celor optzeci de mii de dolari. Secretele pe care le păstram în cap valorau mult mai mult.

Eu și umbra mea ne-am plimbat prin sălile cazinoului privind la jocurile de la cîteva mese. M-am apropiat apoi de o masă de bacara, unde juca un anume Bloch, cu o figură nesemnificativă, dar foarte bogat și care încerca să-și compenseze statura sa mică cu un joc arogant. Cînd avea banca, niciodată nu fixa o limită, așa cum era obiceiul, ci, din contră, anunța cu trufie: „*banque ouverte*[1]", ceea ce însemna că ceilalți jucători puteau paria cît ar fi vrut. Era o comportare ostentativă și supărătoare, nu numai pentru mine. Și alții făcuseră aceeași observație.

Nu știu ce naiba m-a inspirat, poate Fleming sau faptul de a-l ști prezent, dar cînd Bloch a anunțat „banque ouverte", iar crupierul a spus „*Les Monsieurs de bout peuvent jouer*[2]", eu am anunțat cu cea mai indiferentă atitudine: „Cincizeci de mii de dolari". Am băgat mîna în buzunar, am scos teancul de bancnote și am început să număr suma pe fetrul verde care acoperea masa. Chiar și pentru cazinoul de la Estoril, în plină febră a războiului, era o grămadă de bani. Discuțiile au amuțit. Nu știu cum, pariul a ajuns la urechile jucătorilor aflați la alte mese și toată lumea a păstrat tă-

[1] *Banque ouverte* — bancă deschisă.
[2] *Les Monsieurs de bout peuvent jouer* — Domnii poț să joace de la început.

cere. Am aruncat o privire spre Fleming. Fața lui se făcuse verde.

Se părea că Bloch nu avea asupra lui atîția bani și a început să se agite pe scaun foarte aprins.

— Presupun, am zis privind pe primul crupier, cazinoul răspunde de pariul acestui cavaler, din moment ce nu a ridicat nici o obiecție la afirmația lui de „banque ouverte".

— Cazinoul niciodată nu a susținut pasiunile unui jucător, domnule, a replicat crupierul, exact cum mă așteptam.

Simulînd iritare, am aruncat mîinile asupra bancnotelor care erau puse pe masă și le-am pus din nou în buzunar, spunînd :

— Sper că veți avertiza conducerea despre aceasta și că în viitor va interzice un joc atît de iresponsabil. Este o jignire adusă jucătorilor serioși.

Fleming își regăsea sîngele rece. Un surîs se vedea pe fața lui. Sînt sigur că participase la scenă și aprecia gestul meu. Bloch se învățase minte. Prietenii mi-au confirmat mai tîrziu că, în cazinoul Estoril, niciodată nu a mai pronunțat cuvintele: „banque ouverte".

Cap. 13

Mi-am recăpătat buna dispoziție

La 10 august, m-am urcat la bordul avionului Boeing 314 al companiei Pan American, care a decolat de la Cabo Ruiva cu direcția New York. Duceam cu mine încă o sumă importantă de bani : patruzeci de mii de dolari, pe care von Karsthoff mi-i înminase cu o zi înainte, apoi douăsprezece mii, banii personali, și opt mii ce aparțineau băncii Bailoni din Belgrad. Acești bani erau destinați cumpărării de mărfuri care nu au mai fost expediate. În loc de a le trimite în Iugoslavia ocupată, am păstrat banii celor de la Bailoni, care erau vechi prieteni ai mei.

În 1941, patruzeci de mii de dolari era o sumă cu adevărat importantă și faptul că nemții fuseseră dispuși să o avanseze dintr-o dată arăta că aveau încredere în mine și în succesul misiunii mele în S.U.A. Pentru situația că aveam nevoie de alte fonduri, căzusem de acord asupra unei transferări printr-o falsă firmă portugheză aflată sub controlul german. Banii s-ar fi justificat că proveneau de la o presupusă tranzacție cu o cantitate de cositor în Spania ce o cumpărasem pentru Iugoslavia, dar pe care nu am mai putut-o expedia din cauza intrării în război a țării mele.

Marea navă aeriană a decolat în primele ore ale după-amiezii. Eleganța și confortul pe care le oferea păreau relicve ale zilelor anterioare războiului. Cina a fost servită în timp ce aeronava se aproviziona cu combustibil în insulele Azore și a constat din preparate de pește proaspăt din Atlantic, foarte bine gătite. În timpul cinei, chelnerii au pregătit paturi comode în care am dormit pînă în insulele Bermude. Aici, un ofițer al spionajului britanic, John Pepper, un tip înalt și distins pentru a corespunde acelui mediu, m-a contactat și a continuat zborul cu mine spre New York.

— Sînt numai un fel de infirmieră a forţelor aeriene, a glumit Pepper. Protocolul, cum, probabil, bănuiţi. Vă voi prezenta ofiţerului nostru de legătură cu F.B.I.-ul şi omului de la acest organism care se va ocupa de dumneavoastră. Dar prima mea obligaţie, a adăugat ridicîndu-se de pe locul său, este de a vă iniţia cu privire la marea instituţie americană.

S-a îndreptat spre barul avionului şi s-a întors cu două pahare de whisky cu gheaţă.

— Nu este necesar să vă deranjaţi, i-am mulţumit eu. Sînteţi foarte amabil, dar pot să mă iniţiez şi singur.

Pepper era un tovarăş vesel şi valoros, în ciuda protestelor lui că este un inutil. Cum el trecea mai repede pe la controlul serviciului de imigrare şi de vamă, i-am încredinţat servieta. În ea se aflau originalul chestionarului german, micropunctele, cerneala invizibilă, adresele căsuţelor poştale din Portugalia şi America de Sud, precum şi unele notiţe personale.

— Puteţi să evitaţi cîteva explicaţii inutile, i-am spus eu fără să fie nevoie. De fapt, va fi mai bine să o înmînaţi dumneavoastră americanilor.

Pepper a dat din cap că înţelesese.

— Se va face conform ordinelor, băiete. Voi preda servieta colonelului Ellis şi el va avea grijă să o facă să ajungă pînă la Foxworth, şeful F.B.I.-ului din New York. Apropo, oamenii F.B.I.-ului vă vor aştepta la aeroport. Eu mă voi afla la ieşirea din vamă pentru a face prezentările.

La aeroport, Pepper şi cu mine ne-am făcut că nu ne cunoaştem. Am întîrziat aproape o oră pentru a îndeplini formalităţile de la Serviciul de imigrare. Acolo s-a apropiat de mine un necunoscut, zicîndu-mi :

— Urmaţi-mă, Mister Popov.

Tipul m-a ajutat să trec repede prin vamă şi m-a încredinţat unui alt om, care m-a condus pînă la un autoturism parcat. Pe locul din spate se afla un bărbat pe care l-am luat drept Clark Gable.

— Permiteţi-mi să mă prezint, mi s-a adresat cînd am luat loc lîngă el. Mă numesc Charles Lehman. Sînt cadru al F.B.I.-ului şi am misiunea de a avea grijă de dumneavoastră. Îmi pare rău de aceste măsuri de precauţie, dar veţi înţelege că sînt indispensabile. Mai ales dacă cineva v-ar supraveghea.

M-am abţinut să-i spun că ar fi fost mult mai discret să mă fi lăsat să iau un taxi pînă la hotel. În schimb, l-am

avertizat că ne pierdusem de Pepper. Acest fapt se pare că nu-l preocupa pe Lehman.

Am traversat Long Island şi am intrat în Manhattan. Lehman mi-a dat instrucţiuni privind întîlnirea mea cu Foxworth din ziua următoare.

— Vă voi chema prin telefon, mi-a zis, cînd Mister Foxworth vă va putea vedea. Ne vom întîlni în holul de la *Rockefeller Center*[1]. Se află la numai cîteva minute de hotelul dumneavoastră. Nu intraţi în vorbă cu mine ; vă veţi limita la a mă urma.

M-a lăsat la hotelul Waldorf Astoria, urîndu-mi „odihnă plăcută".

Un duş rece a înlocuit odihna recomandată, iar cîte ceva de-ale gurii cerute la cameră mi-au redat energia. Eram nerăbdător să văd New Yorkul. Ca de obicei, înainte de a ieşi, mi-am încuiat valizele cu cheia, le-am pus în şifonier, marcînd cu linii discrete poziţia lor exactă şi am pus un fir de păr într-o poziţie cunoscută în una din ele pînă a o încuia.

Am ieşit din hotel şi am coborît pe Park Avenue. În nici o altă pate a lumii nu domnea ca aici senzaţia de bogăţie şi abundenţă. Mergînd la întîmplare şi cuprins de ambianţa oraşului, m-a impresionat în primul rînd vitalitatea lui. Cu o mică sumă de bani am deschis un cont la prima bancă pe care am întîlnit-o, îndeplinind singura cerinţă de a semna două formulare. Lipsa formalităţilor a fost o plăcere pentru mine.

Brodway, cartierul comercial. M-am oprit în faţa unei vitrine şi m-am minunat la vederea unui Buik de culoare roşie, cu o capotă ce se deschidea, pe atunci fiind o noutate. În zece minute am cumpărat maşina, a cărei livrare inclusiv cu număr de circulaţie mi-au garantat-o pentru a doua zi. Nu era nevoie nici măcar să revin pentru a o ridica. Vînzătorul mi-a promis că o va lăsa în garajul hotelului cu cheile şi documentele necesare. Din nou m-a impresionat uşurinţa şi rapiditatea cu care s-a încheiat tranzacţia. Ambianţa îmi plăcea. Lumea nu era preocupată de a-şi complica viaţa. Afacerile se realizau cu profesionalism. M-am simţit cucerit de Statele Unite.

Îmbătat de parfumul acestei noi societăţi complet aparte, m-am întors în camera mea din hotelul Waldorf Astoria pentru a mă gîndi la aventura promiţătoare de a doua zi.

[1] *Rockefeller Center* — denumirea unui zgîrie-nori din New York.

Nu m-a frămîntat primirea destul de rece; fără îndoială, se datora unui motiv valabil.

Am deschis ușa șifonierului și am îngenuncheat pentru a verifica poziția valizelor mele. Nu mai erau în limitele liniilor făcute discret cu creionul. Firul de păr pe care îl așezasem într-una din valize dispăruse. Un angajat al hotelului umblase la ele? Liga germano-americană? F.B.I.-ul? Nu lipsea nimic; asta excludea ipoteza unui hoț. Berlinul se străduise foarte mult pentru a mă situa în afara organizației sale atît de defectuoase din America, astfel că mi s-a părut improbabil pentru a trimite pe cineva să mă spioneze. F.B.I.-ul? Poate, dintr-un exces de precauție și zel. Apreciind faptul ca parte a jocului, nu am vrut să mă mai frămînt.

După cum mă așteptam, Lehman m-a sunat dis-de-dimineață, fără a pierde mult timp. A fixat întîlnirea pentru ora unsprezece. Am mers încet pe jos, către Rockefeller Center, controlîndu-mă dacă nu cumva sînt urmărit.

Cînd am intrat în clădire, l-am văzut pe Lehman răsfoind o carte de telefoane agățată pe un perete. Nu a dat semne că m-ar fi văzut, dar a pornit spre ascensoare. L-am urmat și am intrat în același lift cu el. A urcat la etajul 29 și eu de asemenea. Ne-am învîrtit în cerc prin coridoare și ne-am întors la lifturi. A apăsat pe butonul de chemare, dar a lăsat să treacă primul lift care se oprise. A apăsat din nou pe buton. Cînd s-au deschis ușile liftului, unicul om care se afla în interior i-a făcut un semn aproape imperceptibil. Am intrat, iar Lehman și-a permis să ne arunce un zîmbet, dar a continuat să nu spună nimic.

Am suit fără oprire pînă la etajul 44, unde m-au însoțit prin sala de primire, printr-un scurt coridor, biroul unei secretare și, în sfîrșit, o cameră foarte mare, în care un bărbat de statură medie și de circa cincizeci de ani părea că mă așteaptă. Prin aspectul său exterior, s-ar fi putut spune că era un avocat renumit și nu un șef regional al F.B.I.-ului.

M-a salutat cu obișnuita formulă: „Mă bucur de a vă cunoaște" și a intrat direct în subiect:

— Am primit materialele pe care mi le-ați trimis prin intermediul colonelului Ellis, mi-a zis. Le voi trimite la Washington în momentul în care ne veți mai da unele detalii.

M-am abținut să-l întreb de ce nu le-a trimis deja. Dacă americanii trebuiau să prevină un atac japonez, fiecare oră conta. Era nevoie de timp pentru a pune în mișcare trupele și munții de materiale care aveau să se consume. Cu toate

că admirasem eficiența comerțului american, am avut impresia că birocrația era și aici la fel ca în toată lumea.

Foxworth a scos dintr-un sertar al biroului servieta pe care eu o înmînasem lui Pepper și a început să scoată din ea cîteva hîrtii.

— Acestea, probabil se află aici din greșeală, a spus, arătîndu-mi cîteva facturi, telegrame și scrisori ale mele. Sînt personale.

— Nu este nici o greșeală, am răspuns. Conțin o metodă secretă de legătură, nouă și foarte ingenioasă, inventată de către germani.

— A! un sistem de cifru nou?

— Ceva asemănător. Examinați-o prin experții dumneavoastră. Mi-ar place să aflu dacă sînt în măsură s-o descopere din acest moment, cînd v-am atras atenția asupra ei.

— Mike se află în clădire, a intervenit Lehman. Poate să-l intereseze în a o încerca.

— Mike este unul din experții noștri în descifrări. Ni l-au trimis de la Washington, mi-a explicat Foxworth. Spune-i să vină, Charles.

I-am prezentat expertului Mike copia dactilografiată a chestionarului. Avea cinci pagini. După aceea i-am întins facturile, telegramele și scrisorile.

— Întreg conținutul acestui chestionar este cuprins în aceste hîrtii, i-am spus lui Mike. Pentru a vă ușura sarcina, vă voi spune chiar acum că nu există nimic scris cu cerneală invizibilă așa că este bine să nu pierdeți timpul cu examinările.

Părea că a rămas perplex și a ieșit fără să spună măcar un cuvînt. La fel de curios, mi s-a părut a fi și Foxworth. De aceea, l-am întrebat:

— Și acum, ce vă pot explica cu privire la aceste informații?

— Ei bine... (Foxworth și-a măsurat cuvintele) toate par suficient de concrete, prea desăvîrșite pentru a fi sigure. Chestionarul și celelalte informații pe care le-ați adus expun în amănunt unde, cînd, cum și de către cine o să fim atacați. S-ar putea spune că este o capcană.

— Nu veți mai spune cînd veți cunoaște sursele (în special principala sursă) și circumstanțele. Sursa principală este Johnny Jebsen, i-am spus, explicîndu-i imediat în amănunt istoria lui Johnny, poziția sa, cinstea lui și relațiile care ne uneau. Pot să fiu absolut sigur cu privire la Jebsen. În orice circumstanță, m-ar fi avizat dacă ar fi fost vorba de o cap-

cană. A doua sursă este baronul Gronau. Nu cred că puneți la îndoială calificarea sa ca expert în problemele japoneze. Dacă informațiile lui Gronau sînt exacte, nu există motiv pentru a vă îndoi de concluziile lui. Puteți să vă așteptați la un atac împotriva Pearl Harborului înainte de sfîrșitul acestui an, în afară de situația cînd negocierile cu japonezii vor ajunge la un stadiu definitiv.

N-am putut să citesc nimic pe fața lui Foxworth. Era ca și cum i-aș fi vorbit de prețul verzei, dar mi-am dat seama că îmi sorbea toate cuvintele. Mi-a lăsat impresia de a fi un tip inteligent.

— A treia sursă, desigur, este chestionarul. Dacă ar fi vorba de o capcană, ar însemna că întreaga mea misiune în S.U.A. ar fi o farsă. Și acest lucru nu poate fi posibil, restul misiunii mele este foarte important pentru germani. Mai tîrziu sau mai devreme ați verifica înșelăciunea și eu aș fi prins.

Foxworth mă privea, în orice caz, foarte pătrunzător și a înțeles că trebuia să nu-mi subaprecieze importanța. Eram numai un pion a cărui pierdere nu avea importanță?

— În ceea ce mă privește, am răspuns eu la întrebarea imaginată, cunosc că englezii v-au trimis o informare. Vă voi spune cu toată modestia că Abwehrul mă consideră cel mai bun agent și are totală încredere în mine. Misiunea mea în Statele Unite o demonstrează din plin. O rețea de spioni aici este de primă importanță, întrucît momentan nu au nimic sau aproape nimic.

— Poate să fie, a acceptat cu franchețe Foxworth, dar eu nu o iau în considerare. Toate demersurile pentru venirea dumneavoastră în Statele Unite s-au făcut în mod direct între Londra și Washington.

— Atunci, cu cine îmi voi organiza misiunea? Mi-au spus că voi lucra la ordinele dumneavoastră.

— Posibil, după cum am înțeles eu, datorită faptului că o să rămîneți în New York; dar voi avea nevoie de instrucțiuni speciale din partea domnului Hoover în persoană.

În acel moment, Mike s-a întors în birou, iar expresia feței sale era atît de neconsolată, precum trebuie să fi fost și a mea.

— Nu înțeleg absolut nimic, s-a plîns el. În textul descifrat se află o cantitate dublă de litere în comparație cu cele din toate hîrtiile pe care mi le-ați dat. În mod normal, ar trebui să fie invers. Sînteți sigur că există ceva în aceste hîrtii?

I-am spus să meargă și să caute un microscop.

Cînd s-a întors, am luat una din telegrame și i-am explicat că în ea se află un micropunct.

Mike a examinat telegrama și a zis:

— Nu văd nimic.

Celălalt, de asemenea, a examinat-o și n-a putut găsi micropunctul. A trebuit să le arăt modalitatea de a-l localiza, înclinînd hîrtia sub o lumină foarte intensă, pînă cînd un fascicul a căzut asupra minusculului punct de colodiu. Am așezat apoi punctul pe lamă și ambii s-au înghesuit pentru a privi cu mult interes prin microscop.

— Este fascinant, a zis Foxworth. Vă voi spune ce am să fac: personal voi duce asta la Washington. Sînt sigur că Mister Hoover se va bucura mult. În același timp, voi cere instrucțiuni cu privire la dumneavoastră.

— Dar, pînă atunci? am întrebat. Trebuie să încep a culege informații și să-mi organizez rețeaua de spionaj.

— Oh! a replicat în mod vag Foxworth. Va fi mai bine ca mai înainte să vă îngrijiți de instalarea dumneavoastră în New York.

Întîlnirea luase sfîrșit. Nu aveam altceva de făcut decît să aștept ca Foxworth să se întoarcă de la Washington. Lehman m-a însoțit pînă la ascensor.

— Duško, vei continua să locuiești în hotelul Waldorf? m-a întrebat. Datorită concepției americane, care îmi plăcea foarte mult, ne ziceam deja pe numele mici.

— Nu, Charlie, cred că voi închiria un apartament. Este cel mai bun lucru, avînd în vedere că voi acționa de aici.

— Bună idee, mi-a zis.

Nu mi-am dat seama decît după cîteva săptămîni că întrebarea sa nu fusese fără scop, ci implica o critică pentru că mă cazasem într-unul dintre cele mai bune hoteluri din New York.

Cu ajutorul unui agent al proprietăților imobiliare, am ales un apartament la ultimul etaj dintr-un bloc situat în colțul dintre Park Avenue și strada 61. Clădirea era de construcție recentă, puținele modificări pe care le-am cerut promițîndu-mi-se că aveau să se rezolve în cursul săptămînii. În ziua următoare închirierii apartamentului, am consultat o firmă de decorațiuni interioare și am selecționat mobila pe care, de asemenea, mi-au promis-o într-un termen de o săptămînă. Mi-am recăpătat buna dispoziție și am început din nou să mă extaziez în fața eficienței americane.

Cap. 14

Hoower este un om foarte dificil

După ce m-am instalat în Statele Unite, am trecut să-mi organizez viața socială. Printre persoanele cu care am stabilit legături se afla și o veche prietenă. Acesteia îi rezervasem un loc aparte în inima mea. Ne plimbasem împreună prin Paris înainte de război, iar acum se afla în Statele Unite, cerută de Hollywood. Era o actriță franceză de cinema, Simone Simon. Simone turna un film în California, motiv pentru care nu ne-am prea întîlnit, cu excepția cîtorva călătorii făcute de ea la New York. Mai tîrziu, cînd vîltoarea carierei sale i-a permis, am reușit să reluăm pentru un timp prietenia intimă care ne unise în Franța. Legăturile mele cu Simone au trezit furia domnului Hoover.

În timp ce așteptam terminarea lucrărilor în noul apartament și dezlegările din partea lui Foxworth, m-am hotărît să merg și să-l salut pe ambasadorul iugoslav. L-am chemat pe Lehman pentru a-i spune că plecam la Washington și l-am întrebat dacă mă puteam prezenta la cartierul general al F.B.I.-ului, în ideea de a primi instrucțiuni de primă mînă. El nu era în măsură să-mi răspundă din proprie inițiativă, așa că mi-a promis că mă va chema.

— Nu trebuie să vă prezentați la cartierul general, a fost răspunsul. Veți primi instrucțiuni cînd vă veți întoarce la New York.

Am făcut călătoria dus-întors și m-am instalat în apartament. Eram astfel stabilit definitiv în New York. Lehman a venit să mă vadă. I-am prezentat noua mea locuință. Apartamentul se afla la etajul 22, în afara zonei zgomotelor orașului, și se compunea dintr-un salon mare, un birou de lucru, un dormitor și o mare terasă în care dădeau toate încăperile.

N-a făcut imediat nici un comentariu, dar în schimb m-a întrebat:

— Ce ați făcut cu cei șaizeci de mii de dolari cu care ați venit de la Lisabona?

I-am arătat o mică casă de fier, pe care o instalasem în încăperea de lucru.

— Aici se află, mai puțin cinci mii, pe care i-am depus într-un cont.

— Puteți să-mi predați pentru cîteva zile toți banii? s-a informat el. Seriile de pe bancnote pot să fie revelatoare.

Am deschis casa de fier și i-am dat pe toți, cu excepția cîtorva sute de dolari pe care i-am păstrat pentru cheltuieli imediate.

S-a așezat în fața biroului meu pentru a număra banii și a insistat să-mi semneze o chitanță. L-am servit cu un pahar de băutură, pe care a consumat-o în timp ce examina camera. La sfîrșit a comentat:

— Nu cred că domnul Hoover o să aprobe toate acestea... această ambianță atît de luxoasă.

Încă din copilărie eram obișnuit a-mi considera viața mea particulară ca fiind exclusiv a mea, așa că i-am răspuns:

— Nu are nici o importanță dacă îi va place sau nu. Sper să mă aprecize pe baza rezultatelor muncii mele. Și, vorbind de muncă, există ceva ce ar trebui făcut imediat.

Nu vroiam să-i dau ocazia de a relua aceeași temă, care nu era treaba lui și nici a șefului său. Apoi, existau probleme urgente de rezolvat. Lehman mi-a aruncat o privire înțelegătoare:

— Voi face ceea ce pot, a murmurat el.

— Nu este ceva ce ar impune o întîlnire. Trebuie să intru în legătură cu von Karsthoff, asta este totul. Am nevoie de cerneala invizibilă pe care John Pepper v-a înminat-o. Ați putea să-mi dactilografiați o scrisoare? Vă voi da textul, care va fi banal ca o scrisoare a unui marinar de pe un vas comercial.

— Și ce îmi veți spune despre ce veți scrie cu cerneala invizibilă? Va trebui să cunoaștem conținutul mesajului.

— Trebuie să le transmit adresa și numărul de telefon, pentru a le avea în situația că vor să intre în legătură cu mine. De asemenea, că mă pregătesc pentru a pleca în Hawaii, probabil, săptămîna viitoare. Acesta este primul punct al agendei mele de lucru. După cum știți, sînt foarte interesați în a pleca acolo.

— Am citit chestionarul, a comentat sec Lehman.

— Dar n-ați auzit instrucțiunile verbale. M-au sfătuit să găsesc un pretext plauzibil și am să-l găsesc fără dorința de a-i ofensa pe puritanii fondatori ai Americii. Mi-au sugerat ca pretextul să fie o femeie. După cum se pare, am reputația de a fi un playboy. A face călătoria în compania unei femei este o acoperire foarte potrivită. Ca și acest apartament, am adăugat eu ca o lovitură indirectă.

— Și chiar sînteți un playboy, Dușko ?

— Nu-mi plac etichetele, Charlie, i-am răspuns, fără a-mi pierde cumpătul. Playboy este un cuvînt nepotrivit. Fac același lucru pe care îl fac ceilalți bărbați sau l-ar face dacă li s-ar ivi o ocazie. Unica diferență este că nu sînt un ipocrit. Nu încerc să-l ascund.

— Pentru Dumnezeu, Dușko ; nu vă critic, a zis Charlie. Îmi fac datoria. Cine este femeia ? Va trebui s-o știm.

— Se numește Terry Brown. Este englezoaică și foarte frumoasă, dacă aveți nevoie pentru arhivele dumneavoastră. A venit în această țară pentru a scăpa de bombardamente. Este bogată, dar n-a putut scoate din Anglia mulți bani din cauza noilor dispoziții, așa că își cîștigă existența ca model fotografic. Tot ceea ce știe este că vom petrece o săptămînă făcînd plajă, exact distracția ei favorită. Vi se pare că e bine ?

— Nu știu... a zis Lehman, scărpinîndu-și barba. Îmi lipsesc instrucțiunile, dar continuați în orice caz cu pregătirile. Imediat ce voi primi aprobarea, am să v-o comunic.

Am petrecut o săptămînă fără nici o știre de la Lehman. În sfîrșit, m-a chemat la telefon și mi-a menționat unul din marile hoteluri din apropierea gării Pennsylvania. Aleseseră acel hotel pentru întîlnirile noastre. F.B.I.-ul considera destul de periculos ca Lehman să vină în apartamentul meu sau ca eu să le vizitez birourile. Charles închiria o cameră într-unul din hotelurile de pe strada 34 și mă suna pentru a-mi spune numărul camerei și ora întîlnirii. Eu aveam instrucțiuni de a nu merge niciodată cu un singur taxi la hotel. Trebuia să schimb taxiul o dată sau de două ori, să intru într-un cinematograf și să ies imediat. Prima dată cînd am primit aceste instrucțiuni, m-am gîndit că F.B.I.-ul dispunea de date conform cărora nemții mă urmăreau. Dar mai tîrziu am stabilit că era vorba de precauțiile normale ale F.B.I.-ului.

Cînd am intrat în camera hotelului, Lehman mi-a spus, fără ocolișuri :

— Călătoria în Hawaii a fost anulată.

— Ah, nu ! am exclamat uimit. Trebuie să mă duc pentru că, altfel, nu voi putea transmite nici o informație. Nu înțelegeți acest lucru ?

Mi se părea de neconceput să nu mă lase să continui a-i dezinforma pe nemți. Am încercat să-l conving pe Lehman sau, mai bine zis, F.B.I.-ul.

— Dacă nemții vor verifica că nu am fost în Hawaii, acest lucru va provoca revoltă la Berlin. Niciodată nu vor mai avea încredere în mine. Nu le pot trimite nimic, dacă nu merg în Hawaii.

Lehman a dat din umeri, iar eu am început să cred că nu intra în preocupările F.B.I.-ului de a transmite informații false cu privire la Pearl Harbor.

— Nu pot să trimită pe o altă persoană ? Sau să-mi dea orice fel de informații ? Orice lucru, dar să fie ceva.

Bietul Lehman se afla în mod real între ciocan și nicovală. Ne cunoscusem deja suficient pentru a deveni prieteni, iar eu îl apreciam chiar și pentru faptul că recunoștea că încercam să-mi fac bine munca.

— Domnul Hoover va veni la New York în următoarele cincisprezece zile, a murmurat el, și atunci vă va acorda o întrevedere.

— Cincisprezece zile ?

Lehman a dat din nou din umeri.

— L-am întrebat pe Foxworth dacă are să vă transmită ceva noutăți, dar nici el nu avea instrucțiuni. Trebuie să existe vreo neînțelegere între șefii dumneavoastră de la serviciul de coordonare britanic pentru securitate și instituția noastră din Washington. Va trebui s-o rezolve între ei, noi cei din New York nu putem face nimic. Odihniți-vă, uitați totul pentru cincisprezece zile, m-a sfătuit el liniștit.

L-am privit într-un mod care exprima totul și am părăsit camera.

Dacă trebuia să uit totul pentru două săptămîni, asta nu însemna să rămîn pe loc. Invocînd că unele afaceri mă obligau să mențin o legătură permanentă cu New Yorkul, i-am propus lui Terry ca să mergem în Florida în loc de Hawaii. Soarele este întotdeauna soare și era mai mult de un an de cînd Terry nu beneficiase de concediu. Fericirea și entuziasmul ei erau contagioase. Ne-am suit în Buik și după două zile profitam de soarele cald de septembrie pe plaja din Miami.

În timp ce mă aflam întins pe nisip în ziua următoare sosirii noastre, mi-a atras atenția cineva care se deosebea ca un

eschimos într-o colonie de nudiști. Se afla în mijlocul plajei complet îmbrăcat, inclusiv cu pălărie și cravată. Făcea semne autoritare, ca și cum ar fi ordonat cuiva să se apropie. Am privit în jurul meu, pentru a vedea cui se adresează. Și mi-am dat seama că mă chema pe mine. Terry era pe jumătate adormită. I-am cerut să mă scuze și l-am urmat pînă la bar pe omul care se încadra în conceptul meu de gangster american. Acolo, un alt tip, care părea fratele său geamăn, stătea pe un taburet, învîrtind cu mîna un pahar de bere.

Îmi pare rău că vă deranjez, domnule Popov, mi-a zis băutorul de bere, dar dumneavoastră v-ați înscris în acest hotel ca soțul femeii, iar în realitate nu sînteți căsătorit cu ea.

„Detectivii hotelului", m-am gîndit. Auzisem povestindu-se lucruri asemănătoare; mă înfruntam cu un puritanism de rutină sau cu o dojană.

— Nu cunosc o metodă mai bună pentru a împărți un dormitor cu o femeie, am glumit eu. Sînt sigur că ne putem înțelege; permiteți-mi să-mi aduc servieta.

— În acest mod nu ne vom înțelege, mi-a zis cel de pe plajă și ambii mi-au prezentat legitimațiile de identificare ale F.B.I.-ului.

Insistînd în nevinovăție, m-am simțit ușurat și le-am spus:

— Sînt prieten al unor colegi de-ai dumneavoastră din New York. Dacă îi veți chema prin telefon, ei vă vor explica.

— Sîntem aici din ordinul Washingtonului, m-au informat, pentru a vă avertiza că încălcați *Acta Mann* [1]. Acta Mann domnule Popov, pe care dumneavoastră o ignorați, consideră o ofensă a trece cu o femeie frontiera unui stat în scopuri imorale. Avem ordine de a vă obliga să faceți ca femeia să se întoarcă imediat de unde a venit. În caz contrar, va trebui să acționăm.

— Și presupunînd că voi refuza?

— Washingtonul nu glumește, domnule Popov. Avem ordin de a vă reține. Vă va costa un an și o zi de închisoare.

— Foarte bine, le-am zis, stăpînindu-mă. O voi duce la New York. Vom pleca mîine.

— Nu, mi-a ordonat cel ce era așezat, o veți sui azi într-un avion și dumneavoastră vă veți întoarce singur. În caz contrar, veți încălca în repetate rînduri Acta Mann înainte de a ajunge la New York.

[1] *Acta Mann* — Legea Mann (denumire dată după numele inițiatorului ei în Congresul S.U.A.).

Terry n-a crezut povestea mea cu detectivii și Acta Mann. Ochii i s-au umplut de lacrimi cînd i-am spus că va trebui s-o sui imediat într-un avion. Niciodată nu s-a mai întors la mine, nici măcar să-mi spună un cuvînt. Sînt sigur că s-a gîndit că vroiam să mă descotorosesc de ea dintr-un motiv pervers. Regret că n-am știut să-i povestesc o minciună mai bună pentru a nu-i ofensa sensibilitatea.

În timpul călătoriei solitare de două zile spre New York, am pregătit ce vroiam să-i spun lui Foxworth, lui Hoover și întregului F.B.I. Dar singurul pe care l-am putut vedea a fost Lehman și nu m-am hotărît să-mi descarc furia asupra lui. Era destul de rușinat. N-a făcut decît să-mi repete:

— Vorbește-i șefului.

Au trecut încă zece zile pînă să o pot face. Foxworth m-a chemat pentru a-mi spune să mă prezint imediat la biroul său. J. Edgar Hoover a apărut la întîlnire. Folosesc această expresie în mod deliberat. Nu au existat nici prezentări, nici introduceri, nici curtoazie. Am intrat în biroul lui Foxworth și acolo se afla Hoover, așezat în fața mesei de lucru, cu figura sa dură. Foxworth, deposedat de autoritatea sa, ocupa în tăcere un scaun din apropiere.

— Luați loc, Popov, a lătrat Hoover, iar expresia de scîrbă pe care o avea pe față mi-a indicat în mod clar că eram pentru el un fel de excrement de cîine cu suficient curaj pentru a mă băga sub strălucitorii lui pantofi.

Mi-am mușcat limba și m-am așezat pe scaunul care se afla în fața biroului. Acest moment cerea multă diplomație.

— Conduc organizația polițistă cea mai impecabilă din lume, a mugit Hoover. Apăreți însă dumneavoastră, care în șase săptămîni v-ați instalat într-un atic din Park Avenue, urmăriți stele de cinematograf, încălcați o importantă lege și încercați să-mi corupeți oamenii. Vă zic încă de pe acum că nu mă gîndesc să vi le mai tolerez.

A lovit biroul cu pumnul, ca și cum ar fi vrut să-mi țintuiască în creier cuvintele lui.

— Mă îndoiesc mult, i-am zis cu o voce serioasă, că un copil de grădiniță ar fi putut să facă munca mea. Dar, dacă, totuși, v-am cauzat neplăceri, vă rog să mă iertați.

Hoover s-a întors pentru a-l privi pe Foxworth cu o expresie severă, incapabil de a spune dacă eu vorbisem serios sau îl luam peste picior. Mi-a aruncat o privire lungă și pătrunzătoare, apoi și-a întors-o din nou asupra lui Foxworth.

— Și acum, plecați!

Am aprins o țigară și m-am așezat mai comod în scaun. De această dată, îmi era rîndul să joc.

— Domnule Hoover, l-am interpelat, scuzele mele au fost o simplă manifestare de curtoazie destinată a șlefui asperitățile observațiilor dumneavoastră nejustificate.

Hoover s-a schimbat la culoare și a țipat :

— Ce vreți să spuneți ?

— Nu am venit în Statele Unite pentru a încălca legea și nici a corupe organizația dumneavoastră. Am venit pentru a contribui la efortul de război. Am adus cu mine o gravă avertizare, care indică în mod exact unde, cînd, cum și de către cine va fi atacată țara dumneavoastră. V-am servit pe tavă o periculoasă armă a spionajului pe care a inventat-o inamicul. Dacă nu o descopeream în faza sa inițială, a fi provocat multe daune. Dar, înainte de toate, am venit să vă ajut în organizarea unui sistem de „agenți inamici", care să se afle sub controlul și ordinele dumneavoastră. Cred că asta este suficient pentru a începe.

— Nu am nevoie de ajutorul dumneavoastră și nici al altcuiva pentru a prinde spionii, a lătrat din nou Hoover. Ce ați făcut de la sosirea dumneavoastră ?

— Am așteptat instrucțiuni, pe care nimeni nu mi le-a dat, i-am replicat.

Hoover a respirat profund și zgomotos. Părea că s-a calmat.

— Ce fel de spion de operetă sînteți ? a întrebat cu voce acuzatoare. Nici unul din agenții dumneavoastră nu a intrat în legătură, fără ca eu să știu.

Pentru un moment m-am descumpănit. Ar fi fost posibil ca nimeni să nu-i fi explicat lui Hoover scopul cu care Abwehrul mă trimisese în S.U.A. ? Sau, dacă îi explicase, nu reușise să înțeleagă ? În orice caz, acum mă confruntam cu problema de a expune în fața acestui om nerăbdător și coleric ceea ce ar fi trebuit să știe încă de la început. Am încercat totuși.

— În ultimele luni, dumneavoastră ați reușit să dezarticulați organizația germană de informații din Statele Unite. Este evident că în prezent nemții vor s-o înlocuiască cu altă organizație. Eu sînt persoana, sau una din ele, căreia i s-a încredințat această sarcină. Nu mă pot pune în legătură cu nici unul din vechii săi agenți, nici acum și nici în viitor, și nici unul dintre ei nu cunoaște de existența mea. Trebuie să formez o organizație proprie. Pentru a mă menține pe post, trebuie să le prezint rezultate, ceea ce înseamnă informații și noi agenți. Pînă acum nu mi s-a permis să fac absolut nimic.

— Dumneavoastră sînteți ca toți agenții dubli, m-a întrerupt Hoover. Cereți informații pentru a le vinde prietenilor dumneavoastră germani și în felul acesta să cîștigați mulți bani pentru a continua să fiți un playboy.

Omul acela nu mă asculta deloc. Persista în ideile sale preconcepute. Simțeam nevoia de a exploda, dar am continuat să încerc a-l convinge.

— Nu sînt un spion transformat în playboy. Sînt un om care întotdeauna a trăit bine și pe care evenimentele l-au convertit în spion. Nemții cred că lucrez pentru ei din motive oportuniste. Ei plătesc pentru a continua să trăiesc cum am făcut-o întotdeauna, iar dacă, pentru a vă face plăcere dumneavoastră, aș accepta un nivel de viață inferior, le-aș trezi suspiciuni. Dar, vă rog să credeți că dacă aceasta ar ajuta cauzei noastre comune, aș fi dispus să trăiesc numai cu pîine și apă și în cea mai mizeră dintre suburbii. În ceea ce privește informațiile pe care vi le cer, obiectul lor este evident. Nu se poate aștepta o recoltă înainte de a se fi semănat. Nu se poate înșela inamicul dacă înainte nu...

Rîsul lui Hoover, asemănător unui nechezat, m-a întrerupt. S-a întors către Foxworth și a zis :

— Acest om se străduiește să mă învețe cum să-mi fac meseria.

Foxworth nu a răspuns ; avea fața desfigurată printr-un surîs care era mai mult o grimasă.

Am înțeles că nu era nimic de făcut.

— Nu cred că cineva v-ar putea învăța ceva, i-am spus șefului F.B.I.-ului și m-am îndreptat spre ușă.

— Cu asta vă scot din preocupări, a strigat în urma mea.

„Aici este buba", mi-am zis, mergînd spre casă. Simțeam mai mult oroare decît antipatie, iar moralul meu nu mai fusese așa de dărîmat de la Dunquerque. Hoover făcea cadou nemților o victorie de proporții incalculabile.

L-am chemat pe colonelul Ellis, pentru a-l informa despre nereușita mea cu Hoover și pentru a pregăti o retragere strategică. Mi-a cerut o păsuire de o zi sau două, cu scopul de a verifica ce s-a întîmplat și a se consulta cu William Stephenson. Ellis mi-a spus că Stephenson era unicul ofițer al Serviciului de informații britanic care știa să-l manevreze pe Hoover, poate și din cauză că era canadian și Hoover simțea mai puțină xenofobie față de el decît față de un european.

M-am plimbat în sus și în jos prin apartamentul meu, ca un animal în cușcă. A pleca, mi se părea unica soluție. Așa i-am spus-o lui Ellis cînd ne-am întîlnit pentru a dejuna împreună la două zile după cele întîmplate.

— Hoover este un om foarte dificil, a atenuat în mod diplomatic Ellis, dar trebuie să luați în considerație că a salvat F.B.I-ul de la corupția în care căzuse în timpul administrației lui Harding. Asta s-a întîmplat în 1924, dar cred că încă este obsedat de ideea că ar putea să recadă. Este foarte suspicios cu oricine încearcă să se bage în treburile lui.

— Colonele Ellis, am protestat, asta îl scuză pe om, dar nu servește la nimic. Nici nu schimbă faptele. Iar faptele sînt cele care estompează o operă foarte importantă.

— Știu, știu, s-a tînguit Ellis. Este un om politic dur și am avut multe insuccese în problemele noastre cu el. Fără îndoială, nu-i lipsește inteligența și este cinstit.

— După părerea mea, am observat eu, s-ar încadra mai bine în grupul lui Hitler decît în al nostru. În realitate, lucrează numai pentru faima lui.

— Dușko! mi-a atras atenția colonelul Ellis.

— Îmi pare rău, așa este cum îl văd. Acum e inutil ca eu să mai rămîn în New York. Să facem demersurile pentru întoarcerea mea la Londra cu minimum de prejudicii.

Ellis a dat din cap cu tristețe și mi-a zis :

— Vă aflați într-un impas, Dușko. Nu puteți să vă întoarceți la Londra. Încă nu. Întoarcerea dumneavoastră precipitată v-ar prejudicia poziția față de nemți și, ceea ce este și mai rău, ar compromite multe planuri ale lui Masterman și, poate, cîteva persoane.

— Dar, dacă rămîn aici, nu fac nimic, am obiectat, poziția cu nemții se va resimți în același fel.

— Desigur, dar veți fi singurul prejudiciat... Apoi, a adăugat frecîndu-și gînditor barba, nu sînt sigur că acest episod se va termina atît de rău.

— Episod! am explodat. Numiți episod scena din ziua aceea? A fost trasă cortina peste ultimul act.

— Nu. Trebuie să-i dăm un prilej lui Stephenson. Poate că va aranja treburile. Nu ar fi pentru prima oară. Hoover provoacă scandaluri asemănătoare aproape în fiecare zi și uneori cu cei mai buni prieteni ai săi.

— În persoana lui Hoover este ceea ce America poate oferi tot ce are mai bun ca director al unui serviciu de informații?

— Momentan, este unicul pe care îl poate oferi. Organizația sa este unica ce există. Dar să nu vă îndoiți de faptul

că, dacă S.U.A. va intra în război, cum pare probabil, se va forma un serviciu mai bun și mai eficient. Fără îndoială, deocamdată rămîn neutri și este posibil ca Hoover să gîndească în sensul că dumneavoastră doriți să se precipite războiul. În majoritatea cazurilor, asta este ceea ce gîndește despre noi toți.

Am făcut un gest plictisit cu mîna.

— Vă rog, terminați cu scuzele.

— Foarte bine, n-am să-l mai scuz. Dar, vă rog să aveți încă puțină răbdare. Dați-i o ocazie lui Stephenson. Are influență.

Mai tîrziu am aflat că Stephenson avea acces la președintele Roosevelt ori de cîte ori dorea.

Mi-am reluat ritmul de așteptare. Nu l-am trecut singur. Exceptînd neînțelegerea cu Hoover, am profitat de New York și am continuat să fiu cucerit de Statele Unite.

Lehman a restabilit legătura cu mine, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

— Am nevoie de sprijinul dumneavoastră, mi-a zis cînd ne-am întîlnit, ca de obicei, într-unul din hotelurile din jurul gării Pennsylvania. Sînteți prietenul lui Samuel Finkelstein, nu-i așa?

— Sînteți destul de bine informat, Charlie, am zîmbit eu, dar nu este prietenul meu. Este numai un cunoscut. Am făcut cunoștință în Lisabona.

— În prezent, se află în New York, într-un hotel din centru. Ați putea să-l întîlniți și să reluați prietenia sau orice ar fi? Avem motive temeinice pentru a crede că este agent german. Poate că l-au obligat prin șantaj, dar ne-ar place s-o știm sigur.

Cunoșteam cîteva lucruri despre Finkelstein. M.I. 6 din Lisabona mă avertizase că a fost văzut de mai multe ori intrînd pe Bulevardul Bandeira. Noi eram, de asemenea, convinși de faptul că era victima unui șantaj.

— Îmi pare rău, dar nu vă pot ajuta, i-am spus. Nu pot să fac declarații ca martor al său, fără a-mi prejudicia poziția. Finkelstein nu este important, astfel că nu necesită a mă expune cu nimic pentru el. Mă refer la faptul că-mi expun poziția din Anglia, pentru că aici nu mai am nimic de pierdut, sau poate că dumneavoastră nu știați?

— N-o să vă cerem ca să declarați, mi-a promis Lehman. Și ar fi un mare sprijin, pentru dumneavoastră, vreau să spun.

— Vă referiți la faptul că șeful dumneavoastră s-ar simți mai înclinat spre colaborare?

— Poate că da, a zis Lehman, cu surisul lui fotogenic.

— Într-un astfel de caz, sînt de acord, am acceptat. Domnul Finkelstein și cu mine vom relua prietenia noastră.

Charlie mi-a expus planul său. Trebuia să mă întîlnesc „întîmplător" cu Finkelstein și să-l invit la băutură în apartamentul meu. F.B.I.-ul avea să plaseze un microfon în camera mea de lucru, cu un întrerupător pe care puteam să-l manevrez cînd consideram că sosește momentul de a înregistra conversația pentru F.B.I. Trebuia să-l antrenez pe Finkelstein să-mi facă confidențe și să-l încurajez să vorbească despre el. F.B.I.-ul se ocupa de restul. I-am dat lui Lehman o cheie de la apartament și mi-am petrecut o întreagă după-amiază plimbîndu-mă prin oraș, pentru ca tehnicienii de la F.B.I. să instaleze microfonul.

Planul s-a realizat în bune condiții, dar Finkelstein nu mi-a făcut nici o confidență. L-am invitat din nou peste cîteva zile, dar, încă o dată, fără rezultate.

— Încercați din nou, a insistat Charlie. Trebuie să-l prindem pe acest cîine.

Am încercat, dar Finkelstein nu a vorbit. Probabil că nu avea nimic de spus. La puțin timp după aceea, s-a oferit ca voluntar în Forțele Aeriene, a fost acceptat și a servit eficace în tot timpul războiului.

Cu rezultate sau fără, F.B.I.-ul m-a recompensat pentru colaborarea mea. Lehman mi-a predat cîteva informații minore (nimic important) cu privire la producția de avioane și tancuri și unele date ale bugetului de înarmare pentru anii 1941 și 1942. Cel puțin, aveam ceva pentru a informa Abwehrul și am început să cred că colonelul Ellis avea dreptate. Poate că nu erau distruse toate legăturile și încă mai existau posibilități de a lucra cu F.B.I.-ul

Într-o după-amiază, cînd nu aveam ce face, am privit cu mai multă atenție microfonul F.B.I.-ului instalat în camera mea de lucru. Am revizuit firul întrerupătorului pe care eu credeam că îl pot acționa cînd vreau. Firul trecea pe sub mochetă. L-am pipăit, dar după cîțiva metri l-am pierdut. Se părea că firul nu mai continua. Am desfăcut mocheta. Firul meu nu era conectat la nimic, întrerupătorul nu funcționa. Deci, F.B.I.-ul putea asculta tot ce dorea. Și nu numai asta; am continuat cercetările și am descoperit alte microfoane în salon și în dormitor.

Înfuriat, primul meu impuls a fost să smulg toate firele și să-l sugrum pe Lehman cu ele. Dar a învins înțelepciunea. Mi-am reamintit de eforturile Serviciului de informații britanic pentru a lichida neînțelegerile mele cu Hoover. Era clar că F.B.I.-ul încă nu avea încredere în mine, dar, în orice caz, cîte ceva progresasem. Oricum, nici prin cap nu-mi trecea să locuiesc într-un apartament plin de microfoane. Nu numai pentru că eu cred în intimitatea individului, dar o și practic. Am înfășurat microfoanele din salon și din dormitor cu cîte un strat de zece centimetri de vată. Asta a făcut să se declanșeze alarma la celălalt capăt, iar reacția s-a produs după patruzeci și opt de ore.

Lehman m-a chemat la întîlnire, la ora 14. Am fost de acord, dar l-am prevenit că poate voi întîrzia întrucît aveam o obligație la dejun. În realitate, nu mă întîlneam cu nimeni. Am ieșit din casă la ora 12 fix și m-am oprit în fața portarului pentru a-i cere să-mi cheme un taxi, dînd astfel timp celui care ar fi supravegheat plecarea mea să mă vadă în fața blocului. Am urcat în taxi, m-am asigurat că nu mă urmărea nimeni, iar după cîteva străzi i-am cerut șoferului să întoarcă și să mă lase la intrarea de serviciu a blocului meu, pe strada 61. Am urcat în apartament cu liftul de serviciu și m-am instalat în liniște în salon. De pe fotoliul unde stăteam vedeam printr-o oglindă anticamera și ușa de la intrare.

Către ora 12,30, am auzit zgomotul unei chei răsucindu-se în broască și am văzut deschizîndu-se încet ușa. Am tușit de cîteva ori. Ușa s-a închis discret, dar, în ciuda covorului de pe hol, am putut să aud pașii grăbiți făcuți de doi oameni care se îndreptau spre scară.

M-am prezentat la întîlnirea cu Lehman. Nu avea nimic să-mi spună despre care să nu fi putut vorbi prin telefon.

— Hai, Charlie, i-am reproșat eu, nu m-ați chemat la întîlnire pentru a ne petrece timpul împreună. Să punem cărțile pe masă. Vreți să știți de ce nu funcționează microfoanele din salonul și dormitorul meu.

A deschis gura, ca și cum ar fi vrut să protesteze, dar n-a găsit cuvintele cu rapiditate suficientă pentru a mă întrerupe. I-am cerut cu un gest să nu vorbească.

— Așteptați, vă voi spune eu de ce. Le-am înfășurat în vată. Totodată, am descoperit că întrerupătorul era fals. Iar acum mă gîndesc să schimb broasca de la ușă, întrucît aveți și dumneavoastră cheia.

— Să-i ia dracu, Dușko, a blestemat Charles foarte iritat, destul de decent pentru a nega faptele și prea loial pentru a-și critica organizația.

— Nu-mi spuneți nimic, Charlie, l-am scutit eu de rușine. Lucrurile stau așa și nu vă reproșez dumneavoastră, ci șefului.

Înainte de a-l întîlni pe Foxworth, m-am văzut cu colonelul Ellis, căruia i-am povestit umilitorul fapt. N-a putut să-mi zică nimic în afară de a-și manifesta neliniștea.

— Orice intervenție a noastră va avea efect contrariu, și-a dat el cu părerea. Hoover este foarte sensibil la orice amestec în organizația sa, în special dacă vine din partea britanicilor.

— Deci, revenim la începuturi, m-am plîns eu. Hoover ar prefera să mă pună la stîlpul infamiei decît să accepte ajutorul meu. Speră cu adevărat să prindă spioni, folosind astfel de metode? Și, mai ales, să-i prindă înainte de a produce daune?

Eliss a ridicat din umeri, descurajat.

— Sînt sigur că speră să-i prindă pînă la unul. Ceea ce vă pot recomanda este să încercați a-l determina pe Foxworth să intervină. Poate că l-ar convinge pe Hoover...

Foxworth și-a început întîlnirea cu mine, zicînd:

— Lehman mi-a povestit totul.

— Presupuneam că o va face, i-am răspuns. Asta ne scutește de alte explicații, dar n-am venit aici pentru a mă plînge cu probleme personale.

Foxworth părea că se domolise. De asemenea, eu m-am simțit mai alinat pentru că l-am văzut bine dispus și în favoarea mea. Și nu pentru că m-aș fi îndoit de sinceritatea, integritatea sau inteligența lui. Avea toate aceste calități, la fel ca și Lehman, dar nu știam pînă unde sărea cînd Hoover întindea coarda.

— Domnule Foxworth, mi-am început eu logosul, corectați-mă dacă greșesc. Prin ceea ce mi-au dat să înțeleg cei de la Serviciul de informații britanic, rezultă că s-au consultat cu organizația dumneavoastră înainte de a mă trimite aici, iar dumneavoastră ați fost total de acord.

— Cred că, de fapt, așa a fost, mi-a replicat Foxworth cu un accent ponderat.

— Ei bine, au trecut două luni de la sosirea mea și nu s-a făcut absolut nimic. Știu că nu sînt în grațiile domnului Hoover ca persoană. Pentru el sînt încă un sălbatic dintre cei care populează Balcanii, n-am putut să evit sarcasmul. Sînt suspicios. M-am alăturat luptei chiar mai înainte ca țara mea să intre

în război. Un antifascist prematur, am aflat că îmi ziceau unii. În prezent, sînt dornic să lupt și mai mult, întrucît țara, familia și prietenii mei sînt afectați de război. Dar nu pot să-mi realizez această dorință, după cum nu pot să-mi schimb personalitatea. Sînt un sibarit, un playboy, un cheltuitor, dacă dumneavoastră vreți. Dar sînt în același timp persoana pe care Abwehrul a trimis-o aici și trebuie să lucrați cu mine. Dacă eu voi da chix, Abwehrul vă va trimite alt om, care nu va mai fi un agent al spionajului britanic și nu se va mai afla de partea dumneavoastră. Nu considerați că gusturile domnului Hoover și personalitatea mea ar trebui să fie secundare? Tot ceea ce cer este să mă lăsați să-mi desfășor activitatea, bineînțeles, în subordinea dumneavoastră. Cunoașteți ceea ce am realizat în Anglia; pot să fac același lucru și aici. Acesta este scopul pentru care m-au trimis. Aproape că-l rugam. În mod practic, germanii vă fac cadou rețeaua lor de spionaj în Statele Unite, iar dumneavoastră îi refuzați. Pentru Dumnezeu, ce doriți mai mult?

Foxworth m-a privit cu seriozitate. Nu era supărat, iar spre alinarea mea nu a încercat să justifice ceea ce se întîmplase. M-a întrebat exact ceea ce eu doream:

— Ce propuneți să facem?

— Multe lucruri, i-am răspuns. Serviciul de informații britanic a format un comitet special pentru a conduce echipa de agenți dubli pe care eu aș fi putut să-i recrutez. Comitetul era format din reprezentanții serviciilor de informații ale trupelor de uscat, marinei, forțelor aeriene, precum și din Foreign Office. Aceștia erau ajutați de un grup calificat de ofițeri cu funcții de răspundere și membri ai Statului-Major, specialiști în toate chestiunile de dezinformare. Ei selecționau și filtrau informațiile care trebuiau transmise inamicului. Totul era coordonat de o asemenea manieră ca să nu se dea informații ce ar fi putut prejudicia pe cineva sau să se fi dat peste cap planurile de dezinformare ale vreunuia din celelalte servicii. După cum vedeți, nu vă propun o glorie personală, iar eu, ca unicul protagonist. Este vorba de un proiect foarte complex, care cere colaborarea tuturor.

— Îmi dau seama, a spus Foxworth. În vocea lui se simțea o notă de neputință. Asta-i problema. În mod teoretic, F.B.I.-ul se ocupă însă numai de contraspionaj în Statele Unite. Credeți-mă, dumneavoastră desfășurați o muncă magnifică, dar va trebui să vă limitați la contraspionaj. Nu sînt sigur că se va permite altor servicii să se amestece în

munca noastră. Fără îndoială, apreciez că ceea ce dumneavoastră ați propus merită să fie încercat.

Acest ușor stimulent a fost suficient pentru a-mi relua subiectul cu entuziasm înzecit.

— E clar că merită. Ascultați-mă. Principalul obiectiv al contraspionajului este de a suprima activitatea agenților dușmani. Dar aceasta se poate face prin crearea agenților dubli. Este incomparabil mai bine să fie recrutați, decît să fie arestați. În cealaltă situație, pentru fiecare spion demascat, nemții vor trimite un înlocuitor. Dacă formăm o rețea de zece sau cincisprezece agenți ai F.B.I.-ului care vor simula că sînt oamenii Abwehrului, problema este soluționată definitiv. Nu vor mai exista alți spioni sau, în orice caz, vor fi mult mai puțini. Iar dacă veți aproba să-mi duc la bun sfîrșit planul, aproape că vă pot garanta că vom da de urmele celor puțini. Prin relațiile mele din Abwehr, în Anglia am ajuns la limita maximă, adică de a cunoaște identitatea agenților înainte de a fi trimiși. Aici se va întîmpla la fel. Iar ca supliment vom transmite naziștilor o mare cantitate de informații false.

Prin insistența de a face să prevaleze punctul meu de vedere, m-am sprijinit de biroul lui Foxworth, încît au căzut pe jos cîteva hîrtii ale acestuia.

— Lăsați-mă să le ridic cu propriul meu entuziasm, am zis rîzînd.

Foxworth a rîs și el.

— Foarte bine, a fost de acord. Să vedem cu ce să începem. Mai întîi, un șef al unei rețele de spioni trebuie să aibă un sistem de legătură corespunzător. Cum vi s-ar părea să vă punem la dispoziție un radio-emițător pe unde scurte? Ce ați face dumneavoastră pentru a-l obține dacă ați fi un spion german autentic?

Eu credeam că prima necesitate a unui șef de spionaj erau spionii, dar mi-am mușcat limba.

— Abwehrul nu mi-a dat instrucțiuni cu privire la o stație de radio, i-am spus, analizînd cu grijă chestiunea. Am primit un carnet de cifru și cerneală invizibilă pentru comunicări, asta-i totul. Dar... cred eu, dacă aș informa Abwehrul că am găsit un operator demn de încredere care poate confecționa un radio-emițător, îmi vor da aprobarea.

— Atunci, vom începe cu asta. Am lichidat cam de mult ultimul emițător al naziștilor. Probabil că sînt nerăbdători de a avea un altul. Acest plan cred că va fi și pe placul șefului mare.

Pe negîndite, am înțeles motivul generoasei oferte a lui Foxworth. Ceea ce prezenta importanță, era „să facem pe gustul șefului mare". Abwehrul nu dorea chiar atît de mult un alt radio-emițător. Dacă asta le-ar fi fost dorința, mi-ar fi dat instrucțiuni pentru a-l instala. Era clar că ideea parvenea de la Hoover și puteam să-mi imaginez raționamentul: dacă nemții ar dispune de un radio-emițător, ar da instrucțiuni spionilor lor de a se folosi de el, iar F.B.I.-ul i-ar pescui cu ușurință. Eram convins că sistemul n-ar funcționa, dar niciodată și nimeni nu l-ar fi putut convinge de asta pe Hoover. Apoi, Abwehrul nu va spune nimic celorlalți spioni despre radio-emițător, pentru că nu vroiau să fiu cunoscut de către organizația existentă. Cu toate acestea, am hotărît să intru în joc. „Poate această adiere de vînt va face să se miște barca", mi-am zis eu.

— Gîndindu-mă mai bine, i-am zis lui Foxworth, cred că voi pune Abwehrul în fața unui fapt împlinit. Nu le voi scrie cerînd aprobarea. Am să le scriu spunîndu-le că am ocazia de a instala un radio-emițător și că plec la Rio de Janeiro pentru a obține de la rezidența lor de acolo toate instrucțiunile tehnice și operative. În orice caz, îmi este imposibil să plec la Lisabona pentru a cere instrucțiuni, întrucît nu am o acoperire pentru a o face. În schimb, pot să merg în America de Sud, în cadrul activității mele oficiale pentru Ministerul de Propagandă al Iugoslaviei. Știu că nemții vor aproba ca să merg la Rio pentru a mă consulta cu Alfredo.

Alfredo era numele conspirativ al agentului principal al Abwehrului în America Latină. Acesta era consolidat bine în Brazilia ca director în America de Sud al *A.E.G.*[1], o importantă societate germană de electricitate. Alfredo opera cu un puternic radio-emițător denumit Bolivar și mare parte din traficul pentru Americi era canalizat prin el.

Foxworth nu avea nimic de obiectat cu privire la călătoria mea la Rio, dar a vrut să cunoască ce voi face eu acolo pentru iugoslavi.

Acoperirea mea, i-am explicat în continuare, erau miile de imigranți iugoslavi care existau în Brazilia. Guvernul în exil desfășura o campanie de recrutare a bărbaților apți cu domiciliul în Brazilia, pentru armata ce se constituia în Egipt. Le oferea

[1] *A.E.G.* — *Allgemeine Elektrische Gesellschaft*, Societatea germană de electricitate.

cîte douăzeci și unu de dolari pe lună, echivalentul soldei soldatului nord-american, sumă care era atractivă pentru compatrioții mei săraci, în majoritate originari din Dalmația, ce emigraseră în Brazilia în anii grei de după primul război mondial. Proprietarii de pămînturi brazilieni le oferiseră contracte prin care le promiseseră între cincizeci și o sută de acri de teren productiv în schimbul a patru sau cinci ani de muncă. Cînd au început să lucreze pe plantațiile îndepărtate, au descoperit că vor fi sclavi toată viața. Patronii lor (printre care șefi de poliție, primari și judecători) erau proprietarii magazinelor de unde ei se vedeau obligați să cumpere la prețuri foarte ridicate. Numai pentru a se întreține iugoslavii trebuiau să cheltuie pe îmbrăcăminte și alimente mai mult decît cîștigau. Datoriile lor creșteau an de an. Unica soluție era să fugă și majoritatea au fugit, pentru a găsi condiții și mai grele în centrele industriale, ca Sao Paulo. Cînd puteau să se angajeze, îi plăteau cu cincizeci de cenți pe zi. A se înrola ca soldați pentru douăzeci și unu de dolari pe lună, cu posibilitatea de a se întoarce în patrie la sfîrșit, îi atrăgea fără îndoială pe mulți dintre ei, iar eu mă așteptam să recrutez un număr important.

Aceasta era acoperirea mea pentru călătorie. Totodată, aveam nevoie de o acoperire și pentru nemți, ceva care să justifice lunile petrecute în S.U.A. Nu puteam să ajung la Rio, de unde legătura era ușoară, fără nici un raport pentru Abwehr.

I-am cerut lui Lehman să-mi procure ceva material. A plecat la Washington, iar eu mă gîndeam că, în sfîrșit, mașinăria se punea în mișcare. Cînd mi-a înminat materialul pe care trebuia să-l duc la Rio, am rămas stupefiat. Întreg materialul s-ar fi putut obține din ziarele săptămînii. Era inutil să mai discut cu el; nu depășea stadiul de a fi un simplu stagiar în profesie.

M-am dus în clădirea ziarului New York Times, din strada 43, și am frunzărit edițiile ultimelor șase săptămîni. Am selecționat un material de zece ori mai bun decît cel pe care mi-l procurase F.B.I.-ul: date și cifre asupra producției, pregătirea trupelor, construcții navale și amănunte legate de acestea. Punîndu-mi în funcție imaginația, am lărgit și redactat săraca mea recoltă, inventînd în același timp sursele de la care le-aș fi putut obține.

Cap. 15

Din mîinile americane în cele japoneze

Rio se afla la trei zile de zbor de la New York cu avioanele companiei Pan American. Prima noapte am petrecut-o în Miami, cu amintiri amare. A doua, în Belen, aflat în statul brazilian Pará, unde principala atracție turistică o constituia o piață de sclavi care era încă în funcțiune. Bărbați, tineri și adolescenți închiși în cuști de lemn se vindeau la cîțiva dolari bucata. A treia noapte am petrecut-o în contrastul splendorii și vrajei din Rio și ale hotelului Copacabana Palace.

Birourile A.E.G. erau mari, elegante și moderne. Am intrat fără să mă anunț și am întrebat de Alfredo.

— Sînt trimis de Ludovic, i-am zis tipului spilcuit care a ieșit să mă întîmpine. Mă numesc Ivan.

— Vă așteptam.

Alfredo m-a luat politicos de umeri și m-a condus în biroul său particular. Salutul lui de „bun-venit" era comunicativ. Steaua mea continua să strălucească printre nemți.

I-am dat lui Alfredo informațiile pe care le adunasem, însoțite de un cadou substanțial. I-am spus că trimisesem sinteza informațiilor mele direct la Lisabona și am sperat că nu-mi va descoperi minciuna.

— Din păcate, am adăugat, munca mea de acoperire cu iugoslavii îmi răpește foarte mult timp. Aștept ca în curînd să-mi numească cîteva ajutoare și atunci voi putea să mă dedic din plin activității noastre. Așa cum stau lucrurile în prezent, a crea o rețea de agenți de încredere necesită un timp mai îndelungat decît îmi închipuisem.

— Oh! sînt sigur că Berlinul va înțelege problema, m-a încurajat el, cu toate că înțeleg că i-ați învățat foarte rău prin splendida activitate pe care ați desfășurat-o în Anglia.

— Anglia nu este America, i-am răspuns, neavind ceva mai bun de spus.

Această banalitate i-a dat motiv să-mi înşire o serie de fraze în stil nazist cu privire la victoria pe care Germania sconta s-o obţină asupra Rusiei în cursul acelui an, apoi asupra Angliei, precum şi la acordul fără vărsare de singe la care miza să ajungă cu Statele Unite, deoarece americanii ar fi foarte fricoşi.

Constatind care era mentalitatea lui Herr Alfred, m-am hotărit să-i ciştig prietenia cu o entuziastă relatare a unor basme de adormit copiii. I-am ţinut un logos lung şi plictisitor asupra forţei şi influenţei mişcării „America înainte de toate" şi despre nemulţumirea generală din Statele Unite cauzată de către sentinţele împotriva agenţilor germani.

— Lumea comentează pentru ce agenţii britanici nu sint supuşi şi ei aceluiaşi tratament, am continuat eu cu virtuozitate.

— Da, s-a umflat în pene Alfredo. Avem mulţi prieteni în Statele Unite.

— Prea mulţi pentru specificul activităţii mele, i-am răspuns. Îmi place să înot în ape limpezi, înconjurate numai de duşmani. Într-o astfel de situaţie, te fixezi mai uşor asupra prietenilor. În Statele Unite, niciodată nu ştii dacă ai de-a face sau nu cu un agent provocator. În Anglia este altfel.

Alfredo era caricatura unui nazist şi, cu toate acestea, tipul pe care mi-l închipuisem de această parte a Atlanticului. Mica comedie pe care am făcut-o în onoarea lui a dat rezultate în a-i ciştiga încrederea.

— Vă va deranja dacă am să vă cer sprijinul în rezolvarea unor probleme mărunte? m-a întrebat. Am nevoie de anumite informaţii din Statele Unite şi aş vrea răspunsuri directe. Cred că le veţi înţelege mai bine decit muncitorii acestei mari fabrici care este Tirpitzufer.

— Cu multă plăcere, i-am zis. Trebuie numai să adăugaţi întrebările în noul chestionar pe care „Ludovic" l-a trimis pentru mine. Puteţi să le scrieţi chiar şi pe micropuncte, nu-i aşa? am încercat eu să aflu.

— Desigur, s-a lăudat el, prezentindu-mi şase sau şapte pagini dactilografiate. Să nu vă gindiţi că am să vă cer să memoraţi toate acestea.

— Mi-au promis că-mi vor da un aparat de micropuncte, am comentat eu, înăbuşindu-mi invidia. Aveţi idee cind voi intra în posesia lui?

Alfredo îmi împărtăşea dorinţa.

— Am să vă sprijin să-l obţineţi, mi-a promis el. În parte, este o chestiune de transport şi eu pot s-o rezolv. Însuşirea manipulării lui este o mare problemă, dar, probabil, Berlinul o să facă cu dumneavoastră ce a făcut şi cu mine. Mi-au trimis materialul şi specialiştii. Voi încerca să vă bucuraţi de acelaşi tratament. Berlinul poate să trimită materialul la mine şi eu voi aranja să ajungă în Canada.

— Nu vi se pare cam complicat?

— Nu, transportul din patrie pină aici este uşor, iar eu dispun de posibilităţi pentru a trimite mărfuri în Canada. Dumneavoastră va trebui să mergeţi acolo pentru a ridica coletul şi să-l introduceţi în Statele Unite. Aceasta ar fi relativ uşor pentru dumneavoastră, nu-i aşa?

— Sint sigur că voi putea s-o soluţionez, l-am aprobat eu, gindindu-mă că era o chestiune minoră pe care o puteam cere F.B.I.-ului.

Întocmai ca un eficient funcţionar, cum de altfel era în realitate, Alfredo a început să-şi facă notiţe, punctind cu precizie ceea ce trebuia să facem.

— Voi preveni multe transmiteri inutile şi poate neclare, concretizind chiar acum chestiunile, mi-a explicat Alfredo. Vom acţiona în felul următor: Materialul va întîrzia cel puţin o lună pe drum de aici pină în Canada, întrucit căpitanul meu portughez navighează pe un vas comercial care face escală prin multe porturi. Eu am să vă transmit un mesaj radiofonic prin postul Bolivar, cind vasul va ridica ancora. Am să zic că „am înminat banii unui medic chel". Exact la treizeci de zile după ce veţi primi mesajul, să plecaţi la Quebec şi să închiriaţi o cameră la hotelul Château Frontenac. Odată ajuns la hotel, m-a fixat Alfredo cu stiloul său de aur, simulaţi că v-aţi îmbolnăvit. O gripă sau ceva asemănător, din care vă puteţi întrema repede. Aşteptaţi acolo vizita medicului. Acesta este un medic care va veni fără a vă aviza. Reţeta lui vă va explica cu exactitate de unde veţi lua aparatul, precum şi alte amănunte pe care va trebui să le ştiţi. E clar?

— Foarte clar.

— Bine, a zis, începind din nou să noteze. Şi acum, cu privire la informaţiile de care aveţi nevoie pentru radio-emiţător: lungimea de undă, semnalele de identificare, cifrul şi semnalele de comunicare cu Hamburg şi Bolivar, oraşul de transmisie şi recepţie... oh! va trebui să pun totul într-un micropunct.

Șederea mea în Brazilia s-a prelungit trei săptămîni. În afară de activitatea cu Alfredo, cu care m-am întîlnit des, trebuia să mă ocup de recrutările ce constituiau cauza venirii mele. Înșelăciunea nu servea la nimic cînd era vorba de o acoperire. M-am întîlnit cu multe personalități oficiale, mi-am făcut un program și m-am deplasat dintr-un loc în altul, ținînd discursuri. În timpul liber am profitat de Rio, expunîndu-mi reputația de *bon vivant*[1], o parte a activității care niciodată nu mi-a fost greu să o realizez.

Chestionarul particular al lui Alfredo și răspunsurile pe care trebuia să i le dau în exclusivitate lui m-au dezorientat. Părea că nemții m-au retrogradat, orientîndu-mă spre spionajul economic.

Întrebările se refereau, printre altele, la uraniu și nu-mi puteam da seama pentru ce aveau nevoie de astfel de date. Dacă Alfredo cunoștea, înseamnă că nu a vrut să-mi dea nici un indiciu. Nimic din atitudinea lui nu-mi lăsa să ghicesc că pornisem în cursa pentru bomba atomică. Alfredo mi-a dat o listă cu trei firme și numele reprezentanților acestora, care străbătuseră întreaga Americă de Sud în căutarea minelor de uraniu. Vroia să știe metodele industriale care se aplicau minereului, la ce grad de puritate, prin ce procedeu, cantitatea prelucrată și mărimea stocurilor.

La una din întîlniri i-am menționat lui Afredo că m-ar interesa să iau cu mine în Statele Unite cîteva pietre semiprețioase. Trebuia să le fac cadou prietenilor mei. La următoarea întîlnire, Alfredo a chemat în biroul său pe un oarecare domn Carlos Almadero, un comerciant de pietre prețioase braziliene.

— Domnul Popov ar dori să se inițieze în afaceri privind importul de bijuterii în Statele Unite, l-a anunțat Alfredo pe Almadero, dar și pe mine, pentru că nu-mi cunoșteam aceste aspirații comerciale. De această dată va lua cîteva mostre, dar vă va scrie cînd va avea nevoie de mai multe. Serviți-l bine, vă rog.

Almadero mi-a prezentat o vastă colecție de pietre din care să aleg și s-a angajat că va îndeplini toate cererile mele.

— Ați înțeles? a întrebat cu satisfacție Alfredo, după ce comerciantul a plecat. Aveți acum și adresa poștală perfectă. Puteți să-i scrieți lui Almadero cu cerneală invizibilă sau cu micropuncte, cînd le veți avea. Este un fel de asociat

[1] *Bon vivant* — om vesel, chefliu.

al meu și toate scrisorile expediate lui ajung direct în mîinile mele.

Alfredo era un rezident de o remarcabilă eficiență, capabil de a stăpîni și a exploata orice situație. Singurul lucru pe care nu-l știa era că eu urma să informez despre tot ce avea legătură cu el pe funcționarul F.B.I.-ului ce luase contactul cu mine încă de cînd ajunsesem la Rio.

Activitatea mea la Rio se apropia de sfîrșit, iar eu mă pregăteam pentru întoarcere plin de neîncredere. Nu puteam să fac nimic pînă la sosirea vaporului portughez. Nici măcar să-mi ocup timpul cu instalarea radio-emițătorului, întrucît de aceasta se ocupa F.B.I.-ul. „Nu voi face nimic și voi continua să suport persecuțiile F.B.I.-ului," era un gînd care îmi provoca grețuri. Așa că mi-am anulat rezervarea la avion și am cumpărat bilet pentru vapor, gîndind că în două săptămîni de odihnă totală mă voi pregăti mai bine pentru a mă înfrunta cu asperitățile din „cuibul vulturului".

Printre pasagerii vaporului se afla întreaga trupă de balet din New York, care se întorcea dintr-un turneu prin America de Sud. În timpul escalei din Trinidad mi-am propus să explorez insula cu o balerină care se numea Dora. Ne sprijineam de balustradă privind cum se apropia barca pilotului și ne proiectam excursia. Un bărbat scund și foarte pistruiat, cu un păr rar și roșu, cu figură de britanic, s-a cățărat din barcă pe scăricică, iar la cîteva minute s-a apropiat de noi și a întrebat discret dacă ar putea vorbi numai cu mine.

— Sînt maiorul Wren; mai tîrziu am să vă prezint și împuternicirea, mi-a zis. Vreți să vă petreceți ziua cu mine? Era o manieră de curtoazie pentru a da un ordin. Mi-a observat privirea îndreptată spre Dora și m-a asigurat cu umor: Nu vă faceți griji pentru ea, îi va fi ușor să găsească pe cineva mai bun ca dumneavoastră.

— Nu-mi fac grijă pentru ea, i-am replicat, ci pentru înlocuitorul care mi-a fost hărăzit.

Mi-a acceptat gluma, dacă a fost așa ceva, cu un surîs, mi-a spus să-i zic Pistruiatu și m-a luat la el acasă, o clădire care domina de pe o înălțime întreg portul.

Wren era șeful biroului M.I. 6 din Trinidad. Fusese anunțat despre sosirea mea și i se ordonase să-mi ceară un raport complet asupra activității mele la Rio. I-am relatat totul în timpul unui excelent dejun, iar cînd am trecut la cafea,

și-a chemat secretara căreia i-a dictat un text sub formă de telegramă conținînd datele raportate de mine, pentru a-l transmite la Londra. Am ascultat și m-am recreat privind secretara. Era tipul tradițional de femeie de la cartierul general din Londra, cu picioare lungi și multă minte, dar totodată senzațional de frumoasă. Ea mi-a răspuns la priviri cu un surîs înțelegător.

— Va trebui să plec la birou pentru a-l cifra, mi-a zis Wren cînd a terminat de dictat. Voi intîrzia cîteva ore, dar vă voi lăsa aici pe Jane, pentru a o substitui pe balerina dumneavoastră.

N-am protestat.

— Îmi pare rău pentru ceea ce s-a întîmplat cu balerina, mi-a zis Jane după ce a plecat maiorul, deși știam că nu-i părea rău.

— Mie, nu. Acum, chiar că nu.

— Spuneți-mi (ochii lui Jane străluceau ștrengărește), urmăriți femeile pentru că sînteți agent secret sau sînteți agent secret pentru că urmăriți femeile ?

— Le urmăresc numai cînd sînt obraznice, mi-a fost răspunsul enigmatic pe care l-am găsit pentru Jane.

Jane a fost o mare compensație. Mai bine zis, m-a compensat din belșug și cred că și eu pe ea.

Pistruiatu a întîrziat mult pentru a cifra telegrama. Cînd, în sfîrșit, s-a întors, mi-a prezentat o altă delicatețe din Trinidad : punciul plantatorului, o băutură specifică locală.

Tocmai mă suia în mașina lui pentru a mă duce la vapor, cînd un jeep s-a oprit lîngă noi din care a sărit un gradat, foarte asemănător cu un militar din garda palatului Buckingham. A salutat, a rămas în poziție de drepți și a spus :

— O telegramă urgentă, dumnule.

Pistruiatu a citit-o, iar după aceea mi-a întins-o. Era deja descifrată și spunea așa : „Triciclu nu trebuie să dea F.B.I.-ului numele căpitanului portughez".

— La toți dracii ! am explodat eu. Cum își pot imagina că am s-o fac ? În Rio am povestit omului de la F.B.I. despre întregul plan. I-am spus totul cu privire la Alfredo și la intențiile noastre.

— Dar i-ați spus numele căpitanului ?

— Nu, atunci nu-l știam, dar se află pe unul din aceste micropuncte.

— În care din ele ? Îl recunoașteți ?

— Nu, Alfredo le-a confecționat. Dacă ne rămîne timp pînă cînd vaporul va ridica ancora, am putea să aruncăm cîte o privire pe ele. Faceți rost de un microscop.

— Calmați-vă, mi-a recomandat Pistruiatu, vasul nu poate ridica ancora fără aprobarea mea.

Am coborît la chei și ne-am suit pe vapor. În timp ce eu m-am dus în cabină să caut hîrtiile pe care erau lipite micropunctele, Pistruiatu a făcut control la bagajele echipajului și a ordonat să fie interogați cîțiva marinari. Căpitanului nu i-a făcut plăcere întîrzierea, dar nu s-a arătat neliniștit. Controale de acest fel se practicau adesea.

Pistruiatu a lăsat controlul în mîinile subordonaților și a venit în cabina mea. Trimisese pe cineva să caute un microscop și am avut timp să luăm cîte o înghițitură de whisky înainte de a-l aduce. După o scurtă reflecție, m-am simțit foarte despovărat din cauza incidentului. Era evident că Londra avea aceleași probleme ca și mine cu domnul Hoover. Cel puțin, nu eram un paria. Asta m-a făcut să-i relatez lui Pistruiatu frămîntările mele.

Pistruiatu și-a netezit gînditor o sprînceană :

— Dacă nu greșesc în aprecieri, Londra consideră ca fiind al ei acest căpitan portughez, pentru că zona de acțiune o să fie Canada. Cei din Londra vor vroi să-i conducă la alți oameni amestecați în această operațiune. Dacă din întîmplare descarcă mai întîi în Statele Unite, iar Hoover pune mîna pe căpitan, putem să ne luăm adio de la proiectul nostru. Hoover îl va pune după gratii și niciodată nu vom mai avea această ocazie.

— Posibil că o va face.

— Da, a bombănit Pistruiatu. N-ați constatat că acest om ignorează în mod deliberat toate regulile spionajului, în special cea a conspirativității ? Niciodată nu păstrează secretul asupra activității. Cînd are succese, desigur. Adoră publicitatea. Face ce face, prinde un gangster sau un spion și astfel își asigură un loc pe prima pagină a ziarelor. Dacă materialul nu este de primă pagină, nu-l mai interesează. V-aș spune că vă boicotează misiunea pentru că trebuie să o mențină în anonimat.

Cineva a ciocănit în ușă. Pistruiatu a deschis și a preluat microscopul pe care l-a așezat pe masa scundă unde aveam paharele. În timp ce eu pregăteam un micropunct, Pistruiatu privea cu interes. Era pentru prima oară cînd vedea așa ceva.

Spre norocul căpitanului vasului al doilea micropunct pe care l-am analizat conținea datele referitoare la căpitanul portughez. L-am studiat cîteva minute, mi-am memorat cîteva date și i-am înminat lui Pistruiatu microscopul cu micropunctul aflat în el. Am ieșit pe punte, unde Pistruiatu a dat ordin să se întrerupă interogatoriile și a autorizat ofițerului de gardă plecarea vaporului.

Făcînd gesturi cu microscopul pe care îl avea în mînă, Pistruiatu s-a întors preocupat către mine în timp ce cobora pasarela.

— Fii vigilent cu acest Hoover, dragă „Triciclu". V-o spune acest vechi veteran, care trăiește sub palmieri : tipul poate deveni periculos. Vă va întinde o cursă, așa cum i-ar place să facă și cu această operațiune.

New York se afla la o depărtare de trei zile de navigație. Pe vas circulau zvonuri că japonezii atacaseră nave ale Statelor Unite. Cîțiva pasageri ne-au asigurat că auziseră știrea la radio. Era duminică, 7 decembrie 1941. La cîteva ore după acest prim zvon, difuzoarele vaporului au anunțat ca toți pasagerii să se adune în salonul de clasa întîi.

Căpitanul, cu o expresie foarte gravă, a așteptat să apărem toți și, cu un simplu gest din cap, a cerut să se facă liniște. Cu o voce tristă, a anunțat că flota japoneză a atacat Pearl Harbor.

— Nu dispunem de amănunte, a adăugat, promițîndu-ne în continuare vești pe măsură ce le va obține. Apoi a dat cuvîntul unuia din ofițerii săi care ne-a avertizat că, Statele Unite aflîndu-se în stare de război, am putea fi atacați de submarine germane în orice moment. Gravitatea situației se citea pe fețele tuturor. Mai puțin pe a mea.

Era știrea pe care o așteptam de mult. Nu puteam să le spun nimic tovarășilor mei de călătorie pentru a le ușura tensiunea, dar eram sigur că flota americană cîștigase o mare victorie asupra japonezilor. Mă simțeam deosebit de mîndru că fusesem în măsură să informez pe americani despre atac cu patru luni mai înainte. Ce primire pregătiseră pentru japonezi ! Mă plimbam pe punte, nu, mai bine-zis, mă legănam pe punte plin de exaltare. Nu era plăcut pentru americani de a se vedea implicați în război, dar era vorba de a salva întreaga lume. De această dată nu mai exista nici o îndoială că vom învinge.

Între timp, au început să sosească și alte știri. Involuntar am dat din cap pînă cînd am avut senzația că creierul se

învîrtea. Buletinele de știri erau sensibil neverosimile. Japonezii atacaseră Pearl Harbor prin surprindere. „Cum ? m-am întrebat, cum ?" Știam că vor ataca. Știam cum vor ajunge, exact la fel ca la Tarento. Și chiar așa veniseră, combinînd atacurile cu torpile și bombardiere, cum făcuse amiralul Cunningham contra italienilor, cu excepția faptului că avioanele japoneze trebuiau să decoleze de pe port-avioane.

Știri noi. Cuirasatele West Virginia și California ar fi fost scufundate în locurile de ancorare. „În locurile de ancorare", am gemut. Nu puteau fi scufundate. Trebuiau să se deplaseze în plină viteză pentru a ataca flota japoneză. Apoi s-a anunțat că Arizona a fost aruncat în aer și făcut țăndări. În buletinele de știri s-a comunicat apoi că și celelalte unități ale flotei au fost în mod grav lovite. „Acesta este Orson Welles" m-am gîndit, reamintindu-mi emisiunea sa faimoasă de alarmă. Nu puteam să acord credit la ceea ce auzeam. Pe undeva, trebuia să existe o explicație. Numai într-o oră și jumătate dominația asupra Pacificului trecuse din mîinile americane în cele japoneze.

Cap. 16

Să nu ai liniște, chiar și în cazurile cele mai clare

Charles Lehman a venit să mă aștepte la chei. M-a trecut prin controalele imigrației și vamei cu atîta ușurință de parcă aș fi intrat pe ușa unui salon, dar cu toate acestea nu atît de repede pe cît aș fi vrut eu. Eram nerăbdător să rămîn numai cu el. Lehman trebuia să știe ce se întîmplase și de ce ieșise rău.

— Charlie, ce s-a întîmplat? l-am întrebat cînd s-au creat condiții.

M-a privit fără a înțelege. Nu știa la ce mă refer.

— Pearl Harbor, Charlie. De ce?

— Oh! a înțeles el, în sfîrșit. Presupun că ne-au înfrînt. Acești japonezi perfizi, care au purtat tratative la Washington pînă la ultimul moment, în timp ce flota lor ocupa dispozitivul de atac!

S-a antrenat apoi într-o complicată descriere a activității interdepartamentale a F.B.I.-ului, relațiile acestuia cu Pentagonul, subordonarea lui față de președintele S.U.A. și cea a președintelui față de Senat.

Ascultam puțin cam uluit, așteptînd să-mi vorbească cu claritate și să-mi dea un răspuns. Dar nu l-am obținut.

— Charlie, ce Dumnezeu ziceți? Îmi vorbiți mie, nu corespondentului de la New York Times. Mie „Triciclu", Dusko Popov, tipul care a sosit aici în august și v-a informat că japonezii vor ataca Pearl Harbor înainte de sfîrșitul anului. Chiar v-am spus cum vor proceda. Tarento, Charlie, Tarento. Spuneți-mi ce s-a întîmplat?!

— Luați-o încet, Dușko; nu vă enervați atît.

— Îmi pare rău, Charlie, m-am calmat eu puțin. Vă par un dement? Nu am dormit ultimele trei nopți, încercînd să înțeleg ce s-a întîmplat.

— Lucrurile pot să iasă rău, mi-a răspuns încet Charlie. Eu îmi văd de treaba mea și nu intră în atribuțiunile mele să întreb de ce.

Am renunțat. Charlie nu cunoștea răspunsurile. I-am predat materialele: micropunctele și notițele mele.

— Le voi studia și vă voi chema după-amiază, mi-a zis Charlie, pentru a vă invita la o întîlnire în birourile noastre cu scopul de a redacta raportul de activitate. Acum sîntem în război. Va trebui să începem să lucrăm în serios.

I-am răspuns:

— Din gura ta, spre auzul lui Alah.

— Auzul cui? m-a întrebat Charlie, care nu înțelesese aluzia.

— Al domnului Hoover.

— Dar cum i-ați zis?

— Uitați-l, Charlie, nu i-am zis în nici un fel. Era un vechi proverb arab. Înseamnă că mă aștept ca toți să lucrăm în serios.

— Hm! a bombănit el, poate supărat că mă auzea pronunțînd în van numele șefului său suprem. Sau poate mă purtam incorect cu el. Era foarte greu uneori să înțelegi atitudinea zbirilor lui Hoover.

Ca răspuns la S.O.S.-ul colonelului Ellis, transmis la Londra, mă aștepta, la New York, Ewen Montagu. Ellis raportase că F.B.I.-ul nu-mi pune la dispoziție informații pentru Abwehr. Serviciul de informații britanic, temîndu-se că această situație mă va deconspira, l-a trimis pe Montagu la fața locului. Misiunea sa era de a-mi furniza informații pentru Abwehr pe care le culegea din surse britanice și canadiene.

Montagu a sosit la New York cu cîteva zile înainte de Pearl Harbor. Cînd m-a întîlnit, la cîteva zile după atac, mi-a zis cu entuziasm că situația se schimbase. J. Edgar Hoover spusese omului nostru din Washington, Bill Stephenson, că, acum cînd Statele Unite se aflau în război, va colabora cu mine fără rezerve. Montagu obținuse aceeași reacție și din alte surse americane.

Din păcate, s-au dovedit mai tîrziu ca false aceste declarații, dar atunci au avut efectul de a anula misiunea lui Montagu.

Am întocmit raportul asupra activității mele în Rio, iar Foxworth și ajutoarele lui l-au studiat minuțios în prezența mea.

Nu păreau să cunoască mai bine ca mine importanța întrebărilor legate de uraniu, dar, în schimb, apropiata predare a aparatului de micropuncte le-a trezit mult interes. Așa cum prevăzuse Serviciul de informații britanic, Foxworth m-a întrebat dacă aș putea obține mai multe amănunte referitoare la căpitanul portughez care urma să transporte aparatul în Canada.

— Este posibil, cînd o să sosească, am mințit, sperînd că pînă atunci avea să treacă furtuna, iar englezii urmau să-mi dea aprobarea să vorbesc.

Analizînd informațiile pe care le adusesem cu privire la emisiunile de radio, Foxworth mi-a spus că vor începe să instaleze emițătorul.

— Va opera din Long Island, m-a informat el, și va fi gata pentru a emite către sfîrșitul celei de-a doua săptămîni din ianuarie.

— Splendid, i-am spus, întrebîndu-mă de ce întîrzia atît. Vă pot ajuta cu ceva?

— Nu văd cu ce, mi-a zis el la despărțire. Mergeți și pregătiți-vă pentru a petrece Crăciunul și Anul Nou cît mai plăcut.

N-a fost chiar așa ușor. Într-o altă ocazie, cînd m-am întîlnit numai cu Foxworth, am încercat să obțin o explicație a dezastrului de la Pearl Harbor. Poate șeful biroului F.B.I.-ului din New York era mai bine informat sau mai explicit decît ajutorul său. De această dată, am inițiat mai diplomatic discuția pe tema atacului japonez.

— Fără îndoială, atacul a unit întreaga țară, am repetat cu ceea ce auzisem și citisem peste tot. Americanii au reacționat ca un singur om.

— Întotdeauna o facem în vremuri de criză, mi-a declarat Foxworth, repetînd conceptul comun al tuturor popoarelor.

— Este o reacție foarte înțeleaptă, am comentat cu banal. Presupun că trebuie să facem totul pentru a ridica moralul oamenilor, dar, între noi fie zis, ce s-a întîmplat?

— La ce vă referiți? a sărit ca ars Foxworth.

— Exact la ceea ce vă gîndiți și dumneavoastră. Nu exista o altă modalitate de a-l aborda și a-l face să renunțe la această comedie. Chiar toată lumea a suferit de amnezie? O amnezie convenabilă? V-am avertizat de acest atac acum patru luni, dar se pare că nu s-a făcut nimic în acest sens. Toată lumea a fost surprinsă cu pantalonii în vine la Pearl

Harbor. De ce, Mister Foxworth? Nu vă așteptați să vă pun această întrebare? Vă închipuiți că îmi îndeplinesc activitatea fără a mă gîndi asupra a ceea ce fac? Am avut-o în cap zi și noapte și am așteptat ca cineva să aibă perspicacitatea pentru a-mi da un răspuns.

Foxworth m-a privit direct în ochi, dar nu cu franchețe. Era vorba, clar, de un duel.

— N-ar trebui să o aveți în cap, Popov. Dumneavoastră sînteți un soldat. Nu puteți pune întrebări. Ocupați-vă de activitatea dumneavoastră și lăsați-i pe alții să o facă pe a lor. Apoi a adăugat ceva asemănător unei amenințări, cu toate că prefer să cred că am interpretat-o greșit. Ajunsesem să-l simpatizez și să-i port un respect aparte lui Foxworth. Ar fi mai bine să învățați să mergeți în pas cu noi, mi-a zis el.

Mi-am fixat ochii în ochii lui.

— Mai întîi trebuie să merg în propriul meu pas, domnule Foxworth. Niciodată nu am crezut în meritele unui bun soldat, executant pînă la orbire. Printre alte motive, și pentru că am văzut destui în Germania.

Ochii noștri au continuat duelul, ca și cum el s-ar fi îndoit dacă îi sînt prieten sau dușman. În sfîrșit, pielea obrazului a prins culoare și l-am văzut zîmbind.

— Uită toate acestea, Duşko, mi-a spus pe un ton binevoitor. A căuta un adevăr în afara posibilităților dumneavoastră, ar putea să devină periculos. Puteți să-i dați o idee domnului Hoover.

Am luat notă de sfatul său fără a mai comenta, l-am aprobat în tăcere și m-am ridicat în picioare.

— Domnul Hoover este un om foarte virtuos, mi-a zis enigmatic, în timp ce m-a condus pînă la ușă.

Eu nu i-am spus ceea ce gîndeam despre acea filozofică sentință; îmi mirosea a fanatism.

Niciodată nu am obținut un răspuns la enigma de la Pearl Harbor. Mulți ani de-a rîndul am studiat problema, am încercat să trag concluzii și am auzit tot felul de speculații și ipoteze. S-au făcut cercetări oficiale și s-au ținut consilii de război, dar pe nicăieri nu am citit sau auzit măcar vreodată o mențiune asupra informațiilor documentate pe care le-am adus în Statele Unite și care vorbeau de planurile japonezilor de a ataca Pearl Harborul.

Chiar dacă a fost numai pentru a-mi satisface propria curiozitate intelectuală, a trebuit să trag concluzii. Cîtva timp a circulat zvonul, pe care eu îl calific ca fiind subterfugiu

curat, conform căruia preşedintele Roosevelt a permis atacul în mod deliberat pentru a face ca Statele Unite să intre în război. Acest zvon s-a bazat pe relevarea faptului că ar fi existat şi alte informaţii asupra planurilor de atac ale japonezilor. A trebuit să înlătur această teorie printr-o logică simplă. Chiar dacă Roosevelt ar fi dorit atacul ca un mijloc de a uni poporul american în favoarea unui război în care preşedintele era sigur că va trebui să intervină mai devreme sau mai tîrziu, ar fi putut obţine acelaşi rezultat punînd în alertă forţele sale armate pentru o astfel de eventualitate. Chiar dacă ceda în faţa pretenţiilor japoneze, tot nu exista posibilitatea prevenirii agresiunii. Atacul era sigur. Forţele armate ale S.U.A. ar fi putut să se afle în apărare. Reacţia cetăţenilor americani ar fi fost aceeaşi. Erau atacaţi ; se apărau. Nu era necesară o înfrîngere pentru a obţine reacţia favorabilă războiului. Nu era nevoie ca la 7 decembrie să fie sacrificată flota nord-americană a Pacificului, mii de soldaţi, marinari şi civili. Nu era nevoie, de asemenea, să-i pună pe japonezi în situaţia de a cuceri jumătate din Pacific. Nici cea mai absurdă fantezie nu ar fi putut-o recomanda, cu atît mai puţin preşedintele Roosevelt. Nu faptul, ci omul ar fi căzut în oprobriul opiniei publice. Şi chiar, în afară de chestiuni de logică şi moralitate, preşedintele Roosevelt niciodată nu şi-ar fi dorit o nemurire de acest fel.

O altă supoziţie referitoare la dezastru provine de la Sir John Masterman, care o expune în cartea sa „Sistemul dublu X", publicată în decembrie 1972. Cartea lui Masterman a făcut prima menţiune publică asupra activităţilor mele în timpul războiului şi metodelor de dezinformare aplicate împotriva inamicului. El a reuşit să pună mîna pe întregul material, care pînă atunci era menţinut în secret pe baza legii secretelor oficiale.

Masterman a scris : „...chestionarul lui Triciclu destinat Americii... conţinea o sumbră dar explicită avertizare asupra atacului împotriva Pearl Harborului. Triciclu se stabilise în Anglia ca un agent valoros şi foarte important. Acesta făcuse două vizite la Lisabona, prima în ianuarie, iar a doua în martie-aprilie 1941. Atît de mult aveau încredere în el, încît l-au trimis în America (la cererea nemţilor) pentru a crea acolo o reţea de spionaj de mare anvergură. A plecat din Anglia la 26 iunie, a rămas un timp la Lisabona, după care la 10 august s-a îndreptat spre America, ducînd cu el un chestionar ascuns într-o serie de micropuncte. La 19 august, M.I. 6 ne-a trimis copii de pe acest chestionar, care a fost citit în Comitetul dublu X şi expediat apoi în versiune tradusă la o serie de cadre ale Serviciului de informaţii. Trebuie menţionat că micropunctele au fost fotografiate şi mărite de către F.B.I. în America, iar cadrele acestui organ, deci, au luat cunoştinţă de toate informaţiile conţinute în chestionare".

După ce dă această explicaţie, Masterman continuă :

„Este evident că revenea obligaţia, mai mult americanilor decît nouă, de a formula o părere şi a extrage concluzii din chestionar. Dar asta nu ne scuză, întrucît cunoşteam mai bine cazul şi pe omul care obţinuse chestionarul şi deci ar fi trebuit să-i fi subliniat noi importanţa. Avînd cîţiva ani de experienţă în activitatea de spionaj pe timp de război, trebuia să ne asumăm riscul unor observaţii critice şi să semnalăm prietenilor noştri din Statele Unite însemnătatea pe care o putea avea documentul ; dar în 1941 eram încă rezervaţi în a ne expune părerile şi nu aveam deplină încredere în propriile criterii de apreciere. Lecţia rămîne totuşi importantă : orice chestionar în care se poate avea încredere privind originalitatea lui are o valoare de spionaj mai mare şi mai imediată decît aceea care i se atribuie de obicei".

Poziţia lui Masterman este interesantă în special pentru că demonstrează lipsa colaborării şi încrederii dintre Serviciul de informaţii britanic şi F.B.I. Englezii se temeau de „observaţii" sau, cu alte cuvinte, că americanii le-ar fi putut zice să-i lase în pace, să se ocupe ei de propriile probleme.

Eu nu pot să accept analiza lui Masterman, chiar dacă englezii subliniau sau nu importanţa mea ca agent, ca şi a chestionarului, deoarece informaţiile erau la îndemîna tuturor. Trebuie să se ia în consideraţie că afirmaţiile lui Masterman au fost făcute într-o carte dedicată în primul rînd organizaţiilor de spionaj. Cred că subiectul acestora era să se stăruie asupra unei idei, conform căreia nu trebuie să se lase nici o informaţie neexploatată şi nici să nu se bazeze pe întîmplare. De fapt, ceea ce pretinde Masterman este să nu ai linişte, chiar şi în cazurile cele mai clare, pînă nu exploatezi toate laturile unui material. În această problemă nu pot să nu fiu de acord cu el, dar mi se pare că simplifică mult lucrurile, dînd vina, pentru ceea ce s-a întîmplat, pe incapacitatea F.B.I.-ului de a evalua omul şi chestionarul. În mod cert, o instituţie ca F.B.I.-ul trebuia să aibă capacitatea de a o face. Mai ales că chestionarul nu era unicul element aflat la dispoziţie pentru a-şi forma o părere asupra lui

Cînd nemţii mi-au predat chestionarul, eu l-am transmis biroului M.I. 6 din Lisabona. Ar fi existat posibilitatea să-l trimită imediat americanilor, în loc să fi aşteptat plecarea mea. M.I. 6 a hotărît să-l transmită prin mine, pentru că eu puteam să le furnizez informaţii suplimentare care se coroborau cu chestionarul. Eram în măsură să le vorbesc despre contactul lui Jebsen cu delegaţia japoneză care fusese la Berlin, călătoria acestuia la Tarento, verificările şi concluziile baronului Gronau. Eu eram omul care obţinusem toate aceste informaţii şi trebuia să mă aflu la dispoziţia americanilor pentru a fi audiat. Numai aşa puteau analiza ei înşişi cele raportate de mine în cele mai mici amănunte.

Dar, în realitate, ce s-a întîmplat? J. Edgar Hoover a lăsat să treacă cîteva săptămîni pînă să mă vadă, iar cînd totuşi s-a întîlnit cu mine a fost pe punctul să mă alunge numai după treizeci de secunde.

Dacă, pentru vreun motiv inexplicabil, F.B.I.-ul nu era capabil să aprecieze informaţiile, ar fi trebuit să se găsească alţii cărora să le fi fost prezentate. Rapoartele conţinînd date de spionaj se trimit în mod normal altor servicii, precum şi preşedintelui S.U.A. Franklin Delano Roosevelt era un eminent om politic şi de stat, care fusese secretar de stat adjunct al Marinei, deci nu era vorba de un începător în ale evaluării informaţiilor. Chiar şi dacă, din prudenţă, ar fi subapreciat informaţiile, nu le-ar fi putut respinge în totalitate. Erau prea vitale. Ca măsură minimă, ar fi provocat o alarmă la Pearl Harbor.

Aşa că alte presupuneri ce se pot face sînt că informaţiile nu au ajuns să fie cunoscute, că niciodată nu au fost aduse la cunoştinţa Armatei, Marinei sau preşedintelui, că nu au ieşit din mîinile autocratului J. Edgar Hoover. În această variantă m-am văzut obligat să mă întreb: „A fost în stare Hoover să claseze informaţiile? Le-a putut «pierde» într-o dezordine de natură administrativă“

Dacă este aşa, fapta cere o explicaţie. În conformitate cu propriile mele constatări, domnul Hoover era foarte susceptibil şi închis în relaţiile sale cu cei ce nu aparţineau de domeniul său. În cadrul administraţiei S.U.A. formase un „regat“ inviolabil. Nici un preşedinte nu îndrăznea să-l destituie. Legea îi cerea să se retragă odată cu instalarea unui nou preşedinte? Hoover nu ţinea seama de această lege. Era posibil ca în spatele zidurilor „regatului“ său să fi fost orb la toate celelalte. Dacă ceva nu-l privea, nu se amesteca şi

nu-l interesa. Este şi asta o posibilitate. O explicaţie mai profundă îmi depăşeşte competenţa. Poate, într-o zi, un istoric sau un psiholog va descifra motivele. Eu pot numai să dovedesc comportarea sa lipsită de raţiune.

Incidentul definitiv s-a petrecut după război, în aprilie 1946. Mă aflam la New York, pentru a face un demers legal. Am fost chemat la telefon de către un prieten brazilian, pe care îl cunoscusem în Belgrad, vechiul ambasador brazilian în Iugoslavia, Alvis de Sousa. Îl văzusem ultima oară în timpul şederii mele în Rio de Janeiro. Salutul său era foarte departe de a fi cordial. De ce (a vrut să ştie) l-am băgat într-o publicitate nepotrivită? A trebuit să-l calmez înainte de a descoperi la ce se referea.

Un articol scris de Hoover pentru revista Reader's Digest din luna aceea cuprindea o reproducere fotografică a unui mesaj scris de ambasadorul De Sousa. Pe mesaj era ascuns un micropunct. Numele persoanei căreia îi era adresat mesajul nu figura în reproducere, ci numai data şi numărul unei camere de hotel. De Sousa a căutat în jurnalul său personal şi a descoperit că scrisese mesajul pentru mine.

Am alergat la chioşcul cel mai apropiat şi am cumpărat un exemplar al revistei Reader's Digest. Aici am găsit un articol intitulat „Capodopera spionajului inamic“, al cărui autor era J. Edgar Hoover, directorul Biroului Federal de Investigaţii. Hoover îşi revendica meritul descoperirii micropunctului, la care a ajuns ca urmare a capturării unui spion. Nu menţiona numele meu, dar în conţinutul ficţiunii figurau cîteva date despre mine.

„Într-o zi de august 1941 (luna sosirii mele la New York), am luat cunoştinţă despre un tînăr călător din Balcani, scria el, cînd a sosit la New York. Ştiam că este un playboy, fiu de milionar. Existau indicii pentru a-l bănui că era agent german. Ca urmare, am examinat cu o grijă deosebită toate obiectele sale personale, de la periuţa de dinţi pînă la pantofi, hainele şi hîrtiile pe care le avea asupra lui. În momentul cînd un ofiţer de la laborator a înclinat un plic pentru ca lumina să cadă oblic pe suprafaţa lui, a sesizat o micuţă scînteiere. Un punct reflectase lumina. Un punct minuscul lipit pe un plic; o bucăţică de peliculă tot atît de mică precum un bob de mei. Cu o infinită grijă, ofiţerul a introdus vîrful unui ac sub marginea cerculeţului negru şi l-a dezlipit. Era o particulă dintr-un material aparte faţă

de fibra hîrtiei şi de punctul de dactilografie. Sub microscop a fost mărit de două sute de ori şi atunci am văzut că era un film al unei scrisori dactilografiate, o scrisoare de spionaj al cărei text te făcea să-ţi fiarbă sîngele".

Hoover cita, în continuare, textul, iar dacă memoria nu mă înşeală, era al chestionarului pe care eu îl predasem F.B.I.-ului, nu în august 1941, ci în luna decembrie a aceluiaşi an, după călătoria mea în Brazilia.

Acelaşi articol continua în felul următor: „Atunci ne-am dat seama că aşa-zisul playboy al Balcanilor avea ordin să cerceteze nu numai proiectele noastre în domeniul energiei atomice, dar şi producţia noastră lunară de avioane, cîte din acestea erau furnizate Angliei, Canadei şi Australiei, precum şi cîţi piloţi americani erau în pregătire. Fiind interogat, spionul s-a dovedit a fi docil şi binevoitor şi, constatînd că ştiam despre existenţa micropunctelor, a început să ne furnizeze tot felul de informaţii."

În mod curios, domnul Hoover nu menţiona ce s-a întîmplat cu acest spion al Balcanilor. Nu scria nici un cuvînt dacă a fost condamnat, închis sau spînzurat.

Articolul continua în felul următor: „Mă îndoiesc că am fi putut descoperi şi intercepta vreodată sute de mesaje pe micropuncte scrise în America de Sud."

Era evident că nu putea să le descopere, eu fiind singurul în măsură să le indice plasamentul lor.

Reproducînd mesajul în articol, Hoover atribuia proprietatea micropunctelor altui spion „capturat", dar ambasadorul De Sousa nu se îndoia că era vorba de mine. I-am promis că voi face ceva cu privire la articol.

Se impunea o confruntare cu Hoover. L-am chemat prin telefon şi mi s-a răspuns că nu era liber. Mi-am lăsat numele şi numărul de telefon, cerînd să mă cheme în ziua respectivă şi am început să aştept. Hoover nu m-a chemat. Am telefonat din nou şi, constatînd că nu puteam să iau legătura cu el, am plecat la Washington.

La cartierul general al F.B.I.-ului, aflat pe colţul dintre străzile 9 şi Pennsylvania, o secretară mi-a notat numele şi m-a introdus într-un salon de aşteptare decorat cu trofee ale celor mai semnificative cazuri rezolvate de F.B.I. Între acestea, am descoperit cîteva din micropuntele mele.

În timp ce aşteptam, a venit la mine un tip care s-a prezentat ca fiind aghiotantul şefului F.B.I., cerîndu-mi să-i explic motivele vizitei. Cînd i-am spus că vroiam să-l văd pe

şeful lui în legătură cu articolul din Reader's Digest, acesta mi-a comunicat că Hoover nu dorea să mă întîlnească. Pînă atunci îmi expusesem cazul cu mult calm, dar după această comunicare am început să mă înfurii.

— Duceţi-vă şi spuneţi-i domnului Hoover că ori mă primeşte imediat, ori voi convoca o conferinţă de presă. Dacă vrea ca întreaga lume să ia cunoştinţă de minciunile lui, voi fi bucuros să o fac.

Domnul Hoover a trebuit pînă la urmă să-şi găsească timp liber.

— Popov, am să vă expulzez din această ţară! mi-a strigat cînd mă apropiam de biroul lui. Dacă credeţi că puteţi veni aici şi...

— Vă rog să nu mai ţipaţi, domnule Hoover; nu mă veţi impresiona, l-am întrerupt eu furios, dar cu stăpînire de sine. Dumneavoastră mă puteţi expulza din Statele Unite şi nu mă îndoiesc nici un pic că o veţi face. Dar nu puteţi împiedica publicarea unui articol în care să demasc minciunile din Reader's Digest.

Menţionîndu-i fanfaronadele, Hoover s-a calmat şi a continuat pe un ton împăciuitor, spunîndu-mi că va trebui să găsim o cale de înţelegere. Intenţia mea nu era să mă răzbun, şi i-am spus-o şi lui. Tot ce ceream, era să se evite defăimarea prietenului meu sud-american. Şi, de ce să nu spun adevărul, ar fi fost o problemă foarte delicată (şi în acelaşi timp supărătoare pentru mine) de a-l acuza pe Hoover. Eram condamnat la tăcere de către legea secretelor oficiale din Anglia.

— Am să vă spun ce am să fac, s-a angajat Hoover. Voi chema redacţia Reader's Digest şi voi încerca să evit publicarea articolului în ediţiile din limba spaniolă şi portugheză.

Am acceptat angajamentul, întrucît cel puţin aşa îl salvam pe De Sousa de la continuarea acestei publicităţi răuvoitoare. Hoover a vorbit cu revista şi mi-a spus că totul se aranjase. Presupun că aşa a fost. Eram atît de scîrbit, că nici nu m-am deranjat să verific, dar De Sousa nu mi-a mai vorbit despre chestiune.

Am ieşit din clădirea F.B.I.-ului cu o greutate în stomac. Întrevederea mea cu omul acela îmi confirma suspiciunile că el purta răspunderea dezastrului de la Pearl Harbor. Era o personalitate sinistră. Nu putea fi vorba de un om sensibil, fiind dominat de accese de furie şi delir, capabil în acelaşi timp să discute cu seriozitate şi să încerce să-şi ascundă mizerabilele lui defecte. Acţiona ca şi cum ar fi fost dreptul lui

divin de a face istoria cum îi plăcea mai mult și a înșela oamenii cu bună știință. Nu i s-a întîmplat niciodată să-și ceară scuze sau să încerce să-și justifice comportarea. Era furios, pur și simplu, pentru că fusese descoperit.

Este foarte probabil ca admiratorii și partizanii lui J. Edgar Hoover să se ridice în apărarea acestuia. Am deschis subiectul asupra comportării unui om care este un erou pentru mulți. Îmi iau curajul să formulez o îndoială ce poate afecta onoarea, gloria, competența și capacitatea lui. Posibil ca unii să se scandalizeze pentru îndrăzneala mea de a vorbi în termeni reprobatori despre cineva care a murit. Nu mă preocupă absolut deloc o ipocrizie de acest gen. Uneori, un rău pe care îl face un om dăinuie multă vreme după moartea lui.

Apărătorii lui Hoover nu au altceva de făcut decît să demonstreze cu probele care trebuie să existe în arhive, pentru a reabilita definitiv numele lui. În momentul de față nu se mai poate invoca faptul că arhivele trebuie menținute în secret. Nu acum, pentru că legea secretelor oficiale britanice a permis publicarea acestor revelații, dar că responsabilitatea dezastrului de la Pearl Harbor trebuie să fie stabilită. Nu-mi este în intenție de a afirma în mod categoric că omul beneficiază de lecțiile istoriei, dar trebuie să i se dea ocazia de a încerca.

Cap. 17

Prietenul nostru, pachidermul alburiu

După recomandarea lui Foxworth de a nu căuta adevărul, m-am simțit complet dezorientat. Nu numai că eram plictisit, dar nu știam ce să mai fac și unde să mă mai duc. Cîteva zile la rînd am hoinărit prin New York, fără țintă. Într-o după-amiază, în căutarea unor ore de uitare, am intrat într-un cinematograf unde se proiecta un film cu Sonia Henie, filmat în Sun Valley. Frumusețea zăpezii imaculate și a munților m-a cucerit. Trebuia să scap din mocirla care mă înghițea. În aceeași după-amiază am telefonat la Sun Valley Lodge și am rezervat o cameră.

Pentru a fi sigur că luasem toate măsurile de precauție, înainte de a pleca, l-am chemat pe Lehman și i-am dat adresa unde mă putea găsi.

— Aveți grijă să nu vă rupeți vreun picior, mi-a zis el vesel.

Răspunsul meu a fost destul de acru:

— E mai bine să-mi rup un picior decît să stau aici fără să fac nimic.

În Sun Valley, nimeni n-ar fi ghicit că exista un război dacă n-ar fi citit ziarele. Era acolo un amestec însuflețit de tinerețe strălucitoare, stele ale Hollywoodului și personalități din înalta societate; și, mai ales, multe femei. Nu trecea o zi fără ca cineva să nu dea o petrecere. M-am văzut luat de vîrtej, dar m-am simțit foarte nemulțumit. Eram prea legat de desfășurarea războiului, familia se afla în teritoriu ocupat, prietenii suportau bombardamentele Londrei, Johnny își risca viața sub uniforma Abwerului, iar eu trebuia să pui-trezesc în America din cauza capriciilor unui despot birocrat.

Schiam de cum se crăpa de ziuă, pînă cădea întunericul, zicîndu-mi că cel puțin mă voi menține în formă printr-o încercare de a-mi consuma neliniștea făcînd eforturi fizice pînă la epuizare. Dar n-am reușit. Îmi petreceam nopțile cu fe. mei, într-un nor de fum și în alcool. Îmi era mai ușor să zîmbesc însoțit, decît să scîncesc singur prin New York.

Am simțit o mare alinare cînd, într-o zi de la începutul lui ianuarie, am auzit la telefon vocea aspră a lui Lehman:

— Puteți veni la New York?

— Cînd doriți să ajung? l-am întrebat cu vioiciune.

— Cît mai repede.

— În acest caz, voi ajunge mîine după-amiază, i-am promis.

În aceeași noapte am ajuns la New York. Lehman, plin de entuziasm, a venit să mă întîlnească în apartamentul meu.

— Mîine vom începe să transmitem nemților.

— Minunat! am exclamat tot atît de entuziasmat ca și el. Sper să le expediem material destul, care să justifice lunga mea tăcere. Va trebui să le reînviem încrederea în mine.

— Sper și eu. Acesta-i materialul pe care îl vom transmite, mi-a răspuns Charlie, prezentîndu-mi două pagini cu text cifrat.

Cum nu înțelegeam, l-am întrebat:

— Ei bine, și ce conține?

— Nu știu. Mi l-au dat așa, cifrat.

Am tras cu forță un fum din țigară.

— Poate că vom reuși să-l descifrăm mîine. La ce oră vor veni să mă ia?

— Pentru ce? Dușko, nu cred că vor veni, mi-a zis Charlie, simțindu-se incomodat. Putem să ne descurcăm și fără dumneata.

Am dat frîu liber furiei.

— Dați-i drumul odată, Charlie. Spuneți-mi, ce se întîmplă?

— Îmi pare rău, Dușko, mi-a destăinuit strîngind din dinți. Ordine stricte de la Washington. Nu vă puteți apropia de emițătorul radio și nici să intrați în legătură cu operatorul.

— Operatorul însă este unul din oamenii dumneavoastră, nu-i așa?

— Da, dar asta nu schimbă cu nimic lucrurile.

— Charlie, n-am să mă cert cu dumneavoastră, i-am zis cu calm. Tot ceea ce cer este să comunicați celor în drept reacția și obiecțiile mele. De acord?

— De acord, a aprobat el, lăsîndu-se să cadă într-un fotoliu.

— Ei bine, imaginați-vă pentru un moment că la viitoarea întîlnire cu nemții îmi vor pune întrebări referitoare la informațiile pe care le-am transmis și cu privire la operator. Nu voi cunoaște răspunsurile. Cred că înțelegeți ce înseamnă asta: sfîrșitul, căderea cortinei. Pe toți dracii, Charlie; Washingtonul îmi trage un cartuș în țeastă și, în același timp, distruge tot ceea ce dumneavoastră afirmați că ați reușit aici, precum și ceea ce s-a reușit în Anglia. Înțelegeți toate acestea?

— Am să le repet cuvintele dumneavoastră, s-a limitat să zică Charlie.

— Să presupunem că nemții vor pune o întrebare de ordin personal, am insistat eu. Cum vor răspunde fără ajutorul meu?

— Washingtonul este încredințat de faptul că dumneavoastră veți colabora. Nu poate să lase ca să se strice totul. Întreaga dumneavoastră familie se află în Iugoslavia.

Deci, asta era. Mi-am adus atunci aminte de o altă zicală a bunicului: „Cînd prietenii și dușmanii tăi se unesc contra ta, situația devine cu adevărat periculoasă".

— Noroc bun, Charlie.

Și-a luat pălăria și mi-a zis:

— Vă voi vedea mîine seară.

— Nu, nu mă veți vedea. Mîine seară voi fi în Sun Valley. Încercați să mă găsiți la telefon.

Valizele încă nu le desfăcusem. Trebuia numai să le închei și să fug din nou în dimineața următoare.

Am fugit, dar n-am scăpat. Sun Valley era un insucces, iar zăpada și munții n-au reușit să mă vindece. Luxul și lenea își pierduseră atracția. Să fi făcut orice, nu puteam să nu mă gîndesc la nereușita misiunii mele.

M-am reîntors la New York, într-un mediu la fel de steril. Nu-mi dădeau posibilitatea să fac aproape nimic. Disperat, m-am dedicat plăcerilor pe care le oferea New Yorkul.

Simone își terminase filmul și se întorsese pe coasta de răsărit. Și-a închiriat și ea un apartament la etajul șapte al aceluiași bloc în care locuiam și eu. Ne-am transformat în clienți permanenți ai restaurantelor la modă și vizitatori ai

barurilor Morocco și Stork Club. Participam la toate spectacolele și la cele mai mari petreceri. Cînd și acestea nu m-au mai tentat, am încercat să mă transform într-un locuitor al periferiei. Am închiriat o casă pe coasta de aur din Long Island, în Locust Valley, chiar în fața clubului Piping Rock, și am cumpărat mai multe cărți pe care de mult doream să le citesc. Le-am citit pe toate, dar nici în ele nu am găsit ceea ce căutam.

Dick Ellis, căruia mă adresam din cînd în cînd, nu putea să rezolve nimic. Se făcea că nu aude rugămințile mele de a cere ajutorul unei personalități politice influente, care ar fi putut să intervină în favoarea noastră.

— Puteți provoca un scandal, a opinat el, și să aduceți prejudicii organizației de contraspionaj din Anglia.

Traiul meu extravagant a dus la cheltuirea celor patruzeci de mii de dolari pe care mi i-au dat nemții și odată cu primăvara a trebuit să umblu la rezervele proprii. Foarte curînd, m-am văzut obligat să-i cer lui Charlie să transmită nemților prin radio un S.O.S. urgent pentru a-mi trimite alte fonduri. Cred că F.B.I.-ul s-a gîndit că în acest mod ar putea captura un curier, pentru că mi-a acceptat de îndată cererea. Conform versiunii lui Charlie, problema le-a dat mult de lucru în Washington, deoarece Hoover aprecia cererea mea ca impertinentă. Sînt convins că deducția mea se apropia mai mult de adevăr.

Nemții au refuzat să-mi îndeplinească dorința, indiciu sigur al slabei calități a informațiilor pe care le primeau. Pînă atunci, niciodată nu-mi refuzaseră cererile bănești.

Către sfîrșitul primăverii, a venit Charlie la Locust Valley și, cu un surîs neobișnuit, mi-a spus:

— Duşko, a sosit mesajul! Ne-au transmis prin radio următorul text: „Fondurile dumneavoastră vă vor fi înmînate de către medicul chel."

— Asta cere să fie sărbătorită cu șampanie, i-am zis, lăsîndu-l pe Charlie să intre în casă. Într-o lună vom intra în posesia aparatului de micropuncte.

— Apropo, cine este medicul chel? m-a întrebat Charlie în timp ce îi umpleam paharul.

— Știți deja cine este: omul cu care urmează să mă întîlnesc la Quebec.

— Mă refer la numele lui.

— Nu-l știu. Nimeni nu mi l-a spus.

Charlie s-a întors după alte două zile.

— Hoover vrea să știe numele medicului chel. Haideți, Duşko, încercați să vi-l amintiți, a insistat el.

— Scoateți-mi ochii... faceți-mi ce vreți... i-am zis furios. Nu v-am spus o dată că nu-l știu?

— Trebuie să-l aflăm, s-a îndîrjit Charlie. Am transmis un mesaj în Germania, sugerîndu-le ca medicul chel să vină la New York.

— Ah, nu! am gemut și am adăugat furibund: Faceți tot ce este posibil pentru a complica lucrurile, nu-i așa? De ce nu m-ați consultat înainte de a comite o stupiditate ca asta?

— De ce trebuia să vă consultăm?

Îi provocasem ostilitatea lui Charlie, care aproape niciodată nu-și pierdea calmul.

— Dumneavoastră nu aveți dreptul să vă dați cu părerea aici.

— Charlie, Charlie, i-am zis sfîrșit, această mică combinație începe să se complice. Apoi, este prea transparentă. Ascultați-mă: știu că tot ce vă voi spune va merge direct la superiorii dumneavoastră și asta mi se pare că e foarte bine. Este exact ceea ce vreau. Unica chestiune care vă interesează pe dumneavoastră este de a pune laba pe acest medic chel, pentru a demonstra eficacitatea F.B.I.-ului în a prinde spioni. Pentru binele nostru, al tuturor, sper ca nemții să nu cadă în capcană.

Charlie mi-a aruncat o privire caracteristică și a admis:

— Pînă acum nu au făcut-o. Răspunsul lor a fost repetarea primului mesaj.

— Bine, am răsuflat ușurat. Aplauze pentru ei și altele mai puternice pentru noi. Charlie, dacă ne vom juca bine cărțile, îi vom avea pe nemți în buzunar. Micropunctul va fi modalitatea cea mai ușoară și sigură de care vor dispune pentru a ne trimite orice fel de materiale complicate, ca: hărți, planuri, formule. Dacă intru în posesia aparatului, nemții ne pot trimite unii din agenții lor. Atunci va fi momentul de a-i demasca, iar dacă va fi posibil, să-i recrutăm. Dar dacă îl vor aresta pe medic, asta ar însemna sfîrșitul tuturor acțiunilor. Sînteți în măsură să faceți să se înțeleagă toate acestea de către F.B.I.?

— Duşko, eu nu dirijez politica instituției, a murmurat Charlie fără speranțe.

În ciuda sabotajului său permanent, m-am hotărît să fac o ultimă încercare de a convinge F.B.I.-ul. În cursul

lunii trebuia să verific definitiv dacă F.B.I.-ul se gîndea să colaboreze sau nu. În caz negativ, mă vedeam obligat, cînd aveam să primesc aparatul de micropuncte, să rămîn în Canada. Reflectam : „Voi refuza să mă întorc, dacă Hoover nu va cădea de acord să organizez operațiuni de contraspionaj și nu-mi va permite să transmit materiale pentru a-mi restabili poziția în Abwehr."

Dacă Hoover refuza, planul meu era să rămîn în Canada și să acționez de acolo. Cîmpul de acțiune era mai limitat, dar în orice caz, mai satisfăcător decît nimic. Îmi era clar că, pentru a-mi realiza planul, trebuia să inventez un motiv pe care Abwehrul să-l considere plauzibil.

Am păstrat în secret ceea ce plănuisem, fără a discuta cu englezii. Îmi era teamă că se vor simți obligați să-l dezvăluie americanilor, datorită unui exagerat sentiment de *fair play*.[1] Dar aveam încredere că, văzîndu-se în fața unui *fait accompli*[2], erau nevoiți să-l accepte cu plăcere. Ar fi fost ca și cum aș fi lucrat într-un teritoriu inamic, cu excepția faptului că în adîncul sufletului meu aș fi așteptat cu nerăbdare ca F.B.I.-ul să revină la realitate și să fie de acord să colaboreze. Cu această speranță, am elaborat un procedeu destul de complicat pentru a aduce aparatul de micropuncte din Canada în S.U.A.

Ca întotdeauna, trebuia să acționez ca și cum aș fi fost un spion autentic al nemților. Acoperirea mea pentru a călători desigur că era activitatea pe linia Ministerului de Propagandă al Iugoslaviei.

Simone și cu mine ne întorsesem pentru cîteva zile de la Locust Valley. În după-amiaza aceea nu am stat împreună. Simone a suit în atic pentru a lua aperitivul înainte de a cina. Mama sa locuia cu Simone în apartamentul de la etajul șapte și nu se amesteca în afacerile altora. Era veselă, frumoasă ca și fiica sa și mai întotdeauna erau luate drept surori.

Ca de obicei, Simone a venit plină de voie bună și, văzînd-o, mi s-a îmbunătățit starea de spirit. Nu era posibil să fii deprimat alături de Simone.

— Unde mergem azi, iubitule ? m-a întrebat ea după ce m-a îmbrățișat și m-a sărutat cu căldură.

Văzusem toate localurile din East Side și știam că Simone dorea să schimbăm locurile.

[1] *Fair play* — corectitudine.
[2] *Fait accompli* — fapt împlinit.

— Vom explora Village ; oricum, este o schimbare. Vom găsi un restaurant bun, iar după aceea vom continua cu spectacolul nostru de la Café Society.

— Minunat.

Simone își manifesta entuziasmul pentru toate. S-a făcut ghem în enorma sofa și a sorbit din cupa de șampanie pe care i-am servit-o. Înconjura cupa cu ambele miini, iar ochii săi îmi lansau licăriri pe deasupra cupei.

— Cum ți s-ar părea o călătorie, pentru a schimba decorul cu adevărat ? i-am propus eu.

— Văd, dragă Duško, că îmi ascunzi ceva.

Era greu s-o păcălești pe Simone. A acceptat fără comentarii activitatea pentru guvernul iugoslav, dar, după mulți ani, mi-a destăinuit că întotdeauna intuise înclinația mea către activități misterioase.

— Trebuie să plec într-una din aceste zile în Canada, într-o călătorie de afaceri. Va trebui să mă întîlnesc numai cu cîteva persoane și poate să țin una sau două conferințe. Tu ai putea să accepți invitația festivalului Teatrului francez din Quebec, pentru a aduna fonduri necesare războiului. Astfel ne vom putea întîlni acolo, împletind distracția cu puțină activitate. Ce zici ?

Cum era natural, a acceptat. Simone era femeia cea mai simpatică din întreaga lume. A transformat chiar și călătoria într-o sărbătoare, convingîndu-i pe Jean Pierre Aumont și alți actori francezi, care se aflau în S.U.A. la acea dată, să ne însoțească în Canada. În realitate, nu a fost o coincidență invitarea ei la Quebec chiar cînd eu trebuia să plec acolo. O invitau oriunde, în toate locurile pe unde se colectau fonduri pentru război.

Ca majoritatea stelelor de cinematograf, Simone călătorea cu o grămadă de valize, iar la vamă se străduiau să i le treacă mai repede prin control. Planul meu prevedea să ascund aparatul de micropuncte într-una din rochiile sale. Alfredo mă avertizase că era prea voluminos pentru un bagaj normal al unui călător. Nu aveam rezerve în a mă folosi de Simone, știind că puteam să contez pe complicitatea ei necondiționată. În orice caz, nu exista nici un pericol. F.B.I.-ul avea să se afle la frontieră și cu un simplu semn urma să treacă pe Simone, dacă din întîmplare inspectorul ar fi rămas imun la farmecele ei.

Lumina verde de la Washington pentru călătoria mea întîrzia să apară. Cum trebuia să facă repetiții, Simone a

plecat cu trenul la Quebec, lăsîndu-mă într-o situație destul de caraghioasă.

— În curînd te voi urma, i-am promis, inventînd o problemă diplomatică urgentă. Nu mi-a făcut nici o scenă (nu era în stilul ei) și e posibil să mă fi suspicionat că, fiind agent, nu dispuneam de libertate de acțiune. Este greu să iubești pe cineva și să nu ai un al șaselea simț pentru tot ceea ce îl înconjoară.

Amînîndu-mi plecarea de la o zi la alta și chemîndu-l în repetate rînduri pe Charlie pentru a-l întreba dacă sosiseră instrucțiunile de la Washington, aveam nervii întinși la maximum. Lucrurile mergeau prea departe. În sfîrșit, cînd mai lipseau doar cîteva zile pînă la data scadentă, i-am spus lui Charlie că plec la Quebec.

— Mai aveți răbdare o zi sau două, m-a sfătuit el.

Am simulat mult calm.

— Charlie, în realitate Washingtonul nu trebuie să facă nici un demers. Cred că pot să plec și așa. Dacă va exista vreo instrucțiune specială, mi-o puteți transmite prin omul dumneavoastră din Quebec ori să o dați englezilor. Mă voi afla în contact permanent cu el.

— E în regulă, a cedat Charlie. Ce avion veți lua?

— Voi pleca cu mașina. Așa îmi va fi mai ușor să descopăr la întoarcere dacă sînt urmărit de agenți germani.

— În regulă. Charlie părea foarte nepăsător. Noroc bun!

În ziua următoare, cu noaptea în cap, am aruncat valizele în interiorul Buickului și m-am îndreptat spre nord în mare viteză. Erau puține mașini pe șosea, datorită raționalizării benzinei. Beneficiind de funcția mea semidiplomatică, aveam cartelă X, fără limită de benzină.

Cădea seara cînd am ajuns la frontiera canadiană.

— Pașaportul, a zis funcționarul de la imigrare.

I l-am întins prin ferestruica mașinii. Acesta a aruncat o privire la el, după care s-a uitat la mine.

— Așteptați un moment.

A intrat într-un birou, de unde a ieșit cu un superior.

— Aveți declarația asupra impozitelor? m-a întrebat ultimul.

— Declarație de impozite? Pentru ce?

— Toți străinii care părăsesc țara trebuie să facă declarația de impozit asupra veniturilor.

— Plec numai pentru cîteva zile, să-mi vizitez niște prieteni. Mă voi întoarce în mai puțin de o săptămînă.

— Asta nu schimbă cu nimic situația, a zis, trăgîndu-și șapca pe frunte, ca și cum ar fi vrut să dea mai multă tărie spuselor sale.

— Foarte bine. Dați-mi un formular. Îl voi completa.

— Ar fi trebuit să vă gîndiți mai înainte. Trebuie să fie semnat și ștampilat de Oficiul de impozite din New York.

Mi-a întors spatele și a plecat. Funcționarul de la imigrație mi-a restituit pașaportul, iar eu am întors și m-am îndreptat spre un motel pe care îl văzusem la cîțiva kilometri. Din motel, l-am chemat pe Lehman și i-am explicat incidentul. Vocea lui exprima o surprindere nevinovată. I-am acordat crezare; poate că nici el, ca și mine, nu cunoștea această lege. Nu prezentasem nici o declarație de impozite cînd am fost în America de Sud și nimeni nu mi-a cerut-o.

— Dumneavoastră trebuie să aveți vreun reprezentant în această zonă, i-am sugerat. Nu puteți să-i transmiteți să rezolve problema?

— Am să vă chem, a zis Charlie, laconic ca de obicei.

Am cerut o cafea și i-am spus chelneriței că așteptam un telefon. Aceasta s-a produs după o jumătate de oră.

— Îmi pare rău, Duşko, a început Charlie, și nu-l puteam crede. Nu există nici o modalitate de a contraveni acestei formalități. Washingtonul vă spune să vă întoarceți la New York.

— Cum? am țipat. Glumiți, Charlie!?

— Nu, Duşko, acestea sînt ordinele.

— S-o ia naiba de treabă, Charlie, sîntem în război, i-am zis, folosind fraza cea mai populară din acele zile. Cei din Washington nu o știu? Asta este o nebunie, dumneavoastră știți ceea ce se află în joc.

— Îmi pare rău, Duşko.

— Cum adică, vă pare!? Și Washingtonului îi pare rău, nu-i așa?

Mi-am vărsat necazul într-un torent din cele mai urîte invective, selecționate și traduse din limbile pe care le vorbesc. Charlie n-a făcut altceva decît să repete:

— Îmi pare rău, Duşko.

După ieșirea mea violentă, am adăugat:

— Acum ascultați, Charlie, vă rog: reveniți la Washington și convingeți-i să înțeleagă. Voi aștepta aici.

Am cerut cina, pe care am servit-o foarte încet, am băut încă o cafea, dar telefonul nu a sunat. Am sunat din nou

la birou. Charlie nu se mai afla acolo, iar ofiţerul de serviciu mi-a comunicat că nu ştie unde poate fi găsit. Am plecat la bar şi mi-am administrat unicul remediu disponibil.

Nimeni nu mi-a dat vreo explicaţie sau să-şi fi cerut scuze. După cîteva spătămîni, Charlie mi-a zis:

— Dacă nemţii vor avea nevoie urgentă de aparat, il vor aduce în Statele Unite şi atunci îi vom prinde.

Deci, se părea că acesta era raţionamentul lui Hoover. Nu vroia să organizeze un sistem de contraspionaj? Sau pentru că îl interesa numai să apară cu titluri mari în ziare că a mai prins un spion?

Trecînd în revistă situaţia, mi-am dat seama că îmi deconspirasem intenţiile cu cîteva preparative. Îmi plătisem o mare parte a facturilor şi transferasem în Canada o importantă sumă de bani. Dar, chiar dacă Hoover mi-ar fi ghicit planul de a rămîne în Canada, cum de a putut să sacrifice o misiune atît de importantă? Nu cred să fi pretins să-l captureze pe medicul chel cînd acesta avea să apară în Château Frontenac pentru a mă vedea. Înainte de a se apropia de hotel, acesta trebuia să ia toate măsurile de precauţie pentru a se asigura că eu mă aflam acolo. Un fapt cert este că de atunci nu s-a mai aflat nimic despre medicul chel şi nici cu privire la aparatul de micropuncte.

M-am reîntors la New York, bătînd recordul vitezei minime. Aş fi avut o mare ocazie de a contempla priveliştea frumoasă a părţii nordice a statului New York şi a văii fluviului Hudson, dar n-am văzut absolut nimic în afară de banda de asfalt a şoselei care mă ducea spre o situaţie fără ieşire. Eram ca o jucărie mecanică după ce i s-a întors arcul şi a fost îndreptată spre un perete. Continua să funcţioneze avansînd, foarte încet, spre perete, dar fără să ajungă niciodată acolo.

Prima chestiune pe care am făcut-o a fost să-l chem pe colonelul Ellis. Ne-am întîlnit şi i-am povestit trista mea istorie.

— Scoateţi-mă de aici, domnule colonel, l-am rugat eu disperat. Transmiteţi un S.O.S. la Londra. Trebuie să-i convingeţi.

— O voi face, mi-a promis el. Voi propune retragerea dumneavoastră în termenii cei mai categorici.

Ellis era tot atît de îngrozit ca şi mine în faţa artificiului transparent al lui Hoover şi dispreţului total cu privire la exigenţele muncii serviciilor secrete.

Din motive, fără îndoială, valabile, Londra a răspuns: „Aşteptaţi“. Şi aşteptarea a fost foarte lungă. Relaţiile mele cu F.B.I.-ul s-au deteriorat continuu pînă au ajuns la zero. Niciodată nu m-au mai consultat şi nici nu mi-au mai dat de lucru. Nu mi-au spus nici măcar ce făceau în numele meu.

Nu numai din necesitate, dar şi pentru a păstra aparenţele, a trebuit să le cer să transmită în Germania un mesaj cerînd noi fonduri. Nu s-a primit răspuns şi ăsta a fost sfîrşitul transmisiunilor radio. Neavînd bani pentru a-mi plăti presupusul operator, nu rămînea altă alternativă decît să închid emiţătorul. F.B.I.-ul a trebuit s-o accepte. Presupun că a făcut-o cu plăcere, pentru că nu a prins nici un spion cu săraca momeală pe care a oferit-o.

Dacă vreodată am dus o viaţă desfrînată, apoi a fost în această perioadă. Descurajat şi dezorientat, vagabondam între atic şi Locust Valley, gustind din toate plăcerile satului şi oraşului, dar fără să mă satisfacă nici una din ele. Simone îmi iertase aşteptarea zadarnică din Canada. Cînd nu era ocupată, ne petreceam timpul împreună. Fondurile personale se terminaseră şi a trebuit să fac împrumuturi. Poate ca aceasta să fie o pagină urîtă în cartea mea, dar a-mi reduce cheltuielile nu se potrivea cu educaţia şi temperamentul meu. Nu găseam în reducerea cheltuielilor nici o utilitate, din contră, inconvenientul de a cădea într-o depresiune şi mai mare.

Către sfîrşitul verii, la cîteva luni care mi s-au părut ani de cînd transmisesem la Londra disperata mea rugăminte, mi-a sosit în sfîrşit un ajutor în persoana lui Ian Wilson, un ofiţer nou la M.I. 5. Wilson era avocat, asociat al unei renumite firme care avea multe legături de afaceri în S.U.A. Era scoţian, înalt, distins, competent în afaceri, răbdător, potolit şi foarte inteligent. Fusese trimis să vadă ce se mai putea salva din naufragiata mea misiune.

Wilson şi cu mine am avut întîlniri interminabile, la care am studiat şi analizat situaţia atît din punctul de vedere al nemţilor, cît şi al F.B.I.-ului. Wilson a mai cules păreri şi de la multitudinea legăturilor pe care le întreţinea.

— Problema se prezintă destul de rău, a comentat el către sfîrşit, cu accent Oxford. Am sondat terenul şi a rezultat în mod clar că F.B.I.-ul nu vrea să mai colaboreze cu noi. Alungaţi-vă toate gîndurile de culpabilitate, deoarece mă îndoiesc foarte mult de faptul că poziţia dumneavoastră a fost influenţată în fond de comportarea pe care aţi avut-o. Cei

de la F.B.I. doreau să lucreze în stilul lor, indiferent dacă era corect sau eronat. Este un indiciu clar de xenofobie, aş spune eu.

Din păcate, ajunsesem la aceleaşi concluzii cu cîteva luni în urmă, dar mă bucuram aflîndu-le oficial. De acum încolo, cel puţin se va găsi ceva de făcut.

— Aşa este, i-am spus alinat. Şi acum, ce se întîmplă cu nemţii ? Londra mă va autoriza de a intra din nou în legătură cu ei ?

— Ar fi cea mai mare prostie din partea dumneavoastră de a relua relaţiile cu nemţii.

Observaţia lui Wilson era în mod strict în conformitate cu normele muncii. Dar ceea ce se aştepta de la noi, erau modalităţile de ieşire din situaţie, obiecţiile la starea de fapt.

— Ştiţi, Wilson, l-am dojenit eu, că nu mă interesează să devin erou. Dar întîmplarea face să-mi placă această muncă. Dacă nu o voi mai face, va trebui să mă alătur forţelor militare iugoslave de la Cairo, şi asta ar însemna o plictiseală de moarte, sau să mă înrolez în R.A.F., ceea ce va fi şi mai periculos decît spionajul.

Învăţasem să zbor în Long Island şi eram deja în posesia carnetului de pilot.

— Problema este discutabilă, în special în cazul dumneavoastră, Abwehrul vă va tăia aripile mult mai repede decît un Messerschmidt dacă vă va prinde cu minciuna. Dar toate acestea sînt secundare. Ceea ce trebuie să stabilim este dacă printr-o nouă acţiune nu veţi pune în pericol alte persoane, precum şi programul de dezinformare.

În timp ce dezbăteam viitoarea hotărîre, a sosit, din Caraibe la New York, Pistruiatu (Wren). Acesta era în drum spre Madrid pentru a prelua conducerea biroului M.I. 6 din acest oraş. Pistruiatu a înclinat balanţa în favoarea mea.

— Ar fi minunat ca Popov să poată lucra cu noi, i-a spus el lui Wilson. Sînt convins că toate lucrurile se pot aranja. Duşko, din cîte cunosc, prietenii dumneavoastră din Abwehr au multă influenţă. Nu va fi oare posibil ca ei să vă ajute în această problemă ?

— Ar merita să încercăm.

— Ian, ce părere aveţi ? a întrebat Pistruiatu.

Wilson şi-a cîntărit cuvintele înainte de a răspunde :

— Dacă ar fi vorba numai de faptul că Abwehrul l-ar putea ierta pentru că nu şi-a îndeplinit misiunea în Statele Unite, eu n-aş sta la îndoială nici un pic. Probabil că influenţa va da rezultate. Sînt convins, totodată, că M.I. 5 ar fi bucuros să-l aibă pe „Triciclu" din nou în acţiune şi acelaşi lucru pot să afirm şi despre M.I. 6. Nemţilor le va place să-şi aibă omul lor la Lisabona. Dar ne confruntăm cu o mare necunoscută : nu ştim ceea ce le-a transmis F.B.I.-ul prin radio. Vreun tip deştept din Tirpitzufer ar putea să vă pună o întrebare suplimentară şi prin care să fiţi pus în încurcătură.

— Cereţi şi părerea Londrei, i-am sugerat.

Ian şi-a bătut o ţigară de tabacherea de argint, şi-a aşezat-o fără grabă între buze, a aprins-o şi m-a privit. Chibritul l-a ars la degete şi l-a lăsat să cadă, fără a conteni să mă privească.

— Foarte bine, a hotărît el. Cred că pot să vorbesc prin cartierul general. Dacă dumneavoastră sînteţi dispus să vă asumaţi riscul, sînt sigur că ei nu vor avea nimic împotrivă să încercaţi.

— Deci, treaba este hotărîtă, a zis vesel Pistruiatu. Vom duce elefanţi. Văzînd figura mea perplexă, a explicat : Este trucul meu preferat de salon. Închipuiţi-vă că vă aflaţi într-o situaţie delicată şi nu ştiţi ce să spuneţi. Imaginaţi-vă în acelaşi timp că puteţi provoca intrarea în salon a unui elefant alb. Atenţia generală se va îndrepta către prietenul nostru, pachidermul alburiu, iar toţi vor uita întrebarea supărătoare. Sînt sigur ?

— Presupun că da, dar cum inventez elefantul ?

Pistruiatul s-a ciocănit uşor de cîteva ori la cap.

— Cu mintea dumneavoastră, tinere. Cel mai bine va fi pentru dumneavoastră să plecaţi de aici echipat ca un maharadjah, dacă vreţi să vă reintoarceţi la Lisabona.

Englezii mi-au soluţionat plecarea din New York din punct de vedere financiar. În afară de faptul că trebuia să-mi achit datoriile, aveam şi obligaţia să-mi plătesc impozitul asupra salariului declarat, dar pe care niciodată nu am vrut să-l încasez de la Ministerul de Propagandă al Iugoslaviei. Mai tîrziu, cînd nemţii mi-au rambursat cheltuielile din America, am restituit banii englezilor.

Cap. 18

Am putut să rîd din toată inima

Soarele lui octombrie strălucea în Lisabona. Aeroportul Taho scînteia. În timp ce Boeingul atingea pămîntul, am simțit că reveneam la viață. Mă aflam din nou în acțiune.

Într-un anumit fel, reacția mă îngrijora. Mă bucuram de acțiune, de duelul inteligențelor și de aureola pericolului nedefinit. Și, totuși, nu era acesta motivul pentru care mă reîntorceam aici. Încă de la început fusesem cuprins de o ură feroce împotriva lui Hitler și a naziștilor, dar acum îi uram și mai mult, întrucît familia și patria mea se aflau sub opresiunea lor. Și, în ciuda acestui sentiment, îmi plăcea această luptă. Ar fi trebuit să fie o îndatorire tristă, dar nu era. Toți cei care luam parte la operațiuni simțeam același lucru. Probabil, era una din cerințele pentru a fi un bun agent de spionaj.

Nimeni din tabăra germană nu mă aștepta. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să merg la oficiul poștal și să-i expediez lui Johnny o telegramă la hotelul Aldon din Berlin, cerîndu-i să vină de urgență la Lisabona. Apoi mi-am ridicat bagajele, m-am urcat într-unul din taxiurile pentru Lisabona și m-am îndreptat spre Estoril cu speranța că mă voi putea caza în hotelul Palacio, în ciuda dificultății de a obține o cameră. George Black, nelipsitul director, se afla la intrare, cînd taxiul meu s-a oprit în fața acestuia. M-a primit cu un surîs afectuos și mi-a pus la dispoziție un apartament care dădea spre parc.

Apoi am sunat la biroul lui von Karsthoff și am vorbit cu Elizabeth. O mică ezitare în vocea ei mi-a confirmat surpriza pe care o produsesem. Din acel moment, totul s-a desfășurat ca de obicei. Ne-am înțeles ca după-amiază să mă ia de pe șosea la ieșirea din Estoril.

Chiar von Karsthoff a venit la locul întîlnirii.

— Mă bucur că vă văd, „Ivan", mi-a zis, cînd m-am ascuns în grabă pe locurile din spate ale mașinii.

— Eu sînt cel care mă bucur și mai mult că vă văd, i-am răspuns în timp ce autoturismul prindea viteză, și că mă aflu din nou aici, după eșecul din Statele Unite.

Hotărîsem că cea mai bună strategie era să fiu amabil, dar agresiv.

— Vom vorbi acasă, a zis von Karsthoff, conducînd cu viteză către locuința sa de la țară.

Am respectat rutina obișnuită, ascunzîndu-mă în momentul în care ne-am apropiat de casă și neapărînd decît atunci cînd mașina se afla în garaj.

— Veniți. Von Karsthoff m-a condus în salonul de pe palierul superior, unde ne aștepta Elizabeth. M-a salutat călduros, și din asta am înțeles că, cel puțin la nivelul ei, nu căzusem în dizgrație.

— Spuneți-mi, ce s-a întîmplat ? m-a întrebat von Karsthoff, în timp ce Elizabeth mi-a pus un pahar în mînă și a părăsit încăperea.

Era un moment bun pentru unul din elefanții albi ai lui Pistruiatu.

— Voi avea nevoie de secole pentru a vă răspunde, am evitat eu întrebarea. Va trebui să recuperăm mai mult de un an. Înainte de a începe, permiteți-mi să vă predau informațiile cele mai noi pe care le-am cules.

Von Karsthoff m-a aprobat din cap. Am dat drumul poveștilor pe care Ian mi le recitase în New York, începînd cu cifrele referitoare la materialele de război și, în mod deosebit, cu privire la avioanele furnizate Angliei de către Statele Unite. Informațiile nu erau complete, desigur, dar în parte exacte și ușor de probat. Apoi i-am relatat despre planul nostru de dezinformare cu privire la „Operațiunea Făclia". „Făclia" era planul anglo-american pentru invadarea nordului Africii. Ca pregătiri, ne întăream efectivele militare în Gibraltar, situație care nu putea fi ascunsă. Pentru a-i dezorienta pe nemți cu privire la aceste întăriri, i-am povestit lui von Karsthoff că, în conformitate cu cîteva surse bine informate, Malta se afla într-o situație militară dezastruoasă, iar populația ei la limita foametei. Englezii, cu ajutor american, se pregăteau să sară în ajutorul ei.

Pentru a completa un alt plan de dezinformare în care lucrau „Globul" și „Gelatina", i-am vorbit lui von Karsthoff

de zvonurile unei operaţiuni combinate americano-canadiene îndreptată spre Franţa şi Norvegia.

Elefantul alb şi-a produs efectul. Von Karsthoff s-a îmblînzit, constatînd că mă întorsesem cu informaţii atît de valoroase, iar eu am putut să răspund sub auspicii mai favorabile întrebării sale iniţiale.

— În ceea ce priveşte America, i-am spus, a fost o eroare colosală de la început şi pînă la sfîrşit. Berlinul ar fi trebuit s-o presupună. Nu eram eu înzestrat pentru a lucra în Statele Unite. Eu eram un specialist în Rolls-Royce, şi nu în Ford. În Anglia aveam relaţii încă dinainte de război şi, ca urmare, mi s-au deschis toate uşile. Dar în Statele Unite... (am ridicat mîinile) m-au trimis fără nici un ajutor, fără nici o relaţie, cu bani puţini, cu toate că Berlinul îi estimase că ar fi mai mult decît suficienţi, dar aşteptînd din partea mea să obţin rezultate imediate.

— Asta a însemnat că am avut încredere în dumneavoastră, s-a apărat von Karsthoff.

Era aşa cum îl vroiam eu, în apărare.

— Încredere! Rezultatele nu se obţin numai cu încredere. Întreaga misiune a fost planificată în mod nesatisfăcător. Eu aveam nevoie de ajutor, de mult ajutor, şi de zece ori mai mulţi bani decît mi s-au dat. În ultimele luni abia îmi erau suficienţi să mă mişc cu metroul.

— Berlinul crede că v-aţi concentrat eforturile mai mult către stelele de cinematograf decît către muncă.

— Clar că m-am văzut cu stele de cinematograf. Erau singurele persoane pe care le cunoşteam. Ele făceau parte din acoperirea mea şi erau indispensabile pentru a mă introduce în societate. Dumneavoastră n-aţi ridicat niciodată vreo obiecţie cu privire la viaţa mea socială din Londra. Stelele de cinematograf fac parte din înalta societate a Americii, iar ele pot să deschidă multe uşi. Dar e nevoie de mult timp, cînd trebuie să începi de la zero. Timp şi bani. N-aş vrea să înţelegeţi că încerc să mă absolv de orice vină, am continuat eu mărinimos. N-ar fi trebuit să accept activitatea pe linia Ministerului de Propagandă al Iugoslaviei. A fost o acoperire nepotrivită, întrucît nu-mi lăsa timp pentru alte activităţi. Toate acestea au dus la neîndeplinirea misiunii mele şi a Abwehrului.

— Iar acum ce vă propuneţi? m-a întrebat von Karsthoff cînd am terminat să-i dau socoteala asupra şederii mele în America.

— Momentan am să mă ascund, am minţit. Am cheltuit circa opt mii de dolari care aparţin lui Buloni, bancherul iugoslav. În prezent, familia sa se află în Lisabona, iar dacă nu îi restitui imediat banii, numele meu va fi tîrît prin noroi. Îmi va fi imposibil să mai fac ceva.

— Asta s-ar putea aranja. Tonul conciliator al lui von Karsthoff era mai mult decît mă aşteptam. Ceea ce vreau să ştiu este dacă vă propuneţi să plecaţi în Anglia, la Dubrovnik sau să rămîneţi aici.

— Ce aş putea să fac aici?

— Vă pot da de lucru, dacă doriţi, dar aş prefera să vă am în Anglia. Lui Müntzinger i-ar place să vă trimită în Iugoslavia.

— Ei bine, va trebui să mă gîndesc, am amînat eu răspunsul.

Uşurinţa cu care mă reintegrau în Abwehr mi s-a părut puţin cam dubioasă. Venisem pregătit pentru un lung interogatoriu şi o dojană zdravănă. Se părea că Abwehrul îmi aprecia colaborarea mai mult decît credeam eu.

— Jebsen va sosi într-o zi sau două cu instrucţiuni de la Tirpitzufer, mi-a zis von Karsthoff, dezvăluindu-mi o reacţie rapidă la telegrama mea. Va fi mai bine să-l aşteptaţi înainte de a lua o hotărîre.

Cu un autoturism pe care mi l-a împrumutat un prieten portughez, l-am luat pe Johnny din şoseaua spre Estoril, la ieşirea din Lisabona, la cîteva ore după sosirea sa. Exceptînd o căruţă cu două roţi condusă de către un ţăran cu o faţă prăjită de soare, nu era nimeni în apropiere care să fi observat întîlnirea noastră. Ne-am strîns mîinile, după care am pus maşina în mişcare.

— Ţi se pare potrivit Cascaes? l-am întrebat.

Cascaes era un mic sat pescăresc. Turiştii şi buna societate nu-l descoperiseră încă. Era un loc ideal pentru o discuţie discretă şi un dejun uşor, dar gustos.

— Perfect, mi-a răspuns Johnny. Am multe lucruri să-ţi povestesc, ştiri din partea familiei tale şi planuri ale Tirpitzuferului.

— Începe cu familia.

Primisem din partea lor cîteva scrisori foarte scurte, trecute de contrabandă prin Elveţia, în care nu se aventurau să spună mare lucru. Exista întotdeauna pericolul ca ele să cadă în mîini străine. Ştiind că Johnny îmi va povesti totul,

cu chibzuința sa elocventă, m-am abținut să-i pun toate întrebările care îmi clocoteau în minte.

— Părinții tăi și Ivo sînt în Belgrad. Au trebuit să fugă din Dubrovnik și au dus-o un timp destul de greu. La început, după capitularea iugoslavă, erau destul de siguri în Dubrovnik. Ustașii locali nu se purtau rău, iar italienii îndeplineau rolul de cuceritori blînzi. Așteptau să-și cîștige simpatia generală și pe această cale să încorporeze, eventual, Dubrovnikul la Italia. Atunci, Pavelici, șeful noului stat independent Croația, dacă nu ești la curent cu politica locală, a adus cîțiva ustași dintr-o altă provincie și a instaurat un regim de teroare. A avut loc o baie de sînge.

Degetele îmi erau albe, atît de tare strînsesem volanul, iar vocea-mi profera mii de jurăminte de răzbunare.

— Fratele tău, Ivo, fiind și sîrb și naționalist, figura pe lista primelor lor victime. A scăpat nevătămat. A obținut documente false și a fugit la Belgrad, deghizat în preot. Pe părinții tăi nu i-au supărat pînă la începutul primăverii, cînd s-a produs un nou val de terorism. Ustașii se hotărîseră să asasineze majoritatea familiilor importante din Dubrovnik. Probabil că vroiau să-i învețe minte pe toți proiugoslavii. Din fericire, în după-amiaza zilei precedente celei fixate pentru arestarea lor, cineva a aflat de planurile ustașilor și a anunțat pe toată lumea. În noaptea aceea, locuitorii Dubrovnikului i-au ajutat aproape pe toți să scape fugind cu bărcile.

Lacrimi, lacrimi de mulțumire mi-au inundat ochii. Mi le-am uscat clipind, în timp ce conduceam.

— În noaptea aceea a fost o mare furtună, care le-a favorizat fuga într-o mică insulă nelocuită din fața coastei, aproape pe Mylet. Tatăl, mama, soția și fiul lui Ivo se aflau printre fugari. Toți au trăit pe insulă circa cinci săptămîni, hrănindu-se numai cu peștele pe care-l prindeau. Trebuie să-ți spun, Dusko, că mama ta este o femeie minunată. Ea a fost cea care a salvat copilul. Cumnata ta a rămas fără lapte datorită emoțiilor fugii, iar mama ta l-a menținut în viață pe cel mic, mestecîndu-i pește fiert și trecîndu-l de pe buzele ei pe cele ale nepotului tău. Cînd am aflat că au fugit cu bărcile, am început să-i caut, dar nimeni nu a vrut să-mi dea o relație. Cum era și normal, nu aveau încredere în mine și nici în oamenii pe care îi trimisesem să facă investigații. Un timp m-am gîndit că se înecaseră. Am trimis o brigadă de salvare condusă de un marinar austriac care vorbea limba sîrbă. Au trecut cîteva săptămîni cu cercetarea tuturor insulelor pînă i-au găsit.

— Mulțumesc, Johnny, am reușit eu să murmur.

— Asta este partea fericită a istoriei, Dusko. Dar mai este ceva, cu privire la unchiul tău, Jova, și familia lui.

Unchiul meu, Jova, era renumit ca omul cel mai bun și cel mai generos din Dubrovnik. Își cîștigase această faimă și toată lumea îl iubea.

— Unchiul tău a refuzat să fugă, a zis Johnny cu tristețe. Au terminat cu el, l-au spînzurat, și cu cei doi fii ai lui în propria grădină. Pe mătușa ta au băgat-o într-un tren cu destinația unui lagăr de concentrare. Ivo a aflat totul prin mișcarea de rezistență. M-a chemat, iar eu am reușit s-o scot pe mătușă din tren. Acum se află într-un spital pentru a se reface, dar mă tem că nu va fi ușor să se recupereze după pierderea întregii sale familii.

Cei patruzeci de kilometri pînă la Cascaes mi s-au părut mai lungi ca niciodată, dar asta nu avea importanță. Nu știu ce aș fi făcut dacă nu eram ocupat cu conducerea automobilului. Johnny a continuat să vorbească, fără a mă deranja cu condoleanțe care nu-și mai aveau sensul.

— În prezent, situația din Dubrovnik s-a îmbunătățit. O.K.W.-ul l-a informat pe șeful misiunii militare germane că va fi considerat personal răspunzător de orice act de terorism. Să fii sigur că nu-i va pierde din vedere pe ustași.

Am păstrat tăcere cîteva minute. O tăcere de tovărășie și solidaritate. Eu continuam să mă gîndesc la răzbunare. Totodată, răzbunarea se afla și în mintea fratelui meu, și nu numai într-a lui.

— Și Ivo? l-am întrebat. Ce face în prezent?

— Practică medicina. În timpul zilei e cel mai bun prieten al nemților și un autentic apărător al noii Europe. În timpul nopții... și Johnny a zîmbit crunt, în timpul nopții dinamitează șlepurile și organizează actele de sabotaj pe o rază de cincizeci de kilometri în jurul Belgradului.

— De unde știi?

— Mi-a spus-o el. Nu pentru a se făli, ci pentru că nu avea altă ieșire. Mi-am auzit colegii vorbind de anumite suspiciuni ce le aveau și care ar fi putut conduce la Ivo. El este medicul oficial al căii ferate, iar nemții arestaseră cîțiva feroviari acuzați de sabotaj. Nu aveam altă ieșire decît să-l previn pe Ivo.

— Dar, zici că încă continuă?

— N-am putut să-l fac să renunțe. Nimic nu-l poate împiedica pe Ivo. Singura chestiune pe care am putut s-o fac, a fost să-i recomand mai multă prudență și să-l ajut în secret.

— Tu, Johnny, îl ajuți să saboteze?

— Ce altceva puteam să fac? a rîs. Unica posibilitate de a-l opri pe Ivo era să-l omori. Îmi place de fratele tău, așa că mă străduiesc să-l ajut să trăiască.

— Dar dacă pun mîna pe Ivo, ne vor prinde pe toți, i-am zis, înțelegînd implicațiile acțiunilor sale.

— Exact. Un motiv în plus pentru a-l proteja. Descurajator în acest caz este faptul că nu am prea multă încredere în eficiența acestor operațiuni de amatori. Nu ne vor ajuta să ne descotorosim de Hitler.

— De a ne descotorosi de Hitler, nu. Dar totul poate contribui ca Germania să piardă războiul.

Johnny a răspuns trist:

— Da, dar ar fi mai bine prima.

— Nu există nici prima și nici a doua, Johnny. Există două Germanii, admit asta. Una este Germania muzicienilor, oamenilor de știință și a scriitorilor; cealaltă este crudă, agresivă și militaristă. În timp de război, poate să existe numai o singură Germanie și aceasta trebuie să fie înfrîntă.

— Știu, Dușko. Johnny a lovit cu mîna în tablier. O știu destul de bine.

M-am străduit să schimb tema discuției.

— Povestește-mi mai multe amănunte referitoare la Ivo. Cărei fracțiuni din rezistență aparține?

— E foarte greu de spus, mi-a răspuns gînditor. Există numai două grupuri care sînt în mod real eficiente: cel al generalului Mihailovici și cel al partizanilor de orientare comunistă. Cunoscînd concepțiile lui Ivo, aș spune că este de partea lui Mihailovici, dar nu-mi dau seama pînă unde operează Ivo în Belgrad și este foarte greu să tragi o linie precisă în orașe. Ambele grupări operează în clandestinitate și, după cum înțeleg, comuniștii și regaliștii lucrează împreună de foarte multe ori. La țară, situația este complet diferită. Ambele grupări dispun de forțe paramilitare. Ambele poartă uniforme, dar, în timp ce unii sînt tunși, ceilalți poartă părul lung. Este ușor să-i deosebești, iar uneori se mai luptă între ei. În orașe, situația îi obligă aproape permanent să colaboreze. Burghezii rămași sînt cunoscuți de nemți și de aceea

nu le este ușor să acționeze. Trebuie să apeleze la muncitori, pentru care clandestinitatea nu le oferă prea multe probleme. În orice caz, în ceea ce-l privește pe Ivo, nu m-ar surprinde să se afle la ordinele englezilor.

Am ajuns la Cascaes și am oprit în fața unei mici circiumi, pe a cărei terasă ne-am ales o masă mai izolată. Nu fiindcă ar fi fost neapărat necesar. În local se aflau cîțiva clienți, evident din partea locului, care consumau vinul casei. Am cerut și noi o sticlă rece din același vin. Eu nu aveam poftă de mîncare, dar am acceptat să împart cu Johnny batogul tradițional. Cred că amîndoi încercam să ne facem, tacit, poftă de mîncare.

— Situația ta are partea sa umoristică, mi-a zis Johnny, după ce reușisem să ne înțelegem cu chelnerul. În Berlin am avut mai multe ședințe pentru a stabili cauzele rezultatelor tale submediocre din Statele Unite. Eu mi-am dat cu părerea că una din cauze ar putea fi, probabil, grija ta pentru dificultățile prin care îți trecea familia. Generalul Oster s-a îngrozit, și te asigur că în mod sincer, cînd i-am povestit situația. A trimis imediat la Belgrad pe colonelul Toeppen, pentru a încerca să-l ajute pe Ivo. În calitatea sa de casier al Abwehrului, Toeppen i-a oferit, totodată, și ajutor financiar. Dar, după cum poți să-ți imaginezi, Ivo a refuzat. Însă l-a captivat pe Toeppen într-un asemenea mod, practic l-a hipnotizat, încît a obținut de la el pedepsirea unor ofițeri prea zeloși în atribuțiile lor. Le-a ordonat să-și revizuiască atitudinea, sub amenințarea că îi va transfera pe frontul rusesc.

— Deștept băiat, Ivo! a trebuit să rîd. Puterea de atracție a fratelui meu era legendară.

Încet, încet, vinul, soarele și briza litoralului au început să-și producă efectele binefăcătoare.

— Mîine, a reluat Johnny tema de muncă, îi voi vedea pe von Karsthoff și pe Kamler. Trebuie să ne pronunțăm în ce activități te vom angaja. Tu la ce te gîndești? Ce ai vrea să faci?

Eu îmi luasem hotărîrea la New York.

— Cred că cel mai util ar fi să mă reintegrez în Abwehr și să mă reîntorc în Anglia.

— Consideră că sînt rezolvate.

— Așa de ușor? Ai în prezent atîta autoritate pentru a te pronunța în probleme importante?

— Uneori, da. În timp ce tu te îmblînzeai în democrația aceea decadentă, a glumit Johnny, eu m-am dedicat avan-

sării. În Abwehr sînt departe de a mai fi acel frivol băiat blond din zilele începutului.

— Iar acest Kamler pe care l-ai menționat, cine este?

Chelnerul s-a apropiat de noi cu batogul înotînd într-un sos de roșii cu măsline și verdețuri locale. Johnny a așteptat pînă ce acesta s-a îndepărtat din nou.

— Numele lui adevărat este căpitan Otto Kurer. Era un fel de aghiotant al lui Canaris. Acum se ocupă de Abwehr I în Lisabona. În atribuțiile lui intră evaluarea activității agenților noștri. Ți-a dat o notă destul de mică pentru activitatea desfășurată în Statele Unite. Johnny s-a întrerupt pentru a lua o sorbitură de vin, dar nu a încetat să mă privească: Ce obstacole ai întîlnit acolo, Dusko?

— Banii, i-am zis în mod evaziv.

— Și altceva?

Nu exista posibilitatea de a-l înșela pe Johnny.

— Prefer să nu le discut, Johnny. Nu eram liber pentru a-i expune greutățile mele cu Hoover.

— Ai prefera să rămîi în Lisabona? m-a întrebat poate și intuind că avusesem ceva necazuri cu autoritățile aliaților. Ai putea să trimiți agenți noi în Anglia și să-i conduci de aici.

— Și de unde să-i scot?

— Ți-i voi oferi eu.

Am apreciat că puteam fi mai eficace în Londra, unde aș fi lucrat strîns cu Comitetul XX.

— Prefer să merg la Londra.

— E în regulă, mi-a răspuns el. Într-un astfel de caz, voi căuta pe cineva care să lucreze aici sau o voi face chiar eu. Altfel ar fi foarte periculos.

— Pot să rămîn, dacă este necesar, m-am oferit, înțelegînd că aveam nevoie în Lisabona de un om care să nu facă investigații prea aprofundate. Evaluarea muncii mele din New York de către Kamler era un exemplu de posibile pericole.

— Nu, pleacă la Londra. Ești singura persoană care poate să lucreze bine acolo.

Johnny pusese la punct toate detaliile situației pînă la data cînd m-am întîlnit din nou cu von Karsthoff. A luat parte la ședință în calitate de consilier și era clar că părerea sa a cîntărit mult. Justificarea lipsei mele de activitate din America a fost acceptată de către un om de profesie destul de inteligent ca von Karsthoff.

— Tuturor ne pare foarte rău că familia dumneavoastră a fost maltratată, mi-a zis. Vă rog să mă credeți că n-am știut nimic despre această situație.

— Firește, Ludvig.

Deci, a crezut-o. Von Karsthoff și cu mine eram adevărați prieteni cînd nu era vorba de muncă. În activitate, nu puteam să mă aștept la nici o favoare din partea lui.

— Herr Jebsen mi-a spus că totul se află sub control, așa că puteți să vă reluați activitatea cu conștiința liniștită. Totodată, mi-a confirmat că sînteți dispus să vă reîntoarceți în Anglia. Minunat. Va trebui să ne dedicăm reorganizării.

— Ah, nu! Încă o dată, nu.

Von Karsthoff a rîs cu poftă.

— Nu vă temeți că va fi ceva asemănător cu ceea ce s-a întîmplat în Statele Unite. Va trebui numai să ne adaptăm noii situații.

— Ce schimbări au avut loc?

— În fond, nimic. Mai bine zis, nimic referitor la organizație. Mă refer la situația militară. Știm, de exemplu, că englezii pregătesc o operațiune comună cu americanii. Agenții dumneavoastră din Anglia, „Globul" și „Gelatina", ne-au avertizat că va avea loc un atac, dar toți agenții se contrazic cu privire la loc. Cîțiva ne-au comunicat că s-ar produce în Dieppe; alții, în Africa de Nord. Berlinul are motive să creadă că ambele puncte vor fi prea riscante pentru ei. Totodată, sînt indicii că vor ataca Norvegia, mai ales după călătoria lui Churchill la Moscova. Rușii cer să se protejeze ruta convoaielor, iar Norvegia ar ajuta ruta maritimă a Murmanskului. Dar asta este numai o parte a chestiunii. Prietenii noștri francezi, a adăugat fără a-și ascunde sarcasmul, strigă că Dakarul va fi atacat. Iar acum, ați venit și dumneavoastră cu posibilitatea conform căreia concentrarea navală din Gibraltar ar avea ca obiectiv să ușureze situația Maltei.

— Poate ca aceste informații contradictorii să însemne că toți agenții dumneavoastră sînt slabi, printre care și eu, i-am sugerat pentru a mă proteja. Era mai bine să fiu acuzat de incompetență, decît de trădare.

— Nu, m-a corectat von Karsthoff, nu insinuez asta și nici altceva. Înseamnă că englezii și americanii încearcă să ne înșele. Agenții noștri, după cum este în întregime normal, judecă după semnele exterioare.

— Iar dumneavoastră vreți ca eu să descurc ițele, am protestat, și să verific unde va avea loc adevărata invazie.

— Nu, ar însemna să vă cer prea mult. Aceasta-i munca O.K.W.-ului. A noastră este în a-i ajuta furnizîndu-le o cantitate cît mai mare posibilă de informații, fie ele chiar și contradictorii. Dumneavoastră veți verifica ce puteți, fără să vă intereseze autenticitatea. Vreau numai să mi le comunicați fără a pierde timpul.

— În această situație, voi avea nevoie de un radioemițător.

— Mă voi îngriji eu de stație și de operator, a intervenit Johnny repede, cu intenția de a-mi căuta pe cineva demn de încredere.

— Care va fi poziția dumneavoastră în Anglia? a vrut să știe von Karsthoff, cu obișnuitul său simț practic. Ce relații veți întreține cu guvernul iugoslav din exil după ce ați abandonat funcția din Ministerul de Propagandă?

— Mi-au rămas cunoștințele, am să pot să mă aranjez, i-am răspuns liniștit. Nu voi ști cu exactitate pînă nu voi ajunge acolo.

„Nu sînt alții decît britanicii, așa că să nu te frămînți", am gîndit eu în ascuns.

L-am asigurat pe von Karsthoff că voi găsi o scuză valabilă, o afacere sau un proiect al guvernului pentru a călători adesea la Lisabona.

La sfîrșit, von Karsthoff mi-a prezentat o probă palpabilă că recăpătasem încrederea Abwehrului. Și-a cerut scuze, a părăsit încăperea și s-a întors după cîteva minute cu un teanc de bancnote pe care mi l-a întins.

— Luați-i, sînt zece mii de dolari. Opt mii să-i restituiți bancherului, iar restul să-i folosiți pentru cheltuielile dumneavoastră de aici. Vă vom da banii necesari șederii la Londra înainte de a pleca.

Johnny și cu mine am plecat cu mașina lui. Cînd ne aflam la o distanță apreciabilă de casă, m-am mutat dintr-un salt pe locul din față.

— Te-ai gîndit la cineva pentru operatorul emițătorului? l-am întrebat pe Johnny.

— Într-adevăr, m-am gîndit la cineva! În vocea lui vibra amuzamentul. Cred că îl știu deja; e unul dintr-o duzină, dacă vrei, de asemenea, și alți agenți, toți cu o justificare plauzibilă pentru a veni la Londra.

Oprind autoturismul la marginea șoselei, Johnny m-a întrebat entuziasmat:

— Ți-ar place să organizezi un canal de scurgere?

Apoi mi-a explicat că, în urmă cu cîtva timp, el și Ivo încercaseră să scoată din mîna nemților cîțiva prizonieri iugoslavi importanți. Johnny acționase pentru a avea un canal de scurgere, dar fără a reuși să-l stabilească pînă în noaptea aceea. În viitor însă, înșiși naziștii vor ajuta la organizarea lui.

Canalul de scurgere conceput de Johnny a fost aprobat de Abwehr, el fiind prezentat ca o modalitate de a trimite spioni în Anglia, introduși ca refugiați. Nu toți aveau să fie dintre prizonieri și, pentru siguranță, nici un spion german cu vechime. Trebuie să fie agenți dubli, care urmau să contribuie în mare măsură la întărirea rețelei.

Johnny a pornit mașina. Ne-am îndreptat spre Estoril, rîzînd ca doi elevi despre multipla noastră înșelare a Abwehrului.

Mi-am amintit de analiza făcută de von Karsthoff planurilor Aliaților și l-am întrebat pe Johnny:

— De ce este atît de sigur O.K.W.-ul că Aliații nu se gîndesc să atace în Dieppe sau în Africa de Nord?

— Berlinul apreciază că Aliaților le lipsesc mijloacele de transport suficiente pentru aceste operațiuni.

La 20 noiembrie, cînd Aliații au invadat nordul Africii, am putut să rîd din toată inima. Comitetul XX făcuse o treabă bună, menținîndu-i pe germani într-o totală dezinformare.

Cap. 19

Un canal de scurgere

După cum am putut să-mi dau seama la reîntoarcerea mea, în noiembrie 1942, moralul britanic era ridicat, mai ridicat ca niciodată. După o absență de peste un an, diferența îți sărea în ochi. Victoria era apreciată ca sigură. Pînă ce trupele lui Montgomery au înfrînt pe presupusul invincibil Rommel în El Alamenin, la începutul lunii noiembrie 1942, englezii au mers din înfrîngere în înfrîngere. „Operațiunea Făclia", cu debarcările sale eficace în Algeria și Maroc, a marcat o schimbare decisivă a războiului. Lumea intuia că naziștii pierduseră inițiativa și niciodată nu o vor mai recăpăta. R.A.F.-ul își reluase incursiunile cu cîteva luni în urmă, devastînd Köln-ul cu o mie de bombardiere și repetîndu-și isprava asupra altor orașe. Pe frontul de răsărit, rușii trecuseră la ofensiva de la Stalingrad, unde fuseseră încercuiți din septembrie 1942. Toate acestea se reflectau în mod vizibil în umorul și vioiciunea londonezilor, în ciuda faptului că orașul se prezenta mult mai dezolant.

În Rutland Gate (aproape în centrul Londrei, nu departe de Hyde Park), unde am închiriat o casă mică, rămăseseră puține edificii în picioare. A mea, Clock House, era una din cele cinci care mai puteau fi locuite din întregul cartier (din circa o sută de case). Cum avea un singur palier, părea foarte vulnerabilă la cea mai mică bombă sau schijă, dar mă gîndeam că, dacă scăpase neatinsă în timpul dezastrului din anii 1940—1941, însemna că era fermecată.

Englezii bănuiau (în mod nejust, cum s-a aflat mai tîrziu) că fostul atașat militar al Suediei, căpitanul Oxen Sterner, furniza informații nemților. Pentru a se elimina suspiciunile, Suedia a numit în această funcție o persoană fără pată, pe

principele Bertil, nepotul regelui Gustav al V-lea al Suediei. Dar activitatea de spionaj a continuat.

Un important agent german, Kraemer, care conducea o rețea de spionaj cunoscută sub numele de „Josephine", primea zilnic din Londra informații de la atașatul naval suedez printr-un spion care lucra în Ministerul Apărării din Stockholm. Pentru a-și glorifica bravurile, Kraemer a convins Abwehrul că primea informațiile direct de la atașatul din Londra. „Josephine" a continuat să opereze mult timp, pînă să fie descoperit vinovatul.

Pe mine mă aștepta o activitate complexă. Ministerul de Război și Comitetul XX erau tot atît de nerăbdători ca și nemții ca să-mi lărgesc rețeaua de spionaj. Ziua „D", care însemna debarcarea în Europa, se apropiase. Toată lumea (inclusiv nemții) cunoștea că era iminentă. Chiar era posibil să-i fie dedusă data. Dar nu se cunoștea unde. Obiectivul fundamental era să dezinformăm înaltul comandament german cu privire la loc. Grupul meu și cu mine ne aflam printre puținii agenți de contraspionaj aleși de Comitet pentru a duce la îndeplinire acest program de dezinformare.

Pentru a-l cita pe omul care deținea frînele sistemului, J. C. Masterman, „starea noastră de spirit în 1943 era caracterizată printr-o neliniște arzătoare". Șeful Comitetului XX ne-a comparat cu „un om care începe o alergare pe o distanță de un sfert de milă, dar căruia, după ce a fugit două sute de metri, spectatorii îi strigă că alergarea este de o jumătate de milă, iar un pic mai tîrziu îl convinge că trebuie să străbată distanța de o milă sau poate de trei mile. „Va putea el să se adapteze, își va putea atinge ținta și mai ales să fie primul ?"

Asupra aceleiași teme, Masterman reamintește în cartea sa „Sistemul Dublu XX" : „...nimeni nu poate să păstreze o înșelăciune la nesfîrșit, mai devreme sau mai tîrziu, o greșeală sau o întîmplare măruntă o poate trăda iremediabil. Cum ne-am fi simțit oare dacă întregul sistem XX ar fi eșuat înainte de a-l fi pus la încercare în cadrul unui program important de dezinformare ? Teama că aceasta s-ar fi putut produce se afla permanent în mintea noastră și a crescut odată cu cerința, probabil, justificată numai în parte, că prăbușirea unui caz important va distruge tot ceea ce a mai rămas".

Am început cu ridicarea schelelor în vederea lărgirii rețelei, vizitînd pe primul-ministru iugoslav de atunci, Slobodan

Iovanovici, și pe ajutoarele sale. Fără a deconspira adevăratul scop, le-am cerut consimțămîntul pentru un canal de scurgere. Cum prevăzusem, au acceptat cu entuziasm propunerea mea. Chiar cu prea mult entuziasm. Mi-au propus atîția candidați, că eu ar fi trebuit să organizez zilnic cîte un tren pentru a-i transporta pe toți. M-am văzut obligat să mă întorc și să-l văd în secret pe Iovanovici și să-i spun adevărul. A fost de acord să continui cu planul și m-a numit locțiitorul atașatului militar din Londra, oferindu-mi odată cu această funcție și pașaport diplomatic. Primul-ministru a făcut apoi ceva tot așa de important : m-a scutit de munca inerentă funcției.

Atașatul militar, generalul Radovici, al cărui locțiitor eram din punct de vedere teoretic, s-a supărat mult din cauza absenței mele de la birou. În conformitate cu regulile conspirativității, Radovici nu a fost informat despre activitatea mea de spionaj. Ca mulți alții, care nu-mi cunoșteau adevărata ocupație, Radovici a trecut în clanul lui Hoover, clasificîndu-mă un playboy cu relații în sferele politice. Poate asta nu mi-a servit pentru a-mi atrage prietenii în anumite medii, dar a contribuit, fără îndoială, la consolidarea acoperirii mele.

Primul agent care a folosit canalul de scurgere a fost comandantul Toma Sardelici, un ofițer iugoslav al aviației navale și pilot de încercare. Era cunoscut, totodată, în cercurile aviației britanice, întrucît terminase un curs de acrobație aeriană în Anglia, obținînd calificative strălucite. Ca membru al unei importante familii croate, Toma nu fusese urmărit de pericolul de a fi făcut prizonier de război cînd Iugoslavia a capitulat. În ciuda comportării sale curtenitoare, Toma avea o voință de fier și era om cu principii. Astfel, el a insistat să împărtășească soarta celorlalți ofițeri și a vrut să fie închis cu ei.

Cînd l-au pus în libertate, s-a întors în Zagreb, orașul său natal, unde poziția sa socială a atras atenția șefului noului stat nazist al Croației, Anton Pavelici. Dornic să exploateze reputația și popularitatea familiei Sardelici, Pavelici i-a oferit lui Toma postul de atașat naval la Berlin.

Toma se afla la strîmtoare. În nici un caz nu vroia să accepte postul și să jure credință regimului de ustași, dar, refuzîndu-l pe Pavelici, ar fi provocat grave consecințe. Toma își amîna hotărîrea de la o zi la alta. Ce păcat că nu ne-am aflat în legătură cu el în acele zile. L-am fi putut folosi ca

un valoros agent al M.I. 6 în Berlin, iar el ar fi putut să accepte oferta nazistă cu conștiința curată.

Unica soluție pentru Toma a fost fuga din Croația. A plecat la Belgrad, unde se găsea în afara accesibilității lui Pavelici. Problema lui imediată era de a-și asigura existența, dar experiența sa se limita la cariera de militar. A început atunci o comedie prin care și-a demonstrat caracterul său puțin practic, dar încîntător. S-a hotărît să se transforme în comerciant. Era unicul drum ce se deschidea în fața lui. A găsi de lucru era imposibil, iar lui îi mai rămăseseră ceva bani. În Belgrad lipseau produse de tot felul, dar Toma s-a angajat cu un lot de dopuri de plută. A investit în acestea o parte din economiile lui, după care și-a dat seama că nu exista o desfacere pentru dopuri, pentru că nu se găseau sticle pe piață. A colindat Belgradul dintr-o parte în alta și, în sfîrșit, a găsit o grămadă de sticle pe care le-a cumpărat la preț de speculă. Cînd a încercat apoi să vîndă sticlele și dopurile, a apărut o altă problemă : nimeni nu le folosea la nimic. Nu avea cu ce să le umple. Cum nu era omul care să se predea cu ușurință, Toma a început să colinde din nou orașul în căutarea unui produs lichid, vin sau orice altceva, pentru a-și umple sticlele. În timp ce căuta, s-a întîlnit cu Ivo, care era un vechi prieten al său. Fratele meu nu avea nimic să-i ofere pentru a-și umple sticlele, dar i-a oferit în schimb lui Toma o cină bună, în timpul căreia a ascultat foarte interesat aventurile acestuia.

Ivo nu i-a spus nimic lui Toma în noaptea aceea, dar, după ce s-a convins de adevărul provestirilor sale, l-a vizitat și i-a făcut o propunere. Ivo, care acționa sub numele de „Blindatul“, căuta pasageri pentru calea noastră ferată clandestină.

— Am o posibilitate să te fac să ajungi la Londra, i-a zis. Desigur, este secretă, dar îți garantez că e sigură. Te interesează ?

Era un vis transformat în realitate, o modalitate de a-l fenta pe Pavelici pentru totdeauna și a participa la războiul contra naziștilor. Toma a acceptat fără rezerve, chiar cînd Ivo l-a avertizat că vor exista unele condiții neplăcute.

— Va trebui să ai încredere în mine, i-a explicat Ivo. Îți voi cere să faci ceva foarte straniu și nu pot să-ți dezvălui motivul.

— Cere-mi orice lucru care are legătură cu plecarea în Anglia.

— Foarte bine. Te voi prezenta unor nemți. Te vor supune unui antrenament pentru a te face spionul lor în Anglia. În ciuda a tot ce ai putea gîndi despre asta, și presupun că ai o idee de ceea ce implică o astfel de chestiune, va trebui s-o iei în serios și să te dedici afacerii cu toată inteligența ta. Cînd vei ajunge la Londra, prima chestiune pe care va trebui să o faci, este să-l vezi pe Dușko și să îndeplinești ordinele lui. Asta-i tot ceea ce pot să-ți spun.

În ciuda nevinovăției lui în afaceri, Toma era departe de a fi un prost. Îl cunoștea pe Ivo, mă cunoștea pe mine și știa că explicațiile nu sînt întotdeauna potrivite în timp de război.

Înțelegînd într-o manieră sau alta că o să intre în serviciul unei puteri străine, Toma a pus o singură condiție: ca niciodată să nu i se ceară să facă ceva împotriva Iugoslaviei. Aceasta era preocuparea inviolabilă a tuturor compatrioților care au trecut prin mîinile mele. Am ascultat aceeași frază din gura fiecăruia dintre ei.

Ivo l-a pus pe Toma la ordinele lui Johnny. Ambii s-au simpatizat extraordinar, dar Johnny era obligat, la rîndul său, să-l predea lui Müntzinger, pentru a-l pregăti. Toma l-a simpatizat mult mai puțin pe șeful de spioni naziști, în special cînd acesta i-a propus să meargă la Berlin pentru a învăța meseria.

Ajungînd în acest stadiu, Toma s-a alarmat. A prevăzut anumite riscuri în cazul plecării în Anglia ca spion nazist, chiar fiind fals. Dacă ceva rău se întîmpla cu mine sau cu Ivo, el avea să fie considerat un agent autentic și nu exista nimeni care să spună contrariul. S-a hotărît să ia măsuri de siguranță.

Fără a discuta problema cu Ivo, a destăinuit planul de fugă unui prieten, despre care credea că este membru al mișcării de rezistență sîrbe. A cerut prietenului său să informeze guvernul în exil de la Londra că el era un patriot autentic, deghizat în spion nazist pentru a putea fugi în Anglia.

S-a stabilit că prietenul lui Toma era un trădător, un agent provocator al nemților. Ultimul vlăstar din familia Sardelici a fost aruncat într-o închisoare a Gestapoului și condamnat la moarte. Totodată, își băgase coada și Pavelici. Știrea a ajuns la urechile lui Ivo, care a încercat fără rezultat să intre în legătură cu Johnny, el fiind unicul ce ar fi putut interveni. Dar Johnny era undeva prin Germania.

Dintr-un motiv necunoscut, Toma nu a fost pus imediat în fața plutonului de execuție. Crezînd în fiecare dimineață că e ultima sa zi din viață, se consuma în celula condamnaților la moarte. După trei săptămîni teribile, Ivo a reușit să intre în legătură cu Johnny, care a alergat la închisoarea unde Toma își trăia ultimele ore. Sub pretextul de-al interoga, Johnny a putut să se vadă cu Toma între patru ochi. L-a găsit slab și bărbos, deoarece nu se mai bărbierise de circa o lună, dar, mai ales, disperat.

— Dați-mi un pistol ca să mă sinucid, l-a rugat Toma. Îmi este frică că Gestapoul mă va supune la torturi și nu știu dacă voi rezista. Mi-e teamă că voi vorbi și voi implica și alte persoane.

— Prostii, l-a liniștit Johnny. Mai rezistați cîteva zile și vă voi scoate de aici.

Toma nu putea să-l creadă. Deși înțelegea că Johnny se afla în relații de un anumit fel cu noi, nu știa pînă unde. Cu atît mai puțin putea ghici influența lui Johnny în Germania. Proba a sosit imediat. În aceeași zi l-au mutat într-o celulă mai comodă, iar trei zile mai tîrziu, însuși Johnny în persoană a venit pentru a-l scoate din închisoare.

Următorul pas a fost să-l pună bine cu naziștii. Toma nu era sigur pînă cînd nu i s-a dat o explicație cu privire la *faux pas*[1]. Pentru a-l obține, Johnny l-a dus la Berlin.

Folosindu-se de puterea sa de persuasiune, Johnny a convins Abwehrul să-i acorde lui Toma o nouă ocazie, pretextînd că își schimbase părerea și că în viitor avea să acționeze ca un devotat agent german. Johnny a inventat totodată, un nou rol pentru Toma, care a plăcut mult Abwehrului. Cum englezii ar fi putut afla de întemnițarea lui (ceea ce ar fi putut pune în pericol canalul de fugă), Toma urma să destăinuiască la sosirea sa în Anglia că este spion german și să simuleze că dorea să trădeze Abwehrul. Lui Toma i-au dat nu o formulă de cerneală invizibilă, ci două. Trebuia să scrie cu una din ele informațiile pe care englezii i le ordonau să le transmită, iar cu cealaltă răspunsurile la întrebările primite de la Abwehr. În acest mod, Toma se transformase, probabil, în unicul „dublu agent dublu" al războiului.

Cînd, în sfîrșit, a ajuns în Anglia, a încercat să ne convingă să-l lăsăm să se înroleze în forțele aeriene. Nu-i plăcea

[1] *Faux pas* — pas greșit.

întortocheata activitate de agent de spionaj. Dar nu era posibil să mai dea înapoi. Toma, sub numele de „Meteor", şi-a îndeplinit atribuţiile sale de agent dublu pînă la sfîrşitul războiului, menţinîndu-şi integritatea prin refuzul oricărei plăţi atît din partea englezilor, cît şi a germanilor. Englezii l-au decorat pentru activitatea sa.

Un alt agent important, selecţionat de Ivo, a sosit la cîteva luni după aceea. Tot ofiţer al marinei, comandant, era vorba de contele Nicola Ruda, prieten din copilărie. Johnny şi-a dovedit încă o dată puterea de persuasiune pentru a convinge Abwehrul să-l accepte pe Ruda, întrucît istoria familiei acestuia era atît de dubioasă, din punct de vedere al naziştilor, că încadrarea lui reprezenta un risc grav.

Istoria familiei Ruda este la fel ca aceea a oraşului Dubrovnik. Era imposibil ca un Ruda să rupă cu tradiţia şi să se transforme într-un trădător.

În secolul al XVI-lea, unul din străbunii lui Nicola a fost trimis la Istambul să plătească turcilor tributul anual în schimbul autorizaţiei de a face comerţ în Imperiul Otoman. Sultanul Suleiman a acceptat mai întîi aurul, după care a schimbat termenii înţelegerii. Acesta a cerut ca Ruda să semneze un document prin care recunoştea că Dubrovnikul este un stat vasal al Imperiului Otoman. Ruda a refuzat să semneze. L-au introdus într-o celulă şi i-au dat termen o săptămînă, la sfîrşitul căreia urma să fie decapitat.

Fără a se gîndi nici măcar o secundă să se supună, Ruda a căutat o modalitate de a-şi avertiza ţara. A găsit pe cineva dispus, probabil, pentru o bună recompensă, să ducă mesajul. Ruda vroia să scrie rectorului republicii pentru a sfătui guvernul să nu mai trimită tributul în anul următor, dacă Suleiman nu avea să recunoască independenţa completă a oraşului-stat. Cum sultanul era lacom de aur, Ruda credea că va accepta condiţia.

Ei bine, pentru a scrie mesajul (păstrat în arhivele Dubrovnikului), Ruda avea o bucată de pergament, dar nu şi cerneală şi alte ustensile pentru scris. De obicei, în astfel de situaţii prizonierii recurg la sîngele propriu. O simplă înţepătură era suficientă. Cu toate că Ruda era capabil să-şi ofere capul securii călăului, i-a venit foarte greu să-şi cauzeze o rană din care să ia sînge. De aceea, a folosit propriile sale excremente.

Nicola, descendent direct al acestui scrupulos erou, a recurs la un truc asemănător. Cu toate că era dispus să-şi riște viața ca spion, a refuzat cererea lui Müntzinger de a merge la Berlin, justificîndu-i că detesta ideea de a fi rănit în timpul unui bombardament britanic. Contele nostru, cu putere de convingere, a reuşit să-l determine pe şeful de spioni să-l trimită la Paris pentru a-şi face antrenamentul. Acolo s-a transformat într-un operator radio, şi-a însuşit bine meseria şi a lucrat cu pasiune, înşelîndu-i cu eficacitate pe nazişti. Distracţia favorită a lui Nicola era să parodieze salutul „Heil Hitler" şi loviturile de tocuri ale naziştilor. Aceştia, în mod inexplicabil, nu i-au descoperit farsa şi l-au tratat aparte, ca un colaborator devotat.

Odată terminată pregătirea, Nicola a fost introdus pe canalul de scurgere. A traversat comod Franţa ocupată şi cea liberă, instalat într-un vagon de clasa întîi, dar, sosind la frontiera spaniolă, a început o nouă farsă. În ciuda simpatiei demonstrate de regim, nemţii nu i-au dezvăluit poliţiei spaniole canalul de scurgere de teama să nu existe spioni pe acolo. Nicola a trebuit să suporte incomoditatea şi mai ales umilirea de a trece frontiera prin San Sebastian, care era ruta obişnuită, ghemuit în portbagajul unui automobil.

Din momentul în care s-a aflat în Spania, am început să mă ocup eu de el. Oricare străin fără documente de identificare risca să fie internat în faimoasa închisoare Miranda, pe perioada cît avea să dureze războiul, în special dacă era de vîrsta serviciului militar. Căzusem de acord să obţinem documentele necesare prin consulatul britanic. În acestea, etatea omului era trecută ca fiind mai mică de douăzeci şi unu de ani sau mai mare de patruzeci.

Cînd am ajuns cu Nicola la Madrid, după zbuciumata călătorie de la San Sebastian, l-am condus la una din casele conspirative unde ne ascundeam fugarii pe perioada cît se făceau demersurile pentru obţinerea documentelor. Era o cameră la etajul şase al unui bloc aflat într-un cartier de condiţie modestă. Propietarii, regalişti spanioli fără bani, acceptau aceste închirieri fără a le declara la poliţie, în schimbul unor retribuţii mizere.

Lui Nicola i-a fost suficient să simtă aerul rău mirositor de la parter pentru a refuza în mod categoric să mai urce cele şase etaje şi să-şi arunce o privire asupra noului său domiciliu.

— Un Ruda să intre de bună voie într-o astfel de cavernă? Niciodată! Mai bine la închisoare!

I-am făcut o descriere detaliată a închisorii, a celulelor ei umede și înghețate, pline de șobolani, fără apă, dezgustătoare.

Nicola nu a renunțat.

Era imposibil să fie dus la un hotel; avea nevoie de un loc care să scape de sub controlul legii. Nu a existat un alt remediu: a trebuit să-și petreacă cîteva zile într-unul din numeroasele bordeluri din Madrid.

— Niciodată n-am trăit mai bine, mi-a spus foarte mulțumit cînd m-am dus să-l iau după cîteva zile. Fetele mă îmbrăcau noaptea și îmi aduceau micul dejun la pat în fiecare dimineață. Era ca și cum aș fi avut un harem. Îmi plăcea de fiecare dată să iau micul dejun cu altă ospătăriță.

În ciuda acestui tratament de palat, Nicola ardea de dorința de a pleca de acolo. În etapa următoare a călătoriei sale, la Gibraltar, un control medical obligatoriu a scos în evidență că suferea de o consecință minoră a caselor de plăceri: șancru. Cum era păros, boala i s-a întins pe tot corpul, iar povestea a dat roată Gibraltarului și a trecut frontierele. În timpul cinei pe care guvernatorul Gibraltarului o dădea întotdeauna ofițerilor fugiți, Nicola a fost ținta glumelor, de la aperitiv pînă la cafea. Chiar și după ani, cînd un invitat l-a întîlnit la o recepție din Londra, a izbucnit în rîs și a exclamat:

— A, da! Dumneavoastră sînteți contele care...

Dar, la fel ca Toma, odată ajuns la Londra, Nicola s-a pus serios pe lucru. S-a transformat în „Aviatorul", operatorul meu de radio, și a fost decorat cu Ordinul Imperiului Britanic, după terminarea ostilităților.

Odată cu venirea lui Nicola, rețeaua mea era formată din cinci agenți importanți de contraspionaj. În afară de emițătorul lui „Aviatorul", contam pe valiza diplomatică pentru a transporta informațiile, adesea foarte voluminoase, de la toți spionii mei.

Unica dificultate pe care o aveau din cînd în cînd agenții mei provenea de la guvernul în exil. Trebuia să evităm să ne vedem amestecați în intrigile inerente acestei instituții. Apoi, cum în mod oficial lucram pentru acest guvern, desele absențe dădeau naștere la întrebări și întotdeauna trăiam cu frica unor indiscreții.

În total, circa o sută cincizeci de persoane au folosit canalul de scurgere, chiar dacă nu toate au ajuns la Londra, unii preferînd Parisul.

Cap. 20

A fost ca un botez ...

În Anglia, într-un sfîrșit de săptămînă, am urmat un mic curs de intrigă politică cu minunatul profesor „C". Cursul mi s-a predat în casa de la țară a clanului Menzies, denumită Tadley Court, în apropiere de Basingstone. Eram acolo un grup mic, respectiv familia și cîțiva prieteni intimi. „C", m-a sechestrat și m-a dus în inviolabilul său cabinet, unde am băut cîte un whisky cu sifon, timp în care Menzies mă instruia asupra proiectului său favorit. Mi-a vorbit cu franchețe și elocvență.

— M.I. 6 trebuie să învețe mult, a zis el cu sinceritate, iar acum va avea ocazia să o facă, dacă dumneavoastră veți putea să-l vedeți mai des pe prietenul Jebsen, care s-a stabilit la Lisabona. Situația s-a schimbat în mod considerabil de la ultima noastră întîlnire și este deci important ca dumneavoastră să o înțelegeți bine, așa că ascultați-mă cu atenție.

A luat o gură din whiskyul vechi, scoțian, pe care l-a savurat înainte de a-l înghiți. După aceea, a trecut paharul cu meticulozitate pe masa scundă care ne separa și a continuat:

— Circulă multe zvonuri, pe care probabil că le-ați auzit, cu privire la capitularea fără condiții. Mie nu-mi place fraza, nu are nici un înțeles. Este logic ca orice capitulare să implice anumite condiții. Dar este vorba de politica oficială aliată și eu nu o pot schimba. Există însă ceva ce putem face noi. Ar fi... ei bine... avantajos, ca anumite persoane bine situate din Germania să fie informate de adevărata semnificație a frazei: că nu vom accepta discuții și nici tratative cu naziștii, dar că, din momentul încetării ostilităților, Aliații vor să se călăuzească după conștiința, tradiția democratică și onoarea lor, iar nu după un document redactat în foarte mare

grabă care după aceea să fie contestat. Trebuie să dăm siguranța germanilor de treabă (și cred că ei o vor înțelege) că nu ne propunem să ștergem Germania de pe hartă. Un astfel de lucru ar fi contrar idealurilor de libertate pentru care luptăm. Un prieten al meu, un om în care puteți să aveți deplină încredere, va fi trimis la Lisabona. Este vorba de domnul Cecil Gladhill. Acesta poate să acorde un important sprijin celor care doresc să-l elimine pe Hitler și să inițieze discuții de pace. Toate informațiile pe care le veți obține cu privire la această acțiune, trebuie să le predați direct lui.

Din această conversație am tras concluzia că Menzies nu mai era atît de optimist ca înainte cu privire la realizarea păcii fără Hitler. Acum, cînd cursul războiului era defavorabil Germaniei, se părea că această pace ar putea fi realizată în afara zvonurilor „capitulării necondiționate". Menzies presupunea că generalii și mareșalii puteau fi îndemnați să realizeze o lovitură de stat prin care să-l răstoarne pe Hitler, dar că o astfel de acțiune le-ar părea inutilă în fața unei amenințări de capitulare fără condiții. Cu toate acestea, ideea de a termina războiul cu cîțiva ani mai devreme era un obiectiv destul de atrăgător pentru a nu-l abandona înainte de a se profita de ultima posibilitate.

La următoarea întîlnire cu Johnny, în Lisabona, am abordat din nou subiectul unei lovituri de stat. Răspunsul său a fost un hohot de rîs.

— Pentru ce dracu vor Aliații să se lepede de Hitler? Doar cîștigă războiul pentru ei! Înaltul comandament german este nebun de furie, prăbușirea planurilor lui este iminentă. Te asigur că generalul Halder, cu mulți, mulți alții, este pe punctul de a înnebuni. Dușko, victoriile armatei germane de la începutul războiului au avut loc deoarece campaniile au fost plănuite de către militarii de profesie. Apoi a început Hitler să dirijeze strategia cu copitele sale, iar rezultatele le vezi. Mai întîi a amînat pentru aproape două luni „Operațiunea Barbarosa" contra Uniunii Sovietice, în favoarea atacului împotriva patriei tale. A fost o campanie inutilă, deoarece nu exista nici un pericol al unei operațiuni britanice prin Grecia. Englezii erau destul de slabi în aprilie 1941 și erau singuri. Fără amînarea aceea, Rusia ar fi putut fi strivită înainte de căderea iernii. Dar, Dușko, în afară de asta, Hitler a comis greșeli capitale în primele etape ale campaniei antisovietice. A desconsiderat opiniile lui Halder și ale altor generali și a insistat să se îndrepte spre sud în loc

să ia Moscova și Leningradul. Apoi a făcut sacrificiul acela inutil de la Stalingrad, numai datorită părerii că este invincibil. Von Paulus comanda acolo o armată de trei sute de mii de oameni. Dacă l-ar fi retras și l-ar fi trimis să întărească frontul meridional, ar fi putut să neutralizeze contraatacul sovietic. Nu, Hitler este, fără nici o discuție, cel mai bun prieten al Aliaților.

— E, în realitate, chiar așa de slab ca strateg? l-am întrebat. Nu cumva generalii încearcă să arunce vina numai asupra lui?

— Nu este necesar să fii un expert în strategie militară pentru a da un răspuns. Un psiholog ar fi și mai calificat. Acest om este un dement, adu-ți aminte de „Afacerea Tunisului". Rommel a țipat cîteva luni să i se trimită mai multe tancuri și întăriri. Cînd i s-a trimis cîte ceva, deja era prea tîrziu. Mai mult, după invadarea Africii de Nord de către Aliați și pierderea de la El Alamein, Hitler a trimis un sfert de milion de soldați germani și italieni la Tunis pentru a forma un cap de pod care era pierdut cu anticipație. Dacă și-ar fi ascultat generalii, l-ar fi făcut cu cîteva luni mai devreme. Rommel ar fi cucerit Cairo și, probabil, ar fi controlat tot nordul Africii.

— Dacă există astfel de nemulțumiri nu ar fi acum momentul pentru a se acționa? i-am zis îndeplinind directivele lui „C", în ciuda părerii lui Johnny.

— Eu nu m-aș încumeta să-l garantez. Voi încerca să obțin un răspuns definitiv din partea generalului Oster cînd mă voi duce la Berlin. Oster știe mai mult ca mine și te asigur că va fi foarte fericit să afle că drumul este deschis spre a se purta tratative, în ciuda termenilor capitulării necondiționate formulați la Casablanca și în Carta Atlanticului.

Johnny s-a întors de la întîlnirea sa cu Oster cu un raport descurajator.

— Nu sînt speranțe. Oricare general care ar avea curajul să se opună lui Hitler ar fi imediat lichidat sau trecut în retragere. Iar voi ați avea nevoie de generali în serviciul activ pentru a răsturna un tiran atît de bine baricadat.

— Dar, chiar fiind în retragere, trebuie să aibă ceva influență, am încercat eu să adîncesc tot ceea ce era posibil în temă. Continuă să aibă încă colegi și prieteni în posturi cheie.

— Dușko, situația reală din Germania este mult mai tristă decît o crezi. Există un așa-numit grup de rezistență care se concentrează în jurul generalilor în retragere. Zic „așa-

numit" pentru că nimeni nu i se alătură pînă nu primește un picior în fund, iar după aceea nu face altceva decît să șadă și să discute. Membrii acestui grup nici măcar nu au căzut de acord asupra programului pe care să-l urmeze. Majoritatea se pronunță pentru reîntoarcerea Germaniei la regimul Kaiserului, dar nu au aceași părere cu privire la care dintre nepoții lui Wilhelm al II-lea să se fixeze pentru a-l sui pe tron sau a-l numi în calitate de regent. Aceștia nu au căzut de acord nici asupra modelului de constituție pe care ar trebui să-l propună. După cum vezi, toate acestea sînt rele prin ele însele, dar ceea ce le pune vîrf (și asta le face complet inacceptabile) este ideea lor de a păstra tot ceea ce Hitler a cucerit.

— Ce spui ? l-am întrebat, crezînd că nu înțelesesem bine.

— Vor frontierele anterioare lui 1914, în plus Austria și regiunea Sudeților.

— Nu e posibil, am murmurat, ei nu se pot gîndi în mod serios la...

— Nu se gîndesc și gata. N-aș vrea, Duško, să-i descurajez pe cei care se străduiesc să grăbească sfîrșitul acestui război, dar e pierdere de timp. Părerea mea personală este că numai presiunile externe pot da naștere unei schimbări în Germania.

Hotărîrea nu era de competența mea. Mi-am notat datele pe care mi le-a dat Johnny și le-am predat lui Gladhill, ce la rîndul lui le-a transmis lui „C" împreună cu comentariile lui Johnny. În pofida faptului că Gladhill și Menzies s-au supus evidenței faptelor și i-au dat dreptate lui Johnny, totuși Menzies a continuat să creadă că planul său merită încă o încercare.

În zilele acelea ale lui 1943, munca noastră de dezinformare consta, în principal, în a determina alarme false pentru a menține un maximum de trupe germane în vest și astfel să ușurăm presiunea pe frontul rus. O astfel de acțiune tipică a fost „Operațiunea Starkey". Prin aceasta am transmis germanilor, pe mai multe căi, informații scurte pentru a-i face să creadă într-o iminentă operațiune amfibie de mare anvergură în regiunea Pas de Calais. Asta a atras avioane de recunoaștere și bombardiere ale Luftwaffe în raza de acțiune a R.A.F.-ului, care a putut să le atace cu ușurință.

Unul din cele mai spectaculoase și fericite planuri de dezinformare a fost opera unui vechi prieten, inteligentul comandant Montagu, care s-a oferit drept momeală în „Planul Machiavelli". Aceasta s-a numit „Operațiunea Picadilly" și

a fost descrisă amănunțit în pasionanta carte a lui Montagu : „Omul care n-a existat niciodată". Eu nu voi juca decît un rol nesemnificativ în această magnifică comedie dramatică, al cărei obiectiv era să distragă atenția de la Sicilia, unde se plănuia o invazie sub comanda generalului Wilson.

Montagu a conceput ideea de a pune documente și scrisori false în echipamentul unui ofițer englez mort, al cărui cadavru fusese lăsat să plutească pînă pe una din plajele spaniole, ca și cum avionul său ar fi fost doborît deasupra mării. Documentele includeau și o scrisoare către Comandamentul flotei mediteraneene, cu privire la un atac contra Greciei.

Contribuția mea inițială a fost să-i informez pe nemți de faptul că mulți ofițeri iugoslavi erau trimiși în Scoția pentru a fi antrenați ca parașutiști. Concluzia pe care vroiam s-o tragă nemții era asemănarea dintre terenul din Scoția cu cel din Grecia. În partea finală a „Operațiunii Picadilly", activitatea mea a constat în a stabili dacă nemții primiseră mesajul și pînă unde îi acordau credit. M-am informat despre o parte a istoriei prin secția Abwehrului din Peninsula Iberică, iar Johnny a aflat restul la Berlin.

Poliția spaniolă a fotografiat documentele găsite asupra cadavrului, înainte de a le preda englezilor, care au făcut multă vîlvă cu privire la aceasta. Așa cum englezii prevăzuseră, spionajul spaniol a predat copii ale documentelor amintite „aliaților" lor germani. Abwehrul a crezut totul, luînd documentele drept neîndoielnic autentice. Răspunsul a fost imediat. Berlinul a trimis întăriri în Grecia, în special în zona indicată de scrisoare. Totodată, s-au trimis întăriri în Sardinia și submarine în Creta. Sicilia a trecut pe planul doi, cu toate că germanii o recunoscuseră anterior ca un important obiectiv al Aliaților. Chiar și în sistemul de apărare al Siciliei au greșit ; au plasat mine pe coasta de nord-est, iar atacul s-a produs din sud.

O altă operație de spionaj, care mai tîrziu a obținut popularitatea ca subiect al unei cărți și al unui film, a avut originea într-un raport pe care von Karsthoff mi l-a prezentat pe neașteptate. Trecînd în revistă, într-o după-amiază, situația mea economică, la o întîlnire cu von Karsthoff, m-am plîns, ca de obicei, că fondurile pe care le primeam erau insuficiente pentru importanta mea rețea de spioni.

— O să vedeți, a observat von Karsthoff, că noi plătim în conformitate cu ceea ce primim. Dumneavoastră ați putea cîștiga milioane dacă ne-ați da ceva în mod real spectaculos.

— Exagerați un pic, am bombănit eu. Ce dracu e mai spectaculos decît ceea ce eu și rețeaua mea vă furnizăm? Cu excepția unui raport amănunțit asupra proceselor digestive ale lui Churchill, vă spunem în mod practic tot ce merită să se știe din Anglia. Dumneavoastră inventați o scuză pentru zgîrcenia Abwehrului.

— Nu este asta, credeți-mă, Dușko, a zis von Karsthoff cu o profundă sinceritate. La naiba! Plătim o avere unuia dintre agenți, deși este un om de origine și poziție foarte modeste. Dar acesta furnizează Abwehrului informații de necrezut, și nu numai informații, ci și documente.

Din discuția pe care am stimulat-o în acele momente de reală inspirație, mi-am dat seama că omul provenea, în mod sigur, din Albania, frontiera cea mai apropiată de Dubrovnik. M.I. 5 a început o investigație asupra tuturor persoanelor care aveau acces la ședințele Conferinței de la Teheran. Foarte curînd, cercul s-a închis în jurul feciorului de casă al ambasadorului britanic din Ankara, Ilya Basna, numit „Cicero" de către nemți. „Cicero" a fost suficient de ager pentru a scăpa în ultimul moment. Von Karsthoff fusese precis, dar era victima unei mici înșelătorii. „Cicero" a primit o recompensă strălucită: un milion și jumătate de dolari în lire sterline. Numai că bancnotele erau false, în majoritate, prin lucrătura și spre hazul lui Himmler. Nemții nu fuseseră chiar așa de generoși.

Mai tîrziu am aflat că mare parte din informațiile valoroase de la „Cicero" nu au folosit la nimic nemților. Ribbentrop, ministrul german de afaceri externe, se afla în gardă după succesul „Operațiunii Picadilly" și se temea că „Cicero" ar putea fi, de asemenea, un agent dublu.

Faptul de a se afla în locul potrivit, la timpul potrivit, este important atît pentru un agent secret, cît și pentru un om din orice profesie. Un asemenea fapt și calitatea de a avea ochii deschiși și urechile ciulite m-au favorizat, de asemenea, într-o altă situație.

Odată am fost luat la o întîlnire de către două secretare ale Abwehrului. În momentul cînd autoturismul lor a oprit, am și sărit pe locurile din spate, iar blonda care era la volan a pornit fără să piardă o secundă.

— Cu el este mai ușor decît cu grasul Alois, a glumit tovarășa ei.

Șoferița a izbucnit într-un rîs de nestăvilit, exclamînd:

— *Ja*[1]! îi trebuie o jumătate de oră să-și bage fundul în mașină!

Alois nu era un nume obișnuit, mai ales în Lisabona. Eu cunoșteam pe unul care era gras ca cel descris de fete. Obezul meu prieten trecea drept un refugiat politic austriac și lucra în calitate de angajat mărunt la ambasada Statelor Unite. Ar fi trebuit să avem bănuieli mai de mult asupra lui. Era un funcționar neînsemnat, plătit prost, dar locuia în hotelul de lux, Palacio de Estoril, același în care mă cazam și eu.

De această dată, luînd cunoștință de afirmațiile de mai sus, vedeam o altă treabă extrem de dubioasă în Alois. Poate unde nu avea prea multă trecere la femei, se băga ca un submarin într-un convoi cînd exista un grup în care era o femeie în plus. Cu toate acestea, în puținele ocazii cînd îl invitau la o petrecere sau să meargă la cazinou, mi-am reamintit că permanent invoca o scuză stîngace pentru a ieși singur; spunea că merge la cinematograf ori că trebuie să se culce devreme.

Înainte de a da alarma, l-am urmărit pe Alois cînd acesta a mai pretextat că merge la cinematograf. M-am dus la o sală situată pe terenurile cazinoului, am cumpărat bilet și am ocupat un loc pe ultimul rînd, aproape de coridor. Alois a ocupat, de asemenea, un loc aproape de coridor, dar la mijlocul sălii. După zece minute s-a ridicat și a ieșit, trecînd prin întuneric, fără să mă vadă. L-am urmat după cîteva secunde, la timp să-l văd traversînd vestibulul cinematografului și îndreptîndu-se spre parcul Cazinoului. Era noapte, așa că nu mi-a fost greu să mă mențin la o distanță convenabilă. A mers pe jos, către gară, pe șoseaua maritimă din Lisabona, practic, spre locul obișnuit pentru întîlnirile mele. Acolo a fost luat de un autoturism al Abwehrului.

În ziua următoare, americanii au acționat în conformitate cu raportul meu pe care îl primiseră prin Serviciul de informații britanic, prinzîndu-l pe grasul Alois. Acesta s-a prăbușit imediat, povestind că a fost victima unui șantaj din partea nemților, apoi a acceptat fără probleme propunerea ce i s-a făcut de a continua să lucreze sub supravegherea O.S.S. Alois a denunțat, totodată, un tînăr portughez angajat al ambasadei S.U.A. Acesta fusese încadrat pe baza unei recomandări date de un episcop. Cînd l-au reținut, americanii au descoperit că avea asupra lui o cheie recentă făcută de la una din

[1] *Ja* — da.

casele de fier ale ambasadei. Se pare că era un alt „Cicero“, în fașă.

Pe de altă parte, aveam și noi cazuri similare în propria organizație. Un norvegian, Jeff, lucra sub controlul nostru în lagărul de prizonieri W.X., din insula Man. Jeff fusese recrutat ca agent german, debarcat cu un hidroavion și transportat cu o barcă în apropiere de Moray Firth, în Scoția, fiind însoțit de un alt norvegian de origine britanică. Ambii s-au predat imediat și au acceptat să lucreze ca agenți dubli. Comitetul XX, neavînd însă încredere în Jeff, a hotărît să-l aibă în siguranță în lagăr, de unde opera un emițător radio. Totodată, în insula Man, internat într-un alt lagăr, se afla un alt german, Erich Karl, care fusese făcut prizonier în Olanda. Cu toate că se dețineau date din care rezulta clar că Karl avea legături cu Abwehrul, a fost repatriat în conformitate cu Convenția de la Geneva. La puțin timp după aceea, M.I. 5 a descoperit că grupul de deținuți căruia aparținuse și Karl întreținea legături secrete cu lagărul W.X. Era foarte probabil că verificaseră și informase Abwehrul despre activitățile lui Jeff. Toate acestea nu numai că îl puneau în pericol pe Jeff, dar și pe mulți alții, printre care și pe mine. Comparînd informațiile de la Jeff, cu cele pe care le furnizasem noi toți ceilalți, Abwehrul putea să tragă concluzii foarte dăunătoare nouă. Pentru cei care transmiteau informațiile cu cerneală invizibilă sau prin radio, aceste concluzii ar fi însemnat sfîrșitul activităților. Pentru mine, era mult mai grav.

În momentul incidentului cu Karl, mă aflam la Londra, pregătindu-mi întoarcerea la Lisabona. Cu două seri înainte de plecare, Tar și Wilson au apărut în Clock House cu figuri întunecate.

— Există pericolul să cădeți într-o capcană la Lisabona, mi-au zis ei. Avem știri despre „Vierme“. Se află la Paris și a fost văzut la hotelul Lutetia. Se pare că vizitează cu regularitate acest așezămînt.

Hotelul Lutetia era sediul Abwehrului din Paris. „Viermele“ era numele pe care îl dădusem unui agent iugoslav ce trecuse prin canalul de scurgere. Acesta dispăruse la jumătatea drumului și, contrar celorlalți oameni pe care ni-i trimitea Ivo, „Viermele“ se afla la curent cu secretele noastre. Lucrase cu Ivo în rezistență și știa că îl trimiteau la Londra ca agent dublu.

— Sînteți descoperit, mi-a zis Tar cu o voce lugubră. Ca prieten personal al dumneavoastră, vă sfătuiesc să nu plecați.

„Ca prieten personal al dumneavoastră“ spusese, nu ca ofițer al spionajului britanic și nu în calitatea sa de superior al meu. Contradicția, cu toate că nu fusese menționată, era vizibilă. Fiind nevoie de mine la Lisabona, obligația mea era să plec acolo. Nu avea importanță că nimeni nu mi-o spunea, întreaga mea conștiință mi-o dicta.

Am adoptat o atitudine degajată.

— Ei bine, nu o să mă omoare imediat ce ajung.

— Posibil să vă oblige s-o doriți, a comentat Ian impresionat.

— Nu cunoaștem cu siguranță că m-au descoperit, i-am spus, hotărît să fiu optimist. Sau poate că da? am adăugat involuntar.

— Nu, și nici nu avem posibilități să cunoaștem.

— Atunci, va trebui să mă duc eu însumi pentru a verifica situația, am făcut pe grozavul, rîzînd cu hohote. Dacă nu mă mai întorc, puteți să scrieți pe mormîntul meu: „Aici zace Dușko Popov, care nu putea trăi în îndoială“.

Tar m-a îmbrățișat.

— Știam că o veți face. Pentru a fi sincer pe deplin, Dușko, această călătorie a dumneavoastră la Lisabona este deosebit de importantă, dar nu puteam să vă cerem să vă duceți.

Am plecat, dar de această dată am încălcat ordinele. Mi-am luat cu mine un pistol Luger. De obicei, agenții de la M.I. 5 nu aveau voie să poarte arme, conform regulii că acest fapt ar putea să-i dea în vileag. Eu aveam însă regula mea. În acea etapă a vieții mele, nu mă speria prea tare ideea că aș putea să mor. Era o posibilitate care mă preocupa numai pentru că vroiam să trăiesc și să fiu prezent la sfîrșitul lui Hitler. Sînt de acord că este un fel de curiozitate personală, dar care poate fi înțeleasă. Desigur, exista ceva ce eu trebuia să evit cu orice preț: tortura. Pistolul Luger constituia asigurarea mea împotriva unei astfel de eventualități. Îmi permitea să mă apăr într-o situație disperată sau să mor în această încercare.

Mai hotărît ca oricînd, am mers pe jos prin întuneric pe șoseaua de la Estoril, către locul de unde mă lua mașina Abwehrului. Purtam Lugerul într-un toc prins la subsuoară și, în timp ce mergeam pe jos, l-am scos de cîteva ori pentru a mă asigura că ieșea cu ușurință. Cînd mașina a trecut, am

observat ușurat că era condusă de către o tînără. Deci, nu venea să mă ia cu ceea ce în profesie numim „tomberon".

— Herr „Ivan ?" a întrebat fata pe care nu o cunoșteam, cînd mă pregăteam să deschid portiera. Sînt Friedl, noua secretară.

Am urmat practica obișnuită pentru a intra în garaj și a sui pe scara interioară. Friedl m-a însoțit pînă în salon și mi-a spus :

— Am să-l anunț de Herr von Karsthoff că vă aflați aici, și a ieșit, lăsîndu-mă singur.

Încăperea era spațioasă. Fusesem acolo de multe ori, dar fără a acorda topografiei o atenție aparte. Existau încă două uși. Știam că cea de la dreapta dădea într-un coridor, iar cea din stînga, în grădină. Ultima era o ușă cu multe geamuri, în dublu canat. Ar fi fost cea mai bună ieșire pentru fugă în situația că ar fi trebuit să mă bat. Mi-am dus mîna la subsuoară, am scos siguranța Lugerului și m-am apropiat de ușa care ducea în grădină. Vroiam să văd unde aș fi aterizat dacă mă lansam din plină fugă.

— Întoarceți-vă încet, Popov, și nu faceți nici o mișcare bruscă, s-a auzit în spatele meu vocea foarte coborîtă a lui von Karsthoff. Intrase fără să facă zgomot prin ușa de la vestibul.

Am căutat cu mîna tocul Lugerului. Tocmai trebuia să mă întorc și să trag în același timp, cînd l-am văzut pe von Karsthoff reflectat în geamul ușii care dădea spre grădină. Era singur și purta o maimuță mică cățărată pe umărul său. Am scos mîna și m-am întors.

— Un agent din sud-vestul Africii mi-a făcut-o cadou acum cîteva zile, a explicat von Karsthoff, continuînd să vorbească cu voce coborîtă. Încă nu este domesticită și, dacă se sperie, ar putea să muște.

În ciuda avertismentului, a trebuit să rîd.

— Chiar așa ridicol vă par ? m-a întrebat von Karsthoff.

— Mă tem că da... Duceți-o de aici, vă rog. Aveam nevoie de o pauză pentru a-mi regăsi echilibrul. Nu pot să sufăr maimuțele.

Von Karsthoff s-a întors, m-a servit cu ceva de băut și mi-a zis :

— Îmi păreți neliniștit. S-a întîmplat ceva ?

L-am privit pe von Karsthoff și am văzut fantoma în care era să-l transform.

— Era cît pe aci să omor un prieten, am bombănit eu.

— Conduceți mașina ca un nebun. („Spre norocul meu, nu a interpretat corect afirmația mea"). Într-o zi o să vă sinucideți.

Mai tîrziu am aflat că cele două alarme ale noastre nu erau fundamentate. Repatrierea lui Erich Karl nu avusese nici o consecință, iar „Viermele" plecase la Paris să se distreze și, reușind, rămăsese acolo o perioadă. În ceea ce privește vizitele sale la hotelul Lutetia și plimbările sale cu ofițeri ai Abwehrului se datorau faptului că „Viermele" considera culmea distracției sale să-și bată joc de inamic prin petrecerile pe care le făcea sub nasul lui.

Cînd m-am plîns lui Johnny despre lipsa de disciplină pe canalul de scurgere, el s-a limitat să ridice din umeri. Cred că „Viermele" îl distra precum vechile noastre escapade din Freiburg. „Viermele" era o haimana și un iresponsabil de nestăvilit.

— Cînd Jean a sosit (acesta era numele mic al „Viermelui"), l-am instalat în apartamentul meu, mi-a relatat Johnny. În apartament aveam și alți oameni, iar Jean nu se împăca cu un principe egiptean pe care, de asemenea, îl adăposteam. Cei doi erau ca fețele unei monede. Principele era un intelectual și permanent medita. Într-o dimineață, l-am găsit pe Jean bînd șampanie la micul dejun și dînd noroc cu el însuși. „Ce sărbătorești ?" l-am întrebat. „Ziua de naștere". „Îmi pare rău că nu am știut, i-am spus. N-am pregătit un cadou pentru tine, dar încă nu este tîrziu. Spune-mi ce vrei și îți voi da". „Adevărat ?" m-a întrebat Jean. „Pe cuvînt de onoare". Jean a zîmbit hoțește. „Ceea ce doresc este să-l arunc pe fereastră pe acest nebun", și a arătat spre principele egiptean, care visa și, probabil, nici nu auzea discuția noastră. Vezi, apartamentul se află la parter, a continuat Johnny, și apoi nu credeam că o va face, așa că i-am spus : „Ei bine, făceți-o".

— Nu-mi vei spune acum că a făcut-o !

— Exact. Principele și-a scrintit un umăr și a continuat să viseze încă o lună în apartamentul meu.

— Foarte frumos. Și cum voi explica prietenilor mei iugoslavi aceste chiolhanuri și întîrzieri ?

— Ei, na, aranjază-ți-le cu spionajul britanic, a spus Johnny cu seninătate.

— Ce ? am rămas eu uluit. Niciodată nu pronunțase cuvinte cu privire la spionajul britanic.

— Aranjează-ți-le cu spionajul britanic, a repetat el.

— Eu nu cunosc nimic cu privire la spionajul britanic.

Tonul meu trebuia să fi fost extrem de convingător. Probabil, mi l-a dictat necazul „Viermelui" sau faptul că Johnny rupsese înțelegerea noastră tacită. Ne aflam într-una din acele situații tipice cînd tăcerea era cea mai bună posibilitate de a lăsa lucrurile așa cum căzuseră.

Johnny mi-a aruncat o privire pătrunzătoare. Pentru prima dată am citit teama în ochii lui. Îmi exagerasem rolul.

— Dumnezeule! Dumnezeule! a exclamat, acoperindu-și fața cu miinile. N-ai vrea să-mi spui că ai lucrat în toți acești ani pentru naziști? Simt că înnebunesc, Duško! Ce va crede fratele tău, Ivo?

La dracu cu ordinele! Johnny era frămîntat și nu înțelegeam motivul. Conform aparențelor, eu trădasem idealurile pe care amîndoi le năzuiam și-l ajutam pe Hitler să-și prelungească războiul său dement.

— Calmează-te, Johnny. Nu sînt ceea ce crezi tu acum, l-am consolat eu. Totul merge bine, dar te rog să nu-mi mai pui întrebări. Am să-ți explic mîine, ți-o promit. Vom lua cina împreună. De acord?

— Răule, și-a recăpătat Johnny aplombul. Pentru un moment m-ai înșelat. Vom lua mîine cina împreună. Și, îmbrîncindu-mă prietenește, mi-a zis: Îmi vei explica cum trebuie, ori te voi arunca pe fereastră.

M-am pus imediat în legătură cu Pistruiatu (Wren).

— Bateți-vă capul și găsiți o soluție împreună cu cei din Londra, am insistat eu. I-am povestit lui Tar și celorlalți, cînd i-am cunoscut în 1940, că Johnny știe că eu lucrez pentru englezi. Trebuia să o știe, întrucît el a creat toate premisele! Așa că, să se termine cu dubiile. Ori îi vorbim cu sinceritate lui Johnny, ori ne asumăm riscul de a-l pierde. Nu va mai consimți să-l mintă cel mai bun prieten.

Londra a aprobat. Lui Johnny i s-a acordat o încredere deplină și a fost inclus în rîndurile noastre sub numele conspirativ „Artistul". A fost ca un botez... numai că după trei ani și jumătate.

Pe la jumătatea lunii aprilie 1943, M.I. 6 ne-a cerut, lui Johnny și mie, să obținem informații cu privire la o nouă armă extrem de distrugătoare pe care nemții o aveau în pregătire. Știrea ajunsese prin mai mulți agenți ai Aliaților din Europa și din interogatoriile unor prizonieri de război. M.I. 6 a stabilit o legătură între aceste zvonuri și unele lucrări suspecte de construcții, fotografiate din avion la Peenemünde, un centru german de experimentări. Bazîndu-se pe dimensiunile acestor construcții, experții de la Londra au dedus că ar putea fi vorba de o rachetă de șaptezeci de tone, capabilă să poarte un focos torpilă de zece tone. Totodată, și mai alarmantă era varianta că arma ar fi o bombă atomică.

Primul raport al lui Johnny a fost liniștitor. Otto Hahn, cel mai important om de știință german, specialist în fisiunea nucleară, a afirmat că cercetările nu avansaseră într-o asemenea măsură ca să se poată fabrica o bombă atomică. Hahn, care se afla într-o postură critică, studia reacțiile în lanț cu uraniu provenit din Cehoslovacia. Antinazist declarat, Hahn era de părere că o bombă atomică era contrarie voinței lui Dumnezeu.

În ceea ce privește alternativa unei rachete de șaptezeci de tone, Johnny a străbătut întreaga Germanie în căutarea acesteia. Relațiile sale erau atît de bune, că putea să se miște aproape după cum vroia, dar n-a găsit arma-monstru. A descoperit, totuși, două firme germane, Argus și Fisseler Flugzeugbau, din Kassel, care primeau importante credite și cereri pentru o armă nouă. Ambele firme erau specializate în construcția de avioane ușoare și le lipseau mijloacele pentru a fabrica ceva asemănător cu un obiect de șaptezeci de tone. Serviciul de informații britanic a insistat în a urmări o pistă falsă, iar Johnny s-a apucat cu tenacitate să-și îndeplinească sarcina.

În septembrie, după mai multe săptămîni de căutări fără rezultate a imaginarei rachete de șaptezeci de tone, Johnny mi-a prezentat informații bogate și concrete asupra unei rachete mult mai mici, cunoscută sub numele de F.G.Z.-76. Mai tîrziu, englezii au denumit-o V-1 sau *Doodlebug*[1]. Raportul dovedea că se construia, în hangarele a două companii, un mic avion fără pilot, un monoplan care putea transporta o bombă de o tonă. Începuse deja producția în masă în Fallersleben. Johnny a auzit zvonuri cu privire la o rachetă, dar n-a putut să verifice nimic mai mult.

Cînd am transmis informațiile la M.I. 6, m-au mitraliat literalmente cu întrebările: Care este autonomia de zbor, greutatea, viteza, sursa de energie, dacă era controlată prin radio etc.? Johnny pleca să caute răspunsurile, după care englezii reveneau, cerînd și mai multe amănunte. În sfîrșit, cererile lor au atins un asemenea nivel tehnic, că au trebuit să trimită specialiști la Lisabona. Eu nu mai eram capabil

[1] *Doodlebug* — bombă zburătoare, rachetă.

să-i repet lui Johnny, într-o manieră inteligibilă, întrebările primite. Johnny a trebuit să se întîlnească personal cu specialiștii, dar aceasta a dat naștere la dificultăți și obiecții din partea Comitetului XX. Principala obiecție era de a nu fi folosit în mod deschis de către M.I. 6 de teama ca riscul suplimentar la care el se expunea să nu pună în pericol întreaga organizație. Dar nici nu exista o altă soluție... armele V-1 erau mai importante decît programul de dezinformare. Un atac realizat cu o armă nouă, necunoscută, ar fi putut schimba cursul războiului și ne-ar fi obligat să anulăm ziua „D". Pentru a se evita, nu exista o altă aternativă decît riscul de a compromite Comitetul XX.

În preajma acestei perioade, mulți germani, mai ales cadrele din Abwehr, începuseră să înțeleagă că nava germană se scufunda și încercau să treacă de partea noastră. În mod normal, trădarea era de dorit, dar în acest caz presupunea, totodată, o amenințare pentru Comitet. Germanii erau conștienți că un ofițer al Abwehrului care trădează își denunță spionii din străinătate. Această revelare era ultima de care am fi avut nevoie. Către sfîrșitul anului 1943, toți spionii germani din Marea Britanie erau ai noștri, ei acceptînd voluntar sau prin constrîngere, să coopereze cu noi. De aceea, trădarea nu numai că nu ne convenea, ci o și respingeam în mod deschis. Era o atitudine care părea stupidă și de neînțeles pentru mulți ofițeri englezi, precum și pentru dezertorii germani. În realitate, ordinul explicit împotriva trădătorilor a fost consecința unui caz ce nu ne-a adus prejudicii, dar care a fost o avertizare foarte bine venită.

Eric Vermenhren și minunata sa soție, mai înainte contesa de Plattenberg, erau spionii Abwehrului în Constantinopol, cînd s-au hotărît să treacă de partea britanicilor. Cazul a dat naștere la multă publicitate, întrucît soții Vermenhren aparțineau elitei cercurilor străine din Turcia și pentru că von Ribbentropp exagerase importanța cazului, folosindu-l în scopul alimentării animozităților contra lui Canaris.

Spre norocul nostru, nici unul din agenții controlați de Comitet nu aveau nimic de-a face cu Constantinopolul, astfel că soții Vermenhren nu ne-au putut aduce prejudicii. Totuși, unele greutăți tot ne-au făcut. Aceștia au predat serviciului de spionaj britanic cifrul în telegrafie al Abwehrului, pe care noi îl aveam. Desigur, Abwehrul a schimbat cifrul fără să piardă timp. Am intrat și noi în posesia lui după un număr de zile, dar faptul a fost un inconvenient.

Exista apoi pseudotrădarea. O problemă, de asemenea, spinoasă pentru ambele părți. Într-o zi, Johnny a venit să mă vadă pentru a-mi vorbi despre această chestiune. Doi prieteni ai săi se aflau la Lisabona, din ordinul Abwehrului, pentru a stabili relații de prietenie cu englezi și americani de ale căror poziții, eventual, să se folosească pentru a pleca în străinătate, unde să lucreze ca spioni. Ambii erau fii de oameni atît de importanți, încît Aliații nu puteau să nu se intereseze de ei. Unul era Otto Wolfe von Amerongen, fiul celui mai mare fabricant de oțel din Germania. Celălalt era Rudi Enders, fiul fostului prim-ministru austriac.

— Minunat! mi-a fost reacția la presupusele trădări. Un perfect material pentru Comitetul XX.

Johnny a dat negativ din cap.

— Nu, este vorba de o dilemă îngrozitoare. Ambii sînt antinaziști și niciodată nu s-au gîndit să facă spionaj contra Aliaților, dar nici nu vor să lucreze contra Germaniei. Numele lor reprezintă ceva în Germania, și cred că a se transforma în trădători ar echivala cu pătarea blazoanelor familiilor lor.

— Prostii... Eu nu aveam răbdare cu astfel de tipi. Tu ce ai făcut? Nu te-a frămîntat numele. În orice caz, sînt de părere că va fi mult mai avantajos ca după război să fii cunoscut ca un adevărat antinazist și că ai făcut ceva efectiv contra lui Hitler.

— Mulți dintre compatrioții mei nu împărtășesc această părere. Acești tineri o să moștenească poziția părinților lor (mai ales Otto) și o să trebuiască să lucreze cu oameni care posedă noțiunea lor asupra patriotismului. Nu este același lucru cu atitudinea mea, și asta din cauză că eu sînt un pîrlit de individualist și restul nu mă mai interesează. În cele din urmă ar fi mai utili în Germania după război dacă nu sînt considerați trădători.

— De ce ai mai venit la mine, Johnny? l-am întrebat cu nerăbdare. Dacă nu vor să treacă de partea noastră, eu nu pot să fac nimic pentru ei.

— Tocmai asta-i dilema. Ar putea să lucreze pentru noi, fără să-și dea măcar seama. Cînd vor începe să circule prin Lisabona, în mod sigur Aliații o să le facă curte. De fapt, în cele cîteva zile de cînd sînt aici, se pare că americanii sînt deja dispuși să le ofere azil.

— Și ce-i cu asta? Ar putea să spună că nu?

— Nu, nu pot pentru că Abwehrul ar afla. Această situație s-ar transforma în cancanul cel mai preferat în înalta

societate. Nu există decît o soluţie. Trebuie să interceptezi toate propunerile care li se fac.

Am fost de acord, dar era o problemă greu de explicat şi mi-a creat multe greutăţi cu M.I. 5. Otto Wolfe şi Rudi Enders ar fi fost o bună achiziţie, dar nu se vindeau.

Însăşi situaţia lui Johnny cuprindea în ea multe pericole şi numai dezavantaje în situaţia că îi ceream să dezerteze din Abwehr. M.I. 5 vroia ca Johnny să rămînă în Lisabona. Cu mult curaj, fiind conştient de pericolul extrem la care se expunea, Johnny a îndeplinit această dorinţă a Serviciului de spionaj englez.

El îşi crease o reţea complicată şi diversificată în Germania. Era o chestiune de supravieţuire în atmosfera de trădare a cercurilor naziste superioare. Pentru a avea influenţă asupra naziştilor importanţi, în special a acelora din S.D., Johnny folosea momeala cea mai veche din lume: banii. El făcea investiţii şi depunea bani în străinătate, în principal, în Elveţia, pentru aceste personaje. Tranzacţiile erau ilegale şi, ca urmare, clienţii rămîneau legaţi de Johnny. Din propriul interes, aceştia l-ar fi prevenit pe Johnny de orice intrigă sau măsuri îndreptate împotriva lui şi ar fi folosit influenţa lor pentru a le preveni.

— Totodată, obţin multe informaţii prin acelaşi sistem pentru prietenii tăi din M.I. 6, mi-a zis Johnny cînd am discutat problema acestor operaţiuni financiare.

— Cunoşti secretele prea multor persoane, Johnny, am observat eu. Ştii pe unde sînt îngropate multe schelete. Toate acestea se vor întoarce împotriva ta.

Johnny a ridicat din umeri. Cred că într-un anumit fel, operaţiunile atrăgeau pe aventurierul şi omul de afaceri care exista în el.

— Totodată, pot să ia şi altă direcţie. Pe de o parte sînt protejat, iar pe de alta, vulnerabil. Dar ceea ce înclină în balanţă sînt informaţiile pe care le obţin. Deci...

— Nu te pot contrazice. În orice caz, acum te afli în Lisabona. Dacă ceva merge rău, nu vor putea să te prindă cu uşurinţă, i-am zis cu nevinovăţie.

Ceva pe faţa lui Johnny, nu ştiu exact, o privire pătrunzătoare sau umbra unui surîs, m-a determinat să-l întreb:

— Ce se întîmplă, Johnny? Tu îmi ascunzi ceva; o ghicesc din expresia ta enigmatică.

— Ah! nimic.

— Johnny, pentru Dumnezeu, să nu faci nimic de dragul eroismului. Lucrăm împreună şi trebuie sa ştiu totul.

— Ei bine, s-a bîlbîit el, cert este că mă simt mai în siguranţă în Germania. Aici, antenele mele nu captează toate semnalele de pericol, iar situaţia ar putea să-mi scape de sub control.

Nu exista o modalitate de a-i îmbunătăţi situaţia. Am încercat, prezentînd problema la M.I. 5, dar am primit răspuns că Johnny le era absolut necesar în Lisabona. Acelaşi lucru a afirmat şi M.I. 6. Serviciul de informaţii britanic obişnuia să se fălească cu faptul că citeam telegramele germane înaintea nemţilor. Acesta era purul adevăr şi se datora lui Johnny. Întreţinînd relaţii de prietenie cu una din femeile de la secţia de descifrare a telegramelor din ambasada Germaniei, Johnny citea şi copia aceste mesaje în fiecare zi. Era imposibil ca femeia să nu-şi fi format o părere asupra motivelor care îl determinau pe Johnny să le citească. Ştiam că era antinazistă şi de acest fir atît de fragil al convingerilor depindeau cele două vieţi ale noastre.

Într-un anumit fel, elementul de pericol avea o calitate ireală. Pînă se materializa, exista numai în minţile noastre. Nimeni nu ne împuşca şi nici nu trăiam în condiţiile luptei de pe front. Ba, din contră. Eu aveam Clock House şi apartamentul din hotelul Palacio. Johnny închiriase o vilă luxoasă în Estoril, întreţinută de patru servitori. Rolls-Royceul (Silver Ghost) lui Johnny era asemănător cu carul lui Eros, transportînd cele mai frumoase femei din Estoril (în special utilele secretare ale ambasadei germane), pentru a lua cina la lumina luminărilor din vila sa.

Excesele noastre erau poate simptomatice pericolului invizibil. Fumam mai mult (mai ales Johnny, care întotdeauna avea o ţigară între buze sau între degete), beam mai mult şi dormeam mai puţin. Eu am sfîrşit prin a adormi în orice moment şi postură, atunci cînd organismul nu mai rezista fără odihnă, şi luam benzedrină cu regularitate pentru a fi în formă bună în timpul orelor de activitate.

Fragilitatea existenţei noastre s-a simţit în actul unei persoane pe care o cunoşteam foarte superficial. În timpul şederii mele în New York, am fost prezentat unei femei, Celia Jackson, soţia unui producător britanic de filme, care suporta războiul de cealaltă parte a Atlanticului.

La înapoierea din Statele Unite, m-am întîlnit cu doamna Jackson în Lisabona, în timp ce aşteptam avionul de Londra.

Am plecat la Londra, m-am reintors la Lisabona şi am întîlnit-o pe doamna Jackson în acelaşi loc, aşteptînd să obţină un bilet de avion. Cînd, în sfîrşit, a putut să ajungă la Londra, doamna Jackson s-a prezentat la M.I. 6, unde şi-a spus părerea ei că permanentele mele călătorii şi comportarea mea erau foarte dubioase. Era convinsă că eu eram un spion german. Cei de la M.I. 6 i-au spus că mă cunoşteau şi au insinuat că vor acţiona la momentul potrivit. I-au cerut doamnei Jackson să nu spună nimănui nici o vorbă despre cele discutate cu ei.

Cap. 21

Reţele speciale

În a doua jumătate a anului 1943, mi-am consumat mult timp verificînd ce gîndeau nemţii despre agenţii lor din Anglia. Comitetul XX dorea să ia o hotărîre asupra unora dintre agenţii dubli, care trebuiau folosiţi în cel mai important program de dezinformare: acela al zilei „D". Normal, comitetul îi alegea pe aceia în care nemţii aveau cea mai mare încredere.

Locotenentul Kamler, omul Abwehrului I, prieten cu Johnny, promitea să fie o sursă sigură de informaţii. O parte a activităţii lui Kamler consta în evaluarea informaţiilor furnizate de agenţii din Lisabona, înainte de a fi transmise la Berlin. Şi mai important decît toate era faptul că acest Kamler îşi îndeplinea activitatea în bune condiţii. Lucra numai din conştiinţă.

Pentru a face să le crească prestigiul (şi conţinutul buzunarelor lor) sau numai să-şi păstreze funcţiile lor comode în străinătate, în mod practic, toţi şefii cu sarcini de spionaj aveau tendinţa de a exagera valoarea oamenilor lor. Kamler nu le accepta părerile orbeşte. Întîmplător şi fără a fi conştient, ne-a fost de un mare ajutor pentru evaluările noastre. Datorită lui am putut afla care dintre agenţii controlaţi de noi se aflau sub protecţia personală a celor care îi conduceau.

În timp ce se dedica acestei activităţi, Johnny a descoperit existenţa unei reţele speciale a Abwehrului în Lisabona, denumită „Austrul". Această descoperire a făcut să ni se clatine vremelnic convingerea că aveam monopolul asupra spionilor germani din Anglia.

— Conducerea „Austrului" se află în sarcina unui anume Paul Fidrmuc von Karmap, mi-a zis Johnny foarte frămîntat. Dar nu ştiu mare lucru despre el. Nu cunosc antecedentele

sale şi am dubii dacă acesta este numele lui adevărat. Conduce trei agenţi: „Austrul 1", „Austrul 2" şi „Austrul 3". Primul şi al doilea se află în Regatul Unit, iar al treilea, în Statele Unite.

— De cînd operează „Austrul"? l-am întrebat, vrînd să ghicesc cam ce daune ne-ar fi putut face acest grup.

— Nu ştiu. Abwehrul l-a menţinut pe Fidrmuc în anonimat. Nici măcar von Karsthoff sau Kamler nu au controlul asupra lui; au ordine numai de a prelua informaţiile şi a le transmite printr-o poştă specială la Berlin. De obicei, persoana care preia informaţiile este secretara lui Kamler, Fräulein Kran, fata aceea dulce cu nasul pe sus şi atrăgătoare.

Chiar şi în situaţie de urgenţă, Johnny nu uita să dea cele mai detaliate informaţii.

M.I. 5 s-a pus pe lucru imediat, trimiţîndu-l pe Kim Philby la Lisabona pentru a se ocupa de caz. Era vorba de un grup care în profesia noastră se numea imaginar, adică era format din agenţi ce în realitate nu existau. De fapt, Fidrmuc nu făcea spionaj propriu-zis. Îşi baza informaţiile pe zvonuri, din ceea ce putea culege din ziare şi, în mod principal, din fertila sa imaginaţie. Iar pentru a face asta, exploata Abwehrul din abundenţă şi în mod ingenios, acceptînd numai o parte din plată în numerar, iar restul cerînd-o în opere de artă, pe care apoi le vindea cu mari beneficii.

Cu toate că Fidrmuc era un farsor, totuşi continua să reprezinte un pericol pentru noi şi, ca urmare, Serviciul de informaţii britanic a luat în considerare posibilitatea de a-l elimina pentru un anumit timp. Problema avea mai multe faţete. La prima vedere, se părea că nu putea să ne aducă prejudicii, ci, din contră, îi dezinforma pe nemţi. Dar dacă se dovedea una din presupunerile lui, mai ales cu privire la „Overlord" şi nemţii îl credeau pe el şi nu pe agenţii noştri dubli? Pe de altă parte, lichidîndu-l pe „Austrul", ar fi existat pericolul să trezim nemţilor o curiozitate excesivă, care ar fi atras verificări şi ar fi putut primejdui propria noastră organizaţie. În concluzie, s-a hotărît să-l discredităm pe Fidrmuc. Pentru a-i submina prestigiul la Berlin, am transmis informaţii reale bazate pe elemente probante care dezminţeau rapoartele trimise de către „Austrul".

Kamler, cu analizele sale meticuloase, aproape că a dat naştere la căderea unui grup de agenţi ai Comitetului XX sau, în orice caz, a împiedicat în mod serios munca lor. Din fericire, el i-a vorbit lui Johnny despre dubiile sale, dar,

spre norocul nostru şi mai mare, Berlinul şi avanpostul din Belgia, pe care le-a informat, nu au luat în considerare aprecierile acestuia.

Astfel, Kamler a mirosit o situaţie mai aparte, încîlcită, care includea un trio de agenţi dubli. Aceştia aparţineau unei reţele a Comitetului XX, condusă de către un bătrîn, fost ofiţer austriac de cavalerie, doctor Kösler, care lucra în Abwehr.

Doctor Kösler era un tip misterios. Chiar şi atunci nu se ştiau prea multe lucruri despre el. Într-un anumit fel, făcea parte din rîndul protagoniştilor tipici ai multor acte de spionaj care adesea sînt în mod prostesc ilogice sau confuze, lăsînd loc la multe întrebări şi sînt pline de contradicţii.

În primul rînd, Kösler era evreu. Nu se ştie cum ajunsese să fie ofiţer al Abwehrului şi, mai ales, un ofiţer apreciat. Se bucura de încrederea multor generali germani cu funcţii înalte, presupuşi antinazişti, pe care eu i-aş considera, mai exact, că nu erau nazişti. Acest ofiţer evreu al Abwehrului era, de asemenea, inventator şi fabricant (sau, poate numai ca acoperire, dar asta numai se presupunea).

Kösler şi-a început activitatea de spion la biroul Abwehrului din Bruxelles, în acel timp avanpostul cel mai important din Europa. În 1941, evenimentele au făcut din biroul de la Lisabona un centru al spionajului. Atunci maiorul Kratzer, şeful biroului din Bruxelles, l-a trimis pe Kösler la Lisabona pentru a se infiltra în Serviciul de informaţii britanic. Dar trimiterea n-a fost un transfer, iar Kösler a continuat să lucreze sub ordinele lui Kratzer. Avanpostul din Bruxelles încerca astfel să-şi justifice existenţa.

Kösler a plecat la Lisabona împreună cu un anume Mister Fanto, fost director pentru Europa al companiei Colgate Palmolive-Peet. El a înfiinţat în Portugalia o societate comercială şi l-a trimis pe Fanto în Anglia pentru a-i reprezenta interesele. Totodată, i-a dat şi o misiune de spionaj: Fanto trebuia să ceară informaţii de la Serviciul de informaţii britanic pe care Kösler urma să le transmită generalilor germani într-o încercare de a-i determina să o rupă cu Hitler şi să solicite pacea.

Comitetul XX a considerat tentantă perspectiva şi i-a recrutat pe Kösler şi Fanto ca agenţi dubli, dîndu-le numele conspirative „Hamlet" şi, respectiv, „Marioneta". Mai tîrziu, Kösler a adăugat încă un agent la reţeaua sa, „Mullet", un englez care lucra într-o companie de asigurări din Bruxelles. Comitetul a organizat o societate engleză pentru Kösler, care

trebuia să-i servească ca acoperire la desele călătorii la Londra ale lui „Mullet" și „Marionetei". Această rețea și-a concentrat activitatea în furnizarea, către Abwehr, de rapoarte false cu privire la producție și industrie.

Împins, probabil, și de rivalitatea dintre birourile din Lisabona și Bruxelles, Kamler a început să supravegheze mai îndeaproape activitățile lui Kösler. A ajuns astfel la concluzia că desele sale călătorii și rapoarte erau dubioase și că atît el, cît și asociații săi ar fi putut fi agenți britanici. A comunicat această părere la Berlin și lui Johnny. Berlinul nu a acționat niciodată în conformitate cu dubiile lui Kamler. Poate că le-a desconsiderat sau poate că avea propriile motive. Eu, desigur, am pus în temă Serviciul de informații britanic că rețeaua lui Kösler se afla sub control.

În realitate, bănuiesc că Kösler era un adevărat agent dublu, care furniza informații valabile ambelor părți, într-o manieră imparțială și încasînd de la amîndoi partenerii. Cei de la M.I. 5 au redus activitățile lui Kösler, pentru că și ei aveau aceeași presimțire ca și mine, dar este posibil ca ei să fi avut motive pentru a nu-i lichida rețeaua.

Către sfîrșitul anului 1943, relațiile dintre Kamler și von Karsthoff s-au deteriorat din cauza unor chestiuni birocratice mărunte. Întrucît reclamația făcută Berlinului de către von Karsthoff a fost luată în considerație, Kamler a fost rechemat. Faptul ne-a costat, practic, lichidarea unui post de observație în persoana lui Kamler, ceea ce a rezultat și cu mai multă pregnanță cînd acesta s-a despărțit de Johnny, avertizîndu-l:

— „Să nu vă mai întoarceți la Berlin", mi-a repetat Johnny cuvintele lui Kamler. „Îmi este imposibil să vă spun sursa informației, dar vă pot asigura că figurați pe lista neagră a S.D.-ului".

Sursa nu mai avea importanță de acea dată. Nu mai încăpea îndoială privind autenticitatea informației.

Cap. 22

Veți fi părtaș la glorie

De la sfîrșitul anului 1943 pînă în iunie 1944, Serviciul de informații britanic a ținut o sesiune la masa de ruletă care părea că nu mai lua sfîrșit. Aceasta este cea mai exactă analogie care îmi vine în minte. A fost un joc de noroc în toate sensurile. Ne petrecusem primii ani ai războiului perfecționîndu-ne sistemul, edificîndu-l. Acum îl pariam pe tot, chiar dacă ne costa oricît. Forțele armate intrau și ele în acțiune. Pariau pentru ca noi să nimerim numerele cîștigătoare, iar ele să poată să îndeplinească cu dibăcie așteptata debarcare în Europa cu un minimum de pierderi.

La scară personală a fost, de asemenea, ca un joc de ruletă continuat vreme de cinci luni. Tensiunea generată de către jocul constant creștea mereu, pînă a atins proporții de nesuportat. A fost o perioadă de concentrare totală, iar dacă debarcarea ar fi trebuit să fie amînată sînt sigur de faptul că n-aș mai fi putut suporta tensiunea unor luni în plus. Pe deasupra, jocul contraspionajului ajunsese la un punct în care eu puteam fi eliminat.

— Nu ne-ar surprinde, a comentat Masterman, ca la un moment dat toți agenții să fie în mod brutal și necugetat deconspirați, la sfîrșitul acestei mari operații de simulare.

Pentru majoritatea cadrelor Comitetului XX care se aflau în Anglia, a fi deconspirați însemna sfîrșitul serviciilor lor. Pentru mine, care îmi împărțeam timpul între Londra și Lisabona, a fi deconspirat ar fi putut însemna mult mai mult.

Nemții cunoșteau în linii mari proiectata debarcare. Era logic; nu se putea ascunde. Johnny și cu mine o probasem, purtînd discuții cu numeroși ofițeri ai Abwehrului. Era neîndoielnic că nemții nu acordau credit informațiilor false care

indicau că atacul s-ar putea produce în Grecia, considerată punctul vulnerabil al Europei, sau în Norvegia ori în Danemarca. Știau că atacul va avea loc între Ostende, din Belgia, și peninsula Cherbourg. Von Karsthoff mi l-a explicat în stilul Generalstab, în timpul unei întîlniri speciale. Desenind cercuri pe hartă, mi-a prezentat suprafețele unde britanicii puteau să-și desfășoare bombardamentele esențiale, pentru invazie. Totodată, mi-a semnalat alte elemente indispensabile ale unei debarcări : mareele și lumina lunii. Era logic că nu se va realiza invazia pe lună plină, dar un minimum de lumină era necesar pentru complicatele mișcări ale marilor convoaie, evitîndu-se astfel pericolul folosirii reflectoarelor. Era, de asemenea, imposibil să se ascundă enormele preparative și concentrările de trupe pe insulele britanice, care puneau în evidență că atacul s-ar fi putut produce pe plajele septentrionale ale Franței. Expunerea lui von Karsthoff era destinată a-mi servi ca orientare pentru activitatea de spionaj pe care trebuia s-o desfășor la înapoierea în Anglia. Toți factorii diminuau limitele posibilităților de dezinformare. Totuși, din punctul de vedere al Amiralității, „Operațiunea Neptun", partea maritimă a „Overlordului" era destul de riscantă pentru a fi aplicată fără o acțiune de simulare.

Liniile principale ale planului de simulare se compuneau din următoarele : mai înainte de toate se cerea a convinge pe nemți de faptul că atacul s-ar declanșa în extremul nord-vest al suprafeței cunoscute, cu alte cuvinte, în împrejurimile strîmtorii Calais. Acestei prime debarcări i-ar fi urmat o a doua mult mai puternică, în aceeași zonă. Ne gîndeam că poate era recomandabilă o debarcare în aria Bruges, pentru a-i îndepărta pe nemți de strîmtoarea Calais. Încercam să-i facem pe aceștia să creadă că atacul principal din nord s-ar produce către sfîrșitul lunii iunie, iar capul de pod din Normandia (6 iunie) ar fi altă simulare.

Niciodată nu am spus ceva cu privire la strîmtoarea Calais. Cum era natural, nu puteam să vorbim de aceste lucruri în mod deschis. Trebuia să le dăm nemților indicii care să-i oblige să tragă singuri concluzia. Astfel, le-am transmis că nucleul principal al trupelor noastre se află concentrat în Scoția, pe coastele de est și sud ale Angliei, în fața strîmtorii Calais. În realitate, concentrarea se afla în Midlands. Totodată, am creat trupe imaginare, similare agenților imaginari : un așa numit F.U.S.A.C. — Frirst U.S. Attack Corps (primul batalion de atac al Statelor Unite), altul pe care l-am

numit Batalionul Forțelor Britanice și un al treilea, Batalionul 14 al Statelor Unite.

Ca într-un joc cu copii care imitau vînătoarea de iepuri, am plasat plăcuțe indicatoare pentru a-i pune pe nemți pe urmele acestor forțe inexistente. Le furnizam informații cu privire la mișcări de trupe, materiale, rezerve, ateliere și alte lucruri asemănătoare. Pentru a adăuga verosimilitate acestor piste false, le împodobeam cu amănunte autentice, care în general, nu prezentau prejudicii și puteau fi verificate prin alte mijloace.

Cu puțin înainte ca „Overlordul" să se pună în mișcare, am primit indicații, suficient de concludente, asupra faptului că inamicul căzuse în capcană. A fost capturată în Italia o hartă germană, datată 15 mai, și indicînd ceea ce nemții credeau că va fi ordinea bătăliilor în timpul iminentei invazii. Acordaseră credit falsurilor noastre geografice și trupelor imaginare. Concluzia lor normală a fost că atacul nostru principal urma să aibă loc în regiunea strîmtorii Calais.

Bazîndu-ne pe rapoartele spionilor germani, unele din ele obținute de mine prin intermediul lui Kamler, grupul meu, „Triciclu", și o altă rețea denumită „Garbo", au fost alese pentru a duce greul planului „Overlord".

— E mai mult de un an de cînd dumneavoastră și „Garbo" vă disputați primul loc pe lista spionilor germani, mi-a zis Tar, însărcinîndu-mă cu activitatea ce urma s-o desfășor.

„Garbo" era un spaniol, care, din proprie inițiativă, s-a introdus în serviciul german de spionaj și a inițiat propriul său plan de dezinformare. Și-a început activitatea în Lisabona în mod independent. Avea aproximativ o duzină de agenți imaginari, împrăștiați prin întreg Regatul Unit, iar cîțiva, chiar și prin dominioane. Se spunea că la început fusese respins de către Serviciul de spionaj britanic, pînă cînd, în sfîrșit, isprăvile sale i-au obligat să-l accepte.

„Garbo" a lucrat în Peninsula Iberică cîțiva ani, iar sosirea sa în Anglia a fost numai o consecință a unei întîlniri cu Johnny, care ar fi putut să-l coste viața.

În vreme ce lua prînzul, într-o zi, în Jockey Club din Madrid, cu un spaniol pe care îl considera simpatic și îi făcuse să creadă că este ofițer al Abwehrului, Johnny a comis o indiscreție : a lăsat să-i scape unele observații antinaziste. Cu o identică imprudență, spaniolul i-a destăinuit că-i înșeală pe naziști, vînzîndu-le informații false. Din întîmplare, Johnny a replicat.

— Nu are importanță, eu fac același lucru.

Cînd s-a despărțit de omul acela, Johnny și-a dat seama că fusese un idiot. L-a chemat imediat pe Pistruiatu (Wren), iar acesta, după ce l-a ascultat, a chemat Londra. Johnny nu găsea o explicație logică asupra incidentului. Poate era și oboseala din cauza serviciului.

Eu mă aflam în Anglia pe atunci, și, înapoindu-mă la Clock House, după prînz, m-a surprins prezența lui Tar și Ian, care mă așteptau cu o expresie foarte frămîntată. Toți trei am avut o discuție rapidă și am ajuns la concluzia că, dacă nu era prea tîrziu, pe Johnny îl putea salva numai o acțiune radicală. Ne-am consultat cu „C", care ne-a spus imediat :

— Carte blanche.

Cînd trebuia să fie eliminat cineva (și în majoritatea cazurilor devenea obligatoriu), Serviciul de informații britanic niciodată nu însărcina vreunul din agenții săi pentru o astfel de acțiune. Execuțiile erau date întotdeauna specialiștilor din batalionul „tomberonului", cărora li se trimitea un aviz. L-am chemat pe Pistruiatu, pentru a-i spune să se ocupe de lichidarea spaniolului.

În vreme ce lua măsurile de rigoare, Pistruiatu a descoperit întîmplător faptul că spaniolul, pe care îl cunoscuse Johnny sub un nume fals, era propriul nostru om, „Garbo". Dacă nu ar fi fost această întîmplare, am fi eliminat pe unul din cei mai buni agenți ai noștri.

Cunoscînd apartenența lui Johnny, era prea periculos să-l mai lăsăm pe „Garbo" să-și continue activitatea pe continent. A fost introdus în Anglia, de unde a continuat să lucreze cu rețeaua sa de agenți imaginari, dar de această dată sub supravegherea strictă a unui ofițer destinat pentru cazul său.

După lungi șovăieli, englezii au numit un ofițer polonez, cunoscut sub numele conspirativ „Brutus", să sprijine pe „Garbo" și rețeaua mea în simularea din operațiunea „Overlord". „Brutus" condusese în Franța un grup de rezistență, pînă cînd a fost arestat de nemți. Acesta a reușit să-i convingă că se convertise în nazist și astfel i-au permis „să scape" în Anglia, unde a trecut de partea noastră fără a pierde timp.

Din cînd în cînd, alți agenți ai Comitetului ne dădeau ajutor, concomitent cu dezvoltarea altor programe importante de dezinformare. Sînt sigur că unele erau tot atît de importante ca și al nostru. Un vast serviciu de telegrafie, care opera douăzeci și patru de ore pe zi, simula, pentru ascultătorii naziști, mișcarea corpurilor de armată imaginare, emițînd mesaje de la divizii către cartierul general. Pentru a înșela avioanele de observație ale Luftwaffe, unități speciale de camuflaj au construit concentrări false de avioane de vînătoare, aerodromuri și tabere militare, iar în scopul consolidării informațiilor noastre asupra pregătirilor din anumite zone de pe coastă, am furnizat știri false ambasadelor țărilor neutre, și prin ele Abwehrului.

Înconjurat de acest mediu febril și optimist din Anglia, m-am pregătit pentru o nouă călătorie la Lisabona, în decembrie 1943. Ca toți ceilalți, întindeam coarda, simțind că dădeam o mînă de ajutor în ceea ce se pregătea, lovitura definitivă. Dînd dovadă de spirit deosebit, dar și contradictoriu, al fair playului britanic, „C" a ținut să-mi spună :

— Dacă totul va ieși bine, veți fi părtaș la glorie. Dar dacă va ieși rău, veți fi primul care va plăti consecințele. De aceea, în cazul că aveți cea mai mică îndoială, nimeni nu vă va acuza pentru că nu veți întreprinde această călătorie la Lisabona.

Temerile mele, dacă le aveam (și care persoană cu simț normal de conservare nu le-ar fi avut ?), se vedeau compensate prin alți factori. Cu toate acestea, lașitatea care mi s-ar fi atribuit nu era unul din acești factori.

I-am replicat fără rezerve că nu aveam nici cea mai mică intenție de a mai da înapoi. Cu cel mai profund realism, „C" m-a avertizat :

— O știam, deja, dar să nu fiți prea încrezător, Duşko. Un pas făcut în gol, și veți arunca totul peste bord, cu dumneavoastră în frunte.

Cap. 23

Ideea trebuie să germineze

În noaptea de Crăciun petreceam împreună cu von Karsthoff, Elizabeth și cîțiva prieteni ai lor. Ne-am adunat în noua lor casă de la țară, în apropiere de Cintra, o imitație modernă a tipului vechi de case țărănești din Portugalia. Am băut șampanie, am cîntat colinde de Crăciun și ne-am făcut reciproc mici daruri, dar bucuria sărbătorii a rămas artificială. Conversația noastră s-a învîrtit, în principal, asupra iminentei debarcări. După cină, ne-am așezat în jurul căminului enorm. Buturugile nu voiau să ardă ca de obicei. Atunci, von Karsthoff a aruncat pe ele un întreg pachet de lumînări și flăcările au căpătat o strălucire plăcută.

— Exact așa ar trebui să facă și Hitler, a afirmat unul din invitați, atașatul naval al ambasadei.

Toți l-am privit cu curiozitate, și el s-a grăbit să se explice.

— Ne confruntăm cu coaliția cea mai eterogenă care s-ar putea imagina, compusă din bolșevici extremiști și capitaliști împietriți. N-ar fi o pierdere prea mare sacrificîndu-i în favoarea păcii pe frontul occidental. Nici un om politic american nu ar respinge o astfel de tratare a problemei. Americanii sînt realiști și n-ar muri ei pentru a salva Rusia.

A început apoi să repete ca un disc stricat conceptele naziste. Germania — mîntuitorul Europei și civilizația ei. Germania — scutul lumii împotriva comunismului rus. Eram într-o stare de indispoziție, dar m-am stăpînit pentru a nu întreba ceva cu privire la sclavii, lagărele de concentrare și execuțiile în masă din țara aceea mîntuitoare. Discul era atît de uzat că nimeni nu-i mai acorda vreo atenție.

De această dată, aflîndu-mă din nou în teritoriul inamic, observația lui Masterman, că toți agenții săi ar putea fi în mod

brutal și ușuratic deconspirați, mă obseda. Ivo era o parte foarte activă a sistemului și se găsea în teritoriul inamic fără nici un sprijin; nu-i rămăsese nici măcar sprijinul lui Johnny. Eu nu puteam să-mi destăinui temerile nimănui, întrucît erau de ordin personal. Doream să-l salvez pe Ivo, dar mi-era greu să ridic această problemă. Și alții se aflau în aceeași situație.

Obsesia situației lui Ivo a pus stăpînire pe mine. Fără să-i spun de ce, l-am întrebat pe Johnny dacă ar putea să-l includă pe Ivo în viitorul grup care urma să folosească canalul de scurgere.

— Nimic mai ușor, a răspuns Johnny, fără a încerca să afle motivul. Dar restul familiei? a mai întrebat el.

Era o ofertă tentantă, însă reprezenta o cerere exagerată. Comitetul XX s-ar fi aflat în drept să mă supună unui proces extrem de sumar.

— Nu, asta ar însemna să abuzez de poziția mea. Doresc să-l aduc pe Ivo numai pentru cîteva zile. După aceea, ne vom gîndi amîndoi asupra modalității de a salva restul familiei.

Cu ocazia următoarei mele călătorii pe continent, Johnny mi-a spus că are o surpriză pentru mine. Ivo sosise la Madrid. Am hotărît că era mai bine să ne întîlnim în Portugalia. Johnny a făcut repede demersurile pentru a schimba identitatea lui Ivo și după cîteva zile acesta a apărut la Lisabona cu un pașaport german fals.

Trecuseră trei ani de cînd ne despărțisem și ardeam de nerăbdare să-mi îmbrățișez fratele, dar o întîlnire în aeroportul din Lisabona nu era recomandabilă pentru un călător ilegal. Dorind să evit orice situație periculoasă, am organizat o întîlnire cu Ivo tot atît de minuțioasă ca și cum o făceam pentru Abwehr. Locul întîlnirii se afla pe șoseaua dintre Lisabona și Estoril, așa că am stat în hotel pînă mi s-a confirmat sosirea avionului.

Pe la jumătatea drumului, mi-am parcat la marginea șoselei noul automobil Jaguar și am început să aștept. Cumpărasem mașina pentru a avea mai multă libertate în mișcări. Jaguarul (Standard Swallow) nu trecea neobservat, iar toți cei interesați puteau să-l recunoască ca fiind mașina pe care o conduceam. În schimb, automobilul meu sportiv avea avantajul că depășea în viteză pe toate celelalte. Cronometrajul nostru a fost perfect. La cîteva minute, Rollsul lui Johnny a sosit din direcția Lisabonei. Am sărit din Jaguar și am traver-

sat şoseaua, alergînd. Ivo a sărit din Rolls înainte ca acesta să se oprească, şi amîndoi ne-am îmbrăţişat cu putere. Cei trei ani de despărţire şi munca în mişcarea de rezistenţă nu-l schimbaseră pe Ivo din punct de vedere fizic. Continua să fie tînăr, elegant şi frumos.

Mai tîrziu, am vorbit despre familie. L-am luat la hotel Palacio şi ne-am încuiat în apartament, unde am rămas două zile şi două nopţi, cerînd numai să ni se aducă mîncare şi vorbind fără întrerupere.

Activitatea lui Ivo în mişcarea de rezistenţă a început cu sabotajul. Cum cîţiva din pacienţii săi erau feroviari, fusese însărcinat cu deraierea trenurilor. Pentru a se răzbuna, naziştii luau şi omorau ostatici. Ivo a căutat un alt domeniu de activitate. În Iugoslavia, ca de altfel în majoritatea ţărilor Europei, transportul fluvial este important. Ivo şi prietenii săi au inventat o bombă cu efect întîrziat, care făcea să explodeze vasul cînd ajungea în afara apelor sîrbeşti, în mod frecvent în teritoriul inamic.

Unele din sabotajele sale erau şi mai ingenioase decît cel amintit. Un asemenea plan de acţiune a avut chiar un caracter mai comic şi în acelaşi timp eficace, astfel că, în vreme ce Ivo mi-l relata, amîndoi am izbucnit în hohote de rîs.

— Probabil, ştii cît ţin nemţii la curăţenie şi eleganţă, mi-a povestit Ivo. Ei bine, aceste deprinderi le-am folosit împotriva lor. Cu cît nemţii încercau mai mult să dea lustru cizmelor lor, cu atît mai urîte se făceau acestea.

O rudă de-a noastră era directorul companiei Egü, care fabrica cremă pentru încălţăminte. Cum de altfel se întîmpla cu majoritatea fabricilor din ţările ocupate, nemţii rechiziţionau producţia de la Egü pentru trupe. Un prieten al nostru, profesor de chimie, a inventat o substanţă care, amestecată cu crema de la Egü, făcea să crape pielea la o temperatură mai mică de zero grade. Era comic să te gîndeşti la bieţii soldaţi germani de pe frontul rusesc. Cu cît îşi ungeau mai mult cizmele pentru a le face impermeabile, cu atît acestea se crăpau.

Ivo a adus prejudicii nemţilor prin diferite modalităţi ingenioase şi m-am bucurat alături de el de rezultatele imediate şi palpabile pe care le-a obţinut. Sabotajul dădea mai mare satisfacţie decît spionajul. Chiar şi atunci cînd nemţii i-au arestat cumnatul pentru că furase cîteva kilograme de ceară, Ivo a profitat de incident. Ceara era destinată pentru tatăl

cumnatului, care, fiind parohul catedralei din Belgrad, avea să facă lumînări din ea.

— Nici cantitatea şi nici scopul nu au vreo importanţă, ci principiul, a spus colonelul Toeppen, cînd Ivo i-a cerut să intervină.

După ce Johnny îl prezentase lui Toeppen, Ivo a închegat o oarecare prietenie cu ofiţerul de la Abwehr, care le-a fost foarte util în activitatea mişcării de rezistenţă. Dar, iniţial, Toeppen a refuzat să dea o mînă de ajutor.

— Îmi pare rău, a zis, nu există circumstanţe atenuante. Cumnatul dumneavoastră va fi împuşcat.

— Împuşcat fiindcă este sîrb, nu pentru că a furat. Ofiţerii germani fură cu tonele şi nimeni nu-i pedepseşte, a exclamat Ivo furios.

Toeppen nu se număra printre cei corupţi.

— Aveţi probe pentru acuzaţiile pe care le faceţi ?

— Pot să le obţin.

— Daţi-mi-le şi-l voi pune imediat în libertate pe cumnatul dumneavoastră, a vociferat Toeppen, dînd cu pumnul în masă. Orice ofiţer german care comite un furt va fi trimis în faţa consiliului de război.

Nimic n-a fost mai uşor pentru Ivo decît să se întoarcă cu probele. Mulţi ofiţeri ai ocupaţiei făceau comerţ pe piaţa neagră. Asta însemna că mulţi cetăţeni erau implicaţi, iar Ivo a trebuit să selecţioneze cu multă grijă cazurile pentru a nu aduce prejudicii oamenilor noştri. Toeppen şi-a îndeplinit cuvîntul dat. A pus în libertate pe ruda lui Ivo şi a arestat mai mulţi ofiţeri.

— Toate acestea nu înseamnă că Toeppen este nevinovat, a comentat Ivo. Nu cred că fură, dar participă la afacerile monetare ale lui Johnny.

— Nu ştiam că eşti la curent cu toate acestea. Johnny nu mi-a spus nimic.

— Oh ! sînt sigur că nu vrea să te frămînţi.

— În mod sigur. Nu mi-a zis mare lucru cu privire la operaţiuni.

— Este o chestiune mai complicată, mi-a explicat Ivo şi mi-a povestit ceea ce ştia.

Din motive economice, valoarea mărcii de ocupaţie era diferită în raport cu monedele altor ţări. Johnny s-a folosit de această discrepanţă pentru a mitui înalţi ofiţeri ai Abwehr-ului şi ai S.D.-ului atrăgîndu-i astfel de partea sa. Desigur, ceea ce făcea era ilegal, dar el a aranjat operaţiunile de trans-

feruri băneşti dintr-o ţară într-alta, cîştigînd cîteva procente pentru fiecare tranzacţie. Cu ofiţerii care aveau bani se limita numai în a le aranja afacerea, iar pe cei săraci îi introducea pe piaţa neagră, împrumutîndu-le fonduri din considerabila sa avere. Johnny nu avea nici un interes personal în aceste tranzacţii şi lăsa executarea lor pentru ceilalţi. Uneori, o singură operaţiune dubla sau tripla investiţia iniţială. Johnny a organizat, totodată, transferul cîştigurilor respective (şi al altor devize) în Elveţia sau în alte ţări neutre. A ţesut încă de la început pînza sa de păianjen în jurul colonelului Toeppen. Cum acesta, în calitatea sa de casier al Abwehrului, dispunea de facilităţi pentru transferarea mărcilor, a devenit un element principal. El putea să se folosească de sprijinul consulilor din Abwehr pentru transferările de fonduri, care astfel treceau peste frontiere fără nici un fel de restricţii. Toeppen i-a încredinţat lui Ivo operaţiunile din Belgrad. Ivo reuşise încet, încet să-i cîştige încrederea. În ultimul timp, Toeppen îi dăduse misiunea de a acapara mărcile de ocupaţie. Era o misiune uşoară, întrucît băncile din Belgrad acceptau cu plăcere dinarii iugoslavi în schimbul banilor germani devalorizaţi.

După părerea lui Ivo, planul era perfect. Îl avea pe Toeppen la mînă şi apoi încasa un comision pentru fiecare tranzacţie, pe care îl folosea pentru a acoperi cheltuielile operaţiunilor de sabotaj ale grupului său din mişcarea de rezistenţă. Gluma cea mai gustată de Ivo era că naziştii îşi finanţau propria distrugere.

După ce am epuizat amintirile şi după ce Ivo a participat la o lungă întîlnire cu Cecil Gladhill pentru a-i furniza informaţii de primă mînă asupra situaţiei din Iugoslavia, eu am abordat subiectul care mă determinase să-l aduc pe Ivo la Lisabona. Ivo îl ocolise cît putuse mai mult, pentru că era un om cu concepţii bine definite referitoare la morală şi obligaţii. El era capabil să ia hotărîri drastice, asemănătoare cu cele din sala de operaţii, nu numai în legătură cu cei din jur, dar chiar cu sine însuşi. Îmi ascundeam îndoielile cu privire la reacţia sa şi aşteptam ca timpul să lucreze în favoarea mea.

L-am dus pe Ivo la Boca do Inferno, locul meu preferat pentru discuţii confidenţiale, şi acolo, pe ţărmul stîncos de care se loveau valuri sălbatice, i-am relatat că întreaga noastră organizaţie ar putea să fie deconspirată.

— Debarcarea aliaţilor este iminentă. Nu ştiu cînd se va produce, dar va fi foarte curînd. Chiar şi nemţii o ştiu.

— Cu cît mai repede, cu atît mai bine, mi-a răspuns Ivo.

— Da, dar, cînd se va produce, viaţa ta ar putea să valoreze mai puţin decît o marcă de ocupaţie, iar eu nu voi mai avea timp şi nici autorizaţie pentru a te anunţa cu anticipaţie, chiar dacă voi şti data exactă. Aşa că (am făcut o pauză), să ne gîndim chiar acum pentru a ne asigura că vei ieşi nevătămat din acţiune.

Ochii verzi ai lui Ivo au scos scîntei.

— Tu îmi ceri să rămîn în Lisabona?! a sunat acuzator vocea lui. I-am răspuns fără ezitare:

— Da, dar nu sînt sigur că voi reuşi s-o obţin. Englezii ar putea să ridice obiecţii. Cel mai mic amănunt ar fi suficient pentru nemţi să bănuiască întreaga noastră reţea. M-am gîndit însă la o altă soluţie. Te afli aici cu paşaport fals. Unde dispare urma lui Ivo Popov?

— În Paris; de acolo, este în întregime o jebseniadă pură. Trecuse mult timp de cînd nu mai auzisem acest cuvînt. Din Madrid, n-am mai lăsat nici un semn. Numai Jebsen ştie că mă aflu aici. Vreau să spun că din partea germană. Gladhill este, de asemenea, în cunoştinţă de cauză.

— Probabil că englezii nu vor ridica obiecţii atîta timp cît nu îi compromiţi. Sînt de părere că ai putea să te întorci la Madrid şi, cu ajutorul legăturilor tale, să te pierzi acolo pînă cînd se termină războiul.

Ivo a tras cu putere din ţigara pe care o fuma şi a dat fumul afară foarte lent, în vreme ce aprecia propunerea mea.

— Da, aş putea s-o fac. N-ar afecta familia, întrucît ai noştri sînt foarte răspîndiţi. Tata este la Dubrovnik, mama, în Belgrad, soţia şi fiul meu se află în siguranţă în casa unor rude din Serbia. Nici unul din ei nu este implicat în afacerile mele.

Am abandonat subiectul. Ideea trebuie să germineze. Făcusem un pas de gigant, obţinînd un răspuns condiţional de la idealistul meu frate. Pentru prima dată de la sosirea sa m-am culcat fără prea multe gînduri şi am dormit relativ bine. L-am auzit pe Ivo sculîndu-se de mai multe ori, am văzut scînteierea unui chibrit şi mi-am dat seama că fuma. Asta însemna că medita asupra problemei, iar eu mă puteam aştepta la o hotărîre favorabilă din partea lui.

Dimineaţa, în timp ce serveam cafeaua, Ivo m-a anunţat:

— Este inutil, Duşko. Trebuie să mă întorc. Există prea

mulți oameni amestecați. Nu pot să dezertez din mișcarea de rezistență.

— Dar tu nu ai să poți să-i protejezi, am obiectat eu. Vei fi primul pe care îl vor aresta și îl vor pune la zid.

— Asta-i va pune în gardă pe ceilalți.

Am încercat să-i prezint și alte argumente, dar Ivo m-a întrerupt:

— Să nu mai vorbim despre această problemă, Dușko. Hotărîrea mea este luată și a continua să vorbim ar însemna numai să ne întristăm.

Ivo a plecat în ziua următoare, iar eu m-am întors la rutina traiului meu din Lisabona, care, în ciuda seriozității lui, a contactului permanent cu dușmanul și a prefăcătoriei enervante, mi se părea peste măsură de frivol. Oare unde se afla linia de demarcație între un playboy fals și unul adevărat?

Într-o după-amiază, m-am dus să caut un refugiu la casa lui Bailoni, o veche mănăstire din apropierea localității Carnaxide. Această casă o foloseam uneori pentru a mă întîlni cu Gladhill sau cînd aveam nevoie să mă izolez în întregime. Era un fel de a doua locuință pentru mine, la numai cîțiva kilometri de localitate, dar cu grădini mari și frumoase, piscină și cai.

Doar ce am intrat în esplanadă și Lillian, cea mai mică dintre fiice, a venit alergînd.

— Hai la plajă să înotăm un pic. E atît de cald!

— Nu, mulțumesc.

Aveam nevoie să rămîn singur.

În altă zi.

— Ah! nu ești prea vesel, m-a dojenit Lillian și, văzîndu-mă însoțit de un alt vizitator, un tînăr ofițer american, a exclamat: Bill, vrei să mergi să înotăm?

— Ce idee minunată!

— Îți iau mașina, mi-a zis Lillian, așezîndu-se la volan. Bill este un adevărat cavaler!

Lillian era o șoferiță experimentată. Am rămas, ascultînd finețea cu care schimba vitezele în timp ce cobora pe drumul șerpuitor al fermei.

După patru ore, Lillian și Bill s-au întors cu un taxi.

— Dușko, automobilul tău a explodat, a gîfîit Lillian, alergînd spre mine. Nu a fost vina mea. Înotam cînd, dintr-o dată, a făcut explozie.

— Cred că l-a ajutat cineva, a observat Bill.

Și eu credeam la fel, iar o examinare a resturilor îndoite ale autoturismului nu a lăsat loc pentru nici un dubiu.

— Cine o fi vrut să scape de mine? l-am întrebat pe Cecil Gladhill. Probabil că sînt nemții. Însă, deși sînt agentul lor răsfățat, totuși, în cazul că ar avea suspiciuni că îi trădez, mai întîi m-ar tortura. Același lucru l-ați face și dumneavoastră, am adăugat zîmbind.

— Nu, noi v-am duce în Turnul Londrei și v-am tăia în bucăți. Sîntem foarte tradiționaliști, a zîmbit și el. Sînt convins că nu au putut fi nemții. Dar...

— Dar... ce? Aveți o altă idee, probabil.

— Poate... da... a acceptat fără plăcere Gladhill. Acum cîteva săptămîni, o agenție de spionaj americană s-a interesat de dumneavoastră, întrebîndu-ne dacă lucrați pentru noi. Desigur, i-am răspuns că nu. Dar mă îndoiesc că reprezentanții acesteia ar fi putut face una ca asta.

Nu l-am forțat pe Gladhill să-mi dea mai multe detalii cu privire la misterioasa agenție americană. Nu ar fi servit la nimic. Gladhill făcea parte din categoria celor care spun ce vor și nici un cuvînt în plus. În zilele următoare m-am mișcat cu mai multă grijă, dar încercarea nu s-a mai repetat. Cineva o fi contramandat-o cu discreție. În orice caz, după ce am înlocuit Jaguarul cu un Talbot Lago, mi l-am rezervat cu mult altruism numai mie, hotărît de a nu-l mai împrumuta niciodată altcuiva dacă nu era un dușman.

La puțin timp după aceea, o altă agenție de spionaj neidentificată s-a interesat de mine, dar intervenția sa a fost de o manieră cu totul diferită. Cu toate că sînt exagerate, informațiile imaginare asupra aventurilor sexuale ale agenților de spionaj au adesea o bază reală. „Există oare ceva mai logic decît să profiți de această tendință de bază pentru a întinde o capcană?"

Mă aflam în cazinoul Estoril, jucînd bacara cu pariuri fără limită și cîștigasem circa trei sau patru mii de dolari. Cîțiva prieteni au trecut pe lîngă mine și m-au salutat. Ei erau însoțiți de o tînără belgiană cu păr castaniu și figură perfectă. Am fost prezentați. Se chema Louise, iar strîngerea sa de mînă a fost atît de insinuantă, încît mi-a devenit clar că prezența ei ar fi fost mai plăcută decît să-mi fi continuat jocul norocos. I-am propus să mergem să bem ceva la barul cazinoului și ea a acceptat. Am strîns bancnotele pe care le aveam pe masă și le-am băgat în buzunarul bluzei.

Plecarea din bar la dormitor a fost o chestiune de evoluție naturală, nimic care ar fi putut trezi bănuieli, mai ales în timp de război și în Estoril. După un sfîrșit delicios (strîngerea de mînă a Louisei nu mă înșelase), m-am trezit pe la trei sau patru dimineața singur în pat. Probabil, lumina m-a trezit întrucît eram în plină vară. Sau, poate, a fost un mic zgomot în salon, a cărui ușă era deschisă. Am ascultat cu atenție cîteva secunde și am auzit că cineva deschidea sertarele de la biroul meu. Niciodată n-am lăsat vreo hîrtie importantă în apartament, așa că i-am permis Louisei să continue să caute. Dacă își propunea să scrie un raport cu privire la mine, era mai bine ca acesta să fie în întregime favorabil.

După cîteva minute, am auzit-o intrînd în dormitor pe vîrful picioarelor. M-am făcut că dorm, dar am urmărit-o cu ochii pe jumătate deschiși. Dezbrăcată, s-a apropiat de pat și s-a întins ușor sub cearșaf. M-am ridicat în cot, cu figură veselă.

— De ce ești neliniștită, draga mea ?

Louise s-a întors și s-a ghemuit lîngă mine.

— Nu vroiam să te trezesc. Căutam o țigară.

Am întins mîna către noptiera sa și i-am arătat un pachet.

— Încearcă din nou. De această dată, te cred.

— Este rușinos, a murmurat încă ghemuită în mine. Mă aflu aici fără un ban și căutam ceva bani, dar te asigur, Dușko, că nu sînt o hoață. A fost pentru prima dată...

Am îndepărtat-o de lîngă mine.

— Ai putea găsi o scuză mai bună ! Iată bluza mea cu buzunarele pline de bani. M-ai văzut cînd i-am pus. Nici măcar nu știu cîți sînt. Hai, mai încearcă o dată. Pentru cine lucrezi ?

— Nu știu la ce te referi...

I-am dat o palmă, numai pentru aparențe, fără prea multă forță. A început să plîngă, dar a refuzat să-mi dea vreo explicație. După cîteva minute, am renunțat. În ceea ce o privea, mi-a întins celălalt obraz.

Cap. 24

Serul adevărului

Pe la jumătatea lunii februarie 1944, organizația noastră, care funcționa perfect, a fost atinsă de valul unui dezastru ce s-a produs printre colegii noștri din Germania. Amiralul Canaris a fost deposedat de șefia Abwehrului, fiind acuzat de lipsă de eficiență și iresponsabilitate politică. Era vorba de prima dintr-o serie de măsuri destinate unei reorganizări generale a spionajului german. Într-un anumit fel, acuzațiile erau justificate.

Reușisem să ne infiltrăm într-o asemenea manieră, încît cunoșteam pe toți ofițerii mai importanți pe care puteam să-i influențăm psihologic și să le prevenim reacțiile. Reorganizarea a reprezentat o puternică lovitură pentru noi.

Johnny ne-a relatat adevărata istorie a destituirii lui Canaris. Hitler l-a chemat la Berchtesgaden și i-a cerut un raport detaliat asupra situației din Rusia. Canaris i-a spus adevărul, iar relatarea sa pesimistă l-a înfuriat pe Hitler. Führerul ajunsese în situația cînd nu mai tolera nimic din ceea ce nu-i plăcea să audă. După cum ne-a povestit Johnny, Hitler s-a năpustit asupra lui Canaris, a răsturnat masa care-i separa și l-a apucat de revere pe micuțul amiral.

— Vreți să-mi spuneți că am pierdut războiul ? a țipat Hitler.

Păstrîndu-și calmul cît a putut, Canaris i-a răspuns :

— Nu vreau să vă spun nimic referitor la pierderea sau cîștigarea războiului, mein Führer. Vă transmit numai rapoartele agenților mei.

— Agenții dumneavoastră ! a urlat Hitler cu violență. Merită oare agenții dumneavoastră ruși atîta încredere ?

După destituire, Canaris a fost obligat, mai mult sau mai puțin, la un fel de arest la domiciliu într-un castel din vecină-

tatea Frankfurtului. Cîțiva dintre colaboratorii mai apropiați ai amiralului au fost, de asemenea, destituiți, iar alții, arestați. În iunie, Canaris s-a văzut în mod temporar reabilitat, cînd a fost numit șeful economiei militare. După atentatul la viața lui Hitler, din 20 iulie, a fost arestat din nou.

Abwehrul a continuat să existe sub numele de Consiliul militar și avea ca șef pe Schellenberg. Unii dintre șefii de direcții și-au păstrat posturile, iar O.K.W.-ul avea o anumită influență.

Von Karsthoff a fost unul din cei afectați de reorganizare, dar nu prea serios. L-au trimis să ocupe un post în Austria, iar mai tîrziu am aflat că a fost arestat de sovietici și executat. Von Karsthoff nu se mai afla în Lisabona, în luna aprilie, cînd am ajuns eu, venind de la Londra, astfel că a trebuit să mă confrunt cu noul grup de șefi ai spionajului nazist.

Înainte de a mă prezenta la o întîlnire cu aceștia, în după-amiaza sosirii mele, m-am grăbit să-l întîlnesc pe Johnny pentru a stabili cine erau.

— Te vei prezenta prietenilor noștri aparținînd S.D.-ului, Schroeder și Nassenstein, iar apoi, a adăugat el îngrijorat, unui om trimis special de la Berlin pentru a te interoga. Poate să fie maiorul Kuebart, un ofițer de stat-major, sau ajutorul său, Weiss. Asta este tot ce am aflat acum cîteva ore, datorită scumpei mele Mata-Hari de la secția de cifruri. Raportul pe care va trebui să-l prezinți a fost considerat ca fiind important și urgent. Îți vor supune creierul unei cercetări pînă la ultima cută, fără a fi însă cavaleri, ca von Karsthoff.

— Pentru orice eventualitate, poate ar fi mai bine să ne vedem după aceea. Va trebui să rotunjim raportul meu. I-am dat lui Johnny cheia de la camera mea din hotel. Ia-o! Vei găsi o sticlă de Black Label în valiza mea cu încălțăminte. Încă n-am avut timp să-mi desfac bagajele.

Întîlnirea cu Schroeder și Nassenstein era fixată pentru 19,30, într-o vilă închiriată în Estoril, o casă neospitalieră, cu mobilier tipic pentru locuințe de vară, nimic asemănător cu reședințele luxoase ale lui von Karsthoff. Cei doi oameni de la S.D. erau spartani și au desfășurat interogatoriul fără întrerupere, cu excepția unei scurte pauze pentru o gustare și un pahar cu bere. Evitînd amabilitățile și aspectele călduțe ale relațiilor personale, mi-am recitat cu exactitate informațiile care îmi fuseseră pregătite la Londra. Le-am desenat însemnele diviziilor încartiruite în Anglia pentru debarcare, atît

cele adevărate, cît și cele fictive, și le-am furnizat numele comandanților englezi sau americani, de asemenea, reale și inventate. Informațiile erau destinate să determine Statul-Major german să-și formeze ideea că noi așteptam ordinul începerii bătăliei. Schroeder și Nassenstein au ținut interogatoriul pînă la ora trei dimineața, dar nu au fost în nici un moment atît de pătrunzători și vicleni ca von Karsthoff.

Însoțindu-mă pînă la ușă, Schroeder mi-a spus ceva ce el credea că ar fi o surpriză :

— Mîine va sosi de la Berlin un ofițer superior, pentru a vorbi cu dumneavoastră. Vă va pune mai multe întrebări. Vi se pare potrivit să ne întîlnim mîine la aceeași oră ?

— Nu cred că ar fi bine, i-am răspuns, lăsîndu-l perplex. Aveam nevoie de timp pentru a mă pregăti.

I-am spus că preferam să-l întîlnesc peste două zile pe trimisul Berlinului, explicîndu-i că în ziua următoare trebuia să-mi prezint raportul ambasadorului iugoslav și că acesta va insista să rămîn pentru a lua cina împreună. Acest ultim aspect era real și Schroeder a acceptat amînarea, spunîndu-mi cu seriozitate :

— Ah, da ! Acoperirea dumneavoastră. Nu trebuie să vă neglijăm acoperirea.

Cînd am ajuns în apartamentul meu, Johnny era treaz și citea din romanul „Punct și contrapunct". Sticla de Black Label încă mai conținea două treimi, fapt care m-a mirat :

— Toate ideile par simple cînd sînt examinate în fond, a zis în chip de salut.

— Te referi la întîlnirea mea sau la Huxley?

— La ambele. Cum a fost?

— Sînt o pereche de zbiri onești, mult mai puțin inteligenți ca von Karsthoff și mult mai puțin periculoși. Te-ai alarmat fără motive.

— Poate că m-am alarmat degeaba, dar păstrează-ți forțele, bătrîne pirat din Dubrovnik. Așteaptă ca șeful călăilor de la Berlin să te ia în primire. Nu sînt sigur că știi să apreciezi valoarea pe care O.K.W.-ul o dă informațiilor tale din Anglia. Au încredere în tine, dar vor dori să se asigure că le spui adevărul. Nu știu cum să ți-o dovedesc, dar, Dușko, fii cu ochii în patru !

Am ridicat sticla de whisky.

— Johnny, asta zice mult în favoarea ta. Ai rămas treaz. Am servit cîte o porție mică la fiecare. Totul va ieși bine, ai să vezi.

— Ești foarte sigur pe tine, nu-i așa?

Îndoielile și atitudinea pesimistă a lui Johnny nu erau normale la el, așa că i-am răspuns:

— Da, sînt sigur pe mine. Se împlinesc patru ani de cînd joc această partidă, și sînt mai vulpoi ca ei. Trăiesc, nu?

— Ah, da! Dușko, ești deștept și ai o coadă frumoasă, ca un adevărat vulpoi. Poți să-l întreci în viclenie atîta timp cît îți păstrezi mintea clară, dar ce se va întîmpla dacă îți va injecta drogul adevărului?

— Drogul adevărului? Ce este asta?

— Invenția cea mai recentă ieșită din laborator. Tiopental sodic. Un nou drog, care distruge voința omului. Cît timp se află sub efectele sale, se presupune că pacientul este incapabil de a minți. E posibil să te intereseze că Abwehrul din Lisabona a primit cîteva doze acum cîtva timp.

— Crezi că mi-l vor pune în mîncare sau în băutură?

— Nu, se administrează intravenos. Nu cred că se vor preta să-l injecteze cu forța pe agentul lor favorit, dar ar putea să-ți sugereze să-ți demonstrezi sinceritatea, supunîndu-te voluntar acestei operațiuni.

Problema cerea încă un whisky. Am rămas un moment cu privirea pierdută în spațiu, la fel ca Johnny.

— Johnny, știi totul cu privire la acest drog? Probabil, cunoști că nu toată lumea reacționează în același mod la droguri.

Una din micile mele vanități este că sînt stăpîn pe mine însumi.

— Ei, da, trebuie să admit că reziști foarte bine la alcool, dar asta se datorează faptului că a curs prin venele tale în timpul a o sută de generații!

— Ai avea acces să obții puțin din acest tiopental... sau cum naiba se cheamă?

— Poate.

În limbajul lui Johnny, „poate“ însemna „da“.

— Atunci, vom face o experiență. Voi căuta un medic care ar putea să mi-l administreze.

Se crăpa de ziuă pe dealurile Estorilului, cînd Johnny a plecat să sustragă Abwehrului o doză din serul adevărului. Eu aproape că nu dormisem în ultimele două zile și mă așteptau alte patruzeci și opt de ore foarte încărcate, așa că aveam nevoie să dorm un pic, dar mai întîi am ieșit din hotel pentru a-l chema pe Gladhill de la un telefon public. Spunîndu-i că

era ceva urgent și eram mort de oboseală, Gladhill a pornit imediat spre Estoril pentru a mă vedea.

— Am nevoie de un medic care să nu pună întrebări, i-am spus, vorbindu-i de noul drog. Gladhill s-a alarmat și el.

— Un oarecare doctor Pinto vă va vizita în apartamentul dumneavoastră la ora 18,00. Apoi, Dușko, a adăugat, strîngîndu-mi mîna, vă felicit. Știți să reacționați cînd situațiile devin periculoase.

Eu m-am simțit ca și cum mi-aș fi auzit epitaful.

M-am întors la hotel și am dormit cîteva ore. Johnny m-a trezit cu puțin mai înainte de a sosi doctorul Pinto. Mi-a arătat cîteva fiole și mi-a explicat cum le obținuse.

— Datorită acestui mare idol care este banul. Noroc că majoritatea compatrioților mei apreciază devizele libere. Acestea înlocuiesc idealismul din lumea nazistă.

Doctorul Pinto era un tînăr portughez care studiase la Londra și era la curent cu toate. Era clar că știa unde lucra Gladhill și că îi plăcea rolul său ca medic de capă și spadă. Acesta cunoștea și caracteristicile tiopentalului sodic.

— Două sute cincizeci de miligrame, a zis, privind nivelul soluției pe scara gradată a seringii. Cantitatea este suficientă pentru a cauza o blocare parțială a sistemului nervos.

Cu multă grijă, ca și cum aș fi fost de cristal, doctorul a introdus drogul în vena brațului meu sting. Apoi s-a retras cu aceeași promptitudine cu care își scosese acul.

— Mă voi afla în barul hotelului în caz că veți avea nevoie de mine. Să nu evitați a mă chema. Veți începe să simțiți efectele peste cîteva minute.

Foarte curînd m-am simțit amețit, iar după aceea somnoros. În același timp, totul mi se părea vesel și hazliu. Iubeam pe toată lumea.

— Hai, Johnny, începe, i-am spus amicului meu, observînd că limba îmi era foarte umflată. Imaginează-ți că ești de la Gestapo.

Johnny a început cu întrebări inofensive privitoare la educația și copilăria mea, apoi a menționat Freiburgul și activitatea mea dubioasă din orașul acela.

— Manifestați antipatie pentru nemți?

— Nu.

— Pentru Hitler?

— Nu.

Eram pe jumătate scufundat într-un fotoliu. Johnny, aflat în picioare în fața mea, mi se părea o fantomă.

— Pentru ce ați tulburat liniștea reuniunilor din Ausländer-Club ?

— Pentru a mă distra, am răspuns cu o voce dulce.

— Ați făcut-o cu un scop ; ați ținut discursuri politice.

— E clar că am făcut-o cu un scop ; altfel nu ar fi fost distractiv. Apoi, pe atunci nu era încă război.

Mi-am amintit că îmi justificasem cu cuvinte identice perioada mea universitară în discuțiile purtate cu Müntzinger în Belgrad, cînd m-a recrutat. Am înțeles că în acest mod continuam să fiu stăpîn pe mine însumi.

Johnny a trecut la Anglia, la activitățile mele de acolo, la oamenii pe care îi cunoscusem. Am simulat, am negat, am mințit. Creierul îmi funcționa, în ciuda faptului că făceam eforturi pentru a-mi mișca limba.

— Efectul începe să dispară, Johnny, i-am zis după o oră. Nici măcar nu îmi este somn. Dar, Dumnezeule, ce hal de beție ! Cea mai rea din toată viața mea.

— Am să mă ocup să-ți ofer una și mai zdravănă. Johnny era entuziasmat. Sau acest ser al adevărului este pentru a speria copiii, sau tu ai o stăpînire-de-sine de fier.

Pentru a vorbi, trebuia să fac mari eforturi.

— Poate că doza nu a fost suficientă. Cheamă-l pe doctorul Pinto.

Johnny s-a dus să-l caute pe medic la postul său din bar.

— Doza este cea prescrisă, a zis el, după ce m-a examinat. Beți mult ?

Johnny a răspuns în locul meu.

— Ca o sugativă.

— Haideți, m-am resemnat eu ; în sfîrșit, plăteam pentru excesele mele. Dați-mi o doză mai mare.

Doctorul a refuzat, dînd din cap.

— Acum, nu. E mai bine să lăsăm să treacă un interval de timp rezonabil. Voi reveni mîine dimineață.

— Prea tîrziu, i-am spus, strîngînd din dinți. Dacă îmi dă o beție ca asta, voi avea nevoie de o zi pentru a mă reface.

Medicul mi-a luat pulsul, mi-a ascultat inima și în final a decretat :

— Bine, dar nu mai înainte de ora unu sau două de la noapte. Acum, să nu beți alcool, iar dacă vă e foame să mîncați ceva foarte ușor.

— Acum îmi este numai somn. Și i-am împins pe amîndoi către ușă.

Pinto și Johnny m-au lăsat să dorm pînă la două, cînd mi-au injectat în venă o jumătate de gram, dublul dozei prescrise. De această dată a produs efect instantaneu. Am fost conștient un anumit timp, dar nu am avut idee cît. Ar fi putut fi treizeci de secunde sau două ore. Johnny mă interoga. Nu știam despre ce și nici ceea ce răspundeam. Apoi am avut senzația că fac un salt mortal și, în timpul acestuia, îmi amintesc că am adormit.

M-am trezit dintr-un somn atît de profund, care semăna mai mult cu un leșin. Johnny mă zguduia de umeri.

— Dușko, Dușko, l-am auzit spunînd ca dintr-o peșteră adîncă, trebuie să te trezești.

Am murmurat cuvinte neinteligibile, iar încet, încet am devenit conștient despre ceea ce se întîmplase, asupra identității mele și despre activitatea care mă aștepta.

— Cît e ceasul ? au fost primele mele cuvinte coerente. Știam că am o întîlnire.

— Ora cinci după-amiază.

Cineva a ciocănit în ușă. Era un chelner al hotelului cu căruciorul de mîncare, căruia, înainte de a mă trezi, Johnny îi comandase o friptură mare, multă cafea și o sticlă de vin roșu foarte rece, pentru că aveam nevoie de o mică doză de alcool. Mi-a apropiat cărucțul de pat.

— Ai timp suficient să înghiți toate acestea și să faci un duș rece.

Johnny a desfăcut șervetul și mi-a întins farfuria cu friptură, care încă fumega.

— Să mă hrănesc în vederea tăierii ? am glumit eu, îngrijorat. Ei, ce am făcut azi-noapte ?

— Te-am interogat la intervale diferite. Imediat după injecție și mai tîrziu, cînd dormeai profund. Nu ai destăinuit nici cel mai mic detaliu pentru că, de fapt, nu ai vorbit nimic. Se pare că la o doză mai mare îți pierzi total cunoștința.

Ochii lui Johnny iradiau, deopotrivă, alinare și satisfacție.

— Dacă acest război nu se termină curînd, o să devii cazul cel mai complet de schizofrenie ce se cunoaște.

Proaspăt îmbăiat și bărbierit, ca un nou-născut după șaptesprezece ore de somn, am ieșit la întîlnirea cu cavalerul de la Berlin. Acesta se numea maiorul Müller. Niciodată n-am

aflat numele său adevărat. Nu știu dacă era Kuebart ori Weiss sau oricare altul, dar, fără nici o îndoială, se dovedea un specialist în interogatorii.

Pe Müller îl ajuta aspectul său. Nu se manifesta ca o brută a Gestapoului, ci ca un om blînd și inteligent. Cu o răbdare fără margini, făcea disecția fiecărei fraze pe care eu o pronunțam, fără cea mai mică insinuare sau amenințare. Părea atît de interesat că vroia numai să înțeleagă, ajutîndu-mă să mă exprim. Folosea o tehnică calculată pentru a face victima să se simtă în largul său, pregătind-o pentru întrebările care urmau, inofensive în aparență, dar în mod potențial periculoase. Din cînd în cînd, Schroeder, care îl ajuta, intervenea pentru a mă dezorienta cu alt tip de întrebări.

După șase ore de interogatoriu, către ora două din noapte, Müller și Schroeder au început să dea semne de oboseală, căscînd, dezmorțindu-și membrele și frecîndu-și ochii. Eu începusem ziua de lucru cu zece ore mai tîrziu ca ei, după echivalentul a două sau trei nopți de somn. Mă simțeam euforic, sigur că puteam să continui pînă la infinit sau cel puțin pînă cînd ei aveau să cadă sfîrșiți. Beneficiasem, totodată, de Masterman și Wilson, care mă pregătiseră cu sesiuni la fel de obositoare, precum și de Tar, imperturbabilul gentleman britanic, ce mă învățase să par indiferent chiar și în fața primejdiei de moarte.

După nouă ore de interogatoriu, Muller și Schroeder nu mai puteau să reziste.

Müller, meticulos, a început să-și pună notițele în servietă.

— Un ultim amănunt, a zis ridicînd privirea spre mine. Am dori consimțămîntul dumneavoastră... A făcut o pauză pentru a-și aranja o foaie de hîrtie recalcitrantă, iar eu m-am gîndit că ăsta este serul adevărului. ...Asentimentul dumneavoastră pentru a ne pune în legătură cu Guttman și a-i cere anumite amănunte în plus. Avem nevoie urgentă de ele, așa că nu putem aștepta ca să vă reîntoarceți dumneavoastră în Anglia.

Guttman era numele german al „Aviatorului", operatorul meu de radio. Mi-am dat consimțămîntul, fără a mă lăsa rugat, iar după cîteva zile Schroeder mi-a înmînat o primă foarte substanțială pentru el. Acest gest era foarte liniștitor și indica în același timp tăria poziției mele. Biletele de bancă spuneau mai mult decît o mie de cuvinte în limbajul serviciului secret nazist. Semnul definitiv al încrederii acestuia a sosit

după cîteva zile. Contrar proiectului lui von Karsthoff de a mă retrage la Lisabona, S.D.-ul mi-a cerut să mă reîntorc cît mai curînd posibil în Anglia pentru a-mi conduce rețeaua de spioni. Ne aflam la sfîrșitul lunii aprilie. Debarcarea era așteptată în orice moment și circulau zvonuri că peste puțin timp avea să se interzică intrarea/ieșirea de călători în/din Anglia.

În noaptea premergătoare plecării, am avut cu Johnny una din ultimele discuții zadarnice despre situația sa riscantă. De cînd vorbisem cu Ivo, devenisem mai îngrijorat ca niciodată pentru securitatea lui. Dar asta era egal cu a căuta garanții unde nu puteau fi : nu exista o modalitate de a face munca lui Johnny și, în același timp, să nu fii în pericol.

— În teorie, a încercat Johnny să mă consoleze, înșiși oamenii cu care fac afacerile mă vor proteja. Trebuie s-o facă, pentru a-și apăra propriile interese și propria lor securitate.

— Dar pot încerca să te reducă la tăcere... pentru totdeauna.

— Este ca o cursă de cai, mi-a zis Johnny, cu fals fanatism.

— Dar dacă ai pariat pe calul care va pierde ?

— De obicei, nu pariez. Eu sînt calul.

Nu era nimic de făcut, iar continuarea discuției devenea inutilă. Ne-am petrecut împreună ultima noapte la cazinou evitînd cuvintele care nu se puteau pronunța. Animația, jocurile, frazele fără importanță pronunțate în apropierea noastră serveau de circ roman, cu toate că perspectiva de a pierde sau a cîștiga bani ne lăsa pe amîndoi total indiferenți. Cînd ultimii jucători au abandonat cazinoul, sfîrșind astfel cu spectacolul de noapte, i-am propus lui Johnny :

— Hai pe jos. La dracu' cu mașina.

Vila lui se afla la o distanță de circa trei kilometri. Noaptea aceea de primăvară era prea răcoroasă și prea tăcută ; parcă ar fi fost din altă lume. Am mers pe jos fără grabă, într-o înțelegere tacită. Ne-am despărțit prin strîngere de mîini, pe scările de la intrare. M-am întors și am început să merg.

— Dușko, m-a strigat Johnny.

M-am întors să-l privesc de la o distanță de trei metri.

— Nimic. Vroiam să te privesc mai bine. O să fie o despărție de lungă durată. Am impresia că mergem în direcții opuse.

Îmi vorbea în germană. Eram sigur că urma să-mi spună *Auf Wiedersehen* [1], dar a pronunţat numai prima silabă.

— *Goodbye* [2], mi-a zis în engleză, lăsînd interpretarea destinului.

Există diferenţe între manierele de despărţire. Nu ştiu de ce, dacă te desparţi pentru totdeauna de un prieten, simţi impulsul să-i spui „adio", dar este un cuvînt greu de zis, în special cînd poate indica pesimism. Fără îndoială că nici Auf Wiedersehen, nici *au revoir* [3] nu-ţi poate ieşi cu uşurinţă de pe buze.

Eu, de asemenea, am zis „goodbye", recunoscător pentru tripla valenţă a acestei expresii englezeşti.

[1] *Auf Wiedersehen* — la revedere.
[2] *Goodbye* — rămîi cu bine, noroc bun, la revedere.
[3] *Au revoir* — la revedere.

Cap. 25

Regret mult, prietene

Primele zile ale lunii mai 1944 au reprezentat perioada unei repetiţii generale a unuia din cele mai importante spectacole care au fost jucate pe scena lumii. Scenariul era definitivat. În acea perioadă trebuia numai să mai finisăm frazele, să facem unele schimbări sau adăugiri de ultimă oră, precum şi să verificăm dacă nu cumva existau scăpări în scenariu.

Întrebările formulate recent de nemţi trebuiau analizate pentru a le cunoaşte intenţiile. Am pregătit răspunsurile în conformitate cu programul nostru de dezinformare, astfel ca acestea să nu depăşească limitele credibilităţii. A trebuit să transmitem nemţilor prin radio noi informaţii pentru a le întări imaginea greşită privind ordinea de desfăşurare a bătăliei ce era deja pregătită. Toţi lucram în ritm febril pentru a demonstra şi redemonstra corectitudinea acţiunilor noastre, coordonîndu-ne şi asigurîndu-ne că, sută la sută, nu existau scăpări în urzeala complicată pe care o creasem. Chiar şi cu aceste măsuri, permanent aveam impresia că uitasem ceva. Astfel, i-am spus lui Tar faptul că nemţii, în mod sigur, mă vor întreba cu privire la data fixată pentru debarcare.

— Ei bine..., a zis Tar gînditor, nu cred că trebuie să vă sugerăm nimic. Spuneţi nemţilor că nu sînteţi suficient de calificat pentru a vă exprima o părere.

Într-o noapte de la jumătatea lui mai, înapoindu-mă la Clock House, am observat o crăpătură de lumină printre draperiile groase de la o fereastră. Prietenii mei tocmai intraseră în casă şi se făceau comozi. Toţi prietenii apropiaţi cunoşteau că lăsam cheia de la uşă pe pervazul din dreapta, iar barul îl ţineam în permanenţă bine asortat, cu toate că frigiderul era mai întotdeauna gol.

Tar și Wilson s-au ridicat tăcuți în picioare, în momentul cînd am intrat în salon. După figurile lor triste am înțeles că aveau știri proaste.

— Dusko, „Artistul" a fost arestat, mi-a spus imediat Tar.

Inima mi s-a zbătut puternic, după care am avut impresia că a încetat să mai bată. Am rămas privindu-i năuc, incapabil să reacționez în vreun fel.

— Acum două ore am primit o comunicare de la M.I. 6 din Lisabona. Bietul Jebsen a fost răpit de către Gestapou. Agentul nostru din ambasada germană tocmai a aflat. Evenimentul s-a întîmplat săptămîna trecută. L-au invitat pe Johnny să servească ceaiul în ambasadă și i-au pus cîteva picături de somnifer în cană. Apoi i-au administrat o injecție, l-au pus în portbagaj și l-au transportat așa pînă la Madrid într-un automobil cu număr diplomatic. De la Madrid l-au transportat la Biarritz, iar după aceea, pe calea aerului, la Berlin. În prezent se află în închisoarea Gestapoului din Prinz Albrechtstrasse.

— Prinz Albrechtstrasse, am repetat în șoaptă. Toți cunoșteam ce se întîmpla în celulele din subsolul acela. Nu va vorbi, Johnny nu va vorbi, am continuat eu, răspunzînd la întrebarea care ocupa un loc primordial în mintea celor doi.

— Așa cred și eu, a zis Wilson. În prezent, M.I. 6 din Lisabona a afirmat că nu sîntem amestecați. Gestapoul l-a agățat din cauza operațiunilor lui financiare. Dar este supus la ceea ce ei califică cu atîta finețe „interogatoriu intensiv". Înțelegeți dumneavoastră ce înseamnă acest lucru. Dacă Jebsen se prăbușește, dacă destăinuiește că lucrează pentru noi, toți agenții pe care vi i-a predat vor fi demascați.

— Iar ceea ce este și mai rău, a adăugat Tar, nemții vor citi de-a-ndoaselea toate mesajele pe care le-am transmis în ultimele luni. Planul nostru de dezinformare va deveni inutil.

— Johnny nu va vorbi, am repetat furios, dar furia mea nu era îndreptată împotriva îndoielilor lor, care erau justificate, ci ideii că Johnny era supus torturii. Va rezista oricărei presiuni, atît fizice, cît și morale. Îl cunosc pe Johnny.

Wilson a respirat prelung.

— Dusko, nu putem să ne asumăm nici un risc. Comitetul a hotărît să suspende activitatea rețelei dumneavoastră.

— Dar asta echivalează cu a încuia grajdul după ce calul a fost furat, am protestat, căindu-mă imediat de comparație, pentru că mi-am amintit de descrierea pe care Johnny o

făcuse despre el însuși ca fiind un cal participant la curse. Cine va continua activitatea?

— „Garbo".

— „Garbo" se află în aceeași poziție ca și mine, am argumentat eu. Dacă Gestapoul va afla că Johnny lucra pentru noi, va suspiciona atît pe „Garbo" cît și pe mine. Nu este logic să suprimați numai pe unul din noi.

— Poate că nu, a fost de acord Tar, dar Comitetul a hotărît să micșoreze riscul și o va face în felul acesta.

Pentru a-mi dezorganiza rețeaua, „Meteorul" și „Aviatorul" au fost trimiși în străinătate în misiuni navale. Noile lor însărcinări au servit ca explicație pentru încetarea misiunilor de spionaj ce le aveau de îndeplinit.

Frămîntat de tot ce se întîmpla, mi-am găsit propria justificare pentru încetarea activității personale. Chinuindu-mi creierii pentru a găsi o modalitate de a-l ajuta pe Johnny, am hotărît să încerc șantajul. Printr-o scrisoare trimisă la Lisabona, am notificat nemților cu cerneală invizibilă că aflasem despre arestarea lui Johnny și că nu voi mai continua să lucrez pentru ei pînă cînd acesta nu va fi pus în libertate. M-am gîndit că, poate, dacă arestul lui Johnny se datora numai operațiunilor sale financiare, trucul meu avea să dea rezultate.

6 iunie 1944, ziua „D". Teama cauzată de arestarea lui Johnny s-a risipit. Devenise clar că nu divulgase planul nostru de dezinformare; totul indica faptul că nemții îl credeau în întregime. În loc să întărească capul de plajă din Normandia, ei au trimis divizia 116 din nord-estul Parisului pînă la Somme. Au reținut divizia 85 de infanterie în vecinătatea orașului Somme, anulînd ordinele anterioare de a o transfera, și au ordonat diviziei 1 de S.S.-iști să se îndrepte de la Turnhout spre Pante. Pentru a completa sprijinul din suprafața strîmtorii Calais, alte patru divizii care trebuiau transferate pe frontul de la Cherbourg au fost oprite pe loc.

Șeful Marelui Stat-Major al lui Hitler, generalul Alfred Jodl, a afirmat, conform rapoartelor de presă, că situația era și mai gravă. Jodl a spus că nu șapte, ci cincisprezece divizii se aflau în zona strîmtorii Calais pentru a face față iminentei invazii și a proteja locurile posibile de debarcare. Apoi, el a adăugat că această greșeală strategică va avea consecințe fatale.

Toate aceste divizii au rămas acolo două săptămîni, timp în care Aliații străpungeau frontul din Cherbourg. Era clar că Generalstab continua să creadă că aveam planificat un al doilea front în nord. Serviciul de spionaj englez i-a menținut această

iluzie cu informațiile sale false. Cînd Generalstab a înțeles, în sfîrșit, că fusese înșelat, nu m-a acuzat nici pe mine și nici pe alți agenți pentru eroare. Nemții au crezut că și noi fuseserăm victime ale înșelăciunii.

În timp ce bătălia se desfășura înverșunat pe capul de plajă din Normandia, Ian Wilson a venit la mine acasă pentru a mă lua la o mică cină pe care o dădeau cîțiva membri ai serviciului de spionaj militar la hotelul Hyde Park. Cînd am ajuns, mi-am dat seama că mă aflam în fața unui banchet de gală la care participau aproape toți ofițerii cu funcții de conducere din Serviciul de Informații. Aceștia m-au condus pînă la locul de onoare, iar încurcătura și jena mea erau atît de mari, că Ian s-a văzut obligat să-mi șoptească să iau loc în momentul cînd toți au toastat în cinstea mea. Ar fi o falsă modestie să zic că nu mă simțeam măgulit, dar mi-am revenit, auzind exagerările unor acțiuni de vitejie care mi se atribuiau. M-am simțit excelent, cînd un general m-a descris ca omul care, cu propriile forțe, reținuse în timpul debarcării între șapte și cincisprezece divizii nemțești. În acel moment, pentru a pune vîrf la toate, s-a anunțat că mi se acordase decorația „Ordinul Imperiului Britanic". Ar fi fost o seară minunată, dacă m-aș fi dedicat acesteia și nu gîndului la ce se întîmpla cu Johnny.

La o săptămînă după aceea (cu toate că mi se păruse un secol), Tar a intrat alergînd în Clock House, foarte emoționat, fără aparențele aplombului său obișnuit.

— Știri despre Jebsen, Dușko. Se pare că stratagema dumneavoastră dă roade. Ne-au informat că Abwehrul încearcă să obțină punerea lui în libertate. Gestapoul se opune, dar există speranțe.

— Cum se simte? Au comunicat ceva?

— Numai că se află în continuare în închisoare și că nu a vorbit.

— Nu este prea mult pentru a vă entuziasma.

Tar a încercat să mă însuflețească.

— E foarte mult, Dușko. Înseamnă, probabil, că Jebsen nu a fost torturat, sau, cel puțin, nu într-o manieră ireproșabilă. Totodată, înseamnă că Abwehrul nu se îndoiește de dumneavoastră.

— Spusă în felul acesta, sună bine. Dar Abwehrul este o chestie, iar Gestapoul, alta.

Presentimentele mele s-au dovedit mai realiste. M.I. 6 a obținut mai multe informații de la agenții săi secreți din Europa ocupată. Fratele meu Ivo fusese arestat la cîteva săptă-

mîni după Johnny. Acuzațiile erau asemănătoare: participarea la tranzacții financiare ilegale.

Ivo a fost arestat într-o după-amiază la cabinetul său. Un autoturism-patrulă, plin de oameni ai Gestapoului, s-a oprit în fața casei și soldații au dat buzna în sala de așteptare, ordonînd pacienților să se împrăștie, iar pe Ivo l-au ridicat, fără a-i da măcar timp să-și scoată halatul alb. Pe traseu, pînă la închisoarea Glavniaca, nu i-au zis nici măcar un cuvînt și, după cum era normal, Ivo a crezut că nemții îi descoperiseră activitatea în calitatea sa de spion sub denumirea de „Blindatul". Numai după un timp, cînd interogatoriul avansase, și-a dat seama că nemții nu cunoșteau nimic despre activitatea lui în mișcarea de rezistență. Nu i-au pus nici o întrebare referitoare la aceasta și nici cu privire la persoana mea. Unicul fapt care interesa Gestapoul era să afle cîte mărci de ocupație cumpărase, cînd și de unde, precum și numele celui cu care acționa.

Ivo a răspuns cu sinceritate la aceste întrebări, deoarece se refereau numai la relațiile sale cu nemții, sperînd că, atunci cînd anchetatorii aveau să abordeze teme mai delicate, declarațiile sale și aparenta colaborare în anchetă urma să-i determine să creadă că e nevinovat. A protestat, afirmînd că este nevinovat, susținînd că lucrase cu bună-credință pentru nemți și a dat ca referință numele colonelului Toeppen. Ivo știa că minuirea de valută fără autorizație era sancționată cu pedeapsa capitală, dar momentan simțea numai alinare la ideea că nu fusese anchetat despre celelalte activități. Pe deasupra, își alimenta speranța cu gîndul că Toeppen va reuși să-l salveze.

Închis într-o celulă, a trăit cîteva zile cu această speranță. Celula conținea mobilier obișnuit: un pat pliant de campanie, un taburet și un hîrdău. Avea însă avantajul că nu era la subsol. Aproape de tavan lumina o mică fereastră. Ivo își petrecea majoritatea timpului ridicat în vîrful picioarelor pe taburet, privind în curtea interioară, unde se permitea arestaților să facă cîteva exerciții fizice în fiecare zi. Într-o dimineață l-a recunoscut printre arestați pe colonelul Toeppen și cu asta s-au sfîrșit și speranțele sale. Se gîndea din acel moment că unica posibilitate de salvare putea veni de la Johnny, fără să știe că prietenul nostru fusese și el arestat.

Din cînd în cînd, lui Ivo i se permitea să primească pachete. Unul din ele, de la un pacient al său care era în realitate membru al rețelei „Blindatului", conținea o cutie de o sută de țigări. Pe hîrtia care separa un rînd de țigări de altul,

Ivo a văzut un desen uşor care părea planul unui edificiu. La început, desenul nu a avut nici o semnificaţie pentru el, dar, după ce l-a studiat cîteva ore, a recunoscut coridorul de la primul etaj al sediului Gestapoului, unde era dus pentru a fi interogat. Două uşi ale acestui coridor fuseseră marcate cu linii foarte întunecate. Una a recunoscut-o ca fiind de la sala de anchetă, iar cealaltă dădea spre cîteva scări pe care se desenase o pădure, simbolul libertăţii în limba noastră. De atunci, interogatoriile obişnuite la care era supus, s-au transformat în speranţe.

Ivo a aşteptat cu nerăbdare interogatoriul următor. Circa cincisprezece arestaţi, fără încălţăminte pentru a se preveni fuga lor, de asemenea, fără cravată şi fără curea, au fost suiţi într-un autocamion fără bănci. Călătoria de la închisoare pînă la clădirea Gestapoului a durat aproape un sfert de oră. Ajungînd pe coridorul de la etajul întîi, Ivo a verificat aşezarea celor două uşi marcate în desen. Nu exista nici un dubiu : una era uşa de la sala de anchete, iar cealaltă, un tip de uşă de serviciu, pe care oamenii o foloseau destul de frecvent.

Arestaţii erau aliniaţi pe coridor cu faţa la perete. Se dădea fiecăruia cîte o bucată de hîrtie, pe care trebuiau s-o sprijine cu nasul de perete. O măsură disciplinară care îi obliga pe arestaţi la imobilitate şi îi împiedica să întoarcă capul pentru a vedea ce se întîmpla în jurul lor. La terminarea coridorului, lîngă uşa de serviciu, se posta unica santinelă, înarmată cu un pistol-mitralieră Schmesser. Cînd se aprindea becul de deasupra uşii de la sala de anchete, santinela se deplasa pe coridor, intra în încăpere şi lua în primire pe arestatul anchetat, aşezîndu-l la locul său din rînd, după care-l însoţea pe următorul în încăpere. Ivo a tras concluzia că la viitorul interogatoriu trebuia să se aranjeze în aşa fel încît să ocupe ultimul loc de pe rînd şi în acest fel să fie aproape de uşa de serviciu. Aceasta putea face să se evite a se vedea un loc gol între arestaţi, care ar fi dat de bănuit. Cu puţin noroc, santinela nu avea să observe imediat absenţa sa.

Au trecut cîteva zile şi lui Ivo i-a venit din nou rîndul să fie interogat. Aceste presiuni repetate aveau ca obiectiv principal dezintegrarea psihologică a arestatului, care îl determina să cadă în contradicţii şi să destăinuie ceva mai mult decît în interogatoriul anterior.

Pe parcursul traseului de la închisoare spre clădirea Gestapoului, Ivo şi-a numărat tovarăşii. Erau unsprezece arestaţi,

fără el. S-a hotărît să profite de prima ocazie, înainte ca santinela să se poată obişnui cu prezenţa sa pe rînd.

Simulînd că îl durea un picior, Ivo a reuşit să fie ultimul care a coborît din camion. S-a aşezat la coada rîndului, a intrat cu ceilalţi în clădire şi s-a aşezat împreună cu ei la perete. Trecuseră aproape cincisprezece — douăzeci de minute de cînd arestaţii continuau să stea cu faţa la perete, sprijinind cu nasul bucăţile de hîrtie, cînd Ivo, cu coada ochiului, a văzut santinela ridicîndu-se de pe scaun şi îndreptîndu-se spre rînd. Trebuie să se fi aprins becul. Ivo a încercat să urmărească mişcările santinelei, fără a lăsa să-i cadă bucata de hîrtie, fiindcă l-ar fi costat o pedeapsă crudă. Santinela a trecut pe lîngă el, fără a-l privi. Ivo a riscat, susţinînd cu mîna hîrtia pentru a vedea şi a calcula cît timp întîrzia santinela pentru a însoţi pe primul arestat la sala de anchete şi a ieşi din nou. Apoi şi-a sprijinit din nou cu rapiditate nasul de perete. Santinela a ieşit, s-a scurs un sfert de oră, şi din nou aceasta s-a ridicat pentru a repeta procedeul.

Ivo a numărat secundele. Acum santinela trebuia să aducă pe primul arestat şi să-l însoţească pe al doilea. Cînd l-a văzut intrînd în încăpere pentru a-l prelua pe primul interogat, Ivo s-a pus în mişcare. Cinci paşi, şi ieşise din cîmpul vizual. În timp ce cobora scările, s-a întîlnit cu o secretară pe care a salutat-o cu un *Guten Morgen*[1]. A găsit uşa care dădea în stradă exact unde era marcată în desen. Aceasta era păzită de un soldat. Un alt Guten Morgen, şi Ivo a ieşit. Probabil că soldatul se afla acolo pentru a preveni să intre careva şi de aceea nu-l interesau cei ce ieşeau.

— A fost ca un vis, mi-a povestit Ivo, mult timp după aceea, un vis miraculos. Mă aflam acolo, în picioarele goale, fără cravată şi fără curea. Îmi cădeau pantalonii şi a trebuit să-i susţin cu o mînă, dar nimeni se pare că nu şi-a dat seama. Totul a mers bine. Cel mai greu era că nu trebuia să încep să fug imediat ce m-am aflat în stradă. Spre norocul meu, am traversat cîteva străzi pînă la casa unde locuia un prieten. Pe el nu l-am găsit acasă, dar soţia lui mi-a dat o pereche de pantofi, o cravată, o curea şi cîţiva dinari. Pantofii erau cu două numere mai mici, dar trebuia să merg pe jos numai pînă la colţul unde se afla staţia de tramvai.

Ivo a petrecut trei săptămîni, fugind sau ascunzîndu-se, înainte de a ajunge la loc sigur. Cînd, în sfîrşit, s-a aflat la

[1] *Guten Morgen* — bună dimineaţa.

baza unui grup al mişcării de rezistenţă situată în codrii deşi din inima Serbiei, Ivo a expediat un mesaj prin radio la Londra, pentru a-mi comunica faptul că este teafăr. Ian Wilson a alergat la Clock House, nerăbdător să-mi transmită vestea.

— Sper că de această dată e conştient că va trebui să rămînă în pădure, i-am spus eu lui Ian. Este prea cunoscut pentru a se lăsa văzut.

— De ce nu l-am convinge să vină aici ? a propus Ian. Văzînd expresia de neîncredere de pe faţa mea, s-a explicat : Avem cîteva aeroporturi secrete în zona respectivă şi cred că putem să folosim un avion pentru un astfel de caz : este prea puţin faţă de ceea ce ar trebui să facem pentru „Blindatul". Va dura cîtva timp, dar este posibil.

Ca rezultat al aventurilor lui Ivo şi Johnny, nervii mei ajunseseră să fie întinşi la maximum. Nu-mi dădusem seama de starea mea de extenuare, pînă cînd Ian mi-a adus ştirile despre Ivo. Am hotărît atunci că era momentul să-mi iau cîteva zile de odihnă.

— Cred că voi cere concediu, i-am zis lui Ian. Ştiţi cumva vreun loc departe de vacarmul modern, unde să-mi recapăt forţele, să citesc, să mă plimb şi să uit că există un război ?

— Cunosc locul cel mai liniştit din lume. Se află în nordul Scoţiei, la circa douăzeci de kilometri de Tain. Există un mic han. Veţi întîlni poate alţi cinci sau şase muşterii, dar, în afară de ei, numai oi, pe mulţi kilometri de jur-împrejur.

Peste cîteva zile, şefii mi-au aprobat permisia, am făcut rezervările şi am plecat spre Scoţia. În orice caz, trebuia să plec pentru că Clock House devenise de nelocuit pentru o perioadă. Cu cîteva zile mai înainte căzuse o bombă în imediata apropiere şi făcuse ţăndări toate geamurile de la ferestre.

După o călătorie cu trenul pînă la Edinburg, am schimbat cîteva autobuze pînă la Tain, iar de acolo am luat un taxi hodorogit pînă la Hanul Pescarului. Era aproape ora de cină. Un bătrîn colonel de rezervă a avut amabilitatea să se ocupe de mine.

— Singurul lucru pe care-l puteţi face aici este să pescuiţi păstrăvi. Aţi venit pregătit pentru păstrăvi ?

— Nu ştiu să pescuiesc, am încercat să-l descurajez, întrucît preferam să rămîn singur.

— Prostii, o să vă obişnuiţi. Va trebui să vă împrumut o undiţă. Am să vă trezesc dis-de-dimineaţă şi am să vă arăt cel mai bun loc de pe rîu.

Era atît de entuziasmat şi pornit să mă ajute, încît m-am văzut obligat să accept.

Pe la ora trei dimineaţa, m-au trezit cîteva bocănituri puternice în uşă şi am început să-l înjur pe colonel şi apoi pe mine că acceptasem. Am strigat „Intraţi !" şi a intrat hangiul, urmat de un poliţist.

— Îmi pare rău că vă deranjez, domnule, a zis poliţistul în mod oficial, iar eu în starea mea letargică am gîndit : „La dracu cu expediţia la pescuit !". Am primit o comunicare telefonică la postul de poliţie ; trebuie să vă prezentaţi imediat la Londra, la Ministerul de Război. Pot, domnule, să vă duc cu motocicleta mea pînă la aeroport. Dacă ne grăbim, veţi ajunge la timp pentru a prinde un avion militar care va decola peste trei ore.

M-am aşezat pe locul din spate al motocicletei, petrecînd restul nopţii scoţiene, friguroase, agăţat de valiză şi încercînd să ghicesc calamitatea care cauzase anularea permisiei mele.

Citroënul şi prietenul meu Jack, alergătorul, mă aşteptau la aeroportul militar din apropierea Epsonului.

— Ce caz de urgenţă s-a mai întîmplat, Jack ? l-am întrebat, în timp ce pornea motorul.

— Nu am nici o idee, domnule. Am instrucţiuni de a vă transporta direct la gara Waterloo, unde vă aşteaptă domnul Wilson. Dar nu cred că plecaţi undeva, întrucît mi-au spus să vă aştept. Îmi imaginez că o să aşteptăm vreun călător.

Călătorul era Ivo. Aterizase pe un alt aeroport militar şi în acel moment sosea la Londra.

— Cum naiba l-aţi găsit atît de repede ? l-am întrebat emoţionat pe Ian.

— Eu nu am avut nimic de-a face cu treaba asta. Însuşi „C" a dat ordin şi tot el s-a ocupat de formalităţile necesare.

După cîteva minute, m-am reîntîlnit cu fratele meu, care arăta bine, ca urmare a faptului că trăise prin păduri. Era îmbrăcat încă în hainele acelea grosolane de pădurar, potrivite cu noul său nume de Petrag Ivanovici, pe care îl folosise în clandestinitate, ca şi pentru zborul său la Londra.

Ian ne-a lăsat în gara Waterloo, iar noi am plecat cu Jack în Citroën la hotelul Savoy. În ciuda insistenţelor mele, ferestrele de la Clock House întîrziau să fie reparate. În timp ce-i povesteam lui Ivo despre bombardament, am auzit zumzetul unui avion inamic. Ca veterani londonezi ce eram, Jack şi cu mine ştiam la ce ne puteam aştepta. Nu exista pericol atîta timp cît auzeam motorul. Cînd înceta zgomotul motorului, bomba cădea şi exploda în apropierea noastră.

Zgomotul încetase. Jack a frînat brusc și amîndoi am sărit afară din mașină, uitînd că eram împreună cu un „țăran" nevinovat. Ivo a continuat să șadă pe locul din spate. Bomba a căzut pe o clădire cu cinci etaje, la două sute de metri distanță de noi, distrugînd-o complet. Printr-o extraordinară întîmplare, am scăpat întregi, fără a fi atinși de vreo schijă. Ivo a surîs, văzîndu-ne că ne scuturăm praful de pe haine.

— Ar fi trebuit să mă duceți în pădure. Acolo e mai multă siguranță.

În Savoy, Ivo mi-a povestit istoria sa, iar eu pe a lui Johnny. El nu știa nimic despre arestarea acestuia.

— Tu ai lucrat cu el, Ivo, i-am zis cu speranță ; poate poți să-l ajuți. Johnny mi-a vorbit adesea că mulți oameni importanți erau implicați în operațiunile sale și avea încredere în ei că îl puteau proteja. Dacă aș cunoaște numele unora dintre ei, poate aș putea să fac cîte ceva. Ți-a spus vreodată vreun nume ?

— E posibil să am o pistă, s-a gîndit Ivo. Cînd Johnny m-a trecut prin Paris, în călătoria noastră spre Lisabona, m-a dus să luăm cina în casa logodnicei unuia dintre asociații săi. Ea era franțuzoaică, dar el era neamț ; cred că deținea o funcție importantă în Reichsbank sau în Ministerul Economiei, nu sînt sigur. Se numea Freiderich Hahn.

— Stătea permanent la Paris ?

— Nu, călătorea mereu dintr-un loc în altul. Era însărcinat cu controlul băncilor naționale ale țărilor ocupate.

— Iar logodnica lui ?

— Se pare că domicilia în Paris. Apartamentul său se afla în Rue de la Pompe. Nu-mi amintesc numărul, dar era situat în fața casei cu un mic restaurant. Se numea Jacqueline Blanc.

— Ce fel de om era Hahn ?

— Nu era nazist, cum mi-am dat seama. Să fi avut circa treizeci de ani, prezentabil.

Pe vremea aceea, după o săptămînă de cînd Parisul fusese eliberat, Serviciul de spionaj britanic voia să mă trimită foarte repede acolo, astfel că mi-am grăbit plecarea. Franțuzoaica era o pistă prea bună pentru a o lăsa să-mi scape. În ceea ce-l privește pe Hahn, eram sigur că fugise cu trupele germane în retragere.

O simplă întrebare pusă la comisariatul de poliție al elegantului arondissement 16, de care aparținea Rue de la Pompe, a fost suficientă pentru a afla numărul casei Jacquelinei

Blanc. Era unul din acele imobile mici împărțite în apartamente, care își conservau încă luxul și distincția. Mademoiselle Blanc locuia la etajul doi. Am urcat pe scări și am rămas cîteva momente ascultînd la ușă. Am auzit pe cineva plimbîndu-se și murmurul unor voci. Am sunat. Nu a răspuns nimeni. Am repetat de cîteva ori mai insistent. S-a făcut tăcere absolută în apartament.

Am coborît scările, pășind energic pentru a fi auzit. Am ieșit din casă și am traversat strada. Răsucindu-mă în grabă, am văzut mișcîndu-se perdeaua de la apartamentul etajului doi.

Am suit din nou. De această dată, după ce am ciocănit, am strigat :

— Mademoiselle Blanc, sînt un prieten și aș dori să vorbesc cu dumneavoastră cîteva minute. Știu că sînteți acasă. Vă rog să mă lăsați să intru.

Cum continua să nu răspundă, am insistat :

— Am să rămîn aici pînă veți fi obligată să ieșiți. Dacă vă preocupă discreția, ar fi mai bine să deschideți.

Am auzit cum s-a răsucit o cheie. Ușa s-a deschis doi centimetri, cît îi permitea lanțul.

— Ce doriți ?

— Este o chestiune particulară. Mă îndoiesc că ați dori s-o discutăm pe scară.

Ușa s-a închis, s-a auzit căzînd lanțul și apoi a fost deschisă larg.

Jacqueline Blanc trebuie să fi avut vreo douăzeci și cinci de ani și era foarte frumoasă. Purta un halat care-i mărea frumusețea, iar părul său lung și castaniu părea proaspăt pieptănat, dar ochii, de asemenea, castanii, nu armonizau cu aspectul său atractiv. Erau dilatați din cauza fricii.

— Sînt un prieten intim al lui Johnny Jebsen. Am folosit numele lui Johnny pentru a-i cîștiga încrederea. Mă numesc Duško Popov.

A închis pe jumătate ochii și m-a privit lung în față.

— Am impresia că v-am mai văzut.

— Nu, pe fratele meu l-ați văzut. Semănăm foarte mult.

Jacqueline a devenit din nou rigidă și mi-am înțeles greșeala. Desigur că nu v-a fost prezentat pe numele lui adevărat, dar a servit cina aici. Fratele meu și Johnny Jebsen erau invitații logodnicului dumneavoastră, domnul Hahn.

Ea a dat din cap că își amintea.

— Ce doriți de la mine ?

Stăteam în picioare în anticameră.
— Pot să iau loc? am întrebat-o.
— Desigur, îmi pare rău că nu v-am invitat, a zis și m-a condus într-un salon bine mobilat, indicîndu-mi o canapea, în timp ce ea se așeza într-un fotoliu alăturat.
— Ceea ce am să vă spun este confidențial. Sper să nu fim ascultați. Mă gîndeam la vocile pe care le auzisem. N-aș vrea să abordez subiectul în prezența unor străini.
— Sînt singură, a mințit.
„Mai bine", m-am gîndit eu. „Poate că Hahn este cel ce se ascunde în camera alăturată". De ar fi fost oricare altă persoană, mai mult ca sigur că nu ar fi vrut să discute despre Johnny.
— O țigară? i-am oferit, întinzîndu-i tabachera.
— Mulțumesc, nu fumez.
Am aruncat o privire spre scrumieră; conținea cîteva mucuri. Jacqueline s-a înroșit. În aer plutea o aromă de tutun, proveniență balcanică, dar m-am hotărît să nu forțez nota prematur. I-am dat o ocazie.
— Gestapoul l-a arestat pe domnul Jebsen, iar eu încerc să-l ajut. Cred că el colabora cu domnul Hahn și orice informație pe care ați putea să mi-o dați mi-ar fi de mare ajutor.
— E aproape o lună de cînd nu l-am mai văzut pe domnul Hahn, s-a grăbit ea să răspundă. Se află în Germania. Apoi, nu știu nimic de afacerile lui comerciale.
— Mademoiselle Blanc, i-am zis, exagerîndu-mi răbdarea, am să fiu deschis cu dumneavoastră. Sînt hotărît să-l salvez pe Jebsen prin toate mijloacele care îmi stau la îndemînă. Dacă refuzați să mă ajutați, va trebui să iau unele măsuri neplăcute. Sînteți foarte vulnerabilă, mademoiselle Blanc. Vă rog să nu mă obligați să acționez.
— Să acționați în ce fel, domnule Popov? a întrebat ea în mod provocator, poate și interpretînd greșit intențiile mele.
— Ieri, plimbîndu-mă pe Champs Elysées, am participat la o scenă dezgustătoare. Mai multe femei erau obligate să defileze complet goale, cu capetele bărbierite și cruci fasciste pictate pe tot corpul. Acestea avuseseră legături cu nemții.
Cu o înfățișare și o paliditate care mi-a amintit de un actor kabuki japonez, ea a gîfîit:
— Dumneavoastră nu veți face...
— Pentru a salva viața unui prieten, mademoiselle Blanc, voi merge chiar și mai departe.

Ușa de la dormitor s-a deschis cu violență și un om înalt și frumos, de asemenea, în halat, s-a apropiat de mine cu un revolver în mînă.
— Dumneavoastră sînteți un...
— Bună ziua, domnule Hahn, l-am întrerupt vesel. Era exact cum îl descrisese Ivo. Presupuneam că o să vă fac să ieșiți din ascunzătoare. Vă rog să lăsați arma; nu aveți motiv să mă omorîți. Nu vă vreau răul, nici dumneavoastră și nici mademoisellei Blanc.
Hahn a continuat să țină pistolul îndreptat spre mine.
— Sînt Duško Popov, un prieten al lui Johnny Jebsen, după cum, probabil, ați auzit de dincolo de ușă.
— Asta nu are importanță. Eu nu vă cunosc.
Era nervos; un neamț ascuns în Parisul eliberat, probabil, mai mult disperat decît nervos; dispus la orice. Expresia sa severă o indica din plin.
— Eu pot să vă ajut, domnule Hahn, i-am spus pentru a slăbi degetul de pe trăgaci. Mă voi ocupa cu rezolvarea situației dumneavoastră. Nu cred că sînteți nazist și nici criminal de război. Nu v-ați fi aflat în Paris dacă erați într-una din aceste posturi, desigur dacă nu cumva v-au lăsat aici pentru a spiona sau a face sabotaj, situație în care n-ați fi locuit la logodnica dumneavoastră. Ar fi fost prea ușor să fiți identificat.
Și-a coborît revolverul.
— Doresc numele persoanelor importante implicate în tranzacțiile lui financiare. Johnny mi-a spus că se baza pe ele pentru a-l proteja. Dacă aflu cine sînt, pot să-i șantajez.
— De aici? a zis în batjocură, neîncrezător.
— Frontierele pot fi trecute, domnule Hahn. Există țări neutre, iar eu am legături cu Abwehrul. Dacă voi obține informațiile necesare, îl voi putea ajuta pe Johnny.
— Credeți dumneavoastră asta? Continua să fie neîncrezător, dar se relaxase destul pentru a lua loc pe fotoliu și a-și pune pistolul în buzunar. Unul din motivele pentru care nu m-am retras cu nemții e și faptul că, dacă o făceam, acum aveam aceeași soartă ca Jebsen. Este prea tîrziu pentru a-l mai ajuta. Începînd cu 20 iulie, majoritatea persoanelor care făceau afaceri cu Johnny sînt la închisoare. Iar cei care continuă să fie liberi, se tem pentru viața lor și nu vor face nimic.
— Care era rolul dumneavoastră în operațiuni? Fiindcă îl făcusem să vorbească, doream să continue.

— Oh ! a început el în silă. Nu era complicat. Cînd un ofițer era transferat, de exemplu, din Grecia în Franța, putea să intre în legătură cu o bancă controlată de nemți și să-și schimbe banii grecești de ocupație cu monedă franceză. Dar putea să schimbe numai o mie sau două mii de mărci. Îi era astfel imposibil să justifice o cantitate mai mare și mai ales de neconceput o sumă considerabilă, cum ar fi fost cincizeci de mii sau o sută de mii de mărci. Eu le facilitam tranzacții importante prin Reichsbank, justificînd că se făceau în favoarea Abwehrului.

— Într-un astfel de caz, ar trebui să cunoașteți numele acelora care au beneficiat de demersurile făcute prin dumneavoastră.

A scos una din țigările sale din Balcani și m-a privit, insistînd în timp ce o aprindea.

— Dumneavoastră ați zis că ați putea să mă ajutați. Cum ?

Ajunsesem deci la etapa înțelegerilor. Mi-am dat seama că îmi va spune ceea ce aveam nevoie.

— Nu cred că vă gîndiți să trăiți ascuns la nesfîrșit. Mai devreme sau mai tîrziu cineva va afla de prezența dumneavoastră aici. Și atunci nu numai dumneavoastră, dar și mademoiselle Blanc va fi în pericol. Nu am să vă promit luna de pe cer. Eu nu cred că veți fi făcut ceva ce aliații ar putea să aprecieze ca fiind un delict, dar nu voi fi eu cel care să vă judece. Ceea ce pot însă să fac este să vă garantez securitatea pînă cînd va trece această vînătoare isterică contra nemților.

— Nu este un lucru prea mare.

— Este cu mult mai mult decît ce aveți acum, i-am declarat cu hotărîre. Primiți-mi oferta sau începeți să trageți.

Lui Hahn nu-i trecea prin cap să mă împuște. S-a ridicat și s-a îndreptat spre fereastră, meditînd. Era unul din acei tipi cărora le place să păstreze aparențele. Nu avea motive pentru a mă refuza privind furnizarea informațiilor pe care i le cerusem. Jebsen îi era prieten sau, cel puțin, un asociat foarte util ; nu era nazist și naziștii nu puteau să-i mai facă nici un rău, întrucît nu se afla pe teritoriul german. Iar, ceea ce era și mai important, eu sosisem ca un înger salvator.

— Mă voi întoarce în această seară la ora opt, i-am zis ridicîndu-mă. Dacă îi plăcea să joace teatru, pe mine nu mă costa nimic să-i fac pe plac. Între timp, hotărîți-vă sau încercați să fugiți.

La ora opt, Hahn era satisfăcut în mîndria sa și a vorbit fără a fi rugat. Ori poate îi era foame și vroia să se descotorosească de mine cît mai repede. La anumiți oameni, stomacul are întotdeauna întîietate. Dinspre bucătărie venea o aromă plăcută de *coq au vin*[1], iar în salon se afla pregătită o masă mică pentru două persoane.

Hahn cunoștea mai mult decît mă așteptam. Mi-a confirmat că Johnny se află în subsolurile Gestapoului din Prinz Albrechtstrasse.

— Omul care conduce interogatoriile, mi-a relatat Hahn, este un ofițer din trupele S.S., Sondar Eggar, dar Jebsen este anchetat în detaliu de către Stavitzki, comisarul șef, și de către ajutoarele acestuia, Baumert și Günther. Ultimii doi sînt o pereche sîngeroasă, sadici în adevăratul sens al cuvîntului.

Tot ce îmi spunea nu erau informațiile pe care i le cerusem, dar l-am lăsat să-mi povestească în maniera sa. Cu cît îmi dădea mai multe informații, cu atît era mai bine. Mi-am memorat numele celor menționați, pentru eventualitatea că într-o zi aș putea să-i întîlnesc.

— M-am gîndit la problema dumneavoastră, a continuat, cu finețea unui director de bancă. Părea să fie un astfel de funcționar, mai ales că de acea dată își scosese halatul și era îmbrăcat într-un costum albastru închis cu o croială excelentă. Aș putea să vă dau multe nume care nu v-ar servi la nimic. Cele de care aveți nevoie sînt numele oamenilor care în prezent se află la putere. Îmi reamintesc trei dintre aceștia. Persoana cea mai ușor de convins, aflîndu-se în același timp în situația să facă ceva, este doctorul Schmidt, adjunctul lui Schellenberg, comandantul serviciului de spionaj german.

Schmidt părea candidatul ideal, întrucît continua să fie șeful direcției militare. Tentaculele lui Johnny ajunseseră cu adevărat foarte sus.

— Al doilea element este *Standartenführerul S.D.*[2], doctorul Knocker. Acesta a făcut afaceri cu Jebsen în timp ce era detașat la Paris. Nu știu unde s-ar putea afla acum. Iar al treilea, a continuat Hahn, frecîndu-și bărbia gînditor, este Walter Salzer. *Obersturmbahnführerul*[3] Walter Salzer. Este unealta lui Kaltenbrunner.

„Omul care îndeplinea treburile necurate ale lui Kaltenbrunner ; ar putea să fie interesat", mă gîndeam eu, în timp ce Hahn începea să-l descrie.

[1] *Coq au vin* — curcan la cuptor în sos de vin.
[2] *Standartenführer S.D.* — comandantul trupelor S.D.
[3] *Obersturmbahnführer* — colonel al trupelor S.D.

— Nu-l cunosc bine pe Salzer, dar știu că înainte de război lucra într-una din întreprinderile lui Jebsen. Salzer era intermediarul lui Jebsen cu S.D.-ul în toate tranzacțiile financiare. Niciodată Jebsen nu și-a murdărit mîinile în afacerile cu S.D.-ul.

L-am recompensat pe Hahn cu un număr de telefon; cel al noului birou al Serviciului britanic de informații, de lîngă Trocadero. Prietenul meu, Peter Hope, conduce acest birou.

— Dacă veți fi la strîmtoare, sunați dumneavoastră sau mademoiselle Blanc la acest număr, lăsați un mesaj, spunînd unde vă aflați și, dacă este posibil, despre ce urgență este vorba. Cineva se va ocupa de dumneavoastră. Vă sfătuiesc să rămîneți pe loc cîteva zile, cu toate că acest apartament nu este prea sigur pentru dumneavoastră, fiind cunoscut în cartier. Dacă englezii nu se vor opune, am să vă caut o altă ascunzătoare. Între timp, puteți să vă petreceți timpul liber scriind un raport complet asupra activităților desfășurate de dumneavoastră în timpul războiului. Cunosc că englezii vi-l vor cere. Probabil, vă vor interoga, dar, așa cum v-am mai spus, dacă nu ați făcut nimic care să justifice arestarea dumneavoastră în calitate de criminal, nu aveți de ce să vă frămîntați.

— Voi scrie raportul, a declarat Hahn pe un ton pompos. Dorea oare să colaboreze sau se gîndea la propria sa situație?

Jacqueline, mult mai liniștită, m-a rugat:

— Vă rog să nu ne uitați.

I-am promis că voi face tot ceea ce pot și mă gîndeam să mă țin de cuvînt, dar nu simțeam nici o simpatie pentru ea. Parisul tocmai fusese eliberat, noi încă luptam împotriva nemților, iar eu eram încă amărît. Sau poate că încă aveam necaz pe ea pentru refuzul inițial de a mă ajuta.

— Nu aveți nevoie de bani, nu-i așa? i-am zis, privind rochia de ultimă modă a Jacquelinei și luxosul său apartament.

— Nu, mulțumesc, s-a grăbit să spună Hahn. Cel puțin, a avut atîta sensibilitate pentru a se jena de aluzia mea.

Am plecat pe jos pînă la hotelul Scribe, unde eram cazat, mergînd pe strada care începea de la Operă, preocupat să analizez această întrevedere. Hahn nu făcea parte din rîndul naziștilor inveterați, dar asta nu era suficient pentru a-mi deveni simpatic. Din cele ce reușisem să aflu despre el, îmi devenise clar că era un oportunist. Nu exista nici un dubiu că participase la operațiunile financiare în propriul său avantaj,

iar de această dată nu avusese nici măcar decența să-l ajute pe Johnny, fără să se eschiveze. Cunoscînd că Johnny se află în închisoare, unde el însuși nu ajunsese din pură întîmplare, Hahn a păstrat tăcerea pînă cînd a putut profita de ceea ce știa.

I-am scris o scrisoare doctorului Schmidt. Hahn avea dreptate; Schmidt era persoana cea mai indicată. În principal, scrisoarea repeta ceea ce spusesem mai înainte: că nu intenționam să mă amestec în problemele interne ale Berlinului, că doream numai transferarea lui Johnny la Lisabona sau în Elveția, în schimbul căreia rețeaua mea își va relua imediat activitatea. Nu l-am atacat direct, dar i-am scris că știam multe persoane implicate în tranzacțiile financiare făcute de Johnny și, dacă acestea vor fi pedepsite, vor cădea multe capete. Eram sigur că doctorul Schmidt va înțelege aluzia. Am semnat scrisoarea „Ivan" și am trimis-o prin poștă specială, pentru a evita cenzura.

La puțin timp după ce doctorul Schmidt a primit scrisoarea mea, Johnny a fost transferat de la Prinz Albrechtstrasse la Oranienburg, într-un lagăr de concentrare pentru refugiați, din vecinătatea Berlinului. Avea faima de a nu fi mai bun decît majoritatea lagărelor și mult mai puțin brutal ca subsolurile Gestapoului.

După transferare, Schmidt a poruncit să fie chemat căpitanul Kamler, căruia i-a ordonat să plece la Oranienburg pentru a-l vizita pe Johnny și a negocia cu Gestapoul punerea lui în libertate. Kamler a fost unul din cei care au supraviețuit după curățirea Abwehrului din Lisabona. Schmidt i-a indicat să insiste asupra faptului că serviciile mele erau esențiale și că nu exista decît o unică modalitate de a mă obliga să-mi reiau activitatea: punerea în libertate a lui Jebsen.

Kamler l-a găsit pe Johnny slăbit din punct de vedere fizic, dar întărit spiritual. Îmbrăcat în uniforma închisorii, începuse să aibă aspectul tipic al deținutului dintr-un lagăr de concentrare. Pierduse carnea și mușchii, iar capul părea enorm pe umerii săi slabi și gîtul subțire. Îi lipseau smocuri de păr. Dar ochii i-au strălucit ca pe timpurile de altă dată, atunci cînd Kamler i-a spus că făcea demersuri pentru a fi pus în libertate.

— Transmiteți-i lui Dușko că întotdeauna am avut certitudinea că nu mă va uita, astfel suna mesajul lui pentru mine.

O descriere similară a spiritului de neînfrînt al lui Johnny am obținut-o de pe buzele lui Hjalmar Schacht, după ce s-a ter-

minat războiul. Schacht ocupa o celulă alăturată cu a lui Johnny în subsolurile lui Prinz Albrechtstrasse. L-a văzut odată pe Johnny cînd îl aduceau de la un interogatoriu. Avea cămașa pătată de sînge. În momentul în care gardienii încuiau ușa celulei, Johnny s-a întors către ei, mîndru ca întotdeauna, și a spus:

— Sper că îmi veți da o cămașă curată.

În ciuda inițiativei lui Schmidt, au trecut luni (septembrie, octombrie și aproape în întregime noiembrie) fără nici o veste. Eu nu puteam să mai fac nimic în plus pentru a grăbi sau a forța lucrurile. Niciodată nu am fost un om răbdător, iar această incertitudine și activitatea monotonă pe care o desfășuram pentru Serviciul de informații britanic m-au dus la limita epuizării nervoase. În acel timp, către sfîrșitul lunii noiembrie, poștașul a aruncat în cutia de la Clock House o scrisoare foarte curioasă. Venea din Elveția, era scrisă de mînă și o semna Ulla. Numele nu-mi spunea nimic, după cum nici conținutul ei, în care erau vești personale. La sfîrșit, Ulla menționa că Johnny o va vizita la Zürich cu o săptămînă sau două înainte de 25 decembrie. Că el urma să se cazeze la hotelul Baur au Lac și că va fi foarte bucuros să mă întîlnească. Ulla adăuga, de asemenea, că, în situația cînd nu puteam să mă duc, Johnny îmi va scrie o scrisoare.

Mi-am programat sosirea la Zürich exact cu două săptămîni înainte de data amintită. Am călătorit cu un avion militar din Anglia și am aterizat la Paris, de unde am cumpărat un autoturism, unul din acele rezistente Citroënuri adaptate pentru zăpadă. Elveția, ca și Portugalia, deși într-o măsură mai mică, era o țară neutră, bîntuită de agenți secreți ai tuturor puterilor. Aveam nevoie de mobilitate în cazul că trebuia să-l iau rapid pe Johnny.

În drum, cazîndu-mă pe unde apucam, m-am îndreptat către Zürich pe un timp ce se menținea încă bun. Johnny nu ajunsese la hotelul Baur au Lac, dar era numai 10 decembrie. Cu grija care îmi fusese inoculată pe timpul ultimilor patru ani, nu mi-am luat cameră în Baur au Lac, ci m-am cazat în hotelul Zum Storchen, care se afla la mică distanță. În primele zile am făcut două vizite zilnice la Baur au Lac, întrebînd de mister Jebsen. Angajații și ușierii au ajuns să-i cunoască numele, precum și pe al meu. Era foarte probabil că unii dintre ei să lucreze pentru spionajul britanic, iar alții pentru Abwehr. Eu așa îi preferam. Aș fi vrut ca Abwehrul

să cunoască interesul meu pentru Johnny. Pe măsură ce zilele treceau, am început să vizitez și mai des hotelul Baur au Lac, servind mesele acolo și luînd parte la ceaiurile dansante care se organizau, fără a dansa și fără a bea ceaiul. Către sfîrșit, m-am mutat definitiv în hotel și am putut să spun că nu scoteam nici măcar nasul în stradă.

Cu cîteva zile înainte de 25 decembrie, Johnny încă nu apăruse. M-am simțit tentat să plec la Berna și să-l vizitez pe omul Abwehrului de la ambasada germană, cu scopul de a încerca să clarific problema cu el. Dar era vorba de un pas riscant, care putea să pună în pericol eventualele planuri secrete ale Comitetului XX. „Gelatina" și „Globul" continuau să opereze, deci continuau să-i înșele pe nemți. Am hotărît să nu plec la Berna.

În ajunul zilei amintite, cu mult după data fixată, am renunțat la așteptarea din Zürich și m-am întors la Londra, hotărît să încerc un plan disperat. Aveam nevoie de aprobarea Comitetului XX, întrucît punea în pericol pe „Garbo" și rețeaua sa de agenți imaginari. Planul meu era să plec la Lisabona și să-l șantajez direct pe Schroeder, negociind libertatea lui Jebsen în schimbul rețelei „Arabel", numele sub care nemții cunoșteau echipa lui „Garbo". Dacă s-ar fi opus, urma să-i ameninț că voi dezvălui englezilor tot ceea ce știam despre „Arabel". Aveam impresia că Gestapoul acorda mai mare valoare lui „Arabel" decît vieții lui Johnny. Cu rețeaua lui „Triciclu" în grevă, „Arabel" rămînea unicul contact important din Marea Britanie, în afara unui pumn de agenți independenți.

Planul părea infailibil. Am condus Citroënul prin peisajul melancolic de iarnă, am urcat la bordul unui avion militar în Paris, iar cînd am ajuns în Anglia m-am dus direct la serviciu. Tar și Wilson erau la datorie. Fără a le lăsa timp să scoată un cuvînt, am început să le relatez planul meu. Tar m-a întrerupt.

— E prea tîrziu, Dușko. Regret mult, prietene. Johnny a murit.

Am rămas cu gura căscată, cu cuvintele încă nepronunțate ale planului în care aveam atîta încredere, încercînd să iasă din gură lovindu-se de cele ale lui Tar.

— Cum?! am reușit eu să bîigui.

— Împușcat... în timp ce încerca să fugă.

— În timp ce încerca să fugă, deci acea versiune oficială pentru asasinat!

— Urmau să-l pună în libertate; instituţia lui Schellenberg dăduse deja ordinul. Un ofiţer al Abwehrului trebuia să meargă şi să-l ia de la Oranienburg. Cînd acesta a ajuns acolo, l-au informat că Johnny fusese omorît în timp ce încerca să fugă.

Sînt situaţii în care este imposibil să mai pronunţi un cuvînt. Am ieşit de la serviciu. Jack era afară, în Citroen. Am deschis uşa maşinii şi m-am aruncat în interiorul ei.

— Acasă!

Jack m-a dus în tăcere.

Aproape o săptămînă întreagă am stat închis în Clock House, cufundat în gîndurile mele. Mai înainte, în timpul desfăşurării războiului, aveam sentimente obiective şi destul de lipsite de emoţie. De această dată, deveniseră pur şi simplu subiective şi nu mai conţineau nimic teoretic în ele. Un lucru era să ştii că se asasinau oameni şi altul să cunoşti persoana asasinată. O ură implacabilă, amară şi distructivă îmi ardea inima ca pe un rug. Simţeam nevoia să mă răzbun. Oricine ar fi fost răspunzător de moartea lui Johnny nu trebuia să se mai bucure de lumina soarelui, de plăcerea de a trăi. Nu mai avea dreptul să profite de toate acestea, după ce îi luase viaţa lui Johnny. Războiul, de această dată, era vendetta mea particulară. Îi voi vîna pe asasinii lui Johnny.

Activitatea pe care o desfăşuram îmi uşura vînătoarea. Făceam o muncă de curăţire pentru serviciul de informaţii. O îndeplineam în mod mecanic, fără a mă mai interesa ceva, în afară de faptul cînd îmi afecta interesele personale, adică atunci cînd era vorba să dau de urmele unor criminali de război. Printre ei, exista cel puţin unul de a cărei pedepsire mă hotărîsem să mă ocup eu însumi. Îmbrăcînd uniformă, uneori de locotenent-colonel, iar alteori de soldat rus, mergeam în spatele trupelor, mirosind.

Aveam o idee destul de clară de cum trebuia să încep. Gestapoul se afla în spatele arestării şi asasinării lui Johnny. Kaltenbrunner, şeful Gestapoului, îi semnase sentinţa de moarte şi dăduse ordin să fie omorît „în timp ce încerca să fugă". Dar ideea nu-i aparţinuse lui Kaltenbrunner. Acesta nu avea legături cu Johnny şi deci nici motive pentru a se teme de el. Kaltenbrunner se limitase să execute un ordin. Exista o legătură directă între Johnny şi Kaltenbrunner: Walter Salzer, zbirul lui Kaltenbrunner şi fost angajat al lui Johnny. Acesta activa ca legătură între Johnny şi S.D.

Johnny făcuse afaceri cu două grupuri: Abwehrul, ce îl protejase şi încercase să-l pună în libertate, şi S.D.-ul (sau Gestapoul), cu care colabora. Acesta din urmă se temea de el şi vroia să-l reducă la tăcere pentru totdeauna. S.D.-ul şi Salzer.

Analizînd tot ce îmi relatase Hahn, nu aveam nici o îndoială de faptul că Salzer era omul pe care-l căutam.

L-am reintîlnit pe Hahn. Nu ştia unde locuia Salzer sau pe unde se putea ascunde în acele ultime zile de război, dar mi-a făcut portretul lui vorbit. Salzer, în vîrstă de circa patruzeci de ani, înalt, în jur de un metru şi şaptezeci şi cinci de centimetri, avea părul castaniu, fruntea lată, ochii mici, albaştri, folosea ochelari şi era destul de corpolent. Cicatricea unei răni de sabie îi brăzda obrazul stîng, deformîndu-i surîsul, iar mîna stîngă suferise grave arsuri, motiv pentru care purta mănuşi aproape permanent. Dacă vreodată m-aş fi întîlnit cu Salzer, nu aş fi putut să-l confund cu altcineva.

După terminarea războiului, în luna mai, am început să străbat întreaga Germanie. La volanul unui jepp, am traversat ţara în lung şi în lat, vizitînd toate lagărele de concentrare, toate închisorile unde erau deţinuţi ofiţeri ai S.S. şi S.D. Am străbătut toate zonele, britanică, americană, franceză şi sovietică, şi am asistat la apel în toate lagărele de prizonieri, căutînd printre toţi oamenii pe unul care avea o rană de sabie, ce-i deforma zîmbetul, şi grave arsuri la mîna stîngă.

În arhivele lagărelor studiam fişele tuturor ofiţerilor, pentru a-i identifica pe cei care ar fi trecut prin Franţa. Apoi îi interogam. A trebuit să anchetez aproape două sute dintre ei. Unii admiteau că îl cunoscuseră pe Salzer, dar nici unul nu ştia sau nu recunoştea că ar şti unde se află acesta. Alţii au afirmat că îl presupuneau mort sau capturat de ruşi ori de francezi. Cîţiva mi-au dat în mod deliberat piste false, nu pentru că ar fi ştiut adevărul, ci dintr-un sentiment de solidaritate cu el.

Am vizitat, de asemenea, autorităţile civile germane şi am cercetat arhivele de poliţie ale tuturor oraşelor şi comunelor prin care am trecut. În nici una din acestea nu figura numele de Walter Salzer. Chiar dacă cineva l-ar fi cunoscut, nimeni nu a vrut să spună nimic, cu toate că am folosit toate metodele care se puteau imagina. În Germania de după război, în care cu cîteva ţigări puteai să cumperi o femeie sau bunurile unei familii, am împărţit cel puţin jumătate camion de cartuşe de ţigări fără a obţine nici cel mai mic rezultat.

Unicul om care putea să dețină informațiile de care aveam nevoie era inaccesibil. Kaltenbrunner se afla la închisoarea din Wiesbaden, ca unul din principalii criminali de război, și era interzis orice contact cu el. Cei în drept m-au sfătuit să formulez întrebările și să le trimit pe căi oficiale, dar asta nu era ruta pe care vroiam eu să merg. Asasinul lui Johnny îmi aparținea.

Într-una din călătoriile mele am ajuns la Freiburg, obsedat de amintirile din timpul universității. Freiburgul se afla în zona franceză, iar criminalii de război erau de competența *Deuxième Bureau*[1], cum se numea secția de spionaj a acestei țări. Am vorbit cu șeful, un comandant care mi-a pus la dispoziție lista a două sute de suspecți, deținuți în zona aceea.

Așezat la o masă, care îmi fusese temporar rezervată, am încercat să verific fișele, separîndu-le pe ale ofițerilor ce fuseseră în Franța. Cînd ajunsesem aproximativ pe la jumătate, am găsit o fișă pe care era scris numele lui Friedrich von Kaghaneck. Nu era nici o greșeală; numai un singur om din întreaga lume avea acel nume. A fost o lovitură pentru mine găsindu-l pe lista presupușilor criminali de război. Părea de necrezut.

Cu fișa lui Freddy și cu alte trei care mă interesau, am mers la comandant și i-am cerut aprobarea pentru a vorbi cu deținuții pe care îi selecționasem. Cu toate că în acel moment mă intersa să-l văd numai pe Freddy, nu puteam să-l indic numai pe el; ar fi dat de bănuit faptul că un colonel britanic ținea să cunoască îndeaproape pe un criminal de război nazist. Eu eram un necunoscut pentru comandantul francez, care mă acceptase, prezentîndu-i numai documentele mele de identitate.

— Voi suna la închisoare și voi ordona să-i aducă aici, s-a oferit comandantul.

— Nu este nevoie să vă deranjați, i-am mulțumit eu. Prefer să-i văd direct în celulele lor.

Adevărul era că nu vroiam să-l iau prin surprindere pe Freddy în prezența martorilor.

— Foarte bine, a fost de acord comandantul, dar sînt obligat să vă avertizez că acest von Kaghaneck poate fi periculos. Este condamnat la moarte și niciodată nu se știe...

— Care sînt acuzațiile ce i se aduc? l-am întrebat, simulînd un interes strict profesional.

[1] *Deuxième Bureau* — Biroul doi.

— A fost șeful S.D.-ului în Monte Carlo și este răspunzător de trimiterea în lagărele de concentrare a multor oameni și de moartea acestora.

Șeful S.D.-ului în Monte Carlo! Eu mi-l închipuisem pe Freddy la adăpost de primejdie pe întreaga perioadă a războiului, ocupînd un post comod. Johnny și cu mine nu mai vorbisem cu el de la întîlnirea noastră din Roma și nu știam dacă prietenul meu cunoscuse ceva despre misiunea acestuia din Monaco.

Închisoarea din Freiburg era unul din puținele locuri care nu se schimbaseră în timpul războiului. Continua să fie tot atît de întunecoasă ca pe vremea cînd fusesem închis acolo. Numai gardienii se schimbaseră. Un căpitan francez și doi sergenți m-au însoțit la celule. L-am lăsat pe Freddy la sfîrșit și am interogat de unul singur pe fiecare din ceilalți în celulele lor. Unul dintre ei a admis că îl cunoștea pe Salzer, dar nu știa nimic de el. Sau nu a vrut să spună.

— Va fi mai bine să nu vă lăsăm singur cu acesta, a zis căpitanul, în momentul cînd ne-am oprit în fața celulei lui Freddy. Este periculos.

— Îmi asum întreaga responsabilitate, l-am asigurat eu. Puneți-l cu fața la perete și lăsați-ne singuri.

Cei doi sergenți au deschis ușa grea de oțel și au intrat în celulă, din care au ieșit la cîteva secunde.

— E al dumneavoastră.

Am intrat și am închis ușa după mine. Celula era la fel ca celelalte. O fereastră foarte înaltă, un pat de fier, un taburet și un closet fără capac. Freddy stătea în picioare, cu fața la perete.

— Freddy, i-am zis eu în șoaptă, nu-ți manifesta emoția. Sînt Duško Popov. Poți să te întorci, dar mișcă-te cu grijă.

— Duško! Surpriza era imensă pentru el. Ce faci îmbrăcat astfel?

Freddy arăta spre uniforma mea. Părea că rămăsese uimit văzîndu-mă. A fost unica dată cînd contele von Kaghaneck și-a pierdut cumpătul față de mine.

— Nu căuta acum explicații, Freddy. Sînt aici pentru a te ajuta, dacă pot. Vorbește-mi de tine.

I-am oferit o țigară și mi-am golit buzunarele pentru a-i da toate pachetele de țigări și ciocolatele pe care obișnuiam să le port la mine. Freddy a tras profund din țigară și amîndoi am luat loc, el pe pat, iar eu pe taburet.

— Este adevărat că am deținut funcția de șef al S.D-ului la Monte Carlo. M-au chemat și mi-au încredințat postul, a explicat Freddy. A fost un noroc că mi l-au dat mie. Am făcut cît am putut. Am salvat anumite persoane, dar nu i-am putut salva pe toți. M-au destituit și m-au înlocuit cu altul mai rău.

— Poți să dovedești ceea ce spui, Freddy?

— Acești idioți nu mi-au permis, a zis Freddy cu mînie. Nu mă lasă să comunic cu nimeni. Am reușit să trimit multă lume în nordul Africii, în majoritatea lor evrei, iar pentru mulți alții am căutat ascunzători. Dacă mi-ar permite să scriu cîteva scrisori, sînt sigur că voi da de ei. Mulți sînt personalități importante.

Am reușit să obțin ca Freddy să trimită vreo douăzeci de scrisori. Persoanele pe care le-a ajutat au răspuns, mulțumindu-i că le salvase viața. Cîteva din scrisori conțineau sume pentru compensarea fondurilor date acestora de Freddy, cînd nu aveau nici un ban. Freddy a fost exonerat de toate acuzațiile și a fost pus în libertate.

Cap. 26

Farsa, totuși, îl impresionase

Stăruind asupra fiecărui amănunt, după ce am terminat cu pistele normale, m-am hotărît să iau urma lui Salzer pe baza trecutului său. Am plecat la Hamburg, unde acesta lucrase la una din cele mai mari companii ale familiei Jebsen. Birourile firmei se aflau pe Avelhofstrasse, în centrul orașului, dar din clădire mai rămăsese o grămadă de dărîmături. Bombele Aliaților distruseseră jumătate din acest important oraș portuar și, practic, în totalitate Avelhofstrasse.

Din jepp, am rămas privind fix acea grămadă de cărămizi și tencuială, adresa și *curriculum vitae*[1] trebuiau să se fi găsit în arhiva acelui edificiu în ruine.

În timp ce mă gîndeam ce voi face în viitor, un copil a ieșit în mod misterios dintre ruinele unui imobil de pe partea cealaltă a străzii. Am coborît din mașină pentru a face investigații și am descoperit o intrare spre subsol, pe jumătate ascunsă de o grămadă de pietre arse.

— Locuiești aici? l-am întrebat pe băiat.

— Da, tatăl meu este portarul... a fost portarul.

I-am dat copilului o ciocolată.

— Roagă-l din partea mea să vină pînă afară.

Ciocolata își atinsese ținta. Băiatul a coborît în grabă la subsol și s-a întors aproape imediat cu un bărbat care părea prea bătrîn pentru a-i fi tată. Era mai degrabă un veteran al primului război mondial. Cu un pachet de Players în mînă, l-am întrebat dacă știa pe cineva care ar putea să mă informeze cu privire la foștii locatari ai clădirii din față.

— Herr Mayerdorf, colegul meu. Ochii nu i se îndepărtau de la pachetul de țigări. Locuiește cu o noră a sa în cartierul Marienthal, strada Neumarkt 27.

[1] *Curriculum vitae* — autobiografie.

Herr Mayerdorf, după cum mi-am dat seama, ocupa un apartament frumos, iar vederea unui pachet de ţigări Players nu i-a reîmprospătat memoria. Nu-şi putea reaminti de Walter Salzer, cu toate că lucrase mai bine de zece ani la întreprindere. Un cartuş de Chesterfield şi promisiunea altor cartuşe l-au făcut să-şi reamintească totul.

— Ah, da! Herr Salzer! A plecat de la firmă în 1939, acum mi-l amintesc. Nu, nu cunosc unde locuieşte, dar ar putea şti Herr Direktor, doctorul Zeigler. Herr Salzer era bun prieten cu doctorul Zeigler şi avea obiceiul de a-l vizita acasă.

— Unde se află casa acestuia?

A mişcat în sens negativ din cap.

— Doctorul Zeigler s-a mutat în Köln. Nu-i ştiu adresa.

Se presupunea că toţi germanii erau în evidenţa comisariatului de poliţie respectiv. Am călătorit opt ore pînă la Köln, dar a trebuit să aştept pînă în dimineaţa următoare pentru a-l găsi pe funcţionarul care avea în grijă fişele de evidenţă. Am aflat că doctorul Zeigler fusese luat în evidenţă la Hamburg.

Urmînd acelaşi procedeu, am dat de noua adresă a lui Zeigler din Hamburg. Cei puternici decăzuseră. Zeigler ocupa o cameră într-o clădire care odinioară fusese o locuinţă luxoasă. El nu era acasă, dar stăpîna a acceptat cu multă plăcere să discute cu mine în schimbul cîtorva ciocolate.

— În realitate, nu-l caut pe doctorul Zeigler, am minţit eu. Îmi caut cumnata, care este căsătorită cu un bărbat ce lucra la aceeaşi întreprindere cu doctorul Zeigler, Herr Salzer.

Nu, ea nu-l cunoştea pe Herr Salzer, dar, cînd i-am descris că avea o mînă arsă şi o cicatrice pe obraz, şi-a amintit de el.

— Da, un bărbat asemănător a venit să-l vadă pe doctor Zeigler la puţin timp după ce se instalase aici. Chiar şi-a petrecut noaptea aceea cu Herr Doktor. N-a putut să plece, pentru că era după declararea stării de asediu.

Nu cunoştea mai multe despre el, dar datele mi-au dat baza pentru a continua căutarea. Salzer trăia. Bombele îl ocoliseră şi nici nu fusese făcut prizonier de către sovietici.

De această dată nu mă mai puteam baza pe un cartuş de ţigări. Am alergat la biroul serviciului britanic de informaţii militare. Şeful acestuia era căpitanul Ramsbotton, văr cu Ian Wilson, ceea ce mi-a economisit un timp preţios. Cu un minimum de explicaţii, i-am cerut doi soldaţi de încredere, motorizaţi, şi folosirea unui birou pe timp de douăzeci şi patru de ore.

Am dat ordin celor doi militari să meargă acasă la Zeigler şi să pună mîna pe el imediat ce se întoarce. Trebuiau să-l aducă la birou şi să nu-l lase să vorbească cu nimeni.

— Mă veţi găsi la clubul ofiţerilor, i-am informat pe cei doi soldaţi.

În acea după-amiază, de cîteva ori m-am abţinut pentru a nu pleca să-l caut pe Zeigler, deoarece soldaţii nu s-au înapoiat decît către seară. M-au găsit servind cina.

— L-am închis în celula arestului militar. N-a venit acasă toată ziua.

— Bine, vă mulţumesc, le-am zis, simţindu-mă ca un păianjen care îşi admiră prada. Să-şi petreacă noaptea acolo; asta îl va îmblînzi. Pentru mîine, la ora nouă, vă rog să fiţi prezenţi la biroul meu.

Biroul pe care căpitanul Ramsbotton mi-l pusese la dispoziţie era exact aşa cum mi-l doream, foarte mare şi bine mobilat. Cred că era unul din puţinele de acest fel din Hamburgul bombardat. Un adevărat birou de director, căptuşit în lemn (maroniu, lustruit) şi piele. Dacă nu mă înşelam, în apropierea lui Zeigler mediul ambiant urma să mă ajute să-mi impun autoritatea asupra lui. Trebuia să mă folosesc de toate avantajele posibile pentru a-l determina să vorbească. O secretară, îmbrăcată într-o uniformă elegantă, se afla la o maşină de scris în biroul alăturat. I-am explicat cum trebuia să mă ajute.

— În această dimineaţă voi interoga un tip căruia doresc să-i dau impresia că aparţin Înaltului Comandament. De aceea, vă rog să mă sunaţi din cînd în cînd şi să-mi ziceţi cîte ceva, fără a vă deranja să îndepliniţi ceea ce vă voi cere. De asemenea, ar fi bine să intraţi din cînd în cînd cu cîte un document sau cîte o hîrtie la semnat. Între timp, aranjaţi biroul acela, aducînd cîteva dosare şi hîrtii, tot ceea ce găsiţi.

Pe secretară a distrat-o jocul. În cîteva minute a umplut biroul cu dosare. Am ales pe cel mai gros şi l-am pus în faţa mea scriind, pe copertă, „SALZER", cu litere de o şchioapă. La cîteva minute au sosit şi soldaţii pentru a primi instrucţiuni.

— Aduceţi-l pe arestat, dar mai înainte încercaţi să verificaţi dacă vorbeşte limba engleză.

— Nu există nici o îndoială cu privire la aceasta, domnule colonel. Croncănea, aseară cînd l-am adus, ca un adevărat englez. Vorbea engleza mai bine ca mine, a zis caporalul.

— Bun băiat. Montaţi un spectacol pentru el; înţepaţi-l puţin.

S-au întors la birou cu fostul Herr Direktor, aducîndu-l într-un mod care îi ofensa demnitatea.

— Mister Zeigler, domnule colonel, au zis amîndoi la unison, salutîndu-mă milităreşte.

M-am prefăcut că citeam un raport. Poate că este trucul cel mai vechi din lume, dar dezorientează.

— Protestez în mod energic, a izbucnit Zeigler, în germană.

— Tăceţi ! i-am retezat-o în aceeaşi limbă. Luaţi loc şi aşteptaţi pînă am să vă întreb.

S-a aşezat pe scaunul tare de lemn din faţa biroului ce i l-am arătat. Avea aproape şaizeci de ani, era scund, slab şi brunet. Nu-l lăsaseră să se bărbierească, şi asta îi dădea un aspect neîngrijit, ceea ce îl deranja. Părea, de asemenea, speriat, în ciuda aroganţei sale, dar, fără îndoială, era vorba de un om inteligent ; altfel nu ar fi fost director al unei firme Jebsen.

Prefăcîndu-mă că îmi continui lectura, am ridicat dosarul pentru a se putea citi titlul acestuia. Apoi, deschizîndu-l şi luînd în mînă un stilou pe care l-am îndreptat spre el ca arătător, i-am zis în germană :

— Dumneavoastră îl cunoaşteţi pe Walter Salzer.

— Da, a lucrat în întreprinderea noastră, a răspuns el imediat.

— Cînd l-aţi văzut ultima dată ?

— La sfîrşitul anului 1944, aici, în Hamburg.

Am lovit dosarul cu nodurile de la degete.

— V-a vizitat acasă acum o lună, Herr Zeigler.

M-am ridicat, am dat roată biroului şi m-am oprit în picioare în faţa lui.

— Încetaţi cu minciunile. Unde se află acum Walter Salzer ? Care este adresa sa ?

— Nu ştiu.

— Zeigler, mi se pare că nu m-aţi înţeles. Vreau să-l găsesc pe Salzer. Ştiu că dumneavoastră cunoaşteţi unde îşi are culcuşul şi nu veţi ieşi de aici pînă nu îmi veţi spune. Dacă nu veţi colabora cu mine, îl voi găsi prin alte mijloace, dar îmi va lua mai mult timp. Sînteţi destul de deştept ca să înţelegeţi că după aceea nu voi mai fi înţelegător cu dumneavoastră. M-am întors pe locul meu şi l-am privit. Deci, unde se află Salzer ?

Zeigler părea frămîntat, dar în mod sigur încă mai credea că nu-i puteam face nici un rău.

— V-am mai spus că nu cunosc unde se află, a continuat el. Ameninţările dumneavoastră nu schimbă cu nimic situaţia. Nu am altceva ce să vă spun. Pe de altă parte, cum procedaţi cu mine este ilegal. Cine este superiorul dumneavoastră ? Am să mă plîng lui.

— Ridicaţi-vă, Zeigler ! i-am ordonat eu cu violenţă. Treceţi la perete şi întoarceţi-vă cu faţa la el. O să vedem ! am strigat, văzîndu-l că se pregătea să protesteze din nou. Poate e nevoie să chem santinela să vă ajute.

De această dată a încercat să îndeplinească cu supunere ordinul, dar nimeni nu se poate simţi prea mîndru văzîndu-se pedepsit în colţul clasei ca un elev de şcoală primară.

— Vă dau o jumătate de oră pentru a vă schimba părerea.

M-am prefăcut că sînt foarte ocupat, citind, răspunzînd la o chemare telefonică a secretarei şi semnînd cîteva presupuse corespondenţe pe care aceasta mi le adusese. I-am scris apoi repede o notă în care îi spuneam că îi voi cere o convorbire telefonică cu Londra. Ea trebuia numai să asculte şi să nu se mire de ceea ce avea să audă.

Împlinindu-se termenul fixat, am reînceput discuţia :

— A trecut o jumătate de oră, Zeigler. Aveţi să-mi spuneţi ceva ?

Nu a întors capul, iar vocea lui prefăcută părea că ricoşa din perete.

— Nu ştiu nimic.

Nu-mi dădeam seama datorită căror motive se abţinea. Să fi fost loialitatea, sfidarea în faţa învingătorului sau frica de a se vedea implicat ?

Am ridicat receptorul.

— Domnişoară Harley, faceţi-mi legătura cu Londra. Cereţi-o de urgenţă. Doresc să vorbesc cu generalul Menzies.

M-a sunat după cîteva minute.

— Generalul Menzies la aparat, domnule.

— Vă mulţumesc, domnişoară Harley, i-am spus, intercalînd cîteva mici pauze, ca şi cum ascultam. Bună ziua, domnule... Da, domnule, tocmai de asta mă ocup. Acum am un localnic în biroul meu care ştie unde se află Salzer, dar nu vrea să vorbească... Nu, l-am prins cu o minciună, nu există nici o îndoială, cunoaşte unde este Salzer... Nu, domnule, nu cred că am să-l pot convinge, nici măcar prin această metodă. Ori este un nazist înrăit, ori are ceva de ascuns. În orice caz, nu cred că vom mai avea nevoie de el ; am o altă pistă. Voi avea răspunsul în cîteva zile... Foarte bine, dom-

nule, dar aş dori să-mi dați aprobarea cu privire la acest om. Nu am capete de acuzare împotriva lui, astfel că nu-l pot reține fără pericolul de a da naştere unui scandal. Dar nici nu-i pot da drumul; l-ar preveni pe Salzer. De fapt, există pericolul de a-l aviza chiar dacă l-am reține, cunoaşteţi ce se întîmplă în închisori. Aş dori să-mi dați mînă liberă... Da, domnule, minunat. Desigur, voi lua toate măsurile de precauție necesare.

Am închis şi am ridicat din nou receptorul pentru a vorbi cu domnişoara Harley. De această dată i-am cerut să mă pună în legătură cu un imaginar căpitan Smith.

— Bill? mi-am continuat convorbirea de unul singur. Am un caz pentru tomberon. Desigur, şeful şi-a dat consimțămîntul... Cît mai curînd posibil... Dar trebuie să pară un accident. Ascultă-mă acum, să vii să-l iei de aici. Este un caz improvizat şi n-aş vrea să vadă mai mult decît strictul necesar. Îl voi reține în biroul meu pînă cînd ai totul aranjat... Bine, vom bea cîte un pahar pentru a sărbători evenimentul. Ne vedem la cină.

Mi-am reluat presupusa mea activitate curentă. Zeigler nu a scos nici măcar un cuvînt. A trecut o jumătate de oră, o oră... Continua să stea acolo în picioare, fără a se mişca. Eram sigur că îmi ghicise farsa. Probabil, modul cum acționasem nu fusese suficient de convingător, scenariul fusese mediocru ori el ştia sau intuia că nu foloseam astfel de metode. Am închis ochii în spatele lui. Într-un fel sau altul, trebuia să-mi spună ceea ce ştia, dar nu vroiam să mă gîndesc la metodele la care aş fi fost obligat să recurg.

La ora unsprezece şi un sfert, a zis răguşit:

— Aş putea vorbi cu dumneavoastră?

— Numai dacă îmi veți spune ceea ce doresc să cunosc.

— Ce mi se va întîmpla dacă vă ajut?

— O ştiți dumneavoastră mai bine ca mine. Dacă nu sînteți vinovat cu nimic din punctul de vedere al Aliaților, vă vom lăsa în libertate.

— În acest caz, voi vorbi.

— Veniți şi luați loc.

Zeigler s-a întors pe jumătate şi a mers, clătinîndu-se, pînă la birou. Mi-am dat seama că farsa, totuşi, îl impresionase. Era palid şi transpirat.

— Zeigler, l-am încurajat eu, dumneavoastră nu mă interesați. Spuneți-mi unde se află Salzer şi vă voi pune în libertate imediat ce voi proba declarația dumneavoastră.

Buzele i-au tremurat.

— Salzer se ascunde într-o casă numită Schloss, în împrejurimile oraşului Minden. Foloseşte numele de Hugo Ulrich.

— Cunoaşteţi ce i s-a întîmplat lui Johnny Jebsen?

— L-au omorît în lagărul de concentrare. Salzer mi-a relatat faptul. Mi-a spus că Kaltenbrunner ordonase să fie omorît. Herr Jebsen ştia prea multe cu privire la anumite tranzacții monetare.

— Cine a considerat că ştia prea multe, Salzer sau Kaltenbrunner?

— Nu cunosc.

— Cu cine locuieşte Salzer în Schloss?

— Locuieşte singur. Are o cameră închiriată acolo.

L-am chemat pe caporal pentru a-l duce pe Zeigler în celula sa şi i-am spus lui Ramsbotton ca să-l pună în libertate în seara aceea, dacă nu va mai primi nici o veste de la mine.

Folosind informația lui Zeigler, am dat de urmele lui Walter Salzer, care, într-adevăr, se ascundea sub numele de Hugo Ulrich.

După ce, destul de greu, şi-a recunoscut identitatea reală şi crimele, între care şi aceea de a-l fi suprimat pe Johnny Jebsen, l-am făcut pe Walter Salzer să simtă, în clipele fatale ale pedepsei, izvorîte din ura mea nestăvilită, cît de mult îmi iubisem cel mai bun prieten...

CUPRINS

Lector : col. DIMITRIE BALAN
Redactor : col. ENACHE PASCALE
Tehnoredactor : RADU STOIAN
Corector : plut. DAN CÂRSTOIU

Comanda nr. 52 093 Dat la cules : 20.05.1983
C. nr. 815/1983 Bun de tipar : 10.09.1983
Lucrarea conține 300 pagini

XX